kaçak yayın

KKTC 2.750.000 tL
ISSN 1304-1037-0-6
9 771304 103704
LeMan Dergi Grubu
yeryüzüne sürgünlerin dergisi - nisan 2005 sayı:24 2.500.000 TL 2.5 YTL kdv dahil

Daum: Bu kitapta Hooijdonk yok!

arkasokak

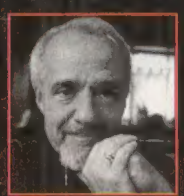
Paulo Coelho

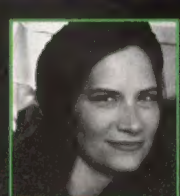
Tanja Dückers

Cezmi Ersöz

Foto-Roman

küçük İskender

Ender Özkahraman

Deutschland 3.40 EUR - Österreich 3.50 EUR - Schweiz 6.50 CHF Nederland 3.50 EUR - Belgique 3.50 EUR - France 3.50 EUR - GB 2.70 GBP

Etik ve tarih yazıları sürüyor

Nihat Genç'den yeni bir yapıt

Hattı Müdafaa

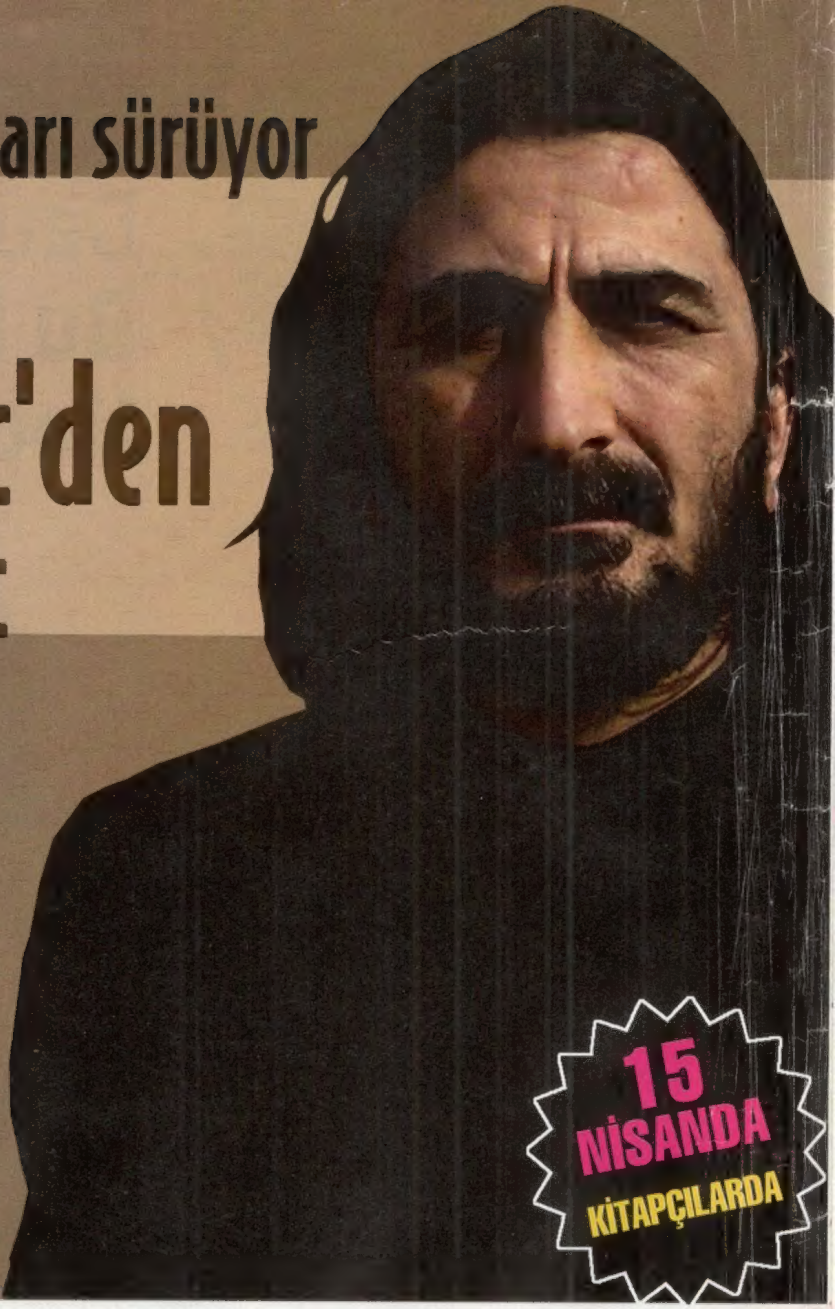

15 NİSANDA KİTAPÇILARDA

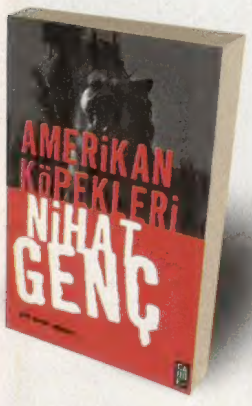

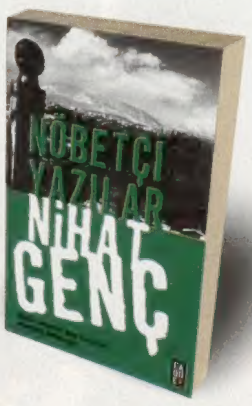

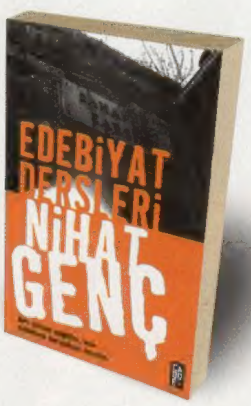

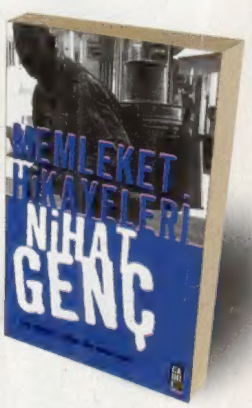

Cadde Yayınları
Firuzağa Mahallesi Defterdar Yokuşu
No: 47 Beyoğlu/İstanbul
Tel: 0.212.292 94-50/51

KAÇAK

Sayı | 24
Nisan 2005

AYLIK YEREL SÜRELİ YAYINDIR

Sahibi
LM Basın Yayın Ltd. Şti. adına Tuncay Akgün

Yayın Yönetmeni
Tuncay Akgün

Yayın Danışmanı
Adnan Özer

Editör
Aslan Özdemir
aslanozdemir@leman.com.tr

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ayhan Erdoğan

Grafik Tasarım
Tanzer Ercanpolat

Fotoğraflar
Sinan Göksel

Dizgi
Nurgül Sedef Kıran

Düzelti
Hüseyin Kıran

Müessese Müdürü
Ali Yavuz

Satış Müdürü
Cengiz Kocalı

Baskı Sorumlusu
Ali Polat

Abone-Reklam
Sevinç Selvi
0212 - 292 94 50/119

E-Mail
kacak@leman.com.tr

Telefon
0212 - 292 94 50
292 95 51 (4 Hat)

Fax
0212 - 292 44 91

Adres
Firuzağa Mahallesi
Defterdar Yokuşu No: 47
Beyoğlu / İstanbul

Baskı
LeMan Matbaası

Telefon
0212 - 858 00 93 (Pbx)

Dağıtım
BBD Merkez

"Mozart'ın Berberi" ile İstanbul'da üç gün

8

10

Söyleşi

Daum: Bu kitapta Hooijdonk yok!

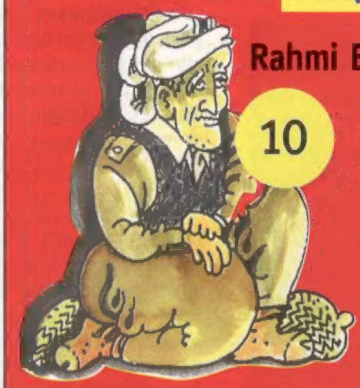

10

Rahmi Batur/Ender Özkahraman

Su, Tas, Güneş ve Dengbej

25

"Başkalarının Kokusu"

PAPLİŞİN VERLAG, İĞNE DELİĞİNDEN GEÇEN YAZAR

İbrahim Baştuğ

06

FOTO-ROMAN

20

Sabahattin Ali Şiiri:

Türkçenin Çoban Ateşi

Paulo Coelho

Öğretmenler ile öğrenciler karşı karşıya

17

34

Tanja Dückers Kedilerin Sırrı

Cezmi Ersöz

26

Acıyla Üşüyen Çocuk Saçlarımı Durmadan Seveceğim!

Türkiye'nin yeni kabusu: KAVGAM

Nazi kasabı Adolf Hitler'in "Kavgam" kitabı hortladı! En çok satanlar listesinden inmiyor, medya dilinden düşürmüyor, bugüne kadar hiç kitap kapağı açmamış herkesin elinde... Böylece gündem manyağı olmuş ülkemizde de geçici kan bulunmuş oluyor. Kavgam kitabı beraberinde bir çok tartışma getirirken, bu tartışmalar, Hitler'in son dönemlerini konu edinen "Çöküş" filmi ile daha da yoğunlaşacağa benzer. Bütün bu yaşananlar, Türkiye'de faşizmin yükselişi olarak mı okunmalı sorusunu getiriyor gündeme. Biz de olayı gerçek kahramanlarına; kitabı okuyanlara, satanlara sorduk. Kavgam'ın satışları nasıldı, kitabı kimler, neden okuyordu, Alman devletinin kitabı toplatma girişimi hakkında neler düşünüyorlardı? İşte ilk ağızdan "Kavgam" gerçeği!..

Leman Dergisi "Kavgam gerçeğini" kapağına taşıdı

KİM TUTAR SENİ HİTLER?

Büyük ve gösterişli, Remzi, D&R gibi kitapçıların vitrinlerine bakıyor musunuz? Ve bunların en çok satanlar listelerine, veya başköşelerine... Hadi buralara yolunuz düşmedi diyelim, yüzlerce satış noktası olan ülkenin en büyük hipermarketlerinin kitap reyonlarında da dikkatinizi çeken birşey olmadı mı? Hadi bunu da geçelim yine ülkenin en büyük ulusal gazetelerinin en çok satan kitap listelerinde, top10'larında da mı görmediniz?.. Buralarda insanlık tarihinin en büyük felaketine yolaçan Nazi kasabı Adolf Hitler'in "Kavgam" kitabına rastlamadıysanız, sizin hiçbir şeyden haberiniz yok demektir.

Türk medyasında herkesin atladığı(!) atladığı ne demek top10 listelerinin baş köşelerinde misafir ettiği bu vakayı Financial Times Gazetesi'nin Türkiye muhabiri Vincent Boland atlamadı... Olay Türkiye'nin AB hazırlıkları öncesi elbetteki diğer Avrupa ülkelerinin de dikkatini çekti. Alman basını da olaya bir tarafından dalarken, Alman yetkililer telif baskısıyla Hitler'in Kavgam kitabının Türkiye'deki satışını durdurmaya çalışacaklarını açıkladı..

Türkiye'de tam 13 yayınevi Hitler'in Kavgam kitabını basıyor. Bir tanesi işi, 5,9 YTL'lik kampanyaya da dökmüş. İşin dikkat çekici yanı Remzi, D&R gibi büyük zincirlerin kitabı vitrinlerinde ağırlamaları, sevindirici yanı ise Mefisto, İstiklal, Pandora gibi demokrat diyebileceğimiz Beyoğlu kitapçılarının ise hiç itibar etmemesi... Leman'ı dergi reyonlarına çizgimize uymuyor diye kabul etmeyen ülkenin en büyük ailesinin en büyük market zincirinin bu kitabı satarken çizgilerine ne kadar uyuyor diye sorgulamaması ise düşündürücü... Yine başımıza geldi, söylemesi çok sıkıcı bizden yayınlandı diye listelerden kitaplarımızın çıkarıldığına şahit olduk geçmişte... Kavgam gazetelerin listelerinde baş köşelerde... İslamcı basının köşe yazarlarından Hitler'in iktidara gelmeden önce yazdığı ve ideolojisini anlattığı "Kavgam" adlı kitaba arada bir atıfta bulunmasına ise birşey demiyoruz... Ya bunlara itibar eden okura ne demeli... Aylar önce kitap okuyor musun diye sorulan top modelimiz, "evet en son Kavgam'ı okudum" demişti... Savcılarımız en küçük bir cinsellik imasında bulunan her kitabın yayıncısını, yazarını adliyeye davet ediyor... Kısacası meydan öyle bir boşaltılmış, öyle bir açılmış ki, Hitler'i de, Kavga'sını da tutabilene aşkolsun...

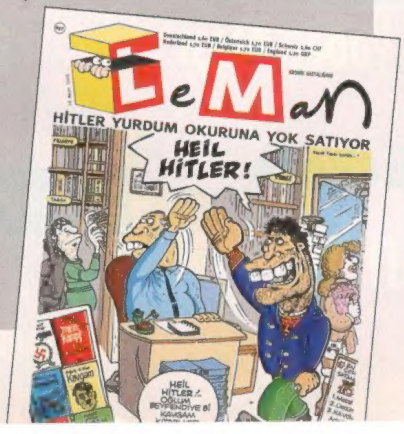

Ben satmama taraftarıyım ama, müşterinin talebi var

- Kavgam'ın satışları, son bu ucuz kitap kategorisine girdikten sonra arttı. Yaşlı, genç, kadın, erkek herkes okuyor... Bunun yüzde 50'si sağ görüşlüyse, yüzde 50'si meraktan ve kitap ucuz olduğu için okuyor. Ama 2000 yılının başından itibaren bütün dünyada, milliyetçi dalganın bir yükselişi var. Bunun da etkisi büyük tabii... Ben satmama taraftarıyım ama, müşterinin talebi var. Buna rağmen vitrine, görünür bir yere hiç koymadım kitabı. Bir kitabın yazılışının üzerinden 75 yıl geçtikten sonra telifi otomatikman düşüyor. Onun için de telif hakkı için toplatabileceklerini düşünmüyorum. Bence kitaplar, ne olursa olsun toplatılmasın. İnsanlar okuyup öğrensin. Kavgam, ibret verici bir kitap aslında... Hitler'in ve faşizmin gelişimini izlemek açısından okunsun. Ben de okumuştum zamanında.

Gürsel Canikliöğlu / Beyoğlu İstiklâl Kitabevi

Hayatında hiç kitap okumamış insanların, ilk okudukları kitap Kavgam oldu

- Kitap bizde var ve son haftaların en çok okunan kitabı durumunda. Normal yaşamında kitap okumayanlar ama, medyanın yönlendirmesiyle okuyanlar alıyor genellikle. Metal Fırtına'yı okuyan kitle yani... Sadece sağ kesimin okuduğunu söylemek büyük hata olur. Fiyatının bu şekilde makul tutulmasını, metnin herkese ulaşmasını sağlamak niyetli olduğunu düşünüyorum. Daha önce de ucuz kitap politikası yapıldı. Şimdi Komünist Manifesto da böyle yapılabilir. Ama kitabın bu hale gelmesinin sorumlusu bire bir medyadır. Hürriyet Gazetesi başlattı Kavgam furyasının patlamasını. Kitap Almanya'da yasak ama, Türkiye'de de yasaklamaya kalkmaları, böyle bir polemiğe girmeleri, Türkiye'de bu kitabın patlamasına neden oldu. Bu olay, hayatında hiç kitap okumamış insanların, ilk okudukları kitabın Kavgam olmasını sağladı. Ben bunun altında art niyet arıyorum. Kitabı saklamanın çok bir anlamı yok bence. Zira bu kitap 18 milyon lira olduğu dönemde, zaten kimse alıp da Kavgam okumuyordu.

Yıldırım Öztürk / Kadıköy Penguen Kitabevi

Hitler'in bu kitabı yazdığı bile şüphelidir

- Kavgam bizde yok. Genelde ya olmuyor ya da birkaç tane tutuyoruz. Onu da herhangi bir akademik çalışma için, insanlar merak eder diye bulunduruyoruz...

- Kitabı maalesef gençler okuyor özellikle. Sadece sağ görüşlüler okuyor diyemeyiz. Ayrıca Türk milliyetçisi, neden Alman milliyetçisini sever, o da enteresan bir şey. Demek ki, faşistleri de bir kan çekiyor. Böyle yaparak kendi tezlerini öldürüyorlar aslında.

- Lokal anlamda Türkiye'de, gençler okuyor da, milliyetçilik dalgası var demek bence yanlış. Hatta alırken söylemeye utananlar bile var. Kısacası, abartılacak bir şey yok ama, neden Hitler tekrar gündeme sunuldu ötesini bilemem...

- Hitler Üzerine Notlar diye bir kitap var, Hitler'i ifşa eden... Ben de onu satacağım.

- Bence, Hitler'in bu kitabı yazdığı bile şüphelidir. Dilbilimciler, tarihçiler araştırmalı...

Kubilay Derse / Beyoğlu Mephisto Kitabevi

GAVGAM

Kitabı okuyanlar ne diyor?

Hitler'in fikirlerinden değil, kişiliğinden dolayı okudum

-Kavgam'ı yaklaşık 2 sene önce okudum. Okuma nedenim Hitler'in fikirlerinden değil, kişiliğinden kaynaklanıyor. Çünkü Hitler, hem psikolojik boyutta, hem de yaptıklarıyla sosyolojik boyutta incelenmesi gerek. Bu kadar korkunç bir düşünceyi insanlara nasıl anlatmış, kabul ettirmiş ve onları nasıl peşinden sürüklemiş... Nasıl oluyor da bugün hâlâ Hitler konuşuluyor ve kitabı bu kadar çok satıyor, o yüzden okudum.

-Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme çalışmaları sırasında yaşadıklarımız, biraz milliyetçiliği teşvik etmiş olabilir belki ama, gidip sadece sağcılar okuyor bu kitabı diyemeyiz.

-Bu kitabın bu kadar çok satıyor olması endişe verecek bir durum değil, en azından ülkemiz için. Biz toplum olarak balık hafızalıyızdır. Keşke gerçekten, kitaplardan etkilenebilen bir toplum olsaydık...

-Ne Kavgam kitabının, ne de başka bir kitabın toplatılıp, yasaklanmasına kesinlikle karşıyım.

Nilhan Üçok / Öğrenci

Kavgam, kitap niteliği taşımıyor asla

-Kavgam'ı okuyalı yaklaşık 3 sene kadar oldu. Ben meraktan okudum ve herkes de meraktan okuyor zaten. Ben sol görüşlü bir insanım. Açıkçası, bu manyak adam ne diyor, dedim. Okuduktan sonra anladım ki, gerçekten manyakmış.

-Satışının bu kadar artmasının nedeni, Hitler'in popülaritesi. Bu kadar üstüne gidersen, insanlar da merak edip, bu kitabı en çok satanlar listesine yükseltir. Yoksa niye Hitler'in kitabı satılıyor da, Alparslan Türkeş'in 9 Işık Doktrini satılmıyor...

-Kavgam'ı okuyup da, görüşlerine kendini kaptırarak faşizm çizgisine sürüklenecek insanlar olacağını sanmıyorum. Belki öyleleri de olabilir ama, çok ciddi bir tehlike olduğunu düşünmüyorum.

-Ülkücülerin ve Genç Parti'nin tabanındakilerin okuduğunu duydum. Cem Uzan'ın propaganda yöntemleri zaten Hitler'i andırıyor. Genç Parti'nin tabanı da öyle düşünerek okuyordur herhalde. Ama ülkücüler nasıl okuyor, ben anlamıyorum bunu. Hatırladığım kadarıyla, Türklerin en kötü milletlerden biri olduğunu söylüyordu.

-Kavgam'ın toplatılması sansürcü zihniyet kavramına girmez. Toplatılan bir kitaba böyle bir şey diyebilmek için, öncelikle o toplatılan şeyin kitap niteliği taşıması gerekir. Kavgam, kitap niteliği taşımıyor asla.

Ulaş Kıroğlu / Öğrenci

Röportajlar:
Barış Pehlivan

Türkiye'deki "kavga" Alman medyasında

Hitler'in "Kavgam" kitabının Türkiye'de satış listelerinin üst sıralarına tırmandığı Alman basınında geniş yer buldu. Bir gazete ve internet sitesinde yer alan haberlerde kitabın en az 40 baskı yaptığından söz ediliyor. Yine bu haberlerde, kitabın kapağında onu bir "Klasik" olduğunun, yazarının kapitalizm ve sosyalim arasında yeni bir teori, yeni bir yol geliştirdiğnin yazdığı, ama yazarın 60 yıl kadar önce milyonlarca insanı ölüme gönderdiğinden ise hiç söz edilmediği belirtiliyor. Şu anda kitap satış listelerinin üst sıralarında. 13 ayrı yayınevi tarafından yayınlanmış ve yılbaşından bu yana 50 binden fazla satmış.

Türk gazetelerinden, örneğin Vatan gazetesi yazarı Ümit Özdağ'dan yaptıkları alıntıya göre Almanya'nın savaş sonrası dönemiyle bugünkü Türkiye arasında paralellikler varmış. O zamanlar nasıl Hitler Yahudileri düşman olarak gördüyse bu günde bir çok Türk, Kürtleri düşman olarak görüyormuş. Gerçi Türkler Kürt işçi partisi PKK'ya karşı verdiği savaşı kazanmışlar, ama bugün bu çoğunluk taleplerini başka alanlarda da gerçekleştirmek istiyormuş.

Haberde, Vatan gazetesinden alınan bu yorumun pek de yanlış olmadığı, Kavgam kitabına gösterilen ilginin AB'nin Türkiye'den talep ettiği reformlara paralel olarak arttığı, çünkü bu reformlarda Kürtleri de ilgilendiren bir çok yeniliğin yapıldığı söyleniyor.

Ayrıca Kavgam kitabı bir çok başka yayın tarafından da destekleniyormuş. Örneğin bu kitapların yazarları Fatih Sultan Mehmet'in Yahudi bir doktor tarafından zehirlendiğini, bunun da Fatih'i Hıristiyanların doğudaki metropolünün yanında, Batı'daki metropollerini de fethetmekten alıkoyduğunu yazıyorlarmış. Bir başka yerde ise bu 'sözüm ona' bilimsel keşif daha da keskinleştiriliyormuş ve Kürtlerle Yahudilerin aynı geni taşıdıkları söyleniyormuş. Bu türden fikirlerin yaygınlaşması da "Kavgam" kitabının Türkiye'de bu kadar yüksek satış rakamlarına ulaşmasının zeminini hazırlamış.

"Kavgam" zihniyetinin nelere yol açtığını Türkler 25. Mart'ta itibaren görebilirlermiş, çünkü "Der Untergang" (Çöküş) filmi Türkiye'deki sinemalarda gösterime girecekmiş.

Ayrıca tüm dünyada olduğu gibi Kavgam kitabının Türkiye'de yayınlanması da yasadışıymış, Çünkü kitabınyayın hakları Bavyera eyaletindeymiş ve eyalet yönetimi ne Almanya içinde, ne de Almanya dışında kitabın yayın hakları kimseye vermiyormuş. Bunu tek istisnası ise bilimsel amaçlı yayınlarmış. Ve Bavyera yönetimi şu sıralar Kavgam kitabının Türkiye'de yayınlanmasına karşı yasal yollara başvurmak için gerekli ön hazırlıkları yapmaktaymış.

Kaynaklar:
www.heute.de
www2.on.nachrichten.t-online.de
www.diepresse.com

KAÇAK YAŞAM

İbrahim Baştuğ

Sabahattin Ali Şiiri; Türkçenin Çoban Ateşi

Atilla Özkırımlı, Sabahattin Ali'nin şiirlerini topladığı kitaba yazdığı "Sunu"da şöyle diyor: "Sabahattin Ali'nin şiirlerini değerlendirirken, dönemin edebiyatının belirgin niteliklerini göz ardı etmemek gerekir. Söz konusu olan, bir sanatçının başlangıç dönemidir çünkü. Genellikle bütün etkilere açık, egemen edebiyat anlayışının ürünlerinin örnek alındığı bir dönem. Hele yazılan şiirse..." (Sabahattin Ali, **Bütün Şiirleri**, YKY, s. 8, İstanbul 1999) Özkırımlı, dönemin etkin şiir akımı olarak hececiliği belirledikten sonra Sabahattin Ali şiiri hakkındaki yargısını netleştiriyor: "Sabahattin Ali'nin şiirleri bu bağlamda öz ve biçim olarak dönemin tipik özelliklerini taşır. Yanlışlarını, yanılgılarını da. Genelde hececi şiirin içinde, memleketçi edebiyatın dışındadır. Söyleyişte ise halk şiirinin etkisinde..." (**Age**, s. 9.)

Aynı kitapta Asım Bezirci imzalı "Sabahattin Ali'nin Şiirleri" başlıklı yazı daha çok şiirlerin yayımlandığı dergiler, verildikleri eşten dosttan toparlanma serüvenini konu alır. Yalnız bu yazıda Sabahattin Ali'nin **Dağlar ve Rüzgâr** (1934) adlı kitabı üzerine değerlendirme niteliği taşıyan iki yazıdan kısa da olsa iki alıntı vardır ki önemli. Birincisi Yaşar Nabi'nin, **Hakimiyeti Milliye**'de 1934'te kaleme aldığı yazıdan : "Müellifin son yazılarını bir araya toplayan bu kitabın mümeyyiz vasfı halk edebiyatı tarzında bir deneme teşkil etmesidir, (...) Sabahattin Ali'nin tecrübeleri de muvaffak neticeler vermiş. Ve bize, şiirleri doğrudan doğruya bir halk şairi elinden çıkmamış olduklarını hissettirmekle beraber, o tanıdığımız ve sevdiğimiz samimi edayı tattırabiliyor. (...) Komplike imajlardan kasti olarak kaçınılmış olması, bu şiirlere büyük bir sadelik vermiş. (...) Sabahattin Ali'de iç cevheri vardır. Yapmacığa ve gülünce düşmeden halk tarzında şiirler yazabilmesi onun hesabına kaydedilecek büyük bir muvaffakiyettir." (**Age**, s. 14.)

İkinci alıntı ise kitap yayımlandıktan yıllar sonra Ceyhun Atuf Kansu'nun 1973'te **Yansıma** dergisine yazdığı yazıdan: "Benim için sağlam bir biçimcilik içinde, taze bir tekdüzeliği getiren şiirlerdi bunlar. Bir bağlama ezgisi gibiydiler. (...) Bu sıcaklık vardır o şiirlerde. Özgün bir duyarlığın kav ateşiyle tutuşturulmuş alevi değilse de o şiirler, Türkçenin içindeki geleneksel çoban ateşini getirirler. Sözcüklerin biçimci ellerini ısıtabiliriz o şiirlerde. Ozandan çok, Türkçenin ocağından sözcüklerin korlu demirini çıkaran bir geleneksel halk demircisi gibidir, şiirlerinin işliğinde Sabahattin Ali." (**Age**, s. 14.)

Yaşar Nabi'nin **Dağlar ve Rüzgâr**'ın yayımlandığı yıl, sıcağı sıcağına yaptığı değerlendirme kendisinin de Özkırımlı'nın deyimiyle "dönemin tipik özellikleri" etkisinde kalmış olduğunu gösteriyor. Yoksa "Komplike imajlardan kasti olarak kaçınılmış olması, bu şiirlere büyük bir sadelik vermiş" tespiti bir kalem sürçmesi olmalı! Zira Yaşar Nabi, bir halk ozanı edasıyla spontane söylenmiş dörtlüklerde "komplike imajlar" aranmaması gerekliğini bilecek seviyededir. Aradan zaman geçip şairin de şiir karşısındaki tutumu daha belirginleşince Ceyhun Atuf daha ayağı yere basar biçimde "Özgün bir duyarlığın kav ateşiyle tutuşturulmuş alevi değilse de o şiirler, Türkçenin içindeki geleneksel çoban ateşini getirirler" diyor. Şiirlerin mükemmelliğine değil ama edebiyatçı kimliği belli bir yere oturmuş birinin kaleminden çıkmış olmasına saygılı bir mesafede durarak...

Ataol Behramoğlu ise araya giren yarım asırdan fazla zamanın süzgeci ve şirin geçirdiği evrilmenin birikimiyle değerlendirir Sabahattin Ali şiirini: "Sabahattin Ali, toplumcu-gerçekçi anlatı edebiyatımızın öncülerinden ve dünya ölçüsünde değer taşıyan en büyük ustalarındandır. Tek şiir kitabı ise 1934'te yayımlandı: **Dağlar ve Rüzgâr**. Bu kitapta yer alan şiirler özellikle Konya ve Sinop cezaevlerinde yattığı sırada, halk şiirine öykünerek yazdığı, hece ölçülü ve uyaklı şiir-

lerdir. Şiir yazınımız bakımından özel bir önem taşıdıkları söylenemez. Bununla birlikte, bazıları son yıllarda bestelenerek geniş yaygınlık kazandı." (Ataol Behramoğlu, **Büyük Türk Şiiri Antolojisi 2**, Sosyal Yayınları, 6.basım, s. 768, İstanbul 2001)

Ataol Behramoğlu, değerlendirmesinde "Şiir yazınımız bakımından özel bir önem taşıdıkları söylenemez" tespitinden sonra "Bununla birlikte, bazıları son yıllarda bestelenerek geniş yaygınlık kazandı" diyerek onun yazdıklarının halk arasında gördüğü kabule dikkat çeker.

İşte bu kabuldür Sabahattin Ali şiirini günümüze taşıyan. Bu kabul söz konusu olunca da şiire özel pencereden bakılamaz. Zira bestelenmiş, neredeyse marşa dönüşmüş söz yalnızca şiir değildir artık.

Ceyhun Atuf haklı çıkmıştır: "Özgün bir duyarlığın kav ateşiyle tutuşturulmuş alevi değilse de o şiirler," içtenlik, sıcaklık ve biraz da ölçülülük arayan pop şarkıcıları için "Türkçenin içindeki geleneksel çoban ateşi" olmuştur demek umarız şaire ve tespiti yapana haksızlık olmasın.

Halk şiirinin ölçü birimi hecenin ustaca kullanıldığı, adeta "bir bağlama ezgisi" niteliğindeki bu şiirler yazılışından on yıllar sonra bestelenecek; "Aldırma Gönül"de olduğu gibi bir dönemin rüzgârını ifade eden bir marşa dönüşecek, birkaçı daha sonraki yıllarda Sezen Aksu'nun, Nükhet Duru'nun ve daha başkalarının sesinde yeni kuşaklarla buluşacak... 90'lı yıllarda da Ahmet Kaya'nın besteleriyle, büyük kentin varoşlarında sıkışan gençliğin çığlığına karşılık gelecektir.

Dağlar ve Rüzgâr, şair hayattayken yayımlanmış tek şiir kitabıdır. Sabahattin Ali bu kitap yayımlandıktan sonra öyküye yönelir. Şiir kitabının yayımlanmasından bir yıl sonra ilk öykü kitabını ve peşi peşine ötekileri yayımlar. Atilla Özkırımlı'nın tespitiyle Sabahattin Ali şiir kitabının ardından 1935 yılında **Varlık**'ta çıkan tek şiiri dışında şiir yayımlamadı.

Sabahattin Ali hayattayken eserlerinin toplu basımı içinde 1943'te ikinci kez basılır şiirleri. **Değirmen** adlı öykü kitabıyla birleşiktir. Şair, **Dağlar ve Rüzgâr**'a, ilk baskısındaki şiirler dışında ekleme yapmaz. Bu baskıya yazdığı önsözdeki "Şiir ve hikâyelerim arasında, yazmış olmaktan utanacağım kadar kötüleri olduğunu biliyorum" ifadesine dikkat çeken A. Özkırımlı, gerçekte onun şiirlerini daha ilk kez kitaplaştırırken bir seçme yapmış olduğunu söyler. Öyle ki kitaba almayıp dergilerde bıraktığı, arkadaşlarında kalan şiirleri vardır ve bunları ikinci baskıda da görmezden gelir.

Sabahattin Ali genç yaşta öldürülmese şiire devam eder miydi bilinmez. Görünen o ki yazarımız yönünü teyin etmiş, seçimini öykü ve romandan yana yapmıştır. Ölümünden sonra bir kitapta toparlanan şiirlerinin yazılış tarihlerine bir göz atmak bile **Dağlar ve Rüzgâr**'ın yayımlanmasından sonra şiirden koptuğunu gösteriyor.

Sabahattin Ali'nin yirmili yaşlarda yazdığı şiirlere topluca bakıldığında hemen hepsinin kendi yolunu arayan genç bir şair adayının temrinleri olduğu görülür. Kitabına aldığı şiirlerde halk şiirini neredeyse hiçbir özgünlük katmadan yineler... Sonradan bulunup yayımlananlarda ise yine kendi yolunu arayan genç bir şair adayının divan şiirine özenişi hâkimdir.

Sabahattin Ali'nin trajik ölümü gibi şairiliğinde de trajik bir öykü vardır. Henüz 25 yaşında genç bir öğretmendir. Konya'da görevlidir. Bir eğlenti ortamında okuduğu "Memleketten Haber" adlı taşlamanın Atatürk'e hakaret içerdiği ihbarıyla yargılanıp bir yıl hapis cezası alır. Konya ve Sinop cezaevlerinde yatarken cumhuriyetin onuncu yılı dolayısıyla çıkan aftan yararlanarak serbest kalır. Atilla Özkırımlı'dan aktaralım: "Memurluk kaydı silinmiştir. Dilekçeyle başvurur yeniden memur olabilmek için. Sonuç alamaz. Eski düşüncelerini değiştirdiğini kanıtlaması gerektiği duyurulur kendisine. 'Benim Aşkım' şiirini yazıp **Varlık** dergisinde yayımlar (sayı 7, 15 Ocak 1934) o da. Yeniden bir göreve atanır böylece." (A. Özkırımlı, **Age**, s. 8.)

Bu son birkaç şiirinden biri olur. Sabahattin Ali şiirini kurban etmiştir sanki.

BENİM AŞKIM

Bir kalemin ucundan hislerimiz akınca
Bir ince yol onları sıkıyor, daraltıyor;
Beni anlayamazsan gözlerime bakınca
Göğsümü parçala bak kalbim nasıl atıyor.

Daha pek doymamışken yaşamanın tadına
Gönül bağlanmaz oldu ne kıza, ne kadına...
Gönlüm yüz sürmek ister yalnız senin katına.
Senden başka her şeyi bir mangıra satıyor.

Sensin, kalbim değildir, böyle göğsümde vuran,
Sensin "Ülkü" adıyla beynimde dimdik duran.
Sensin çeyrek asırlık günlerimi dolduran;
Seni çıkarsam, ömrüm başlamadan bitiyor.

Hem bunları ne çıkar anlatsam bir dizeye?
Hisler kambur oluyor dökülünce yazıya.
Kısacası gönlümü verdim Ulu Gazi'ye
Göğsümde şimdi yalnız onun aşkı yatıyor.

Nafer Ermiş

"Mozart'ın Berberi" ile İstanbul'da üç gün

Cadde Yayınları Mozart'ın Berberi kitabını çevirmemi önerdiğinde işlerin bu noktaya geleceğini hiç düşünmemiştim. Ne kitabı ne de yazarını tanıyordum. Ancak kitabın yoğun ve şiirsel anlatımı, kendine özgü biçimi ve küçük öyküleri birbirine bağlayışı beni etkiledi ve kitabı çevirmeye karar verdim. Sonradan yaptığım araştırmalarda gördüm ki kitabın yazarı Wolf **Wondratschek** aslında son derece önemli bir edebiyat adamıydı. 60'lı ve 70'li yıllarda şiirleriyle kazandığı ün sonraları öykü ve romanlarıyla giderek artmış, özellikle de sonradan kült bir kitap haline gelen Kelly Mektupları adlı anlatısıyla Alman Edebiyatındaki yeri ve önemi heyecan verici bir düzeye ulaşmıştı. Bunu Goethe Enstitüsü ile bambaşka bir konuyla ilgili olarak yaptığımız bir görüşme sırasında Mozart'ın Berberi'ni çevirdiğimi söyleyince enstitünün İstanbul Şubesi müdürü bay Bolz'un heyecanından ve hemen Wolf **Wondratschek**'i Türkiye'ye davet etme önerisinden bir kez daha anlayacaktım. Yapılan görüşmeler sırasında, Fenerbahçe'nin teknik direktörü Christopf **Daum**'un da Wondrateschek'in yakın arkadaşı olduğunun anlaşılması ve yapılacak okuma gecesine büyük bir memnuniyetle katılacak olması hepimiz için tam bir sürpriz oldu. Tabii bu heyecanımızı bir kat daha arttırdı. Olayın tanıtıma yapacağı katkının yanında iyi bir edebiyatçıyla iyi bir futbol adamının dostluğu bizi sevindirmiş, konuya bakışımıza yepyeni bir boyut getirmişti.

Sonunda olaylar gelişti, yazışmalar, telefonlaşmalar, sürekli yapılan program değişiklikleri bir nihayet buldu ve 9 Mart Çarşamba günü Wolf **Wondratschek** İstanbul'a geldi. Onu karşılamak üzere Goethe Enstitüsünün tahsis ettiği bir araçla hava alanına gittim. Yapılan görüşmeler sırasında yazarın gösterdiği titizlikler ve uzlaşmaz tavrı onun kişiliği konusunda beni giderek huzursuz hale getirmişti. 60 yaşını geçmiş, can sıkıcı, hatta belki kaprisli bir yazarla dört gün boyunca nasıl başa çıkacağımı düşünüp duruyordum. Ayrıca kapıdan çıktığımda onu tanıyıp tanıyamayacağımı da bilmiyordum. Aracı kullanan Şoför Ahmet elinde bir pankart tutuyordu, bu da en azından **Wondratschek**'in bizi tanıyacağı anlamına geliyordu. Ama yine de hiçbir şey kesin değildi. Sonunda her ikisi birden oldu ve hem o bizi hem de biz onu aynı anda tanıdık. Resimlerindekine benzeyen, sıcak ama ciddi bir yüzü vardı, yanında da 40 yaşlarında olduğunu tahmin ettiğim bir kadın vardı. Kendimi tanıtıp kitabın çevirmeni olduğumu söyleyince, "Beni karşılamaya gelmeniz büyük incelik," dedi ve ben buna "Esas sizin buraya gelmeniz büyük incelik," diyerek karşılık verdim. Böylece ödeşmiş olduk. Yanındaki kadın, sadece son derece sıcak bir gülümsemeyle bize bakıyordu. "Bu Kelly," dedi Wondtratschek, "Amerikalı falan mı? Adı biraz o yöreleri çağrıştırıyor," dedim. "Hayır, asıl adı Kelly değil, ama ben ona öyle diyorum," deyince bu Kelly'nin kim olduğunu anladım. Kelly Mektupları kitabındaki Kelly'ydi bu ve gerçekten çok hoş bir kadındı. Onları Beyoğlu'ndaki otellerine götürdük, daha doğrusu şoför Ahmet bizi otelin yakınlarında bir yere bıraktı ve biz üçümüz fazla ağır olmayan bavullarla otele vardık. "Akşama planınız var mı?" diye sordum. "Var, dinleneceğiz," dedi **Wondratschek**, "ama önce sizinle bir kahve içelim." Onları, bir yıl kadar önce Y. İsimli bir genç kız " bana ilginç bir kafe bul," dediği için götürdüğüm ve o zaman için sınavı başarıyla atlatmış olan Mihrimah Sultan'a götürdüm. Orayı çok beğendiler. Kelly ince belli bardakta çay, Wondrateschek de orta şekerli bir Türk kahvesi içti. Yani normal bir turist gibi davrandılar. Uzun uzun Mozart'ın Berberi ve henüz Türkçe'ye çevrilmemiş diğer kitapları üzerine konuştuk ve ertesi günü sabah 11'de buluşmak üzere ayrıldık, Leman Cafe'de CNN'e röportaj verilecekti.

Ertesi sabah onları almak için otele giderken İstiklal Caddesi'nde **Wondratschek** ile karşılaştık, Kelly otelde kalmış o da caddede biraz dolaşmıştı. Röportaj bir saat kadar ertelendiği için onu bir simitçiye götürdüm. Tadını çok beğendiği sade simidin yarısını yiyip yarısını ceketinin cebine koydu, öylece, bir kağıda falan sarmadan. Leman Cafe'ye giderken CD'ler de satan bir kitapçının yanından geçiyordu ki, beni elimden tutup gelsene bir dakika sana bir şey soracağım, dedi. Ben de herhalde kitabını gördü ya da belki göremedi, onu soracak sandım. Ancak CD'lerden birini aldı ve "söylesene bu Fazıl Say Türk mü?" dedi. "Son derece," dedim. Gelmeden önce Viyana'da onun konserini dinledim, Mozart çaldı, olağanüstüydü, böylesine güzel bir Mozart yorumu dinlemedim," dedi. Onun Türk olmasına çok şaşırmıştı, aslında belki biz de şaşırmalıydık, ama biz bu durumu çoktan kanıksamıştık.

Röportajı genç bir bayan yapacaktı, hazırlıklar sırasında masadaki sigara paketini gören genç bayan, 'söyleşi sırasında sigara içecek misiniz?"diye sordu. " "Neden? Yoksa yasak mı?" dedi **Wondratschek** şaşırarak. "En azından televizyonda hoş

karşılanmıyor," dedik hepimiz birden. "Oo, siz AB'ye hazırsınız," dedi **Wondratschek**, "peki içmeyelim o zaman." Kameranın ışığı açılınca gözleri kamaşmıştı, "bu ışık şart mı, gözlerimi kamaştırıyor," dedi bu kez **Wondratschek**. "Siz ışığa bakmayın, bana bakın," dedi bunun üzerine genç bayan. **Wondratschek**'in "size bakınca gözüm daha çok kamaşıyor," cevabı onun kadınları etkilemedeki başarısının küçük bir ipucuydu.

Saat 13'de Goethe Enstitüsü'nde toplanıldı, bize katılan birkaç kişiyle birlikte Marmara Üniversitesi'ne gittik. Almanca bölümünde öğrencilerle bir toplantı yapı-

lacaktı. Yolda şoför Ahmet'le **Wondratschek** koyu bir futbol sohbeti yapmaya başladılar. Şoför Ahmet Galatasaray taraftarıydı, **Wondratschek** ise **Daum**'un arkadaşı olarak tabii ki Fenerbahçe'yi tutuyordu. Bu durumda da tatlı sert bir futbol konuşmasının olması kaçınılmazdı. Köprüyü geçerken gördüğümüz İstanbul manzarası hepimizi çok etkiledi. Ancak "Welcome to Asia" tabelası **Wondratschek**'i çok daha fazla etkiledi. "Harika bir duygu," dedi. Gerçekten de harika bir duyguydu. Üniversitede öğrencilere son derece ilginç hikâyeler anlattı. Onların gönlünü ise toplantının sonunda şunları söyleyerek kazanmasını bildi: "Bence hocalar yanlış cevaplara da puan vermeli, çünkü o da bir cevaptır." Böylece, salonda kopan müthiş bir alkış eşliğinde Marmara Üniversitesi'nden ayrıldık. Dönüş yolunda **Wondratschek** ön koltuğa oturmak istedi, "gelirken hata yaptım, fazla bir şey göremedim." Üsküdar'dan geçerken Üsküdar hakkında çok şey duyduğunu, önümüzdeki yıl gelip birkaç ay Üsküdar'da yaşamak istediği söyledi. Köprüyü geçerken "Welcome to Europa" tabelası onu pek fazla heyecanlandırmadı. Şoför Ahmet'le Galatasaray Fenerbahçe çekişmesi ise aynı hızıyla sürdü.

Ertesi sabah yine aynı ekiple İstanbul Üniversitesi'nin yolunu tuttuk. Bu sefer Asya'ya geçmeyecektik, ama Haliç'i geçecektik, bu durumda da Haliç ve Galata köprüsü üzerine konuşmak kaçınılmazdı. Ancak bu daha çok arkada oturan Kelly ve benim aramda geçti. Ön tarafta ise futbol atışmaları dünden bu yana hiç hız kesmeden devam ediyordu. İstanbul Üniversitesi Almanca Bölümü benim de iyi tanıdığım bir yerdi. Hemen bütün hocaları ve öğrencilerin bir kısmını tanıyordum. Yine bölüm hocaları tarafından oldukça sıcak bir şekilde karşılandık. Beni en çok şaşırtan ise pek seyrek görülen bir şey olarak kaloriferlerin yanıyor olmasıydı. **Wondratschek** hocalarla yine koyu bir sohbete başlamıştı. Arada bir dönüp bölüm başkanı profesör hanıma, 'ne tatlı şeysin sen' deyip duruyordu, onun yüzündeki sevimli ifadeyi kastediyordu. Anfiye gitmek için kalktığımızda ise yine aynı profesör hanıma sarılarak, "tatlım, biz beraber yürüyelim," dedi ve karanlık koridorları beraberce geçtik. Kelly olan biteni yüzünden hiç düşmeyen o gülümsemesiyle izliyordu. Buradaki toplantı çok eğlenceli geçti. **Wondratschek** bir yandan kitaplarını, özellikle bir viyolonselin (Şu anki fiyatı 7 milyon dolar olan ve mülkiyeti bir şirkete ait olan yaklaşık üç yüzyıllık bir Stradivari) bu üç yüzyıl içinde elden ele, kuşaktan kuşağa geçerken yaşanan olayları anlattığı son derece ilginç kitabı Mara'yı anlatıyor, bir yandan da öğrencileri eğlendiriyordu. Mozart'ın Berberi'inde anlattığı berberin şu anda hâlâ Viyana'da yaşamakta olduğunu, az kalsın gelirken onu da getirecek gibi olduğunu, ama sonra nedense bundan vazgeçtiğini anlattı. "Ama getirsem iyiymiş, hiç olmazsa Nafer beyin saçlarını keserdik," sözleri ben dahil herkesi güldürdü. Ama tabii berber gelse bile benim saçlarımı kesme şansı bulamazdı, ayrı mesele. Sonuçta herkesin mutlu olduğu bir toplantı oldu ve oradan ayrıldık.

Akşam ise Almanca ve Türkçe olarak yapacağımız okuma gerçekleşecekti. Christopf **Daum** da gelmişti, tabii onunla birlikte kameralı bir basın ordusu da gelmişti. **Wondratschek** çevirmeni olarak beni **Daum**'la tanıştırdı. **Daum** ayağa kalktı ve elimi sıkarak "İyi akşamlar," dedi. Karşılıklı iltifatlardan sonra beraber fotoğraf çektirme fikri yine **Daum**'dan geldi. **Wondratschek** ve bana sarılarak gazetecilere poz verdik. O anda patlayan flaşların altında bir an kendimi Fenerbahçe'ye transfer olmuş bir futbolcu gibi hissettim. Oldukça kalabalıktı salon. Almanya'nın İstanbul konsolosu da gelmiş-

ti. Bu da **Wondratschek**'in Almanya'da ne kadar önemli bir yazar olduğunu bir kez daha gösteriyordu.

Toplantı'dan sonra Cadde Yayınları'nın daveti üzerine meyhaneye gittik. Kelly ve **Wondratschek** beklenilenin aksine rakı yerine kırmızı şarap içse de inanılmaz mezeler, Duvara Karşı filminin müziklerini de yapan klarnetçi ve ekibinin çaldığı nefis müzikler eşliğinde, çok güzel bir gece geçirildi. O gece hepimizi en çok şaşırtan şey Kelly'nin kırk değil altmış yaşında olduğunu öğrenmemiz oldu. İnanılmaz bir şeydi.

Böylece **Wondratschek**'in üç günlük ziyareti sona ermiş oldu. Hiç de burnu havalarda, kaprisli bir yazar çıkmamıştı **Wondratschek**. Son derece cana yakın, hatta bir parça serseri ve her şeyden önce hayatın kendisine inanan bir insandı. Son kitabı Mara'yı çevirmekten çok daha büyük bir mutluluk duyacaktım artık.

KAÇAK SÖYLEŞİ

Fenerbahçe teknik direktörü Daum ile ayaküstü...

"Okumayı neden öğrendik ki? Muhtemelen onu kullanmak için"

Aslan Özdemir

Yakın zamanda çıkan **"Mozart'ın Berberi"** isimli kitabın Alman yazarı **Wolf Wondratschek** geçtiğimiz günlerde **Kaçak Yayın**'ın kardeş yayınevi Cadde'nin davetlisi olarak ülkemizdeydi. **Wondratschek**'in "Mozart'ın Berberi" kitabı için **Goethe Enstitüsü**nde düzenlenen tanıtım kokteyli ve okuma toplantısına Yayın Danışmanımız **Adnan Özer** ve kitabın çevirmeni **Nafer Ermiş**'in yanı sıra sürpriz bir isim daha vardı: **Fenerbahçe** Teknik Direktörü **Christoph Daum**. Daum; yakın dostu, kankası, yazar arkadaşı **Wolf Wondratschek**'e destek için sessiz sedasız dinleyiciler arasındaki yerini almıştı. Davet üzerine Daum'da konuşmacılar arasına katıldı ve ***"Mozart'ın Berberi"*** ile ilgili düşüncelerini anlattı.

Medya tarafından pek ilgi görmeyen kültürel etkinlikler **Daum**'un varlığı sayesinde, fotoğrafçısıyla, kameramanıyla, muhabiriyle bu toplantıdaki yerini almıştı. Ortalık spor muhabirlerinden geçilmezken, kültür sanat programlarından hiçbiri yoktu. Şaşırtıcıydı, çünkü bu bir kitap okuma toplantısıydı, ortada top yoktu. Nitekim bir muhabir ile Daum arasında şöyle bir konuşma geçti. **Muhabir:** "Sayın Daum, Hooijdonk gidiyor mu?" **Daum:** "Bu kitapta Hooijdonk diye birinden bahsedilmiyor. Burada başka bir şey için toplandık." Umarım bu kibar uyarıdan gazetelerin, televizyonların kültür sanat editörleri de kendilerine pay çıkartır.

Daum'u izlerken kafamdaki soru şuydu: Acaba bir Türk antrenör iki saat boyunca kitap okuma toplantısına herhangi bir dinleyici sessizliğinde riayet eder miydi? Hem bir Fenerbahçeli hem de tavrından etkilenmiş biri olarak **Daum**'a bir iki soru sormaktan alıkoyamadım kendimi.

Mozart'ın Berberi'ni okudunuz mu? Daha önceden biliyor muydunuz kitabı?

Daha önce okumuştum, **Wondratschek**'in İstanbul'a geleceğini öğrenince tabii bir kere daha okudum. Ben de bir süre Viyana'da yaşadım, gerçi bu kitapta anlatılan berber salonunu bilmiyorum, ama bildiğim başka berber salonları var. Türkiye'de de bir çok kez berbere gittim doğal olarak. Ve şunu söyleyebilirim ki, bir berber salonunda inanılmaz bir hayat akışı vardır, daha doğrusu hayatlar akışı vardır. Hayatın birbirinden çok farklı yönleri bir berber salonda çakışır. Orada söz konusu olan sadece saç kesmek değildir, oraya birbirinden çok farklı karakterler gelir gider, yapılan konuşmalar bazen oldukça yoğundur, insanlar bazen özel meseleleri anlatır, berbere içini döker. Wolf **Wondratschek** de bize böyle bir salonda olup bitenleri son derece ilginç bir dil kurgusuyla anlatıyor. Bize oraya gelen birbirinden farklı karakterleri anlatıyor ve sık sık düşünmeye zorluyor. Örneğin oraya aslında iki yüz yıl önce ölmüş bir kişi getirmek, onu tekrar günümüzde yaşatmak, ama bir yandan da artık orada olmayan bir kişi, anlatmak, Mozart'tan söz ediyorum, oldukça ilginç bir fikir. Bu da biraz kitapta zamandan bağımsız bir şeylerin de olduğu duygusunu veriyor. Ölümün ötesinde de bir varoluşun olduğuna ben de inanıyorum ve bu da kitaba, ben, oldukça etkileyen bir ifade gücü kazandırıyor.

Edebiyatta özellikle tercih ettiğiniz bir tür var mı? Hikâye, roman vesaire?

Biyografi okumayı çok severim. Bu yüzden de evde bir sürü biyografi kitabı var. Son zamanlarda Zafon'un **"Rüzgârın Gölgesi"** (Schatten des Windes) kitabını okumuştum, büyük bir kitap. Sonra tabii yeniden Mozart'in Berberi'ni okudum. Ayrıca **Hermann Hesse**'yi çok beğenirim. **Coelho** da çok güzel şeyler yazdı ve yazmaya da devam ediyor. Vakit buldukça okumaya çalışıyorum, çünkü, okumanın çok önemli olduğunu düşünüyorum. Okumayı neden öğrendik ki? Muhtemelen onu kullanmak için. Bu bakımdan, eğer bir şeyi öğrendiysem onu kullanmalıyım diye de düşünüyorum ve kendi adıma bunu kullanıyorum da. Ama şu türü okurum bu türü okurum, diye sınırlandırmak mümkün değil. Tabii bütün bunların dışında bir sürü de kendi alanımla ilgili kitapları da okumak zorundayım.

O halde son okuduğunuz kitap, diye sorsak?

Az önce de dediğim gibi son olarak Mozart'ın Berberi'ni okudum, **Wondratschek**'in geleceğini biliyordum ve aslında ona bir takım sorular sormak istiyordum, ama söyleşi maalesef çabuk bitti. Son zamalarda çok az boş zamanım olmasına rağmen kitabı ikinci kez okudum ve sanırım bir üçüncü kez daha okumam gerekecek. Çünkü hâlâ kafamda anladığımdan çok soru var kitapla ilgili olarak.

Fenerbahçe'de kitap okuyan futbolcular var mı? Onların yaklaşımı nasıl?

Bir çok futbolcuyla bu konuyu konuştum. Onlar genellikle dergi ve gazete okuyorlar. Ama kitap okumak, sanırım henüz pek o kadar yaygın değil futbolcular arasında.

Peki yabancı oyuncular?

Maalesef onlarda da durum pek farklı değil. Çünkü bilgisayar oyunlarının anlamı onlar için kitaplarınkinden çok daha fazla, ki bu da beni aslında biraz üzüyor, ama yine de sürekli onları okumaya yönlendirmeye çalışıyorum, Türkiye'deki kitap dünyasını fazla tanımıyorum, ama Almanya'dayken oyuncularıma çeşitli nedenlerle, doğum günlerinde ya da çok iyi bir performans gösterdiklerinde genellikle kitap hediye ederdim, tabii birine kitap hediye ediyorsanız onun o kitabı okuyacağını da umarsınız.

Bir de eğlenceli bir soru sorayım. Mesela ilerde bir yazar takımı çalıştırmanız mümkün olabilir mi? Ya da sahaya bir Türk onbiri sürmeniz gerekse bu takım hangi yazarlardan oluşurdu?

Maalesef Türk yazarlarını çok az tanıyorum ve tanıdıklarımdan bir takım oluşturmak mümkün olmaz. Ama Nasrettin Hoca'yı çok duydum, bu durumda onu mutlaka takıma alırdım herhalde. Ama o da maalesef artık yaşamıyor.

Dankeschön herr Daum.

Ben teşekkür ederim bay Özdemir.

Çevirmenimiz Nafer Ermiş'ten yazar Wolf Wondratschek'e de bir iki soru sordurduk.

Christoph Daum ile yakın dost olduğunuza göre, futbolla edebiyatı karşılaştırabili misiniz?

Futbolla edebiyatı karşılaştırma meselesini daha önce pek düşünmemiştim, ama şu an aklıma gelen bazı şeyleri söyleyebilirim. Futbola baktığımızda, aslında gol atmak hiç de zor olmaması gerekirdi. Ama bakıyoruz ki bir çok maç sıfır sıfır ya da bir sıfır bitiyor. Peki bunun nedeni ne? Tabi çok basit. Golü önlemek için zekâ işin içine katılıyor, stratejiler oluşturuluyor. Kadrolarla oynanıyor, oyuncu değiştiriliyor vesaire. Edebiyata gelince, yazar bugün eskiden olduğu gibi değil. Hikâye anlatmak bir uzmanlaşmayı, kişisel deneyimi gerektiriyor. Şimdi aklıma geldi de, acaba edebiyatta ofsayt taktiği gibi bir şey var mıdır? Olsaydı herhalde bunu en iyi uygulayanlar bestseller yazarları olurdu, sürekli öne çıkarlar ve iyi yazarları ofsayda düşürürlerdi. Bunlar tabii çoğunlukla kağıt israfından öteye gitmezdi. Bu açıdan futbolda da ofsayt kuralını belki kaldırmak lazım.

Mozart'ın Berberi okura kolay bir lokma sunmuyor, biraz ağır bir kitap gibi.

Bu kitap belki edebiyatın bir atmosfer yarattığı olgusunun kanıtıdır. Nasıl futbolda bazen bazı hareketleri anlayamıyorsak kitaplarda da anlamadığımız bazı sayfaların, bazı paragrafların olması doğaldır. Kitap okurken bir şaşırma yaşamakla yetinebilmek gerekir. Kendimi yazdığım her şeyin anlaşılır olması gerektiği düşüncesinde kurtardım. Yazdığım her şeyin anlaşılması gerekmiyor. Ben iyi niyetli okurun olan biteni anlaması için aralara köprüler kuran bir yazar değilim. Tersine ben, okuru aslında sandığından daha çok şey anladığı alanlara çekmeye çalışıyorum, kitabı bir kere okuyup atmasını değil, tekrar tekrar okumasını istiyorum ve bunun için çalışıyorum. Okur kitabı okuyor, olayı anlıyor, yani her şey apaçık, sonra kitabı bir kenara atıyor ve bir daha da eline almıyor, çünkü artık o kitapta bir bilmece yoktur, bir sır yoktur, kısacası bir büyü yoktur. Tabi okura tümüyle kapalı bir roman da yazmak istemiyorum, bu çok yanlış olurdu. Ama her şeyi anlamaya çalışmak da, hem edebiyatta hem de hayatta, aynı şekilde yanlıştır. Gerçi İstanbul tam olarak Doğu sayılmaz ama oraya giden yolun üzerindedir ve Doğuda bir şeyin asıl gerçekliğinin ancak onu uzun süre kendi haline bıraktıktan sonra serpilip gelişebileceği Batıdan çok daha iyi bilinir. Hadi bana bir şey anlat, ama anlayacağım şekilde anlat ve ayrıca fazla vaktim de yok, şeklinde yaklaşmamak gerekir. Şu 'konuya gel' meselesini hepimiz biliriz. Ama bu 'konuya gel' dünyası edebiyatın dünyası değildir. Bu yüzden ben öyle kitaplar yazmak istiyorum ki, ve de çok sayıda kitap yazmak istiyorum, gerçi benim yayınevi buna kuşkuyla yaklaşıyor, ama işte bu tür şeyler, mesela kitabın Türkçe'ye çevrilmiş olması, Alman yayıncı nezdinde de yazara iyi gözle bakılmasını sağlıyor ve bu çok güzel bir duygu, tekrar konuya dönersek, öyle kitaplar yazmak istiyorum ki, insan onları tekrar tekrar ellerine alsınlar, çünkü onlarda sanatsal bir çaba vardır. Futbolda da, örneğin bazen bizim anlamadığımız, açıklayamadığımız şeyler vardır. Beni en çok şaşırtan şey, sadece futbolcularda değil, atletlerde, boksörlerde de vardır bu, bu sporcularda bir içgüdü vardır, bir tür zeka diyebileceğimiz bir yetenekleri vardır, Ronaldinho'nun geçen hafta attığı golü düşünün, ama bu zekânın okullarla, kitaplarla, ya da felsefe öğrenimiyle alâkası yoktur. Son olarak Franz Beckenbauer'ın gençliğini örnek vermek istiyorum. Beckenbauer dahiyane bir futbolcuydu, ama kafası pek o kadar değildi, kibarca söylemek gerekirse. Yani beyni son derece boştu. Ama sonra çok şaşırtıcı bir dönüşüm yaşadı. Sanırım bu sihir New York'un Cosmos takımında oynadığı sırada gerçekleşti, ya da başladı. Orada şaşırmayı öğrendi, çünkü şaşırtıcı şeyler gördü. Beckenbauer Münih civarındaki küçük bir yerden çıkmıştı ve sonra kendini Newyork'ta buldu. Futbolcu olarak gelmiş geçmiş en büyük futbolculardan biriydi. Sonra zihin olarak da inanılmaz bir gelişim gösterdi. Ama bunun futbolla ilgisi yoktu, bu antrenmanla kazanılamayacak bir yetenektir. Birkaç gün önce burada küçük bir çocuk tanıdım. Bunu yaşlı bir yazarın İstanbul'da yaşadığı romantik duygular olarak görmeyin. Bir boyacı çocuk, ama o benim buradan hatırlayacağım en önemli şeydir ve kitaplarımda da o çocukta gördüğüm şeyi, o içgüdüyü gerçekleştirmeye çalışıyorum.

KAÇAK
KISACIK ÖYKÜLER

Franz Kafka

Çeviren: Nafer Ermiş

Küçük Fabl

Ah, dedi fare, dünya her geçen gün daralıyor. Başlangıçta o kadar genişti ki beni korkutmuştu, koşmayı sürdürdüm ve nihayet uzaktan sağlı sollu duvarlar görünce sevindim, ama bu uzun duvarlar birbirlerine doğru öyle hızlı yaklaşıyorlar ki, artık son odadayım ve işte köşede, içine doğru koştuğum kapan duruyor. –yapman gereken sadece koşu yönünü değiştirmek, dedi kedi ve onu yedi.

Yola Çıkış

Atımın ahırdan getirilmesini emrettim. Uşak beni anlamadı. Ahıra kendim gittim, atımı eyerledim ve üzerine atladım. Uzaklardan bir boru sesi işittim, ona bunun ne anlama geldiğini sordum. Hiçbir şey bilmiyordu ve hiçbir şey işitmemişti. Kapıda beni durdurdu ve sordu: "Bey nereye gidiyor?" "Bilmiyorum," dedim, "sadece buradan uzağa, sadece buradan uzağa. Hep buradan uzağa, sadece böyle ulaşabilirim hedefime." "Demek hedefini biliyorsun," diye sordu uşak, "Söyledim ya," diye yanıtladım, "Buradan uzağa – hedefim bu."

Vazgeç

Sabahın çok erken bir vaktiydi, sokaklar temiz ve boştu, istasyona gidiyordum. Bir kule saatiyle kendi saatimi karşılaştırınca gördüm ki sandığımdan çok daha geç olmuş, çok acele etmeliydim, bu keşfin verdiği dehşet, yol konusunda bir tedirginliğe düşürdü beni, bu kenti henüz çok iyi tanımıyordum, şansıma az ilerde bir polis memuru vardı, ona doğru seğirttim ve soluk soluğa yolu sordum. Polis gülümsedi ve dedi ki: "Benden yolu mu öğrenmek istiyorsun?" "Evet," dedim, "çünkü onu tek başıma bulamıyorum." "Vazgeç, vazgeç," dedi ve gülüşüyle yalnız kalmak isteyen insanlar gibi büyük bir hızla arkasını döndü.

Mecazlar Üzerine

Çokları, bilgelerin sözlerinin daima mecazlardan başka bir şey olmadığından, gündelik yaşamda bir işe yaramadığından ve elimizde olanın da sadece bu olduğundan yakınır. Eğer bilge "Karşıya geç," derse bu karşı tarafa geçmek anlamına gelmez, ki bu yapılabilirdi, yol aşılmaya değecek bir şey olsaydı, ama onun kastettiği efsanevi bir karşıdır, bizim bilmediğimiz, kendisinin de bize daha yakından tanıtamayacağı, yani burada hiçbir işimize yaramayacak bir şeydir. Bütün bu mecazların aslında söylemek istediği sadece, kavranılamaz olanın kavranılamaz olduğudur ve biz bunu zaten biliyorduk. Ama bizi her gün uğraştıran başka şeyler.

Bunun üzerine biri dedi ki: "Niçin uğraşıyorsunuz? Mecazların peşinden giderseniz sizler de bizzat mecazlar haline gelir ve böylece de gündelik külfetlerden kurtulursunuz."

Bir diğeri dedi ki: "Bahse girerim ki bu da bir mecazdır."

Birincisi dedi ki: "Bahsi kazandın."

İkincisi dedi ki: "Ama ne yazık ki sadece mecazi olarak."

Birincisi dedi ki: "Hayır, gerçekten; mecazi olarak kaybettin."

KAÇAK YAŞAM

RAHMİ BATUR
ENDER ÖZKAHRAMAN

Su, Taş, Güneş ve Dengbej

Dengbej kelimesi Kürtçe'de bir sözü sesle aktarmak anlamını içerir; 'Deng' seslen, 'bej' söyle, aktar anlamındadır. Kürtler tarihleri boyunca kültürlerini sözle icra etmek zorunda bırakılmıştır. Kürt kültürünü sonraki kuşaklara aktarmak işini bile yine ve ne yazık ki, bu iki dudak arasındaki sesler üstlenmiştir. Yaşadıkları bütün coğrafyalarda ve zamanlarda baskıya maruz kalan Kürtlerin yazı ile olan mesafeli ilişkisinin ardında da yine bu korku duygusu barınmaktadır. İki yüz yıl önce Bağdat Valisinin, yazı ve edebiyatla haşır neşir Kürt vatandaşları yakalama emri çıkardığı ve ele geçirilenlerin derisini yüzdürüp özel çerçevelere gerdirdiği bilinmektedir. Söz uçarken yazının kaldığı düsturunu ters yüz eden Kürtler, *müziğin* de yardımıyla bir dengbejlik müessesesi yaratmış ve ortaya kilamlar (manzum hikaye) ile lawjeler (mistik vaazler) çıkmıştır. Böylece Kürtlerin günlük yaşamlarının ufak ayrıntıları üzerine kurulu bir sözlü edebiyat başlamış ve bu anlatılar, muhtevasındaki melodiler sayesinde daha geniş kitlelerin ilgisine mazhar olmuştur. Dengbêjler gezgin sanatçılardır. Geçmişte şehir şehir, köy köy dolaşmış, gittiği yerin nüfuzlu kimselerinin divanında sözlerini icra ederek geçimlerini sağlamış ve gittikleri yerin kilam ve lawjelerini de ele alıp onları yeniden derlemeleri sayesinde repertuarlarına zenginlik katmıştır. Dengbejler arasında okuma yazma bilen, derlediği kilam ve lawjeleri yazıya dökenlerin sayısı yok denecek kadar azdır. Doğu'daki bu folklorik malzeme bolluğunun Batılı seyyahlara çarpıcı gelmesinin temel nedenlerinden biri de Kürtlerdeki okuryazarlık oranının çok düşük olmasıdır. Çünkü dengbêjliğin doğası doğaçlama üzerine kuruludur. Derleme yöntemleri ezbere dayalı olduğu için neredeyse bütün kilamlar değişime uğramış, her dengbêj derlediği kilama ya kendisinden bir şeyler eklemiş ya da tersine, bazı bölümleri unuttuğu için anlatıyı tahrip etmiştir. Dengbejliğin bu aktarıcı rolü sayesinde birçok kilam, onu yaratan kadınlardan alınmış, yeniden derlenerek daha geniş dinleyici kitlesine ulaşmıştır. Aksi halde bir çok kilam, yaratıcısı köylü kadınların ölümüyle birlikte unutulup gidecekti. Bir dengbejden herhangi bir kilamın sözlerini isteyin, size sözcükleri hemen sıralayamaz, önce ezgiyi mırıldanır sonra sözleri düz olarak sıralar. Çünkü o kilam ezgisiyle birlikte ezberlenmiştir. Ezgi gidince söz dizimi de dengbejin zihninden uçar gider. Bu kovalamaca ancak müziğin araya girmesiyle son bulur. Kilamların konusu genellikle dünyevi meselelerdir. Aşk, doğa, iyilik gibi birçok katmanda ele alınabilecek temalar söz alabildiğince uzayıp gider. Kilamlar, genel kanaatin tersine katı nazım kuralarına bağlı olmak yerine tam bir özgürlük, hatta meşhur kürdolog Basil Nikitine' in deyimiyle bir anlatı anarşizmi içerir. Bir dengbêj elini kulağına dayayıp kilam söylüyor diyelim; sıra uzun mısralara geldiğinde ritmi hızlandırıp yalnız sondan bir önceki heceye bastırır ve ritmi vurgulamak için son heceyi bir soluk la anlatır. Lirik bölümlerdeki kısa mısralarda da yine ritmi vurgulamak için söyleyişine daha yavaş bir kıvam verecek ve o mısraları uzatacaktır.

Kürt edebiyatının mihenk taşı sayılan bu sözlü gelenek, 60'lı yılların sonuna doğru bir duraklama dönemi yaşadı. Kürt gençleri üniversitelerde sosyalist düşünceyle tanışınca, kan davası, namus cinayeti gibi iç çatışmaları körüklüyor diye dengbejliği aşağılamaya hatta bütünüyle reddetmeye başladı. Şivan Perwer çıkıp da o etkili sesi ve protest şarkılarıyla dinleyenleri sarsınca, dengbejlere alternatif de yaratılmış oldu. Kimi zaman Şivan dahi bu dengbejlerin kilamlarını söylemesine rağmen onlara karşı mantıktan yoksun bir tepki hızla gelişti ve müzikte müthiş bir ajitasyon dönemi başladı. 68 ruhu dünyaya yepyeni bir dalga yayıyordu. Sanatın neredeyse her alanında bir dalgalanma yaşanıyor, marjinal tarzlar ortaya çıkıyor ve hızlı bir şekilde kabul görüyordu. 70'lerin sonunda artık Türkiyeli Kürtler de televizyonla tanıştı ve dengbejlik gibi bu ağızdan ağza, kulaktan kulağa mucizevi bir şekilde aktarılan geleneksel ve doğal mecranın önüne bir anda bent çekildi. Televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte birçok halk masalı ve destan unutuldu.

Ölen her dengbêjle birlikte bir kültür hazinesi de toprağı boyluyordu artık...

Bir ara, Ermenistan'daki Erivan radyosunun yaptığı bazı yenilikler -Kürtçe eski kilamların aranje edilmesi gibi- bizde de etkisini gösterdi ve bazı dengbejler stüdyoya girip enstrümanlar eşliğinde söylemeye başladılar. Bu reform sürecinin onları yeniden diriltebilme ve genç kuşaklara ulaştırabilme ihtimali vardı. 'Netekim' önemli bir dinleyici kesimine de ulaştılar; ancak 1980 darbesi bu yenilenme çabasını daha emekleme dönemindeyken boğdu.

80'li yıllardan 2000'e gelene değin dengbejliğin esamisi, ne Kürtler ne de Türkler tarafından telaffuz edildi. Ece Ayhan'a ait bir söz, bugün izlenen yolda bir uyarı levhası gibi duruyor: "Fazla batıya açılma, yoksa doğuya düşersin!"

Bugün bütün sanatçılar ve onların izleyicileri, sanatın bütün disiplinlerinde ucuz ve basit realist unsurlardan ve defalarca kullanılmış ideolojik klişelerden uzak durmaya çalışıyor. Artık milliyetin ve vatanın ötesinde, insanoğlunun müşterek cevheri olan dilin önemini Kürtler de kavramış durumda. Genç kuşak Kürtler, dilin yanı sıra, yaratıcı zekâ, edebi zenginlik, tasavvuf, metafizik v.b. gibi ontolojik meselelerin derinliğini kavramada güçlük çekiyorsa, bunun çözüm yolu dengbejlik gibi birçok geleneksel kültürün üzerindeki ölü toprağını silkelemekten geçiyor. Bize bu kanaati esinleyen vakayı burada anlatmadan geçmek olmaz: Kürtçe mü-

zik piyasasının önde gelen prodüktörlerinden bir arkadaşımızın eline bundan bir sene evvel bir ses bandı geçmiştir. Kürtlerin önyargılarını ifşa eden, son yirmi yılın adeta bir özeti gibidir bu kaset! Bugün hâlâ yaşayan bazı dengbejlerin, devletle işbirliği yapan koruculara ironik bir dille anlattığı söylenen bu kaseti evinde çözmeye çalışan arkadaşımıza, onun kötü bir teybe kaydedildiği, hatta kopyanın kopyası bir kaset olduğu bilgisi de beraberinde verilmiştir. Mutaden yaptığı gibi kaseti bir kaç defa dinledikten sonra deşifre eder ve bir kenara kaldırır. Ancak arkadaşımız o günden sonra evde babasının gizli gizli bu kaseti dinlediğini fark etmiştir. Bir gün 'suçüstü' yaparak "Hani sen iç çatışmaları körüklediği için onlardan nefret ederdin?" diye babasına çıkışır. Babanın cevabı ilginçtir: "İyi de oğlum, bunların çatışmayla, vurmayla, kırmayla alakası yok, bunların hepsi aşkla ilgili, aşk kilamlarını bunlar kadar iyi söyleyen yok!"

Daha yakın bir zamanda, yine aynı arkadaşımızın başından geçen diğer bir olay dengbejliğin kudretini daha iyi aktarıyor sanki: Küçükçekmece'deki dükkanında kaset satan arkadaşımız, dışarı bir sandalye çekmiş oturuyor. Dükkanda da Şakiro adlı meşhur dengbejin kaseti çalmaktadır. Arabalar dükkanın önünden vızır vızır geçerken biri ani bir fren yapıyor. Arkadan gelen araba da ona çarpıyor. Adam inip hasarı şöyle bir gözden geçiriyor ve sonra kasetçi dükkanına girerek "Bu adamın kaç kaseti varsa, ver!" diyor. Bahsi geçen kasette o sırada dönmekte olan hikâye, güneşin suda batmasına Kürtçe bir soyutlama getirmektedir:

Bir kadın.. onun yedi oğlu ve yedi kardeşi vardır / Basit bir tarla meselesi yüzünden çatışıyorlar / Birkaç saat süren çatışmada altı oğlu ve altı kardeşi öldürülüyor / Yedinci ve son oğlu da vurulunca annesine bakıyor / Anne bir tas su - diye inliyor / Anne yakındaki dereye koşup su getiriyor / Lakin artık geçtir - oğul son nefesini veriyor / Kadın elindeki su tasıyla donup kalırken küçük kardeşinin "su" diye inleyen sesini duyuyor / Suyla beraber sesin geldiği yöne doğru koşuyor / Kardeşinin yanına geldiğinde yine geç kalmış olduğunu anlıyor / Kardeşi de son nefesini vermiş ve artık akşam alacası çökmüştür / Güneş Kürtlerin deyimiyle kadının elindeki suya gidiyor (batıyor)...

Kürtlerin sıklıkla yaşadıkları şehirlerdeki kahvehane sohbetleri, evlere yapılan misafir ziyaretleri v.b. gibi sosyal ilişkilerde kullanılan dile genellikle birbirinin benzeri olan dramatik bir hava hâkimdir. Herkes kendisinde hatıra bırakan bir olayı sanki söz birliği etmiş gibi, bu drama duygusuyla birlikte anlatır. Hakkarili bir ağabeyimizin babasının ölümüyle ilgili, değişik yerlerde, çeşitlemeler yaparak anlattığı yetmişe yakın hikâye vardı. Bunların en acıklı olanları uzunca bir zaman şehrin kahvehanelerini dolaşıp durdu... ta ki bir gün, bir adamın ortaya çıkıp "Bir dakika, artık yeter yahu, o şerefsizin babası benim!" deyinceye değin. Bugün Hakkari'de dengbejlik geleneği az da olsa sürüyorsa, olayları dramatize ederek yapılan bu sohbetlerin buradaki rolü büyüktür.

Kürt müziği popüler anlamda en civcivli dönemlerinden birini şu anda yaşarken, kimi cevval organizatörler, tamamen ticari bir atraksiyonla dengbejliğe de el uzatmaya başladı. Sayıları zaten çok az olan bu fikir ve söz adamları birer ikişer sürdükleri münzevi hayatlarından koparılıp büyük şehirlere; buradaki bar, kafeterya ya da sözümona diğer kültürel etkinliklerde sahne almak üzere getiriliyorlar. Sahile vuran balina misali; dengbejlerde de gözükapalı bir tutum söz konusu olduğu için, doğalarında var olan saflık, dürüstlük gibi erdemler yüzünden ellerinden tutanın peşi sıra gitmekten çekinmiyorlar. Kutlamalarda, yemekli – içkili eğlencelerde, kendilerine methiye dizen sunuculara tav olup sahneye çıkıyor ve saatlerce kilam okumaya başlıyorlar. Dengbejleri astıktan sonra, darağaçlarının dibine oturup ağlayacak olanlar sayesinde geleneksel Kürt kültüründe akamete yol açacak bir cehalet tablosuyla daha karşılaşmak üzereyiz.

Hepimizi dört yandan kuşatan kesif bir gerçeklik duygusuyla birlikte yaşıyoruz. Bu dünyevi ahvalin bizi alt üst ettiği her halimizden aşikar; dünyaya yeni gelen bir bebeği bu şaşkın ve afallamış halimizle karşılıyor, hayatını kaybeden bir dostun arkasından edebilecek birkaç doğru düzgün kelam bulamıyoruz. Huzursuzluğa gark olmuş bir haldeyiz ve artık yeni hiçbir söz, ses; hiçbir haber, hiçbir roman yada filmin bizi derinden etkileyemeyeceğine dair kati kanaatler besliyoruz. Yere serili halimizde boşuna nihilist bir yan aramayalım. Bu uyuşukluğun kökeninde bir kırılganlık duygusu yattığı gerçeğini reddedemeyiz. Bizde bir uyanma ve arınma halinin hasıl olması için bundan çok uzun seneler önce bir sözlü kültür inşa edildi ve ne yazık ki bugüne ancak kalıntı halinde gelebildi. Bizi sağaltacak duygusallığı, şu kalıntı haliyle bile bu geleneksel edebiyattan edinebilmek ihtimali içimize bir güneş gibi doğuyor ve "Güneş Kürtlerin deyimiyle kadının elindeki suya gidiyor"

KAÇAK ANLATI

küçük İskender

çok kaliteli birine mektuplar II

Boşuna kovalama melodramlardaki hüzünlü kuşları; sen onların kanat çırpışlarından bile bir çıkar elde edersin! Öyle cimrisin ki paylaşımlarda, bir tarlan olsa, tarlayı ranza haline getirip altına başka, üstüne başka şey ekersin. Altına gerçek yüzünün, üstüne alaycı ifadenin tohumları!

Seni en son rüyâmda gördüm dürüstlük çığlıkları atarken; bir kolunda senin aldatmacalarınla kişilik kazanmış yandaşların, diğer kolunda dünyayı anladığını sanan yanlışların, zayıflıkların. Sen olmasan, kimse yüreklenemez, doğruyu bulamaz, gülemez, eğlenemez, hatta iki kelimeden oluşan bir cümle bile kuramaz. Sen her davranışının sonuna bir noktalama işareti koymayı öğrenmişsin. Öğretmenine bir sor bakalım: Kaç affediş bir insanı adam eder?!

Kaybedenler Kulübü'nün onursal başkanı! Açtığın telefonlarda, yazdığın notlarda yepyeni buluşların, ahkâmların yine! Terbiye sınırların akrobasi, zor zanaattır. Türkiye'de yaşayıp da Türkçe seven ve bundan dolayı mutsuz olan başka birileri var mı senden başka?! Kerrat cetveli ezberlemekle matematik profesörü olunmuyor ne yazık. Fazla alkol alma, yaşı tutmayan sevgililere dikkat, içten pazarlığa devam! Öğretmenine bir sor bakalım: Kaç insan bir affediş eder?!

Neden kadrolaşmadan yanaydın?! Neden kriminal vaziyetleri yalnızca çocuksu fevriliklerle ifade edebildin?! İlerde, bugün tekmelediğin arabalardan alacaksın. İlerde, bugün kesmeye çalıştığın bileklerine değerli saatler, bilezikler takacaksın. İlerde, bugün aşağıladığın köpeklerin yanında çalışacaksın. Ne cennete gidebileceksin ne de cehenneme! Arafta kalacaksın. Öğretmenine bir sor bakalım: Kaç vicdan azabı toplam bir özür eder?!

Kandırdın bizi: O zamanlardaki inceliğin musluk borularından rakı akıtırdı! İçmenin ve sohbetin, birlikte şarkılar dinleyip söylemenin, bir filmden ortak duygularla etkilenmenin damar bölgesindeydik. Dışımız mermer, içimiz damardı çünkü. Mermerin bu yüzden kanadığına şahidim. Kandırıldığıma, kandırıldığımıza şahidim. Kandırdın bizi: Terazimizi baskül yapıp üstüne çıktın. Öğretmenine bir sor bakalım: Kaç özür toplam bir vicdan azabı eder?!

Bırakıp gittin. Ara verildi herhalde. İkinci perdede makyaj ve kostüm de değiştirecek misin?!

Dağ bayır dolaştın; kendine eş aradın bunca yıl; rakı içtin,ot içtin, hap içtin olmadı. Eş dost ortamına ayak uydurmaya çalıştın, olmadı. Çapkınlık yapmaya kalkıştın, olmadı. Çapkınlık yapmadan başkalarını seveyim dedin, o hiç olmadı. Çapkınlık yapmadan başkalarını sevmeye çalışırken bari güzel sözler söyleyeyim kendilerine, şahsına münhasır, dedin; o abes kaçtı. Çapkınlık yapmadan başkalarını seven bir insan olarak ortalıklarda dolaşayım aval aval dedin; herkes seni o vakit pek sevdi. Aferin!

Evinin oval odasında konuk ettiğin yabancı nesnelerine evinin paradoksal tuvaletini tarif ederken dikdörtgen çalışma odasını takiben silindirik koridorda üç beş adım atıp sağdaki koni biçimindeki underground resim çalışmalarını geçip soldaki küp bölmeye geçtiklerinde kendilerini kırsal kesim-metropolitan kültürüyle çatışan ama aslında globalleşmeyi özleyen bir kenefle karşılaşacaklarını söyleyeceğini çalışarak geçirdin bütün bir arzu dünyanı! Ezberin kuvvetliydi, lakin uygulamaya geçişte kuvvet yoktu!

Sahne üstüne çıkmaya bayılıyorsun; yere düşmüş adam görsen, onun bile üstüne çıkıp " bu memlekette adamları düşürüp üstlerine çıkıyorlar" diye nutuk atacaksın; hep çıkıyorsun: Adalara, kulelere, ağaçlara, memleket dışına, akıl dışına; hep ama heep çıkıyorsun. Çıktığını duyan ahali itfaiyeyi çağırıyor seni kurtarsınlar diye; gelen itfaiyeye bile " memlekette yangın mı yok; sen yanmasan, ben yanmasam..." adlı son gösterini oynuyorsun. Ama hava kararmakta. Annen birazdan eve çağıracak seni camdan avaz avaz bağırarak. Akşama babadan dayak var sevgilim!

Marulun karşısında eziksin; acılı ezme karşısında çekingen ve kibar; beyaz peynir-kavun geldi mi masaya bir ara toparlar gibisin dikkatini ve mahcubiyetini, ancak çerkez tavuğu buyurdu mu da ortama, elini ayağına çekiyorsun sarhoşluktan, mücadeleden ve tek kişilik aşklardan. Ta ki hesap gelip sen ayılana kadar! Ayılana gazoz, bayılana anarşizm!

En yalancı vaizsin; bunu ben değil, beklentilerin söylüyor. En sahtekâr hocasın; bunu ben değil, gizli sırdaşın tanrı söylüyor. En büyük soytarı sensin; bunu ben değil, deformasyon tarihi söylüyor. En zayıf mesir macunu sensin; bunu ben değil, eril zakkumlar söylüyor. En kötü baba sensin; bunu ben değil, hakikat jürileri söylüyor. En suskun ve suskun olduğu için de kötü âşık sensin; bunu ben değil, arkandaki sevgili küller söylüyor.

Yay yavrum, her şeyi yay ortalığa; husumetini, intikamını, hıncını, kıskançlıklarını, çekememezliklerini, ukdelerini, kibirini yay ortalığa! Dağınık ol duygularında; tertipten kaçın yaşadıklarını kusarken; biriktirme. Kaç dakika nefesimi tutabiliyorum der gibi, kaç yıl tutabilirim ki bu nefretimi de; bir dene. Sonra da mezarına gömül büsbütün hayaletinle!

Söz, söylemem mezarının yerini; söz, söylemem dünyanın kılçığında bir omurga taklidi yaparak süründüğünü, hiç kimselere!

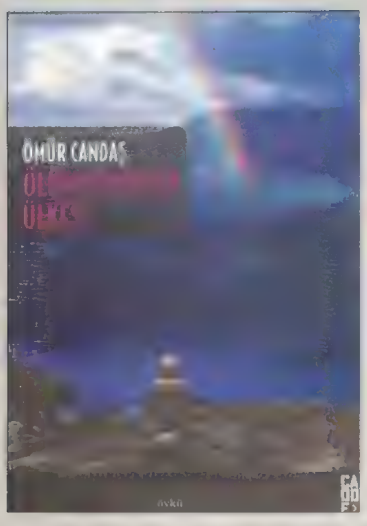

ÖLÜMSÜZLÜĞÜN ÜLKESİ
ÖMÜR CANDAŞ

"...Korkulu günler bunlar.
Kimse tek ışık yakmıyor.
Bu gidişle, gemilerin ışıkları
görününceye kadar da
yakacakları yok...
Gemileri bekliyoruz..."

Öğretmenler ile öğrenciler karşı karşıya

Kuş canlı mı?

Genç adam eğitiminin sonuna gelmişti, yakında kendisi bir öğretmen olacaktı. Diğer tüm iyi öğrenciler gibi öğretmenine meydan okumak ve kendi düşünüş tarzını geliştirmek ihtiyacı duyuyordu. Bir kuş yakaladı, tek elinin avucuna yerleştirdi ve öğretmenini görmeye gitti.

"Hocam, bu kuş canlı mı, ölü mü?" diye sordu.

Planı şuydu: Eğer öğretmeni "ölü" derse avucunu açacak ve kuş uçup gidecekti. Eğer "canlı" derse kuşu avucunda sıkıp öldürecekti. Böylece her türlü öğretmeninin verdiği cevap yanlış çıkacaktı.

"Hocam, bu kuş canlı mı, ölü mü?" diye sordu tekrar.

"Sevgili çocuğum, bu tamamen sana kalmış" diye cevap verdi öğretmeni.

Bir balık hayatımı kurtardı

Sufi geleneğinin deli hocası Nasrudin bir mağaranın önünden geçerken derin bir meditasyon yapmakta olan bir yogi gördü ve ona neyi aradığını sordu.

"Ben hayvanları inceliyorum" dedi yogi, "ve bir adamın hayatını tamamen değiştirecek kadar çok şey öğrendim onlardan."

"Bana öğrendiklerini öğret, ben de sana öğrendiklerimi öğreteyim, çünkü bir defasında bir balık hayatımı kurtarmıştı" dedi Nasrudin.

Yogi çok şaşırdı; sadece çok yüce bir insan bir balık tarafından kurtarılabilirdi. Bu yüzden de bildiği her şeyi ona öğretmeye karar verdi.

Anlattıklarını bitirdiğinde Nasrudin'e şöyle dedi:

"Sana her şeyi anlattığıma göre senin de bir balığın hayatını nasıl kurtardığını bana anlatmandan onur duyarım."

"Çok basit" dedi Nasrudin, "Neredeyse açlıktan ölmek üzereydim ki balığı yakaladım. Ve o balık sayesinde üç gün yetecek kadar yiyeceğim oldu."

Bir yabancı öğrenmek istiyor

"Manastırımızda kapılar yoktur" dedi Shanti oraya bilgiyi bulmak için gelen ziyaretçiye.

"Peki hırsızlara karşı ne yapıyorsunuz" diye sordu ziyaretçi.

"İçeride değerli hiç bir şeyimiz yok bizim. Olsaydı da zaten onları ihtiyacı olanlara verirdik."

"Peki sizin huzurunuzu bozmak için gelen rahatsızlık verici insanlar olmuyor mu?"

"Onları görmezden geliyoruz ve çekip gidiyorlar" dedi Shanti.

"Ben buraya bilgiyi bulmaya gelmiş eğitimli bir insanım" diye ısrarla devam etti ziyaretçi, "Peki aptal kişiler konusunda ne yapıyorsunuz? Onları da çekip gitmesini sağlayana kadar görmemezlikten mi geliyorsunuz? Peki bu işe yarıyor mu?"

Shanti cevap vermedi. Ziyaretçi sorusunu birkaç kez daha tekrarladı sonra cevap alamadığını görünce kendisine daha fazla ilgi gösterecek bir başka öğretmen bulmaya karar vererek oradan uzaklaştı.

Shanti kendi kendine gülümseyerek şöyle dedi: "İşe yarıyormuş değil mi?"

Jean'ın Paris gezintisi

Jean büyükbabasıyla birlikte Paris'te gezintiye çıkmıştı. Bir yerde bir ayakkabıcı gördüler, adam ayakkabılarında bir sorun olduğundan şikayet eden bir müşteri tarafından azarlanıyordu. Ama ayakkabıcı sakin bir şekilde bu şikayetleri dinlemeye devam etti, ardından özür diledi ve hatayı düzelteceğine söz verdi.

Jean ve büyükbabası kahve içmek için bir yerde mola verdi. O sırada garson geçebilmek için yandaki masada oturan önemli görünüşlü adamdan sandalyesini hafifçe kaydırmasını rica etti. Adam rahatsız edildiği gerekçesiyle öfkelendi, bir sürü laf söyledi ve sandalyesini yerinden hiç kımıldatmadı.

"Gördüklerini asla unutma" dedi Jean'ın büyükbabası. "Ayakkabıcı müşterisinin şikayetini kabul etti ama yanımızda oturan bu adam kımıldamaya bile yeltenmedi. Gerçekten yararlı işlerle uğraşan adamlar kendilerine işe yaramaz gibi davranıldığında buna aldırmazlar. Ama yararlı işler yapmayanlar her zaman kendilerini önemli olarak görür ve yetersizliklerini otoritelerinin altına saklarlar.

Çeviren: Mine Akverdi

KAÇAK FELSEFE

otaftali@hotmail.com
Oktay Taftalı

DOĞU'

Ütopya kavramını, ilk kez İngiliz fikir ve siyaset adamı Thomas Morus 1516'da yazdığı ünlü yapıtının başlığında kullanmış. Eski Yunanca bir tamlama olarak "yok yer", "olmayan yer" gibi anlamlara gelen ütopya, dilimize "düş ülke", "yok ülke" gibi ifadelerle çevriliyor. Ama ben, anlam olarak daha dolgun çağrışımlar yapan "hayal ülke" ve hatta, daha yerelleştirerek mevzii bir "hayal yöre" deyimini tercih ediyorum. Fakat elbette, kavramı çeşitli bağlamlarda ve ilgi düzenleri içinde kullanarak, dilimizdeki asıl anlamına kavuşturmak gerekiyor.

Tarihin her döneminde, insanlığın önemli bir bölümünün, verili durumdan, adaletsizliklerden, savaşlardan, yokluk ve yoksulluk gibi var oluşa ilişkin dertlerden bunaldığını ve daha yeryüzünde yaşarken, bir cennete özlem duyduğunu varsayabiliriz.

Ancak, aldığımız batılı eğitimin sonucu olsa gerek; bize öğretilen batılı tarih, sosyoloji, vb. kapsamında, tıpkı hayatın öteki alanlarında olduğu gibi, ütopya konusunda da bütün zengin fikir ve tasarıların, batılılar tarafından geliştirildiği kanaati yaygındır. Biz nasıl olsa, hayatın her alanında zaten telafi edilemez biçimde "geriyiz." Yaygın kanı böyle.

Batı tarihi, sosyoloji ve felsefesi, başta Thomas Morus olmak üzere, Campanella, Saint-Simon, Fourier, Owen, Rousseau ve başkaca birçok şahsiyetin, daha adil, daha paylaşımcı, daha barışçı bir toplum özlemiyle teoriler geliştirdiklerini işleyerek, onları birer aziz mertebesine yükseltir. Bu, bizim fikir çevrelerinde de, yüz elli yıldır fazla sorgulanmaksızın, olağanlıkla karşılanan bir durumdur.

Sanırsınız ki, insanlık hakkında en büyük kaygıyı, en büyük sorumluluğu duyan batılılar, bu konuda ödevlerini yerine getirirken, Doğu, kendi kaderine razı bir biçimde başı önüne eğik, öylesine durmakta veya bir söğüt gölgesinde yan gelip yatmaktadır. En azından bize verilen eğitim, bu izlenimi doğuruyor. Nasıl doğa bilimleri ve teknolojide batılılar başı çekmişlerse, insanlığın mutluluğu konusunda da, en çok onlar çaba sarfetmişlerdir. Bunu yine batılıların bize yönelik tanımlamalarında ve içimizdeki Batı özentisi, kozmopolit fikir yayıcıların bizde oluşturduğu kanaatlerde gözlemliyoruz.

BİR BİLİNMEYEN OLARAK DOĞU DÜŞÜNCESİ

Andığım konudaki yaygın söylem, Batı'nın rasyonel, pozitivist, seküler düşünce anlayışı karşısında, doğulu filozofları birer cami imamı mertebesinde indirgeyerek önemsizleştirir ve giderek yok sayar. Bu dehşetli bir dezenformasyondur.

Beri yandan, doğulu filozoflara sahip çıkmayı, dinci bir hamaset düzeyinde algılayan ABD güdümlü yerli çevreler de, işi "Türk – İslam Felsefesi" adıyla, anti – komünizm amaçlı kodlayarak, bu haksız duruma yıllarca çanak tuta gelmişlerdir. Batılı filozoflar, sözüm ona evrensel ve genel geçer değerleri temsil ederken, doğulu filozoflar, sadece Türk ve İslam'la sınırlı kalmaya mahkum edilmiş ve sadece ilahiyat fakülteleriyle, Türk–İslam kürsülerinde konu edilmişlerdir. Orient'te orientalizm yapan bu kürsülerin, yıllarca hamasi anti– komünizm doktrini kapsamında, birer mevzi olarak kullanıldıklarını da, kederle anımsamadan geçemiyoruz.

Evrensel değer olarak tanıtılmaya çalışılan Mevlana, Yunus gibi karakterler ise büyük birer şair, yüce birer halk bilgesi veya birer evliyadırlar. Ama asla filozof değiller, felsefe başka bir şey. Onlar, **Batı'nın bizde görmek istediği** "yanlış kaderci", ezoterik, gizemci ve hatta kabbalist ruha uygun manüplasyonlar için, yine batılı bazı çevrelerce yer yer önemsenir, gündeme getirilirler. Ama hepsi o kadar.

Ancak, bereket versin Batı'da da dürüst filozoflar vardır. Örneğin Bertrand Russel, İbni Rüşt ve İbni Sina'yı kendi felsefe tarihine almıştır. Fakat, Al Gazali, Al Farabi, İbni Haldun, Muhiddini Arabi gibi daha birçok isim, ne Batı' da, ne de bizde "oriantalistik" çevrelerinin dışında bilinmez. Bizler de bilmeyiz. İlahiyatçıların bir kısmı bilir, bir kısmı da, onlarda islami açıdan eksiklik olduğunu varsayarak yadsır. Biz Fuzuli'yi bile sadece şair olarak biliyor ve Divan'ını tanıyoruz. Oysa mantıktan siyasete kadar bir çok felsefi konuyu işlediği toplu eserleri bir düzineymiş, ama bilmiyoruz işte. İbni Haldun ise, Türklerin devlet kurma iradesine işaret ettiği için sosyologlarımızca biraz önemsenir, arada Gazali'ye de şöyle bir değinildiği olur, o kadar.

Düşünce tarihimiz ve medeniyetimiz hakkındaki dezenformasyon o kadar korkunçtur ki, bütün Batı felsefe tarihi boyunca, bazı politik eylemciler ve ideologlar dışarda bırakıldığında, ateist filozofların sayısı, iki elin parmaklarını geçmemesine rağmen, Batı Düşüncesi'ni kimse dincilikle, hıristiyanlıkla suçlamaz. Hatta Denis Diderot'dan, J. P. Sartre' a kadar batılı ateist filozoflar bile, kilisenin kullandığı dili; latince terminolojiyi kullanmışlar, bizdeki gibi dili sekülerleştirmek türünden, ahmakça bir çabaya da girişmemişlerdir. Ama tüm bunlara rağmen nedense, Doğu Düşüncesi dincidir, safsatadır. Peki bunu kim söylüyor? Batılılar. Ve Batı'dan daha fazla, yerli batıcılar. Peki ne kadar biliyorlar? Orası belli değil.

Düşünürün adı David, Johann, Georg vs. değil de, Arabi, Rüşt falan olunca, hemen vur damgayı: dinci, imam. Fakat, hamasi dinci çevrelerinin dışında, Doğu felsefesini bilen kaç tane fikir adamımız var, o da belli değil. Veya kültürel dezenformasyon basıncı altında, seslerini duyuramıyorlar.

Fikir hayatı bakımından gözlerimizi Batı'ya çevirmiş, işaret bekliyoruz. Diyelim ki, faşizm ve kitle psikolojisine, psikanalitik ilgi içinde yaklaşacak, bu konuda teori geliştirecek bir tane adamımız yok. Bunu kimse dert etmez. Çünkü Batı'da yeterince var. Lacan mıdır, Slavoy Zizek midir? Onlardan öğrenir, onların dehasına hayran kalır, içerde birbirimize satar, bilgiçlik taslarız.

Niçin Ali Öztürk adında bir filozofumuz, Doğu'nun en eski ve geleneksel bilgisi olan mantık alanında, Ahmet Yılmaz adlı bir mantıkçımız veya bir ütopyacımız yok? Sadece bu soru bile felsefi bir konu olarak araştırılmayı, üzerinde düşünmeyi gerektiriyor. Yoksa bilinç altında, üstünde, bir yerlerde, batılılardan daha aptal ve tembel olduğumuz, bu işleri asla başaramayacağımız inancı mı hâkim? Peşinen bir iddiada bulunmak zor, ama üzerinde düşünmeye değer.

OLASI BİR HAYAL YÖRE TASARIMI

Fakat, ütopyası olmayan toplumların, ütopyacı düşünür yetiştirmeyen halkların, hayatın her alanında yoksulluk çekeceklerini peşinen iddia edebilirim. Öyleyse bir yerden başlamak gerekiyor. Hattâ bir çok fikir adamımızın/kadınımızın bir yerlerden başlaması gerek. Herkesin katkı yapabildiği **açık bir hayal programı** niçin oluşturulmasın. Düşünen herkes, bulunduğu yerde, köyünde kasabasında bulabildiği hayat imkânları kapsamında, bir **hayal ülke**, bir **hayal yöre** tasarlayabilir, tasarlamalıdır. En azından Afganlar, Iraklılar, Çeçenler, Doğu Türkistanlılar, Amazon Yerlileri, vd. varlıklarını ve yaşamlarını sürdürebilmek için buna mecburlar.

İnsana özgü başka bir eğitim, sektörel olmayan başka bir sosyal güvence, asgari enerji kullanımı, salt tüketimi **mutsuzluk** nedeni sayan, bize özgü bir üretim kültürü, bulduğunu en iyi şekilde değerlendirme ve onunla yetinme ahlakı ve benzeri konularda düşünen insanlar, batılı alternatif yaşam örneklerini fazlaca dikkate almaksızın yerli tasarılar geliştirebilirler. Bunların hepsi fikir hayatımıza aksa, bir mecrada buluşsa ve sonuçta düşünce tarihinde örnek gösterilen batılı ütopyaların arasında, bir Doğu ütopyası da yerini alsa, fena mı olur?

Batı'nın anti-komünizm paranoyasıyla delirdiği yıllarda, İsrail bile, kendi kolektivist örgütlerini, komsomollarını, kolhoz ve solhozlarını kurdu. Kibutz dedi bunlara. Dünyanın dört bir tarafından gelen yoksul göçmenlerine, yaşlılarına barınak, aş ve sosyal güvence temin etmenin, kendi kültür ve tarihi içinde özgün, dayanışmacı yöntemini aradı buldu. Başarısı nedir, tam bilemiyorum ama, en azından arayış biçimi doğrudur.

Biliyorum ki, **yerli ütopya** önerisinin, kendisi bile ütopik. Hatta saçma ve çocuksu bulanlar bile olabilir. Ama biz hayal etmeyi severiz. Dünya âlem bizi hayalperest ve duygusal bir toplum olarak tanımıyor mu? Üstelik bizi bununla suçlamıyorlar mı? Öyleyse hayalperestlikle suçlanmamızın hakkını vermemiz gerek. *"Coşku asla böylesi büyük olaylar doğurmamıştı. Bireyler yücelmek için çeşitli şekillerde coşarlar; bir halkın bağımsızlık coşkusunun dahi belirli bir amacı vardır; ama soyut, bundan dolayı her şeyi kapsayan, hiçbir şey tarafından durdurulamayan ve kendisini hiçbir yerle sınırlamayan, başkaca hiçbir şeyi gereksemeyen coşku, müslüman Doğu'nun coşkusudur."*[1] Bizi böyle tanımlayan bir batılı olarak, Hegel'in hakkını vermemiz gerekmiyor mu? Aslında bana kalırsa, içinden geldiğimiz kültür ve medeniyetin anti-kapitalist özellikleri, ülke-

NUN HAYAL ÜLKESİ

mizin zengin tabiatı ve iklimi, bizim yerli malı ütopyamız için, fazlasıyla yeterli bir zemin oluşturuyor.

Kısaca hatırlayalım: mal ve para biriktirmeyi aşağılayan, toprağın özel mülkiyetine izin vermeyen, tabiattaki her canlıyı aziz bilen, asgari ihtiyaç fazlası tüketimi haram sayan, dolayısıyla çöp üretmeyen, komşu ve akraba dayanışmasını esas alan ve yeri geldiğinde, "ferman padişahınsa, dağlar bizimdir" diyebilen bir medeniyetten geliyoruz. Aynı medeniyetin, kardeş katli, kan davası, poligami vd. rezilliklere de cevaz verdiğini unutmuş değilim. Ancak, bu olumsuz nitelikleri yıllarca, medeniyetimizin asli unsuru olarak öne çıkaranlar, yanlış bir toplumsal pskiloji oluşturdular. Kendimizi aşağılamak, bize mazohizmden başka bir şey kazandırmadı. Biz medeniyetimizin anti – kapitalist ve olumlu niteliklerinden ilham alacağız.

Ne yazık ki, batılılaşma ve kapitalistleşme süreci içinde, yüzlerce yıl bize coşku dolu bir hayat veren, asli toplumsal değerlerimizi unuttuk. İlerleme, kalkınma, büyüme, tüketim ve refah toplumu gibi kapitalist yalanların kuyrukçuluğunu yapmak, binlerce yıllık bambaşka bir kültürün ve kadim bir medeniyetin sahibi olan Doğu halklarına yakışmadı, yakışmıyor.

Evrensellik iddiasıyla tüm insanlığı hedef tahtasına yerleştiren batılı kapitalist değerler, yalnız Doğu toplumlarını; Asyalıları değil, Afrikalıları, Güney Amerikalı yerlileri de mutsuz etti, bozdu, başkalaştırdı.

Kapitalizmin alternatifi olan çeşitli sosyalist uygulamalar ise, ne denli namuslu girişimler olurlarsa olsunlar, **tarihinde hiç kapitalist olmamış ülkelerde**, Arnavutluk'tan Kamboçya'ya, Kuzey Kore'den Özbekistan'a kadar, çok tuhaf sonuçlar verdi. Avrupa tarihine özgü kapitalizmin alternatifi olan bir programla, bu ülkelerde doku uyuşmazlığı yaşandı. Olmadı bu iş, tutmadı.

Dolayısıyla halkların yöresel hayallerine, mitoslarına ve efsanelerine geri dönmeleri, onları keşfetmeleri veya oluşturmaları gerekiyor. Batılı ideologların, yine Batı tarih deneyimini esas alarak, tüm insanlık için önerdiği, sözde evrensel reçetelerin dönemi kapanmıştır. Herkes kendi yöresinden ve kendi halkından sorumludur, vesselam!

Yerel, yöresel bir ütopya tasarısı bağlamında, gençliğimizin, fikir ve duygu yoğunluğu taşıyan arkadaşlarımızın önemli bir kısmının şiirden, şiir yazmaktan uzak durması gerekiyor. Bu özveriyi birileri gönüllü olarak kabullenmelidir. Çünkü şiir burada bir engel teşkil ediyor, çünkü şiir ortak kabul etmez. Hayallerinizi hem şiire, hem de **hayal yöre** tasarımına bölemezsiniz.

"Bu acımasız içtenlik Arapların ve müslümanların şiirinin kor ateşinde kendisini gösterir. Bu kor ateşi, her şeyin fantezisinin dolu dolu özgürlüğüdür, öyle ki, o bütünüyle kendi nesnesinin yaşamıdır ve bu, kendisi için bencillik ve hususiyet muhafaza etmeyen bir algıdır."[2] Bizzat kendimizi ne yazık ki, batılıların tanımlarından öğreniyoruz. Evet, bizim şiirimiz, kendi kendini acımasızca kurban eden bir içtenliğin, karşılıksız bir yok oluşu, kendinden vazgeçmeyi göze alan, coşkulu bir özverinin şiiridir.

Oysa **hayal yöre**, yani ütopya tasarlamak, insanın kendisi için; mutlu ve adil yaşamak için **bir şey** talep etmesidir. Evet, hayal yöre uğruna, şair ve şiir sayımızı azaltmamız, buna karşın filozoflarımızı çoğaltmamız, mevcut filozoflarımızı da, hayal etmeye ve tasarım üretmeye zorlamamız gerekiyor.

Hele hele, hayal gücümüzü, yaşama coşku ve enerjimizi dipsiz bir kuyu gibi boşu boşuna emerek, yok eden arabesk-pop-fantezi kültür ve yaşam anlayışını, bütünüyle dıştalamak zorundayız. Yoksa katlanarak artan manevi yoksulluğumuz karşısında, bize ümit vaat eden bir ütopyamız olmayacak.

HAYAL YÖRE'Yİ DAYATAN KOŞULLAR

Kapitalist Batı medeniyeti yakın geçmişte, insanlığa dünya savaşlarıyla dayattığı ulus devlet sisteminden, vazgeçme eğilimini sergiliyor. Etnik ayrıcalıkları körükleyerek, değişken ve geçişken sınırlar oluşturmak, merkezi otoriteleri zor yoluyla dağıtmak, bu amacın en belirgin özellikleri. Bu, kendi içine çöken küresel kapitalizmin, **kendi kendine karşı**, son varlık yokluk mücadelesi gibi görünüyor. Miyonlarca insan: "yapmayın etmeyin, bizleri kana ateşe boğmayın" diyor, biz de cılız sesimiz oranında diyoruz. Ama elbet bir yere kadar.

Üstelik, ulus devlet yapılanması sayesinde oluşan zenginliklerden aslan payını alanlar, sülaleleriyle birlikte varlıklarını ulus devlete borçlu olanlar bile, hıyanet ve dalalet içindeyken, bize zaten halt etmek düşer.

1975 yılında 16 yaşındaydım ve bir gün okul çıkışında, bizi Haydarpaşa Lisesi'nin önünde coplayan polis: "i. oğlu i. ler, memleketi kurtarmak size mi kaldı, siz gidin önce kendi g..ünüzü kurtarın" diye bağırıyordu. Evet, belki de siyasi hayatımızın en doğru sloganı buydu. Gelecek için bir **hayal yöre** tasarlayacağız, hepimiz bulunduğumuz yerde, bulduğumuzla yetinerek, hayal yöremizi oluşturup yakınlarımızı ve kendi g.müzü kurtaracağız.

Biz, her türlü felaket senaryolarını, su savaşlarını, küresel iklimin ve küresel kapitalizmin çöküntüsü olasılığını, emperyalist saldırganlığı küçümsemeyelim, (bu **korku tekniğinin,** kapitalizmin bir uygulaması olduğunu bilmekle birlikte) önlemlerimizi tasarlayalım. Fakat gelecek, bizim şimdiden bilemediğimiz nedenlerden ötürü, nurlu ufuklarla, ak günlerle, güllük gülistanlık olursa amenna. O zaman, en fazla kötümserliğimizden utanır, yanılgılarımızdan ötürü herkesten özür dileriz. Fikirlerimiz de bizi, ütopyası olan zengin toplumlar arasına katmış olur. Ama etkisini ve zulmünü giderek artıran evrensel kötülük, bizim başımıza da, olmadık çoraplar örerse, 16 yaşındayken bizi coplayan polisin sözünü tutarak, elbetteki kendimizi ve komşularımızı kurtarmaya bakacağız. Bizi coptan geçirmekten başka bir şey bilmeyen yüksek ideallerden, bize ne?

Emperyalist devletlerin tepindiği yerlerde, kuşkusuz acılar çekilecek. Bugün milyarlarca insan türlü çeşitli tehditler altında. Kıyımlar, afetler, salgın hastalıklar vb. olabilir. Ama daha yüzlerce yıl, varlığımızın evine; Türkçemize kimse bir şey yapamaz. Milyonlarca Türkçe konuşan insan da, Arapça konuşanlar gibi, her türlü felaket sonrasında dahi, yaşamaya devam edecek elbet. Yaşayacağız, var olacağız, o kadar.

Sadece yakınlarımız ve komşularımızla, kendi değirmenimizden, kendi rüzgâr gülümüzden kısıtlı bir elektrik üretmenin, kendi yoncamızı biçmenin, iki tavuk, iki maltız keçisiyle hayatımızı sürdürmenin mümkün olduğunu bilmeliyiz. İlk yardım, kocakarı ilaçları, mayalama usulleri, bostan bakımı, el aletleri yapımı, bir kişinin bir kişiyi eğittiği usta çırak eğitimi ve daha bunun gibi bir çok arkaik ama ilkel olmayan şeyler... Bunları öğrenmeli, tasarlamalı ve **ciltler dolusu yazmalıyız.**

Afganlar'ın, Iraklılar'ın yoklukla nasıl başa çıktıklarından öğreneceğimiz şeyler olsa gerek. Üstelik, ütopyacıların düşünsel uğraşları, bunları felaketlerden önce hayal etmek ve tasarlamak olmalı. Aslında hâlâ Anadolu'muzun bir çok yerinde; Arhavi' de, Yusufeli'nde, Tortum köylerinde insanlarımız zaten böyle yaşamıyor mu? Bu, iyi bir hayattır.

Doğrusu, felaket senaryoları da o kadar önemli değil, geçelim onları. **Zaten insanın fıtratına uygun, bizzat tabiata uygun, hakiki yaşam biçimi, bu veya buna yakın bir şey olmalı.** Kapitalizm insan türünden bir sapmayı, şizofrenik bir eğriyi gösteriyor. Bundan uzaklaşmanın yollarını, Batı öğretilerine fazlaca itibar etmeden, kendi kültür ve medeniyetimizden, kendi iklim ve toprağımızdan bulup çıkartmak zorundayız. Bunun mümkün olduğu seziliyor.

Unutmayalım, dünyada kendi kendisini besleyebilen yedi ülkeden birisiydik, ilerleme ve gelişme bizi aç bıraktı. Mısırı, buğdayı ithal eder olduk. Geriye dönüp, yine kendi kendimizi besleyebiliriz.

Batılının komün, İsrail'in kibutz dediği şeye biz, **oba** diyeceğiz, **oymak** diyeceğiz, batılının kolektif dediği şeye biz **imece** diyeceğiz, binlerce yıllık töremiz, ahlakımız ve erdemlerimizle, dilimiz ve türkülerimizle, efsanelerimiz, ibadetlerimiz ve dualarımızla, pazar yerimiz, düğünümüz, bayramlarımızla, şarabımız, balımız, pekmezimizle, mutevazı ama coşkulu biçimde yaşamaya devam edeceğiz.

Ve o zaman, kapitalist medeniyet hâlâ kendisini yenileyebiliyor, büyümeyi, kitlesel üretim ve tüketim süreçlerini hâlâ sürdürebiliyor, hâlâ karşılıksız para basıp, borsa kağıtlarına tavan yaptırabiliyor, hâlâ çöp üretebiliyorsa, harıl harıl insan ömrü öğüten metropoller işliyorsa hâlâ, alsın petrolünü, toryumunu bilmem nesini, başına çalsın. Bizim bunlara olan ihtiyacımız, bağımlılığımız da bir yere kadar. Kime hayır getirecekse, nerede kullanacaksa alsın kullansın. Bunlara sahip çıkmak için, bu çöp tüketiminden pay almak için, ne Iraklıların, ne de başkalarının ölmesine değer mi? Yer yer acılar çekilse de, aslolan hayattır.

[1] G. W. F. Hegel, Vorlesungen Über Die Philosophie Der Geschichte. S.489 Stuttgart 2002 [2] G. W. F. Hegel, age. S. 489

FOTO ROMAN

PAPLİŞİN VERLAG, İĞNE DELİĞİNDEN GEÇEN YAZAR

Bölüm Oyuncuları: Türkan Turan, Aslan Özdemir, Metin Kaçan. İndirella Compak disk ve fuji film ortaklığıyla **Macaristan** stüdyolarında seslendirilmiş **Azerbeycan** lehçesi için maçin stüdyoları kiralanmıştır. İlgiyi, sevgiye dönüştüren mikserler **Çorum**'dan gelmiştir. **Cast ajans:** Öpücük sendromu stüdyoları. **Negatif film:** Sinan Göksel. **Yapımcı Firma:** Yav ve Lir/Oktavio Paz. **Tripteki Şahıs:** O kişi. **Yönetmen** Zeki Turan. **Senaryo** Hızır. **Kostüm:** Sali Pazarı Mozart'ın Salieri'sine gönder arpayı. **Eduardo Galiamo**'ya ve **Sinset Hasper**'e **idil-bilid** kardeşlere yapıma katkılarından dolayı sevgiler.

Harika bir Kaçak Yayın sabahında menim gardaşımla birlikte Hint edebiyatının andır-grandes mevzularını konuşuyorduk. Men gardaşıma Şiva ve Mitra hakkında bilgilendiriyom.

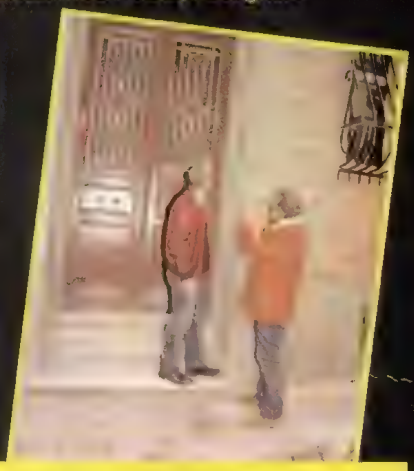

Elti yayınlarının moriyeleleli bölümüne giren genç yazar, şiştt ziline basarak üçüncü kata çıkar. Genç yazarın "gayb âleminin sırlarını" anlattığı kitabı koltuğunun altındadır.

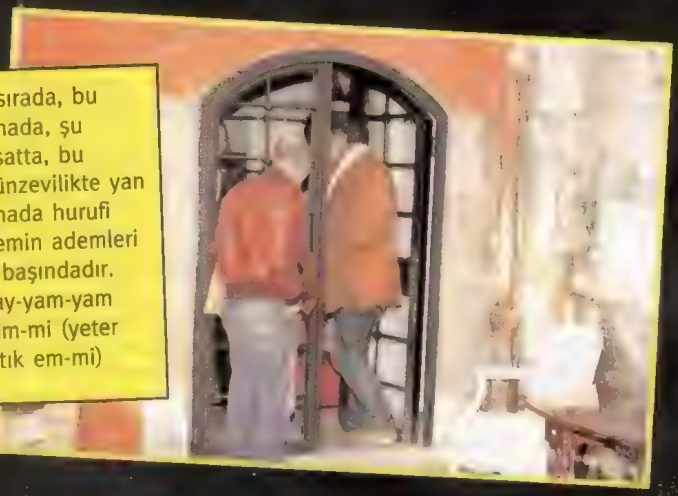

O sırada, bu esnada, şu fırsatta, bu münzevilikte yan binada hurufi âlemin ademleri iş başındadır. Hay-yam-yam yam-mi (yeter artık em-mi)

İnsan kalbini temizledikçe aynadaki kir silinir, sıra aynayı oluşturan sırra gelmektedir. Ama öyle yayınevlerinin "böyle" editörleri vardır ki, dosyalara bakmadan genç yazarların bacaklarına bakarlar: "Birikmiş biraz param var, tatile çıkalım mı" derler. Ler-ler-ler.

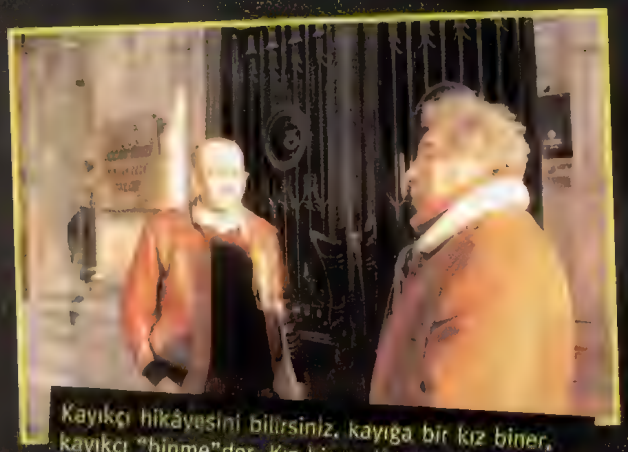

Kayıkçı hikâyesini bilirsiniz, kayığa bir kız biner, kayıkçı "binme"der. Kız biner. Kayıkçı "Benim adım çıkmış kızım sonra "mikti" derler der. Der havzun suyu boldur, ihli bedik ve Absülit votka!

"Ne saçma ne budalaca üç incilden Yuhannayı seçişim"* Neyse genç kız bu yayınevinden de dosyası koltuğunda ayrılmıştır. Züppe editöre hiç yüz vermemiştir. Zaten editör hiç "hayy" olmamıştır. Kız da ona " Bayy" çekmiştir. Nedeni kirlenen Türkçemize bir gönderme yapmaktır. Ama nerde editörde bu empati yanında gereksiz sempati.

*İsmet Özel

Ben gardaşımla genç yazarın yeni girdiği "porsuk" yayınlarının gapısında bekliyok iddiaya dutuşu yok. "Âlemin an üzre zamanın gam üzre haraket ettiğini" anlatan dosyayı hangi yayınevininn editörü gabul edicektir.

Şifreyi veriyorum; önündeki kitabın üçüncü paragrafı baba oku "Baya girdim bay budanmış baya bülbül dadanmış" "zenciler inler Niixsson bant dinler"

Gel şu ekmeği ikiye giralım, helal yiyip helal içelim şükredelim olay bu yoksa un elerken fekkesi deve geçer elekten. Biliyosun 7(yedi) uyuların köpeği Kıtmir bile o âlemin zevkine varmışı. Gir sen de vur zevkin şarabına badenin içinaana.

Aslında, çıngır çıngır çıngırağı bile oynatır benim dilim, ama yine kabul etmedi dosyamı, bu editör de orospu çıktı. Siz hiç orospu editör gördünüz mü? Ben gördüm ama daha çok kaltağa benziyo. vay be yayın dünyası ne kestaneymiş.

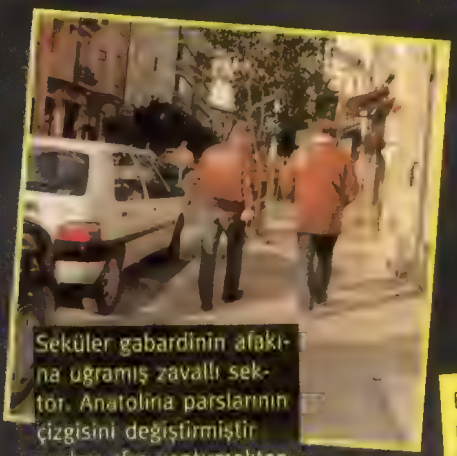

Seküler gabardinin afakına uğramış zavallı sektör. Anatolinia parslarının çizgisini değiştirmiştir saçları afro yaptırmaktan başka çareleri yoktur balam. Uzayan gölgeler gibidir onlar. Bonkördür onlar, nankördür şunlar. (Hun imparatorunun gömüldüğü yeri ve hazineleri bunlar bilir.)

Epistemik bir cemaat oluşturmak gerekir, ama nerde beyinlerinin içindeki lopları hoplatmaya gücü yetmeyen editör ve yayınevi yöneticileri (Herkes üstüne alınabilir.) Kural yıkıcı olmalıdır. Kurallar yıkılmak için koyulur.

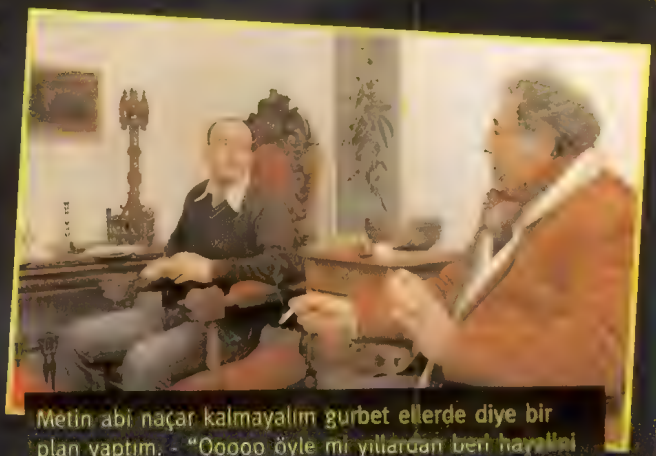

Metin abi naçar kalmayalım gurbet ellerde diye bir plan yaptım. - "Ooooo öyle mi yıllardan beri hayalini kurduğumuz" indirella yayınlarının başına mı geçtin. - "Evet baba Kurgunyev (Turgunyev dedim sana) çağırayım bi sahte rakı faciası yaşayıp, bu âleme geç kirpalım. - Olur ama, Esma Sultan'ı bi hatmedelim sonra Yalovaya geçeriz, Darıcadan! Hallaca gidip mansura uğrarız, şerbet içip adamlık çayırında adem oluruz, hep dem oluruz. Hep-dem-liko oluruz. Zeki olur turnayı gözünden vururuz. Vururuz. Ey halkım unutma bizi.

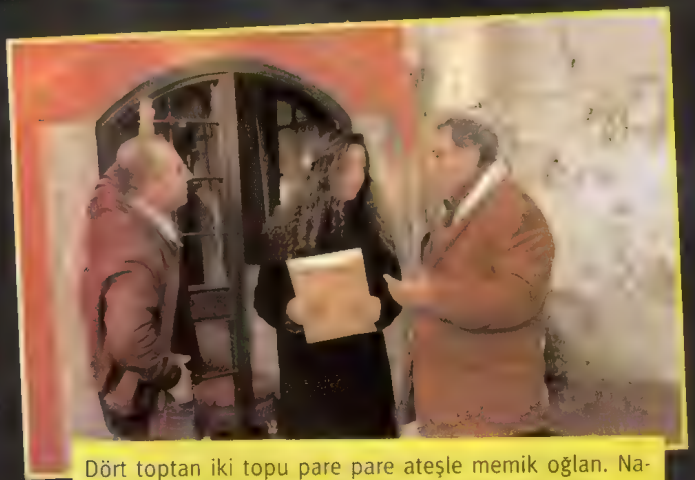

Dört toptan iki topu pare pare ateşle memik oğlan. Nasılsa toprağını kaybetmekte olan bir milletin evlatlarıyız, Kandıralı sana söylüyorum. Kırmızı urbalılara karşı vatanseverlerin harakete geçmesi gerekir. (s.m.s)

KAÇAK HABER

Cüneyt Özdemir

Beyrut Notları

BİR MİLLET UYANDI MI SAHİ?!..

Lübnan'a bahar erken geldi... Gökyüzünde bulutlar birer pamuk tarlası gibi. Aralarından kendini gösteren Güneş, İstanbul'dan gelen birinin içini ısıtmaya yetiyor da artıyor. Hava ılık, bahar rüzgârları Akdeniz'den insanı aşka ya da devrime sürükleyecek kadar çapkın esiyor. Her zaman dolu olan sahil boyundaki Akdeniz'e nazır yürüyüş yolu ise sakin. Birkaç kişi jogging yapıyor, üzerlerinde dar bir eşofman olan genç bir kız kulağında i-pod'u ile yanımdan telaşsızca geçiyor. Hemen önünde türbanlı bir kadın çocuk arabasını mahmur itiyor. Burası Beyrut'un düne kadar bu saatte iğne atsanız yere düşmeyecek yürüyüş güzergâhlarından biri. Ama son bir aydır bütün Beyrut, hatta nerede ise bütün Lübnan sokakları gibi boşaltılmış bir havası var.

SUİKAST KÖRDÜĞÜM

Refik Hariri suikastinin gerçekleştirildiği Sen George Oteli bu yürüyüş hattının sonunda yer alıyor. Refik Hariri nerede ise bu otele kadar olan kıyı hattının tek mülk sahibi. Nitekim zamanında bu oteli de almak istemiş ama sahibi satmamakta direnmiş. Beyrut'un yarısına sahip olan Hariri işte sahip olamadığı bu otelin önünde öldürüldü. Bugün otelin etrafı yaklaşık 200 metrelik bir güvenlik koridoru ile kapatılmış. İçerisi patlamadan bu yana aynen muhafaza ediliyor. Hiçbir şeye dokunulmamış gibi duruyor. Zaten pek çok şeye dokunulmadığı da geçtiğimiz günlerde bu bölgeye kaybettikleri yakınlarını bulmak için izinsiz giren ve cesedini 17 gün sonra bulan Lübnanlıların tepkilerinden de anlaşılıyor.Yıkıntıların arasında üç ayrı ekip Lübnan'ın kaderini değiştiren bu patlamanın esrarını çözmek için çalıştı. Lübnan hükümeti özel bir araştırma komisyonu toplamış. Birleşmiş Milletler özel bir ekip yollamış ve son olarak İsviçreli 5 kişilik bir adli tıp ekibi de soruşturmaya katılmış. Ekipler tam olsa da umut yok. Lübnan'da hiç kimse bu suikastın çözüleceğine inanmıyor. Soruşturmayı sürdüren gizli servisin başı Hariri'nin hain diye uzaklaştırdığı eski koruma müdürü. Nitekim sukiastin üzerinden saatler geçmeden Haririnin arabasını çektirdiği ve ne olduğu bilinmediği için en önemli delil ortadan kaldırılmış durumda.

Bırakın çözümü, olayın nasıl olduğu bile hâlâ bir muamma. İlk duyurulan bir arabadaki bombaların patlamasıydı ama Beyrut sokaklarında daha kapsamlı komplo teorileri kuruluyor. Kimileri yeraltındaki su borularının yanında bomba dolu borular çekildiğini iddia ediyor. Kimileri biraz ilerideki alt geçitten patlamanın olduğu yere uzanan gizli tünellerden... Sonuçta görgü tanıklarının ifadesine bakarsanız Lübnan'ın geleceğini belirleyen suikastın sonucunda Beyrut'un orta yerinde 3 metre derinliğinde 15 metre genişliğinde bir krater oluştu. Ve Patlama o kadar büyüktü ki Beyrut'un kenar mahallerinde bile oturanlar bir deprem şiddetinde sarsıntıyı altına iç savaştan kalma silahlarını sakladıkları kanepelerinin sarsıntısından hissettiler.

HARİRİ LAND

Refik Hariri son yemeğini nerede yedi bilinmez ama son kahvesini kendi elleri ile restore ettiği şirketi ile aynı adı taşıyan Solider meydanında

De Le Tual Cafe'de içmiş. Ardından da kendisi kullandığı arabasına binip iki buçuk dakika sonra patlayacak bir bombaya doğru ölüme gitmiş. Normalde yer bulmanın imkânsız olacağı bir saatte Hariri'nin son kahvesini içtiği Cafe biz oradayken tıpkı meydandaki diğerleri gibi bomboş.

Aylık kiraları en az 5 bin dolar olduğu söylenen cafelerin önünde garsonlar çaresizce ayakta geçen tek tük insana bakıyorlar. Masada yemeğe oturduğumuz Beyrut'dan arkadaşlarımız durumun daha önceki günlerle karşılaştırıldığında iyi olduğunu iddia ediyor. Burasını 1996 yılında Beyrut'a geldiğimde hatırlıyorum. O zamanlar kurşunlardan delik deşik olmuş binalar Hariri tarafından satın alınmaya ve restore edilmeye yeni başlanmıştı. Bugün pırıl pırıl bir müze şıklığında. Ama ziyaretçisi olmayan bir müze şimdilik...

Bir kaç makarnaya 100 dolar kadar bir hesap ödeyip bir kaç yüz metre ilerideki öğrencilerin daimi protesto mekânı Şehitler Meydanı'na doğru yola çıkıyoruz. Hafif bir yağmur serpiştiriyor. Arada bir son derece şık kadınlar ellerinde Lübnan bayrakları ile yanımızdan geçiyor. Bu eylemler aynı zamanda şık üniversiteli gençler için yeni bir macera ve sosyalleşme eylemi de. Yıllarca silahlı bir iç savaştan sonra bu bile başlı başına bir devrim.

Şehitler Meydanı'ndaki heykelin etrafı çadırlarla dolu. Cemal Paşa Osmanlıya karşı ayaklananları bu meydanda astırdığı için burasının adı Şehitler Meydanı. Her yıl 6 Mayıs'ta resmi tatildir ve anma törenleri düzenlenir, diyor guruptan biri...

Şimdi ise daha çok bir panayır meydanı gibi. Zaten yazları genelde konserlere ev sahipliği yapan meydanı gençler doldurmuş. Çadırların etrafı çitlerle çevrili. Çitlerin üzerinde Bağımsızlık 2005 yazıyor. Genelde erkek ağırlıklı bir kalabalık var. Hariri ailesi protestocular için konserlerde kurulan açık hava tuvaletlerinden koydurmuşlar. Yanda yaptırdıkları caminin içinde su kolisinden tepeler oluşturulmuş. Hemen çadırların burnunun dibindeki kitapçı Virgin'de vitrinin hemen yanına bir bankamatik kondurmuş. Anlayacağınız herkes kendince devrime bir katkıda bulunuyor. Yine de o ilk günlerdeki kalabalık yok.

Lübnan Parlemento'su ise bu meydanın birkaç yüz metre ötesinde. Binanın önünde siyah makam arabaları duruyor. Gerçi arabaların tartışmasız hepsi Mercedes model ve içinden inenlerin hemen hepsi lacivert takım elbiseler içindeki Lübnan parlamentosunun milletvekilleri ama hangi partiden olduklarını uzaktan görüp ayırmamız imkânsız. Arabalar milletvekillerini bırakıp alandan çıkıyorlar.

Muhtemelen bu arabalardan biri ile meclise gelen ve daha on gün önce istifa etmesine rağmen yeniden aynı koltuğa oturtulan Başbakan Ömer Kerami'nin durumundan şikayetçi olduğunu söylemekse zor. Başbakanlık koltuğuna oturur oturmaz televizyondan yayınlanan canlı basın toplantısında "Bu koltuğu ve görevi ondan daha iyi hiç kimsenin doldurumayacağını" söyledi. Kerami'nin yeniden başbakanlık koltuğuna oturduğunu biraz önce Şehitler Meydanı'ndaki eylemci Lübnan gençliğinin bir kısmına ben haber verdim. Bir kısmının yüzü düştü, bir kısmı küfretti, bir kısmı hiç iplemedi. Ortak kanıları Kerami'nin Suriye'nin adamı olduğu yönünde, aralarında kuklası diyen de var köpeği diyen de ama...

Ama aslında birçoğu sabah başlayan

yağmurdan hasar gören çadırlarını onarmaya çalıştıkları için Lübnan tarihindeki bu bir haftalık bu tuhaf Başbakanlık gelgidtiyle uğraşacak durumda da değillerdi aslında.

Beyrut, Hariri suikastinden sonra, uzun iç savaş yıllarından bu yana ilk kez bomboştu...

DİKKAT MUHABERAT!

Parlementonun bulunduğu meydandan bir blok uzaktalar oysa. Milletvekilleri dışında hiçbir aracın girmesine izin verilmiyor parlamento meydanına. Meydan ağır silahlı askerler tarafından çembere alınmış. Her sokağın başında iki asker duruyor. Lübnan parlementosunu da anlayacağınız askerler koruyor. Oturduğumuz kafenin camında "fortune teller" yazıyor. Yani bizdeki fal kafelerin sosyetiği diyebilirz. Belki de Lübnan'ın geleceğini en iyi bilebilecek kişi. Hamlede bulunsak da 'falcı hanım' burada değil, akşam çalışıyor. O da müşteri olunca, yani şu günlerde değil...

Birazdan alanda yalnızca askerlerin olmadığını, sivil, deri montlu birinin yanımıza yaklaşıp çekim yapmamızı durdurmamızı ve kimliklerimizi istediği zaman anlıyoruz. Muhaberat, yani gizli servis elemanları bir anda 3 kişi oluyorlar. Kibarca akreditasyon kimliklerimizi alıyorlar. Birisi parlamentonun içine gidip gerçek mi diye kontrol ediyor. Birazdan gelip bize "hiçbir zaman" burada çekim yapamayacağımızı söyleyip belgeleri geri veriyor. "Peki" diyoruz, "zaten birisini bekliyoruz"...

BEYRUT'LU ROBERT FİSK

Beklediğimiz kişi birazdan geliyor neyse ki: Robert Fisk. Ortadoğu'nun kuşkusuz bağımsız sayılı sesinden, Independent Gazetesi'nin tam anlamı ile bağımsız gazetecisi. Neşeyle masamıza oturuyor. 1991 yılında Türkiye-Irak sınırında yaptığı bir haberden dolayı nasıl sınır dışı edildiğini gülerek anlatıyor. Ardından İskenderun'dan Ağrı'ya kadar nahiye isimleri vererek anekdotlar anlatıyor. Şaşırmamak mümkün değil. Bir ara telefonu çalıyor, Londra merkezden aranıyor. Telefonda Bağdat'da 'otel gazeteciliği' yapmak yerine Beyrut'da gelişmeleri takip etmenin daha doğru olduğunu anlatıyor. Telefondan sonra 'otel gazeteciliği' ile ne kast ettiğini soruyorum . Son yıllarda savaş bölgelerinde gelişmeleri otel odasından çıkmadan anlatan yeni gazetecilik türünden bahsediyor... Benim de tanıdığım birkaç 'kahraman' otel savaş muhabiri var böyle. Neyse...

Robert Fisk bir Beyrut'lu diyebiliriz. 30 yıldır evi burada. Kendisiyle uzun bir söyleşi yapıyoruz. Lübnan'ın geleceğinden endişeli bu kurt gazeteci. "Buradaki seküler yapıyı yıkmaya hazırlanıyorlar, buna da demokrasi diyorlar, oysa bu seküler yapı bir şekilde Lübnan'ın demokrasi kültürünün bir parçası" diyor.

Robert Fisk ölene kadar burada yaşamaya kararlı. Önümüzdeki hafta Şam'a gitmeyi planlanıyor. Son yazdığı kitabın "Sınırların Tarihteki Anlamsızlığı" üzerine olacağını söylüyor. 32 dilde yayınlanacağını, içinde Türkçe de olduğunu belirtiyor. Elbette Türkiye'ye geleceğini de...

HİZBULLAH'I SİLAHSIZLANDIRMAK ZOR

Beyrut'un bir başka yabancısı ise bize oldukça tanıdık bir isim: Timur Göksel. BM'in 17 yıl boyunca Güney Lübnan-İsrail sınırında görev yapan başarılı temsilcisi. Timur Göksel ile Beyrut'un sahil şeridinde yürüyerek Lübnan'ı konuşuyoruz. Eşi ve basketbolcu 16 yaşındaki oğlu basketboldan yeni gelmişler, bizi arabalarında beklemeyi tercih ediyorlar. Timur Göksel'de Lübnan'ın geleceğinden endişeli. Refik Hariri suikastinin yeni bir sayfa açtığına o da katılıyor, hatta ders verdiği üniversitedeki öğrencilerin eylemlere katılmalarından da memnun

ama yine de "Çocukların okulu bitince artık bu sefer kesin döneceğiz Türkiye'ye" diyor. Avrupa Birliği'nin kötü adam ilan ettiği Hizbullah lideri Nasrallah'ı da pek çok Lübnanlı politikacı gibi şahsen tanıyor. "Zeki ve kıvrak birisidir, mesela Beyrut'taki konuşmasında 1,5 saat boyunca Suriye'nin adını bile ağzına almadı" diyor.

Hizbullah'ın silahsızlandırılmasını o da pek mümkün görmüyor. Sohbetimiz bittiğinde arabada bizi bekleyen Timur Bey'in eşine "Türkiye'den hediye rakı getirecektik ama son gelişmelerden sonra getirmemenin daha hayırlı olacağını düşündük" diyorum. Gülümseyerek o da "Beyrut'ta bile Timur Bey son günlerde rakı içtiği zaman endişelendiğini" söylüyor.

HER EYLEMİN RENGİ FARKLI

Akşam saatlerinde yine Şehitler Meydanı'nda soluğu alıyoruz. Bir çadırın önünde sıra olan 50 kişiye çadırların birinden tek tek bayrak dağıtılıyor. Çadırlarda genelde erkek ağırlıklı bir durum göze çarpıyor. Sakallı bir gence bağımsızlık için Hizbullah'ın örgütlediği eylemlere katılmayı düşünüp düşünmediğini soruyorum. "Onların isteği bağımsızlık değil, Suriye'nin Lübnan'daki varlığının devamı, biz onlardan 180 derece farklı düşünüyoruz" diyor...

Aslında sayıları her geçen gün azalan bu çadırlardaki gençler farklı dinlerden olsalar da onları bu meydanda toplayan daha çok kültürel ya da sınıfsal birliktelik. Oysa Lübnan'ı bölen ve bölecek olan dini kimlik. Yani, Türkiye'den bakıldığında burada hergün bir eylem düzenleniyor olsa da hepsi birbirinden farklı, hatta zıt görüşlerin meydan gösterisi diyebiliriz.

Bütün bu sıcak gelişmelerin yaşandığı günlerde, biliyorsunuz, herkesin Lübnan üzerine söyleyecek bir çift lafı vardı. Muhalefetin yeni sesi Velid Canbolat Avrupa ülkelerini bitirmiş, en son Moskova'daydı. Peki ya Türkiye? Ankara'nın görüşünü buradan takip etmem zordu ama aldığım bilgiler ışığında, Türkiye'nin Lübnan'da bir büyükelçisinin olmadığını söyleyebilirim.

Lübnan İç Savaşı'nı da yakından takip eden Lübnan'ın eski Türkiye Büyükelçisi Celalettin Kart, İslam Konferansı Genel Sekreteri'nin Danışmanı olarak görevlendirildiği için ülkeden ayrılmak zorunda kalmıştı. Londra'dan yerine gelecek olan yeni Büyükelçi İrfan Acar ise henüz bu tarihi gelişmeler yaşanırken Beyrut'a gelememişti. Ama 'Türk Büyükelçiliği dört dörtlük çalışmıyor muydu?' Çalışmasına çalışıyordu...

Lübnan tarihi yeniden yazılırken bir büyükelçinin olmaması boşluk yaratır mı peki?

İznizle onu da artık biz buradaki gazeteciler değil de, Türkiye'nin dışa açılan Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan düşünsün. Bir bildiği vardır herhalde...

İÇ GÜVEYSİNDEN HALLİCENE !

Sağ'da Akdenize hâkim tepelerin üzerine yabancı bir güneş doğuyor.

Solumda televizyon açık, Marliyn Monroe ağlıyor.

Ortadoğunun Akdenize bakan yapayalnız ve buz gibi soğuk bir otel odasında, şu an sabah altı olmalı saat. Bir kez daha bavulum hazır, yeni bir uçak saatini bekliyorum. Hayat böyle geçiyor işte son 15 yıldır. Bilmediğim şehirlerin soğuk otel odalarında yalnız başına uyanarak. ‹Tedirgin çokça. Bazen bıkkın, çoğunda bir umutla ama her yılın en az üç ayı bilmediğim otel odalarında soğuk camların arkasındaki gündoğumlarında.

Neyse ki diyerek elbette çokça.

Bu kadar çok farklı şehrin sabahında uyanmanın en güzel yanı sanırım şehirlerin ruhunu yakalama gayreti. Her şehrin yalnızca başlangıcı güzel sanki. Tedirginliği, bilinmezliği, sokaklarında kaybolmuşluğu. Sonrası bildik şehirlerin soğuk otel odalarına dönüşüyor. Tıpkı insanlar gibi. Yalnız gün batımları, çabuk gelen uçak saatleri. Sağımda Beyrut'un uyuyan apartmanları var. Solumda Marliyn Monroe'lu bir film oynuyor televizyonda. Monroe kah ağlıyor , kah gülüyor. Daha düne kadar gezmeye gelmeyi düşünüyorduk Beyrut'a. Bir haftasonu kaçamağı için otel arıyor, dolu otellerinde yer bulamıyorduk oysa bu sefer, şimdi daha bir tedirgin ürkek dolaştım bir zamanlar kanla yıkanmış, şimdilik sakin Beyrut sokaklarında. Büyük lafların değil küçük insan hikayelerinin peşine düştüm yine. Devlet adamlarının sekreterlerinin önünde kuyruk olmadım, öğrenci çadırlarının arasını tercih ettim. Trablus'a doğru giderken sol yanımı doğan bir güneş okşuyordu, dönüşte sağ yanağımı bir buse kondurup beni huzurla uyutuyordu. Yine de tedirgin etti dönüşte oysa şimdilik sessiz şu sokaklar.

Biliyorum, buraya huzur kolay kolay gelmeyecek. Beyrut , Lübnan bir iç savaşa olmasa da huzursuzluklara, karışıklıklara gebe. Bu Akdeniz güneşinin sessiz huzuru bile hiçbir zaman bu halkı barıştırmaya, karıştırmaya yetmeyecek. Sizlere bu satırları zamansız bir Akdeniz güneşinde kızarmış burnum ve bana mahçup bir çehre kazandıran yine kırmızı elmacık kemiklerime rağmen yazıyorum. Fonda Marliyn Monroe şarkı söylüyor, sağımda bir sabah güneşi uzaktan dağların üzerinde bir Beyrut sabahını selamlıyor. Şu soğuk otel odasında bavulumu almalı ve çıkmalıyım şimdi. Beyrut tüm bu bilinmezliği ile, tanımadığım

Arap kardeşlerime emanet. Gördüğüm bulutların tepesine çıkartacak bir uçak bekliyor beni...

...bir de uzakta bir rüzgâr gülü. Akdeniz'den gelecek bir sıcak esintiyi bekler gibi...

5
Edebiyattan önce hayat var
Nisan 2005

arka sokak

Nafer Ermiş

http://groups.yahoo.com/group/arka-sokak

KAYIP ARANIYOR
Mert Balaban
KÜSKÜN DÜNYALILAR / ŞİİR
YAZMAK ÜSTÜNE
Henry Miller
ALİ EFENDİ / ÖYKÜ
BATI, KAZA MI? CİNAYET Mİ?
KIZIL DAZLAKLAR (REDSKINS)
ÇÖP BİDONU

*Yaşasın Yaratıcılık

Terso Talat

www.gergindergi.net

Gergin dergi, sade tasarımı ve alternatif içeriğiyle dikkati çekiyor. Chuck Pahalniuk'tan Eminem'e, Filistin sorunundan çeşitli film projelerine kadar varan geniş bir konu yelpazesi var. Yazılar çoğunlukla anti kapitalist, hatta anti emperyalist bir ton içeriyor. Yazılar son derece yetkin kalemlerden çıktığı daha bir kaç satır okuduğunuzda hemen kendini belli ediyor. Ayrıca çeşitli çeviriler, şiirler, kitap tanıtımları, eleştirileri, röportajlar vs. sitenin içeriğini zenginleştiriyor. Elbette forum gibi standart site özellikleri de eksik değil, basit bir üyelik işleminden sonra forumlara yazabilir ya yazılanları okuyabilirsiniz.

Site'nin editörlerinden Okan Pelikan ise gergindergi hakkında şunları söylüyor:

"Gergindergi aslında yıllardır hala deneme yayınında -çok az sayıda gönüllü tarafındantamamen parasız çıkartıldığı için bir türlü toparlanamıyoruz. Nihai amacımız, gençlere yönelik, siyasi örgütlenmeyi ve aktivizmi özendirirken, teoriyi de es geçmeyen bir yayın haline gelmek ve toplumsal muhalefetin güçlenmesine kendi çapımızda da olsa katkıda bulunmak. Bunu yapmaya çalışırken bazı ilkelerden de ödün vermiyoruz. Örneğin bizim için cok önemli olan bağımsızlığımızı korumak için kimseden banner kabul etmiyoruz. Gördüğünüz bannerların hepsi arkadaşlara bedavadan kıyak... Para sorunumuzu bu ilkbaharda bazı fonlara başvurarak çözmeyi düşünüyoruz ama ondan önce yasal statü sorunumuzu çözmemiz gerek... Bakalım, hayırlısı...

Aramızda farklı hatta taban tabana zit ideolojik gruplara mensup yazarlar/editörler var ve birbirimizle -tartışsak bile- kavga etmiyoruz. En azından bunun için azami çaba gösteriyoruz. Yayınladığımız yazılar, yazarlarının politik kimliğinden bağımsız, sadece "ne dedikleriyle" değerlendiriliyor ama bir editörün seçtiğini/yazdığını bir diğeri açıkça eleştirebiliyor. Ortak noktamız olan "gergin" teması, bize göre zamanın bu noktasında, dünyanın bu coğrafyasında yaşamanın nasıl bir şey olduğunu özetliyor -Seka'dan George Bush'a, RTE'den Hıncal Uluç'a, AB'den Eurovision'a kadar her şey, bizi geriyor.

KAYIP ARANIYOR

Sevmek, ötede göz kırpıyor fani dünyaya... Kekelemekle gerçekten konuşmak arasında kalan insanoğlu ise, belirsiz bir çığlıkla yaşadığına inandırıyor kendini. Kalbini tutuyor, ellerini duvarlarda parçalıyor çare gibi. Turfanda kalıp, vitamini, ölü bir dilin ölü bir harfinde kaybolmuş sebzeler gibi, biçimsiz bir mutluluğun kapısında, aynı kapının anahtarını arıyor. "Son kelime söylenmeden hiçbir şey bitmiş sayılmaz," aptal umudundan destek alıp, dikiliyor dünyanın karşısına... Dünya, sanki uzaysız bir boşluğu yaşarmışçasına sıkıntılı...

Sevmek, ötede yüz göz olunmuş bir duygusuzluğa küfrediyor... Tepesinden yağmur suyu damlayan damlarda, mastürbasyon şekli alıyor insanoğlu; göğe sunduğu dudaklarını gizli bir görev edinmişçesine sessiz açıp kapıyor. Takati kalmayan nesnelerin valsi böyle başlıyor işte. Tutuk bir kolun, tuttuğu nesneye gösterdiği nezaket... Adına aşk denen sıtmalı çocuk... Ve insanoğlu, oldukça geç bir saatte, dönüşsüz bir yolun ayak izsiz, karlı, saplantılı dönemeçlerinde kendini arıyor. Sonu belli bir korku filmini korkarak izleyip, yaşadığına inandırıyor kendini. "Düş görmek, aşka vakfettiğin anlamı görmektir," cümlesinden cesaret alıp, eziyor içindeki susuz dilenciyi. Deneyip yanıldığı kadınları arıyor sonra deli gibi. Eski bir abone çıkıp, kendisine borcunu ödemesini istiyor, borçlu kaldığı herkes adına... Aşkını açığa çıkarmaktan sıkıntılı insanoğlu, geç saatlerin, o kendine özgü sessizliğinde, acemi gülüşünden yayılan laçka tükürükle boğuluyor... Baştan başlayamayacak kadar çok yol almış olduğu için de, her şey, adına Pazartesi, Çarşamba, Cuma denen bir tampon oluyor sonunda...

Sevmek, ötede, eski bir romanın, eski bir anti-kahramanını tüfeksiz, savunmasız bir şekilde biyolojik bir savaşın tam da göbeğine bırakıyor. İç organları birbiriyle savaşan anti-kahraman içindekileri kusuyor dağın üzerindeki hayal askerlere. O an, ayaklarının gerçekten gitmediğini, ellerinin gerçekten dokunmadığını, gözlerinin gerçekten görmediğini fark ediyor. Bu koca trajedi, içkinin ham hayaline karışan bozuk mezeler gibi kendini zehirliyor. Ve herkes bir süreliğine susuyor... Bu sırada insanoğlu, demokratik çözümler arıyor barışa. Masa başına oturup, hayalarını sıkıyor, burnunu çekip çekip ağlıyor, devlet başkanlarına yalvarıyor. Bir karış tanımlanmış mutluluğa, örtbas edilecek yalanlar arıyor bıkmadan usanmadan...

Sevmek, ötede, yalansız, dolansız, içten bir sav arıyor kendine; felsefe sözlüklerinde, felsefecilerin fotoğraflarında, romanlarda, şiirlerde... "O çare ki hiçbir yaraya merhem olmaz," dizesi gelip şehirlere çarpıyor. Şehirlerden sekip, camlara, camlardan sekip insanlara çarpıyor... İnsanoğlu, "devamlı aydınlık için bir dakika karanlık" eylemine katılmışçasına gururlu, susuyor. Hiç yanmamış bir ışığı kapatıp, hiç sönmeyen bir ışığı açıyor... Kendi paradoksunda boğulmayı, yine kimselere bırakmıyor. Ve o bir dakika öyle uzuyor, öyle uzuyor ki, zaman kendini tekrar etmeye başlıyor başka zamanlarda. İnsanoğlu, bir dakikayla bin dakikayı birbirine karıştırıyor... Ve geceyle gündüzün birbirine eşitlendiği, o, adaletini bilimin kullanıcılarından alan kör zamanda, adına hayat dedikleri o kısır kadına aşık oluyor...

Sevmek, ötede, en ötede, işte tam da o kimsesiz zamanda, vitrini, mağazası, insanı bol kalabalık caddelerde, kendisine göz kırpacak o deliyi arıyor boşuna. Herkesin dönüp dolaşıp birbirine benzediği bu vahim çağda, kapaklandığı, kapandığı inançlarında boğuluyor insanoğlu... Amin...

Mert Balaban

Şiir

Küskün Dünyalılar

1
İçinden oyamadığı yükünü
Hacmi kadar suya sokuyordu
Kollarının arasından
Ha babam boşluk akıyordu
Çok düşünmüştü ama çok
Karıncalar cansız bir beyin taşıyordu
İnanmazsınız..
Filmleri düşündü-lor peynirlerini-zenci şişman güzel bir kadının ağzındaki kuş ötüşünü düşündü-şemsiyeleri-polis üniformalarını- yoğun bakımları-serumları-sigara jelatinlerini-dünyanın tüm ev terliklerini-düşündü
-Yani bir tren?
...Trenleri düşündü...
-Yok be bir kovboy!
...Kovboyları düşündü...
Düşündü hepsini...
Karıncalar, sessizce yuvaya götürürken
Göğüs kafesini.

Bir kadın
Karanlık bir suda
Kendini çürütüyordu.

2
Şimdi ben seni ne yapayım?..
Dünyacığım, canım, birtanem...
Dallarını sevdim
Tesadüflerini, bal damlayan ağızları
Şaraplarını sevdim onlar beni sevmeseler de
Park çiçeklerini sevdim, efendiliklerini
Bir güzel ağlayanlarını
Cehennem masallarını, cennet iştahlarını
Beş parasız adamın vapurdaki gülüşünü sevdim bedavadan
Ama ben şimdi seni ne yapayım
Canımın içi, kalbimin pırıltısı
Dünyam..
Bari bırakır mısın bizi
O kadınla, şu çürüyen, belki diğerleriyle
Birlikte beni
Şöyle ağız tadıyla ölmeye

3
Bir kar yağsın beyaz ve sessiz
Ağırlıksız yuvarlakça
Gülümsesin bizden bir şeyler
Koca koca adamlara
Bırak şimdi, enikonu gülsün
Gülsün evrenin kahkahalarıyla
Didinen tüm terli adamlara

Anlatamıyorum.
Misal su nasıl kaldırıyorsa bir yaprakcığın masum yükünü,
Öyle kaldırsın ölüm bizi yukarılara
Bir kar yağsın sessiz... bahar dallarına
Kalabalık topluluklar ama.
Saydam bedenler topluluğu
Çünkü öğrendik sayende
Mahşerden değil,
Yalnızlıktan gelir ölüm korkusu

Şöyle cemi cümle bahtsızlar
Buluşsun bir bulutla mesela
Mor bir gezegen de olur, farketmez
Desin biri 'ben yoksuldum, sütün tadını aşağıda unuttum
Öteki başlasın 'ben yolcuydum habire, varamadım kimbilir nerelere
Gülüşerek,
Başka biri 'tıktılar beni bir hapise, gün saydım şimdiler gelsin diye
Kıkır kıkır pür neşe

Biz artık ölsek hep birlikte
Bir demet çiçek dökse gariban çiçekçim üstümüze
Çiçekçim
Çiçekçiğim,
Çiçeğim,
Dün-ya'm...
İzin verir misin bize?

Aliyar Güneş

Kitaptan

'Yazmak' Üstüne

Henry Miller

"...Yazmak diye düşünüyordum, iradeden yoksun bir eylem olmalı. Söylenecek şey, derin okyanus akıntısı gibi kendiliğinden akıp çıkmalıdır yüze. Yanlış yaşamının biriktirdiği zehri atmak için yazar insan. Masumluğunu yeniden elde etmeye çalışır., oysa (yazarak) yapmayı başarabildiği tek şey, dünyayı kendi yanılgısının virüsüne karşı aşılamaktır. Hiç kimse kağıt üzerine tek sözcük dökmezdi, inandığı şeyi yaşamaya cesareti olsaydı. Daha kaynağındayken sapıyor esini. Yaratmak istediği bir gerçeklik, güzellik ve büyü dünyasıysa niçin milyonlarca sözcük koyuyor bu dünyanın gerçeği ile kendisi arasına? Öbür insanlar gibi üne, kuvvete ve başarıya kavuşmak için değilse, niçin erteliyor eyleme geçmeyi? "kitaplar insanoğlunun ölmüş eylemleridir," demiş Balzac. Gene de gerçeği görmüş olmasına karşılık, kendisini elde eden şeytana bile teslim etti meleği.

Bir yazar da, bir siyaset adamı ya da başka bir şarlatan kadar alçakça halkı kazanmaya çalışır; nabza göre şerbet vererek, reçete yazan hekim gibi kendine bir yer kazanmaya, bir kuvvet olarak tanınmaya, bütün yaltaklılarını kabul etmeye bayılır. Bin yıl arkadan gelse bile. Hemen kurulabilecek yeni bir dünya istemez, çünkü bunun hiçbir zaman işine gelmediğini bilir. Kendisinin, ipleri kendisinden çok öte güçler elinde olan taçsız bir kukla yöneticisi olacağı, mümkün olmayan bir dünya ister. Memnundur uydurma simgeler dünyasında gizliden gizliye hüküm sürmekten. Çünkü kaba ve acımasız gerçeklerle yüz yüze gelmenin düşüncesi bile ürkütür onu. Doğru, öbür insanlardan daha iyi kavrara gerçeği, ama bu üstün gerçeği örnekler zoruyla dünyaya kabul ettirmeye hiçbir çaba göstermez. Doygundur yalnızca öğüt vermekten, felaketlerin dümen suyunda sürüklenmekten. Ölüm vıraklayan bir peygamber, her zaman onursuz, her zaman taşa tutulan bir peygamber, görevlerine yakışmasa da dünyanın sorunları için sorumluluk yüklenmeye hazır ve gönüllü olanların her zaman sakındıkları bir peygamber. Gerçekten büyük bir yazar yazmak istemez; içinde imgelemin yaşamını yaşayabileceği ibr dünya olmasını ister dünyanın. Kağıt üstünde koyduğu ilk titrek sözcük yaralı meleğin sözüdür: acı. Sözcükleri kağıda dökme süreci, uyuşturucu madde almakla birdir. Elinin altında büyümekte olan bir kitabı görerek büyüklük kuruntusuyla kabarır yazar: "bir fatihim ben de, belki de en büyükleri! Benim günüm geliyor. Tutsak edeceğim dünyayı sözcüklerin büyüsüyle."

Bu cümlecik –niçin yazmayı denemiyorsun?- başından beri umutsuz bir şaşkınlık batağına sapladı beni. Şarkı söylemek istiyordum ama tutsak etmeden; daha büyük, daha varlıklı bir yaşam istiyordum ama başkaları bunu ödemeden.; bütün insanların imgelemini hemen özgürlüğe kavuşturmak istiyordum, çünkü bütün dünyanın desteği olmadan imgesel bir biçimde birleşmiş, bütünleşmiş bir dünya olmadan, imgelemin özgürlüğü "kötülük" olur. Tanrı'ya ne kadar saygım yoksa yazmaya da o kadar saygım yok. Hiç kimse, hiçbir ilke, hiçbir fikir kendi başına anlamlı değildir. Her şeyde Tanrı'da bile anlamı olan tek şey bütün insanların kavrayabildiği kadardır ancak. İnsanlar dâhinin sonu için endişe ederler her zaman. Ben hiç endişelenmedim dahi için: deha, insandaki dehayı gözetir. Duyduğum endişe bir hiç olan insan içindi hep, itiş kakış arasında yitip gitmiş, varlığı bile fark edilemeyecek kadar olağan, her yerde görülen adamlar içindi. Bir deha bir başkasını esinlemez. Başka bir deyişle, bütün dehalar birer sülüktür. Aynı kaynaktan beslenirler: yaşamın kanını emerek. Dahi için en önemli şey kendini işe yaramaz kılmaktır, herkesin katıldığı akıntıya karışmak, bir ucube değil, bir balık olmak için yeniden. Yazmak eyleminin bana sağlayacağı tek yararın beni öbür insanlardan ayıran farkları ortadan kaldırmak olacağı sonucuna vardım. Yabancı bir nesne, yaşamın akıntısından ayrı, onun dışında kalan bir nesne anlamında bir sanatçı olmak istemiyordum kesinlikle.

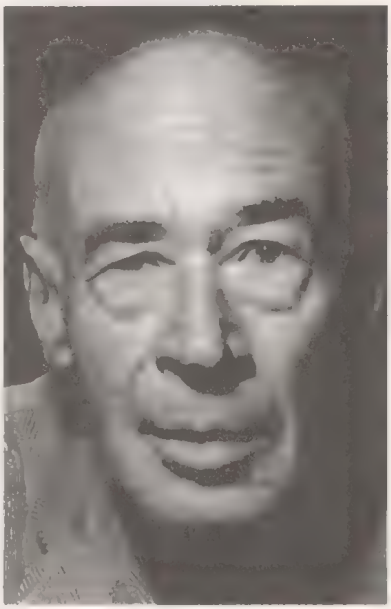

Yazmanın en iyi yanı sözcükleri art arda dizmek, tuğla üstüne tuğla yığmak işi değil, bundan önce gelen işlerdir; sessizlik içinde, her türlü koşullar altında, düşte olduğu kadar, uyanıkken de yapılan kazma kürek işidir. Kısacası, gebelik süresidir. Kimse başlangıçta söylediğini yazmaz hiçbir zaman: İnsan yazsa da yazmasa da, sürekli olarak oluşan özgün yaratış, kaynağın ilk fışkırışıyla başlar: boyutu, biçimi, zaman öğesi yoktur. Doğum değil yaratış olan bu hazırlık döneminde yok olmaz silinen şeyler: Zaten orada bulunan bir şey, anı gibi, madde gibi, Tanrı gibi bozulması mümkün olmayan bir şey derlenir toparlanır ve onun içinde insan incecik bir dal gibi savurur kendini selin içine. Sözcükler, cümleler, fikirler, ne kadar içten ve ustaca olursa olsun, en aldatıcı görüntüler, iletilmesi mümkün olmayan bir olayı kutlamak için acı ve üzüntüyle kazılan kaba hiyerogliften başka bir şey değildir. Akıllıca düzenlenmiş bir dünyada, böyle mucize türünden olayları kâğıda dökmek gereği olmazdı. Gerçekten de bir anlamı olmazdı, çünkü insanlar durup düşünselerdi, gerçeğin elinin altında olan bir şeyin yapmacığına kim bakardı? Söz gelimi, kim Beethoven dinlemek isterdi, Beethoven'in kaydetmek için onca uğraştığı o vecd armonileri deneyini kendisi de tadabiliyorsa? Büyük bir sanat yapıtı bir şey başarabiliyorsa, o da, akıcı ve anlaşılmaz olanı bize anımsatması, ya da şöyle diyelim, onun düşünü kurdurtmasıdır. Akıcı ve anlaşılmaz olanın: evrenin demektir bu. Evren anlaşılmaz, yalnızca kabul edilebilir ya da edilemez. Kabul edilirse, yeniden canlandırır bizi bu, edilmezse yok oluruz. Varlığı ne anlama geliyorsa, kendisi o değildir: daha fazla bir şeydir hep, bu konuda son sözün hiçbir zaman söylenemeyeceği. Yaşamımızın her gününde yadsıdığımız şey için duyduğuz açlıkla ona yakıştırdığımız şeylerin hepsidir. Bütünüyle kabul etsek kendimizi, açlıktan ölürdü sanat yapıtı, daha doğrusu bütün sanat dünyası. Her birimiz birkaç saat ayaksız yürüyoruz, gözler kapalı, yüzükoyun. Uyanık düş görme sanatı herkesin olacak günün birinde. Bundan çok önce kitaplar kalkacak ortadan, çünkü insanlar uyanıkken düş görebilince (birbiriyle ve bütün insanları yöneten ruhla) bildirişime güçleri öylesine artacak ki, yazı yazmak bir budalanın huysuz ve boğuk viyaklamları gibi görünecek."

Sayfa 25-29

Çeviren Zehra Enger. Telos Yayınları

(Tozpembe Çarmıha Geriliş üçlemesinin ilk kitabı olan Sexus'dan alıntıdır.)

Öykü

Hayatımızdaki Bir Cadde Mi Tek İstiklal Lan İstanbul?

Omuzlarına atmışlar çantaları, mini etekli ve yeterince süslenmiş kızlar, al al. İşe gitmekteler. Yeni bir gün, kısmetse, hayırlısından bir prens düşlerde. Amele pazarları kahve önlerinde. Zifir nefesler cigaradan, hani bugün de ölmedik dercesine. Gözlerde gün ışığı var evet, ama umut az. Az ve uzak. Ana rahminde kurulan bu saat, bir tuzak mı? Madem kafiye derdindeyiz, biz şu salataya biraz tuz alsak. İstanbul bu ne biçim servis gülüm, bu nasıl konukseverlik. Kapını çalmadan girdik evet, ama kapın yok ki, bacan bile yok, hani kovulduk da oradan girdik diyelim. Salataya tuz ve biraz şarap. Arap atları gibi dizginlerimize sığmasak. Hani damarlarımızı dişlesek de, öyle ferahlasak. Soluklansak. Borsa haberleri, koşu rehberleri. Kendinden geçercesine yaşanan bu koşuşturma. İstanbul, yavrum, bugün hangi ata oynasak.

Kanlı gözlerimizle yemlesek sabahın beşinde, taksimdeki güvercinleri. Hani sararmış yaprakları, düştü düşecek gibi. Bir ağacın kanatlarını yolsak. İstanbul yavrum, işten çıkınca pastane ya da birahane de olur. Ya birhane ya birahane. İkisinde de aynı tekil yalnızlık.

İstanbul yavrum edebi olucam derken, edepsizleşen biz değil miyiz, hani senle biz, ikimiz. Aynı bokuz diyorum, gündüz kutsal hayatımızı yaşar, gece film repliklerimizi ezberleriz. Lan ne biçim adamız biz İstanbul. Her sabah saat beşte umut bekleriz. Kahvehane, birahane, ya da sadece hanede. Hastane olmasın da İstanbul, mahpushane olmasın da. Bir de rakı olsun. En yenisinden. Yanında kendi etimizi bile yeriz. Konu nedir diye soruyorlar, sen anlatma en iyisi ben anlatayım. Konu yok. Biz çağrışımların adamıyız, di mi lan İstanbul. Zır zır delileri sanatçı yapmışlar, daha az deliler tımarhanelerde, lan ne çok hane var bu memlekette, biz birini bile zor buluyoruz! Neyse konumuza dönelim. Çette kız buldum, bir gün mutlaka hamburgercinin önünde. Sonra bardı, çerezdi. Bir bira daha. Sen de ister misinler filan. Evim de hemen şuracıkta. Kötü bir niyet yok, yanlış anlama, insanlar koklaşa koklaşa. Da seni ne çok koklamışlar be İstanbulum, üstüne kokuları mı sinmiş yoksa. Aman ne bileyim işte ben. Yak bir sigara daha. Zift dökelim biraz daha kılcal damarlarımıza. Biraz zift, biraz benzin. Suyla çalışmıyor ya bu meret. Fröd desen keza aynı, yok bilinçaltı, üstü, ulan aşk bize küstü be İstanbul. Enflasyon da düştü bu arada. Deflasyona mı bağlasak diyorum parayı. Bana cumaya kadar yirmi kâğıt lazım bu arada. Sen yaparsın bir şeyler. Abimizsin sonuçta. Ne diyorduk, Eşer diye bir ressam var, bütün resimleri perspektif hatası, ama adam yine de ünlü olmuş, nasıl oluyor bu işler aklım ermiyor hiç, bizim de bütün hayatımız perspektif hatası ama ne ünlüyüz ne de başka bişe, duyuyon mu lan İstanbul, abi dediysek pozlara girme hemen. Konseptinizi s.kim diyesim geliyor bazen. Tamam tamam bağırmadan konuşacağım. Yani konseptlerini yiyim ben bunların İstanbul. Yok görseldi, mimariydi. Her hafta yeni bir kelime icat ediyorlar. Böyle anlarda kelime kökenine inesim geliyor, uzun uzun açıklamak, Latinciden dem vurmak, ama aile köklerine inmek daha kestirme. Onlar bundan daha iyi anlıyorlar. ÖSS'ye girdim bu arada. Kesin boğaziçi sosyolojideyim seneye. Güney kampusta çimlerin üzerinde. Doruklara mı sevdalandım nedir.

Yani diyorum ki İstanbul, Goethe insanlık için iki yüz trajik durum belirlemiş, gerisi hikaye. Boş laf. Nicedir Niçe okuyorum, bir ara kendimi ecco homo ya nasıl kaptırmışım biliyor musun, yağ gibi gidiyor, ulan sayfalara bir baktım, harfler bilgisayar kodlarına dönüştü, matrix hesabı oldum yani, kodların şifresini hemen çözdüm, bir de ne görim. Bunu yazan tosun, okuyana yosun. Anlıyorsun di mi. Nietzsche de fırlamanın teki dedim içimden. O da bizden yani istanbul, ben bu hayattan bir bok anlamadım, sıkıysa siz bunu anlayın demiş dünyaya. Benim de kendimi ortaya koyduğum felsefe bu işte. Ulan ben sizi anlamadım, hadi siz de beni anlayın bakalım kolay mı. Köfteler böyle. Yersen!

Aldatmak ya da aldatmamak işte bütün mesele bu İstanbul. Yahu kitabın adı için diyorum. Hangisini koysam da ortamlara aksam. Bu işte bir hınzırlık var. Hep sen sokuyorsun bunları aklıma. Git kendini scan ettirmeden İstanbul. Resmini sanal âlemde foto olarak kullanmadan git. Kaç kurtar kendini. Icqunu, mailini ve banka hesaplarını heklerim, yetinmem bütün dünyaya forward mail çekerim İstanbul. Niye yaptın diye sormuş kurbağa, sırtında taşıdığı akrebe, neden yaptın lan demiş, nehrin ortasındayız, sana iyilik yaptım, karşı kıyıya taşıyacaktım, niye soktun lan. Napim demiş akrep, sigarasından bir nefes çekip, huyum bu. Huyum bu lan İstanbul. Nerde aşk şarap şiir, oradayım ben işte. Rap mi yapsak diyorum, ceza fln var ya hani. Biz de SUÇ olsak, dostoyevskinin de kemiklerini oynatırız yerinden, gerçi o allahsız da rulet peşindedir hala, ruhu bile duymaz. Kafkas bir arkadaş geldi geçende, içiyoz filan neyse muhabbet uzadı, Kafka'yı tanıyon mu lan dedim buna. Hiç sesini çıkarmadı. Biliyordu kesin ama renk vermedi. Yatağımızda böcek olarak uyanmadan önce son günlerimiz mi bunlar? Sahip olduğumuz tek istiklal, bir cadde mi lan İstanbul, cevap versene. Kafa iyi tabi. Sesin çıkmıyor. Son günlerde gülümseyerek selam verdiklerim sadece tekel bayiiler, hüznümü anlıyor musun İstanbul. Kaçıncı ayakta yattım ben. Hangi üçayağa geldim. Dokuz canım varsa bile kaçıncı hakkımdayım. Günler değişiyor İstanbul, yüzük bir an önce yok edilmeli. Sahip olduklarımız bize sahip olmaya başlıyor evet ama, bizim sahip olmamız gerekenlere sahip olanlara ne demeli. Bizim sahip olduğumuz tek şeye, yani bize sahip olanlara ne demeli. İsimsiz köleler miyiz istanbul, işli ve işsiz köleler miyiz? Tanrıya istifamızı versek, kabul eder mi. Çiçek yetiştirip yetiştirmediğimi sordu geçende evime gelen biri,

Hayır dedim ona, bu evde soluk alan tek şey ruhlarımız. Ruhlarınız? Siz kimsiniz, dedi. Sen ve ben İstanbul. Ama bunu bilmiyor onlar. Bana bir sebep göster, seni sevmek için. Seni bu kadar severken, yine de sadece bir sebep… Şu fırlama Fransız yazar var ya, Frederic bilmem ne. Tanrı, kendi için yapılan bunca şey uğruna, en azından var olma zahmetine girebilirdi diyor. Kafam karışıyor. Sen benim için onca şey yapsan ben senin için var olurdum İstanbul. Ama yapmadın. Ölüne bir tas suyu dökenin de avradını. Sorarlarsa kim söyledi. Soranın da avradını.

Mavi akar ağzımdan şelale. Uğultusu büyük, gürültüsü melodiktir, kaosun yaşam olduğunu anlamak için bilge olmaya gerek yok, bunu en iyi sen biliyorsun. Her kaos bir senfonidir, her senfoni, kaosun suda bıraktığı bir izdir. Katledenler, katlettikleri kadar. En az o kadar. Katledilecekler. Viyana'da atlarını sulamak isteyenlerin kudreti bir kaç yüzyıl sonra bizim sefaletimize dönüştü. Hayat melodik değildir, hayatın beslendiği öz melodiktir. Senin adın kırmızı mı, İstanbul. Koca Arap yarımadasının adı ne? Onunki de mi kırmızı. Eğer beni duyuyorsan uyan İstanbul. Mayın tarlasında sevdiğin adamı boş ver, hala her saat başı bir insan kara mayınına basıp ölüyor. Siktir et İstanbul, bir şişe daha, en yenisinden. Biz konseptlerin adamıyız. Bir kaç yüzyıl sonra Araplar, gözlerine kestirdikleri bir milleti kesmeye başladığında onlara kim dur diyecek, sen mi? Kızlar kol kola girmiş, omuzlarında çantaları, üzerlerinde mini etek. Belki bugün hayırlısı. Kahvehane önünde, zift gibi ciğerler. Biz gecenin bir köşesine saklanıp içmeye devam edelim. Biliyorsun, yeterince güçlüyse, karanlık da aydınlatır insanı.

Son olarak,
Seni seviyorum İstanbul.
(yirmi kâğıdı unutma)

Refik Toksoy

Öykü

Ali Efendi

Evet Ali Efendi. İşte böyle, uzun sokakları dene. Olduğun yerin üstüne, düşmekten korkarak baktığın, gördüğün şeyin üstüne ilerleyerek devam et. İnsanların kirli olduğunu söylüyorsun, istedikleri, yaşadıkları bir yer mutlaka olmalı ve sürekli gezilen sokakları, tıpkı kendi yüzleri gibi değiştiğini, akışkan şehirde milyonlarca karaltının oluşturduğu iki parmaklı kolun olduğunu da kanıtlıyorsun. O zaman onlarında anlamasına izin ver, bırak farkında olsunlar.

***

O akşamüstü Ali Efendi, büyük alışveriş merkezinin arkasındaki, büyüklü küçüklü heykeller de satan kitapçının alt katındaki kafeteryaya gitti, neredeyse hiç kımıldamadan oturmuş masadaki kaşıkla oynuyor, işinden geç çıktığı için kendini yorgun hissediyordu. Son günlerde onu rahatsız eden karaltıdan oluşmuş iki parmaklı sağ kol, artık evinde ve kafeteryada da rahatsız etmeye başlamıştı. Usulca yanına yaklaşıp sorular soruyordu. Onu takip etmeye başlayalı yaklaşık iki buçuk hafta olmuştu. İlk gördüğü yer kurabiye satan dükkanın karşısıydı, o gün işe gitmemiş, bütün gün sağlık ansiklopedisini karıştırarak geçirmişti. On iki fasikül inceledikten sonra yorulduğunu fark etti ve dışarı çıktı. Evinden köprünün diğer yakasındaki ilk sokağa girdiğinde, siyah, iki parmağı üzerinde yürüyen sağ kol karşısına çıktı. Kol ona neden burada olduğunu sordu, Ali Efendi hiç aldırmadan gördüğünün sadece bir göz yanılsaması olduğunu düşünerek yoluna devam etti. Ama sağ kol peşini bırakmıyordu,

- Adını biliyorum, ne yaptığını, ne düşündüğünü, hepsini biliyorum.

Geriye döndü, uzun uzun kola baktı, tekrar koşar adım yürümeye başladı. Ne yaparsa yapsın kolla arsındaki mesafe ne azalıyor ne çoğalıyordu. Durmadan sorular sorup, cevap verilmesini beklemeden, gölgesinin üstünde takip ediyordu. Sonunda Ali Efendi sinirlendi,

- Neysin sen? Kimsin? Neden beni takip ediyorsun?

Yüksek sesle konuşuyordu. İki parmaklı sağ kol bir süre durdu sonra,

- Gökte olanın seni batıracağından emin misin?

Ali Efendinin gözleri durdu, elleri kasılmaya başladı, iyi düşünemiyordu ama sağ kolun sorduğu bütün soruların cevaplarını biliyordu, bunları çok önceden düşünmüştü. Sonunda ona cevap verdi,

- Eğer o iyiyse, bu kadar kötülük niye, her şeyi önceden biliyorsa, kendi yarattıklarını cehenneme göndermek niye?

Kol olduğu yerde duruyordu, Ali Efendi bir şey fark etti, peşindeki bu insan uzvu ona hep sorular sormuştu ama hiç cevap vermemişti, meraklanmaya başladı.

- Tabiatı haklı çıkarıyorsun. Tamam, durmadan çalışıyor, bunu zaten biliyoruz. Aklına gelecek ilk şeyin bu olduğunu biliyordum, ama bizde onun için çalışmıyor muyuz?

Uzuv ilk defa cevap veriyordu. Ali efendi bunu çoktan unutmuştu, kafasındaki cevaplardan birini seçip ortaya koymak için sabırsızlanıyordu.

- Bir kafan olsaydı, o zaman sana onu kaldırıp yıldızlara bakmanı söylerdim. Onları görebiliyor musun, açıklayamazsın, tıpkı gerçekler gibi, onlara bakıp yürümeyi denedin mi hiç? Doğru biz onlar için çalışıyoruz ama kazanan yada kaybeden var mı ki? Eğer onlara yaklaşsaydık büyüdüklerini görecektik, işimize yarayacak mıydı?

Ali Efendi derin ve sık soluklar almaya başladı, kaldırıma oturdu, kol yanına geldi, şişmiş damarların üstüne sıvanmış gergin teni Ali Efendinin dizine deyiyordu,

- Ne biliyorsun?

- Herkesin rolünü biliyorum, biraz sonra ne olacağını, işime geç kaldığımda kapıdaki bölüm görevlisinin ne diyeceğini, ötedeki kadının bankada çalıştığını, nasıl eve gidebileceğimi…

- Mutsuz olduğunu mu söylüyorsun?

- Tanıdığım bir çok insan mutsuzluğu benim yarattığımı söyler, ben yaratabiliyorsam beni kim yapabilir ki? O zaman benimle birlikte mutsuzluğu da yaratması gerekirdi. Ama onu zaten ben…

Kol şeffaflaşmaya başladı. Ali Efendi yüzünü elleriyle kapatmış kaldırımda oturuyordu. Neyle karşı karşıya olduğunu fark etmeye başladı,

- Bunun anlamı ne?

Kol cevap vermiyordu.

Ali Efendi ayağa kalktı ve kafeteryaya doğru yürümeye başladı. Ağır cam kapıyı itti, kolun arkasından geldiğini bilmiyordu. Tezgahtan kahve istedi, başını kaldırdığında önünde yine onu gördü, ama bu kez susuyordu. Ali Efendi kahvesinden bir yudum aldı ve kol tekrar kıpırdanmaya başladı.

- Biraz sonra ne olacağını bildiğini söylüyorsun, konuşmamı bitirdikten sonra ne olacağını söyleyebilir misin?

- Ben bu konuşmayı bitirdiğimde sen, o aptal parmakların üzerinde kapıdan çıkıp gideceksin, anladın mı?

Ali Efendi gözlerini masadan ayırmadan onu takip etmeye çalışıyordu. Yandaki masada oturanlar ve garsonlar Ali Efendiyi izliyordu. Belli ki yüksek sesten rahatsız bir müşteri tezgahın arkasındakilerden birine şikayet etmişti.

Kol ağır ağır yürümeye başladı, yan masadaki genç bayana doğru ilerliyordu. Hareketleri birden hızlandı, bir koldan beklenmeyecek çeviklikte hareketlerle masanın üzerine sıçradı, genç bayanın üzerine atılacağı anda, Ali Efendi elindeki fincanı masaya doğru fırlattı,

- Rahat bırak onu aptal ucube!

Diye bağırmaya başladı. Masanın yanında ayağa kalkmış, kola küfürler yağdırıyordu. Genç bayanın kırmızı paltosu kahve içinde kalmıştı, garsonlar Ali Efendinin üzerine atılıp dışarı sürüklemeye başladılar.

Ali Efendi tekrar kaldırıma oturdu, bu kez kolu göremiyordu. Ayağa kalktı, düşünmeye başladı. Ali Efendinin karşısına çıkan bu garip şey, ona sorular sormuş ve çekip gitmişti. Onun yüzünden bir daha o kafeteryaya gidemeyecekti, köprünün diğer tarafına doğru yürümeye başladı. Saydam kol, Ali Efendinin peşinde tekrar belireceği zamanı bekleyerek titriyordu.

Aliyar Güneş

BATI, KAZA MI? CİNAYET Mİ?

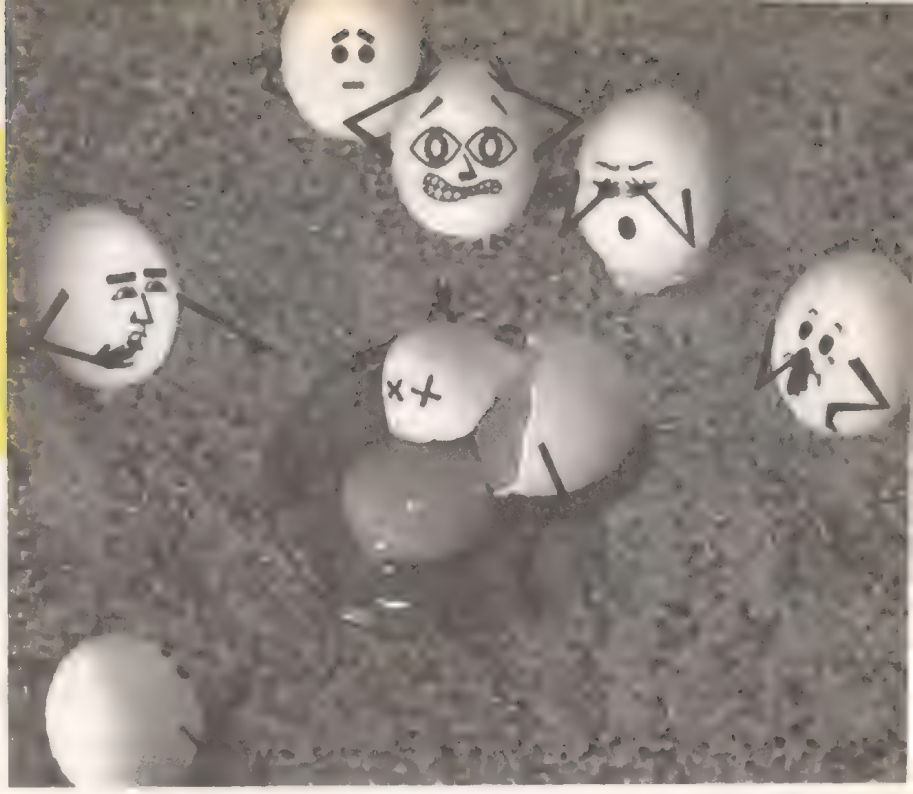

Roger Garaudy'ye göre, "Batı bir kazadır." Jean Baudrillard'a göre ise, "cinayettir." Garaudy, bu "kazada" ölenin, insanlığın binlerce yıllık birikimi olan ilahi kaynaklı kadim bilgeliğin olduğunu ileri sürer. Baudrillard ise, "cinayete" kurban gidenin "gerçeklik" olduğunu vurgular. Garaudy, kadim bilgeliğin "gerçekliği" tamamen içerdiğini, "yaşayanlara çağrı" kitabında detaylı bir şekilde dile getirirken, Baudrillard, "gerçeklik" ile kadim bilgeliğin her hangi bir yakınlığına hiçbir işarette bulunmaz. Böylece, Garaudy'nin tezine göre, "kazanın" ve "cinayetin" kurbanı aynı iken, Baudrillard'ın yaklaşımında "kurbanlar" ayrışır. Bu ayrışmayı kalıcı kılan, Baudrillard'ın, "kurbanın," yani "gerçekliğin" kimliğini hiç irdelemeyip, katilin ve suç aletinin üzerinde yoğunlaşmış olmasıdır. Özellikle seçtiği "cinayet" betimlemesinin gereğini yerine getirircesine, câniyi ve cinayetini "kusursuz" bir dedektif performansı ile açıklayan Baudrillard, "gerçekliğin" kimliğinden ısrarla uzak durur: Sanki onu üzen, ölümüne kitaplar boyu ağıt düzdüğü "gerçeklik" değil de, onu öldürenler ve öldürülüş şeklidir.

Voltair'den Russell'a kadar çok ince desenler verilmiş olan ve "gerçeğin" mucizevi niteliğini görmekten koruyan nihilizmin buzlucamlı gözlükleri ile dünyaya bakan Baudrillard, sadece mistik bir ti söz konusu olduğunda, "Tanrıyı kurnazlıkla" itham edeceği zaman, bu gözlüğü muzipçe yukarı kaldırıp, "I'll not be your mirror," (sizin aynanız olmayacağım) der. Üstün zekâlılarda sık rastlanan bir özelliği Baudrillard'da da görüyoruz: "Bağlanmaktan," taraf olmaktan kaçınmak! Baudrillard, hem dini hem bilimi gerçeği sömürmekle suçlar; Sanki bu durum, şark kurnazlarının, garb cambazlarının eline düşmüş dinin ve bilimin suçuymuş gibi. Bir insan taraf olmamaya niyetli ise, iki taraftan da kaçtığı için, her zaman ve yeterince mazereti olacaktır. İşte tam bu noktada, modern insanın sıkıntılar üreten iç kaynağına ulaşıyoruz; gittikçe manevi duyarsızlığa dönüşen manevi tarafsızlık! Zaman içinde nihilizme evrilen, doğal, günlük, pratik agnostizm. Bu agnostik virüse, hırsız Promethe'nin büyük bir sevinç ve hararetle karşılandığı Rönesans devrinde, "Kilisenin" küflü zincirlerinden kurtaracak olan çılgın gücün kaynağı olarak bakılmış, ve bu virüs büyük kampanyalar eşliğinde halka aşılanmıştı. Fakat bu öylesine çılgın bir virüstür ki, sadece "Kilisenin" küflü zincirlerini değil; dünyayı anlamlı bir evrene, insanı anlamı olan bir dünyaya, ve en önemlisi, insanı kendi aşkın boyutlarına, yüreğini diğer yüreklerle buluşturan derin sezgisel katmanlara bağlayan zincirleri de tek tek koparacaktır. Akla ve sezgilere sığmayacak boyutlardaki bu zincirleme kopuşların ardından modernizm doğacak, ortaya çıkan bilinçaltı uçurumların "sanal dolgusunu" tekno-teokrasi üstlenecektir. Tekno-teokrasinin ihtiyaç duyduğu nitelikteki insan sürülerini ise, dolar yeşili bahçelerde güdüp yetiştirmeyi demokrasi üstlenecektir. O sürü ki, artık liberal koşullarda alınıp satılacak, sütünü, istediği kadar, istediğine satacaktır. İyilik meleği demokrasi bununla da yetinmeyip, bu işin takibi için sendika ağalarını bile görevlendirecektir!

Ne, demokrasinin arka odalarında dönen tezgahları sezmişçesine, "insan insanın kurdudur," diyen Hobbes'a, ne de, "sığırdan donyağı yaparlar, insandan para," diyen Weber'e kulak asan olmayacaktır. Siyasi ağalar, silahlı ağalar, sendikal ağalar, entel ağalar, medyatik ağalar, sürü için en uygun otlağın "demokratik diktatörlük" olduğunda karar kılmıştır bir kere. Demokrasinin harici ne varsa görüldüğü yerde ezilecektir. Sürü huzur içinde otlamalıydı ki, birileri, huzur içinde sürünün sütünü banka denen mandıralarda üst üste yığılmış kaşar kalıplarına, etlerini de, "donyağına" dönüştürsünler. Bira o kapağın altında, huzur bu demokrasinin içindeydi!.. Bir rüya kadar muciza, bir rüya kadar kısacık insan hayatını mundar eden alçak Mammon'un bu tezgahına çomak sokmak, hangi solcunun, hangi dincinin, hangi ülkücünün haddineydi ki? Zaten ideoloji oyunu bitmiş, fötr düşmüş, dünyayı iki kutuplu gösteren boynuz görünmüştür! İktidar semerinin üzerinde "uzun eşek" oynayan dalavereci abilerinin oyununu çok geç fark eden Anadolu'nun yürekli gençleri, öfkelerini hangi denize kusacaklarını bilmiyorlardır. Yıllarca, yıllarca abilerinin "matarasındaki" viskiyi kendi mataralarındaki gibi "tuzlu su" sanan solcu ve ülkücü gençler, liderleri yeşil kapitalizmin sancaktarlığı için boğuşan islamcı gençler, yüzlerini birbirlerine dönmeyip, kollarını birbirlerine açmayıp, yüreklerindeki Anadolu'da buluşmayıp nereye gideceklerdir?.. Anadolu'nun yüreği, Anadolu'nun bileği parçalandığı için, Anadolu'nun yiğidi Cafelere, sanal çölün pembe "sitelerine" çekildiği için, meydan ABD askerlerine; Harlem'in uyuşturucu bağımlısı, Londra'nın bar serserisi, 100 dolar yevmiyeli askerlere kalmamış mıydı?

"Tutkudan daha güçlü bir şey vardır; yanılsama. Cinsellik yada mutluluktan daha güçlü bir şey vardır; yanılsama tutkusu," diyen Baudrillard, Bu, "yanılsama tutkusu" dediği şeyin, hırsız Promethe'den sakınılan ateş olduğuna ihtimal veriyor muydu acaba? "Yanılsamanın" yanılsamasının, yada, kendisinin ustaca yaptığı gibi, "yanılsamayı" deşifre etmenin asla gerçeğe götürmeyeceğini seziyor muydu? Çünkü, sonuçta, yanılsama, "gerçeklikten" somut bir sapma değil, farklı bir boyuta geçiştir. Diğer bir ifade ile, denizden bir kanal, bir boğaz ile ayrılma değil, buharlaşmadır. Bunun içindir ki el yordamı ile bulunacak "şey," buharlaşmanın eli yok etmesinden dolayı bulunamamaktadır.

Soydaş ve çağdaş bu iki cins kafanın tezlerine göre, Batı'nın, modernitenin, kaza mı, yoksa cinayet mi olduğu tam olarak netleşmese de, modern insan, buharlaşan en özgün yanına canı sıkılan insandır. Eğer, henüz kundağındaki çağımız büyük bir devrim yaşayacaksa, bunun sebebi kesinlikle "can sıkıntısı" olacaktır. Pek göze çarpmayan bir kusur; can sıkıntısı, "kusursuz cinayeti" işleyecektir:

Çünkü, bütün aymazlığına, kitlesel teslimiyetine rağmen, Baudrillard'ın dediği gibi, "insanoğlu tehlikeli bir kusurdur."

Çünkü, kapitalizmi, Marx'ın öngördüğü gibi, karnı açlar değil, kalbi açlar yıkacaktır...

Çünkü gerçek isyan; "materyalist arkadaşlarım için belki biraz gülünç olabilir ama, bu devrim, aşk dolu bir duyguyla gerçekleşmiştir," diyen Che'yi Bolivya dağlarına sürükleyen isyan, kafanın veya midenin değil yüreğin isyanıdır…

"Kusuru" da, "tehlikeyi" de çok yakından tanıyan ve devrimden değil, "kurtuluş" tan yana olan Garaudy'nin bu konudaki son sözü ise şöyledir: "Estetik ve dinsel inanış anlamında kurtuluş budur: Ruhun ete çıkışı. Zaman içinde sonsuzluğa çıkma."

Ekrem Berber

Kızıl Dazlaklar (Redskins)

Genel Bilgi: Dazlak deyince aklımıza hemen ırkçı, faşist Neo-Naziler gelir. Oysa dazlaklar (Skinheads) hareketinin içinde bugüne kadar, birbirinden çok farklı politik yönelimli akımlar olmuştur. Bunlardan biri de aşırı solcu kızıl dazlaklardır. Adını, İngiltere Komünist Partisi içinde örgütlenen "Redskin" grubundan alan kızıl dazlaklar kültürü, genel dazlaklar hareketinin içinde 60'lı ve 70'li yıllarda gelişmiştir. Bu dönemde, özellikle İngiltere'de ve ABD'de, bayraklarında faşizm ve ırkçılık karşıtı, sosyalist idealler yazan bir hareket doğdu. Kızıl dazlaklar, ortaya çıkışlarından itibaren diğer dazlak gruplarına göre politik olarak her zaman daha aktif olmuşlardır. Ancak bunların her zaman bir sol parti içinde uslu uslu örgütlendiklerini söylemek yanlış olur. Tersine, zaman zaman aşırı denebilecek araçlara başvurdukları da görülmüştür. Bunlar Avrupa'daki ve Amerika'daki aşırı solcu hareketlerin bir parçasıdırlar. Almanya'da da bir çok yerde Antifa gruplarıyla ve Autonom'larla dayanışma içinde, sosyalist devrim sürecini hızlandırmak ve Nazi dazlaklarını ortadan kaldırmak için örgütlenmiş durumdadırlar.

Redskin grupları sık sık Skinhead grupları içindeki, örneğin Gay Skinhead Hareketi gibi azınlık guruplarla dayanışma içinde olduklarını söylemektedirler. Ancak Redskin hareketinin kendi içinde homojen bir bütün oluşturduğu da söylenemez. Çünkü bütün Redskin grupları politik içerikli değildir; bunların içinde, Ol Skin gibi, eğlence, içki, seks ve futbol parolasıyla hareket eden gruplar da vardır. Ulusal ve uluslar arası Skinhead hareketleri içinde Redskin'ler de tıpkı aşırı sağcı dazlaklar gibi azınlıktadır.

"Özel yaşamımın ayrıntılarıyla insanların canını sıkmak istemem."

Aşağıda, artık çoktan dağılmış olan ama bir zamanlar Skinhead hareketi içinde efsane haline gelen RED SKİNS grubuyla 1986 yılında yapılan ama yayınlanmayan bir röportajı sunuyoruz. Röportajın içeriği büyük oranda politik müziğin anlamı ve sınırları üzerinedir. Red Skins'i diğer modern soul gruplarından ayıran en önemli özellik devrimci sosyalizme olan aşırı angajmanlarıydı.

Onlar aşk şarkısı yazmadılar. Hiç aşk şarkısı yazıp yazmadığı sorulduğunda grup elemanlarından Chris Dean şu yanıtı veriyordu: "Hayır! Özel yaşamımın ayrıntılarıyla insanların canını sıkmak istemem." Onlara göre müziklerindeki sorumluluk ve politika kamuoyunda olup bitenlerle tanımlanıyordu. "Redskin'i yönlendiren şey o anki politik durumdur... Biz o anki politik tartışmayı belirleyen şey hakkında şarkı söylüyoruz ve şu anki konumuz işçi sınıfıyla hükümet arasındaki çatışmadır. Biz kendi küçük dünyamızda müzik yapan küçük bir grup değiliz."

Redskins'in en büyük tarihsel başarısı 1984-85 yıllarında İngiltere'deki maden işçilerinin yaptığı politik yanı ağır basan ünlü Miner's Strike grevi için yaptıkları olağanüstü şarkıdır.

Redskins ne zaman başladı?

Chris: 1981 yılında. Daha önce Martin ve Nick ile birlikte kurduğumuz No Swastikas adlı bir grubumuz vardı.

İsminiz Redskins olduğuna göre siz bir skinhead gurubu musunuz?

Chris: Tam olarak değil. Dinleyicilerimizi sorarsan son derece karışık bir yapısı var ve artık eskisi kadar skinhead yok aralarında. Dans müziğini seven Punk, Soul Boys gibi gruplar var. Yaşları da çok farklı. Ama şunu söyleyebilirim ki, ne kadar popüler olursan dinleyici kesimin de o oranda gençleşiyor ve kızların oranı da artıyor.

Konserlerde Nazi'lerle sorunlar çıkıyor mu?

Paul: Bu, bir iki kere oldu. Smiths ile birlikte Open Air Free Festival'de çalarken Naziler ortaya çıktı ve konseri sabote ettiler. Bunun dışında birkaç kere bir avuç dazlağın çıkıp "Sieg Heil" diye bağırmasından ya da buna benzer şeylerden başka bir sorunla karşılaşmadık. Bunları da ya biz hallettik, ya da konseri izleyenler.

Martin: Hollanda'daki son konserimizde bazı Hollandalı faşist dazlaklar vardı ve bir kavga oldu. Sonuçta bir çok tehditler alıyoruz ama ciddi anlamda pek bir şey olmuyor.

Chris: Ama geçen yıl yaptıkları saldırı gerçekten tehlikeliydi. Bu tür şeyler organizatörleri de etkiliyor: "Redskins çok sorun oluyor, fazlasıyla şiddete yol açıyorlar." Bizi bitirmek istiyorlardı. Geçen yıl bunu yapabilirlerdi ama artık yapamazlar. Bizi bir pop grubu gibi görüyorlar. Biz artık bir pop gurubuyuz ve bu birtakım sınırlar ortaya koyuyor, çünkü aynı anda hem devrimci hem de müzisyen olmak son derece zor, çünkü bu ikisi bir çok alanda birbirini dışlıyor. Bu karşıtlık giderek de sertleşiyor. Hatta belki ileride pes edeceğimiz bir an gelecektir.

Yani müziğin dünyayı değiştirebileceğinden kuşkulu musunuz?

Chris: Bir çok insanın Punk'la ilgili muazzam fikirleri var. Kimileri müziğin dünyayı değiştirebileceğine dair romantik fikirler besliyorlar, bunlar grotesk ve gülünç düşünceler, müziğin tek başına bu kadar güçlü olduğuna inanıyorlar, ama değil. Müzik ancak politik mücadeleyle birlikte olduğu zaman bu konuda bir anlam ifade edebilir.

Peki politik hareketinizle gurubunuzu ne şekilde birbirine bağlamaya çalışıyorsunuz?

Chris: Konserlerde bu başka insanlara da bağlı bir şey. Örneğin Manchester'da çaldığımız zaman SWP her seferinde dışarıda gazete satıyor. Oysa bizim hem konser verip hem de dışarıda gazete satmamız olanaksız. Martin ve ben burada olduğumuz zamanlarda, eğer stüdyoda değilsek, örneğin Cuma sabahları bir fabrikada gazete satıyoruz, ya da Cumartesi öğleden sonraları, ya da arkadaşlarla toplanıyoruz, bu tür şeyler. Kendi konserlerimizde bu tür organizasyonlar yapmamız yerel gruplarla ilgili bir şey.

Sahnede SWP hakkında hiçbir şey söylemiyorsunuz, neden ona üye olduğunuz, neden desteklediğinizi falan?

Chris: Özel bir nedeni yok, o ana uyup uymamasıyla ilgili bir şey. Şu soru da hep soruluyor: "Neden plaklarınızın arkasın 'SWP'ye Katılın!' gibi bir şey yazıyorsunuz?" Bunun anlamlı olabileceği bir durum düşünebilirim: Genel bir grevin ortasındaysak ve o sırada bir albüm çıkartmışsak. Eğer o zaman bunu yapmazsak sorumsuz davranmış oluruz, bizim görevimiz bu. Ama şu anda, giderek bir pop gurubu haline geldiğimizi düşünürsek, durum farklı. SWP bize gelip de, şu da şu buluşmayı duyurabilir misiniz derse, bunu yapabiliriz. Bazı gösteri ve toplantıları duyurabiliriz. Ama onlar bizim partiyi ileriye götürebileceğimizi sanıyorlar. Ama şarkıların arasında SWP üyeliği hakkında bir takım şeyler söylememizin hiçbir anlamı olmaz. Zamanında böyle şeyler yaptık. "Sosyalist İşçiler" gazetesinin nüshalarıya birlikte çıktık sahneye ve yüksek sesle ondan parçalar okuduk. Ama bunun için doğru yeri bulmak gerekir. Devrimci bir gazetenin müzikal bir versiyonu düşüncesi sadece bir ütopyadır.

Ama konserlerimizde her zaman gazete satan insanların olması gerekir, çünkü her zaman bizim fikirlerimizle ilgilenen insanlar olacaktır. Ama bu üye toplama kampanyasından biraz farklı bir şey. Bu tür kampanyalar insanları ürkütür. Propagandanın çok özel ve somut olduğu durumlar doğabilir, ama işçi sınıfının ne zaman mücadeleye atılacağına biz karar vermiyoruz. İşçi sınıfının bir mücadele içinde olmadığı şu anda Redskins oldukça soyut bir kampanya yürütmektedir. Bu karanlıkta ateş etmeye benzer. İnsanların deneyimleriyle çakışan bir şeyler bulmaz kolay değildir. Önemli olan dünyada olanların İngiltere işçi sınıfını ne kadar ilgilendirdiğini anlamaktır önemli olan. Televizyonda son derece aşırı şeyler söyleyebiliriz, çeyrek milyon satan bir gazeteye röportaj verebiliriz. Bir sürü aşırı uçta şeyler yapabiliriz, ama bu bir şeyi değiştirmeyecektir, çünkü önemli olan, ki bu en basit Marksist fikirlerden biridir, her şeyi insanların deneyimleriyle ve ihtiyaçlarıyla bağlantılı şekilde yapmak. İnsanlar bizi ilgilendiren şeyin ne olduğunu biliyor. Herkes bizim SWP'deki Skinhead'ler olduğumuzu biliyor, bütün gazeteciler şunu öğrenmek ve yazmak istiyor: Bu deli rockçular kim? Oysa biz bunu her zaman açıkbir şekildedile getirdik.

Eğer harekete bu kadar bağımlıysanız, hareket sona erdiğinde ne yapacaksınız?

Chris: Şu anda zaten durmuş durumda. Herkes kepenklerini indirmiş gibi görünüyor. Yapılan propagandanın oldukça soyut olduğunun bilincinde olunması ve olguları birbirleriyle nasıl bağlantılı hale getirilebileceğinin düşünülmesi gerekir. Gençlere ulaşmak istiyorsanız onları ilgilendirecek konularda konuşmanız gerekir. Bunu da yaptığınız işle, yaptığınız müzikle bir arada sunabilmelisiniz.

Eleştiri

Terso Talat

Çöp bidonu

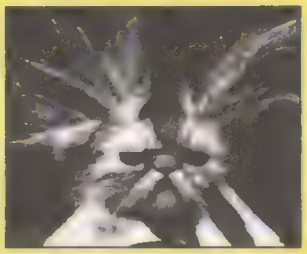

Edebiyat dünyamızdaki 'kendin yaz kendin oku' devri ne zaman sonra erecek, bilmiyorum. Ve bundan yakınıyorum. Öyle tuhaf bir durum ki bu, zaten dar olan bir çerçevede kimse kimsenin yazdığını okumuyor, yorumlamıyor. Çünkü kimse kimseyi sevmiyor. Sanatçı kaprisi olsa öpüp başıma koyacağım, rant kavgası. Sanki çok büyük bir rant varmış gibi. Artık edebiyat dergilerinde öykü ya da şiir okuyamıyoruz, bunlar bir köşelere sıkıştırılıyor, sanki istemiyorlar. Ne tuhaf değil mi, düşünsenize bunu, edebiyat dergilerinde edebiyat istenmiyor artık. Bazı dergilerde sadece kitap tanıtımları ile yetiniyorlar, kitap eleştirisi yayınlamıyorlar!

Çünkü reklâm aldıkları yayınevlerinin kitaplarını eleştirirlerse, bir daha reklâm alamayacaklar. Yine de bazı dergilerde kitap eleştirisi bulmak mümkün, ama onlar da etliye sütlüye dokunmuyorlar. Piyasada bu kadar çok kötü kitap varken ve bunlar genelde best-seller iken, nasıl oluyor da bir tane bile sert eleştiri yazısı yok. Çünkü eleştirmenler de genelde yazarlardan oluşuyor ve lobilerin medya grubu destekli yayınevlerinin cirit attığı bir piyasada kimse kimseyle ters düşmek istemiyor. Ters düşeni de el birliği ile yok ediyorlar. "Benim kitabımda kurgu hatası olduğunu söyleyen şu eleştirmeni nasıl bilirdiniz ey dostlar?" "İyi biliriz." "Gömün o zaman."

İşin başka bir yönü de var. Genç bir insansınız, eliniz kalem tutuyor ve bir kitap yazmışsınız. Ne yapsam bu kitabı diye kara kara düşünüyorsunuz. Ne var bunda, kitap dosyamı hazırlar, yayınevine yollarım ve cevap beklerim diyorsunuz, öyle değil mi? Normal olan budur. Ama gerçek çok farklı. Birinci nokta şudur, kimse sizi tanımıyorsa ve alımlı bir genç kız değilseniz, şansınız çok azdır. Erkek iseniz de yakışıklı, mümkünse de medyatik bir tip olmalısınız. Size sesleniyorum genç yazarlar, yazarlık dışında başka bir meslekte isim yapmış insanların kitap yayımlatma ihtimali her zaman sizden yüksektir, bunu unutmayın. Sonra efendim, 'ya kitabımı beğenmezlerse' gibi endişelere ve korkulara kesinlikle kapılmayınız, çünkü size garanti ediyorum, asla ve asla hiç kimse sizin kitabınızı yayımlamadan önce okumayacaktır, redaktörü saymazsak tabi. O konuda da içiniz rahat olsun, kitabınız hiç dil bilgisi kullanılmadan yazılmış olsa bile redaktör gerekli ayarlamaları yapıp dilinizi bir çiçek buketi kıvamına getirecektir. Arada eklemeler çıkarmalar da yapacaktır, merak etmeyin, kendi kitabınızı okurken siz bile fark etmeyeceksiniz bu değişiklikleri. Sonunda şans eseri bir kitap çıkarabilseniz bile, eğer medya destekli bir yayınevinden çıkmamışsa kitabınız, ya da güçlü dostlarınız yoksa, kimse kitabınızdan haberdar olmayacak ve arkadaşlarınıza dağıtacağınız bir hatıra defterinden öte bir şey geçmeyecektir elinize. Yıllar sonra Türk edebiyatı çok çok geliştikten sonra, belki birileri sizi keşfedip kitaplarınızı yeniden basar ve işte o zaman yatağınızda ölümü beklerken dudaklarınızda bir tebessüm belirebilir.

Bu abimizi çok seviyoruz. Ülkede yaşayan işe yarar adamlardan biri. Duyarlı ve zeki biri. Bunca delinin arasında ne işim var deyip duruyor konuşmalarında. Hak vermemek elde değil. Ne işin var senin bunca deli arasında. Ama şunu dinle, İstanbul'a geldim iki sene önce, üç beş kişilik bir meclisteyiz, adamlar sürekli halk bunu istiyor, halk şunu istiyor, şeklinde konuşuyorlar. Bir an beynim döndü, son hatırladığımda halk bendim. Hâlâ halk benim. Hep ben olacağım, sen olacaksın. Yani şunu diyorum, halkın nereden geldiği, kim olduğu bellidir de, bu "halk şunu, bunu istiyor" diyen adamlar kimler, onlar nerden geldiler. Nereye giderler. Ulan "sendeki güzellik beş para etmez, şu bendeki aşk olmasa" hadisesini de geçtik, "sendeki güzellik beş para etmez, benle tonla aşk olsa da" durumuna geldik. Televizyonun ve bağlı olarak hayatın delirdiği şu günlerde, televizyonda ve tabi ki hayatta Okan Bayülgen gibi adamlara ihtiyaç var.

Bu adamlar sistemi eleştirip, böylece pirim sağlıyorlar mevzusuna da katılmıyorum. En az, dağ başında flüt çalan çobanın saf olduğuna katılmadığım kadar katılmıyorum. İnsan insandır. Her yerde. Geriye yaptıkları kalır. Zaten bu görüşün karşıtı, sistemi içinden vuracağız geyiği'dir. "Abi sistemi içerden çökerteceğiz"

Ulan sistem biziz zaten. Kendini mi içerden göçüreceksin be adam. Ayıca bir reklam kataloğuna , bol sıfırlı bir iş sözleşmesine tav olan "sistemi içerden göçüreceğiz" zihniyetini neyleyim ben. Velhasıl kelam; Dünya "sosyalizmle" insan olmayı denedi. Olmadı.

Ellerine Dair

Ellerine dair kurgularım var. Bana dokunmuş olmalarına rağmen hiçbir bilgisi oluşmamış zihnimde. Sadece içimi sarsan bir kayrayışın minik kırıntıları var.

Ama dedim ya kurgularım var ellerine dair. Sanki herşeyin başlangıcı onlar olacakmış gibi. Mesela geceler boyu uzun uzun konuşuyoruz, bir elinde ince belli çay bardağı ve inan çok yakışıyor gözlerinin içteliğine çayı tutuşundaki hakikilik. Diğer elin havada, aklın tamamen benim yanımda anlatıyorsun duraksamadan. Belki açık denizleri, belki ölüme dair imlerini belki de bize dair birşeyleri. Ama değişik halin bildiğimden. Ceplerinde değiller, Hiçbirşey açık etmek istemeyen zihninin denetiminde değiller. Nasıl sözcüklerin artık kesik kesik değilse, önce denetime tabi tutulmadan, savunmasını hazırlamadan çıkıyorsa ağzından, ellerin de öyle salıvermiş kendini. Biri bardağı kavramış diğeri heyecanla birşeyler ifade ediyor havada. Benim ellerim seninkilere hasret.

Bir de sahil kenarındayız, çakırkeyif. Sen de dalmışsın ben de ama ayrı ayrı değil, birbirinden kaçar gibi değil. Öylece bir suskunluk hali. Yanındakinin tadına daha çok vardıran, kelimelere ihtiyaç duymayan. İşte şimdi bir elinde hatırıma yakılmış bir sigara ki acemiliğinle seni daha da masumlaştırıyor beni bir o kadar heyecanlandırıyor. Diğer elin avuçlarımın içinde, ısınmaktan keyifli, gevşemiş, öyle güvenerek teslim etmiş ki kendini yeni bir sigara için çekemem bir tekini. Çünkü benim ellerim seninkilere hasret.

Nasıl söylesem, şimdiyse utanma nedir habersiz ellerin. Ben ne kadar savunmasızsam onlar o kadar hükmedici. Dokunulmadık tek bir noktam yok, dokununulmamaya dayanacak tek noktam yok. Şimdi öyle keyifliler ki ellerin, bu hazzı verenin ben olması şaşırtıyor beni. Bir gizim var mıydı bilemem ama nasıl da istiyorum hiçbir gizimin kalmamasını. Senin ellerin çözmeye alışık ama hiç sıradanlaşmadan, acelesinde bile panik olmadan zevki taşıyor bedenime. Kimbilir kaçıncı tekrarı bu ellerinin hala azalması yok ürpertimin. Hayret hala benim ellerim seninkilere hasret.

Kalem var şimdiyse elinde. İtiraf etmeliyim en çok bu yakışıyor eline.Benim ellerim ne çaresiz bir kalemin yanında, yarışması mümkün mü onunla? Aslında yarışasıda yok ya. Öyle hayranki gözlerim ellerindeki becerikliliğe utanmasam beyninin değil ellerinin becerisidir diyeceğim bu cümleleri kurdurtan sana. Ellerim kediyi okşarken gözlerimde böyle keyifli bir seyir, mutluluk bu olmalı dedirtiyor insana. Yazdıklarında benden bir parça olma ihtimali öyle bir sevinç veriyor ki, titreyen elimin heyecanı kaçırıyor kediyi. Sen herşeyden habersiz, ellerin kağıdın kalemin ahengine kapılmış kimbilir nerelerdesin, tam karşımda otururken. Boşta kalan benim ellerim seninkilere hasret.

Şu anda napıyor ellerin yazık ki kestirilemez. Başka elleri tutar, başka kapılar açar, bilmediğim, öğrenme şansımın olamadığı hareketlerinin tamamına eşlik eder elbet. Aklındaki karmaşa ellerinde de vardır belki, neyi tutsan yarımdır belki. Böylesi benim umudumdur belki. Şu anda acemice kalem tutan benim ellerim seninkilere ölesiye hasret.

Eser Poyraz

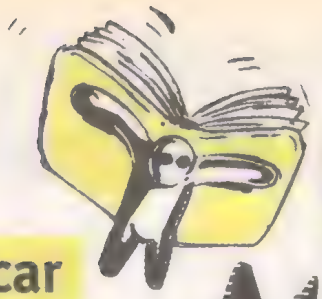

KANAT ALIŞTIRANLAR

Adnan Özer

Talip Nacar

KAHIR

Kitapların sınıflarda kaldı,
homurdanıyor kara tahta,
ibrem geceyi gösteriyor, çalkantılarla büyümüş geceyi
piyangolar hep bana vuruyor hep bana
biletimi yakıyorlar ırzı yırtık adamlar.
nefesim çürüyor havada, çiğerlerim delik deşik
ırmaklar avuçlarımdan kayıyor, kıvılcımlar çıkararak

söze bir söz ekliyorum, bıçaklar bileniyor.
kartpostallar biriktiriyorum şubatlarımda,
şubatlarım evhamlara karışıyor,
karpostallarım şehirlere kusuyor,
yanlış gövdelere girerken kurşunlar.

Resmini çiziyorum halkımın
vuruyorlar aşağılıklar, renklerin uyumsuzluğunu öne sürerek.
kafesimin kapısını kendim yapıyorum,
putumu kendim deviriyorum, çırparken telaşla kanatlarımı.

Dönek günün hesabını hep ben veriyorum,
kurgulanmış hayata hep ben sövüyorum,
esaretimi hayattan alıp, toprağa hep ben bahşediyorum.
sızarken yaşamın bileklerinden kan
hep ben gidiyorum usulca, sessiz sedasız.

Beyhan Pektaş

GİZEMLİ SEFA

Saçlarını doladım yine ellerime gecelerin
Ayrılmadı düşlerimden
Sardım sarmaladım
Özgür ruhlardı aradığım
Çevreleyen nice şairden
Sordum gelecek sızılarını
Aydınlıklar kaybolmadı
Sergüzeştler içinde emekler
adım adım
İklimler sağ kaldıkça ezgileri dillerde.

ÜRÜN GÖNDERENLER:

İbrahim Berber- Ankara / Sibel Aksüt- İzmir / Asuman Özdemir-Ankara / Ferdi Uçar- İzmir/Sezen Zakiroğlu-İstanbul / Menaf Soydan- İstanbul / Fadime Şener-Malatya / Fırat Gül / Dilek İmük / Talip Nacar-Adana / İbrahim Karataş-Bartın / Sinem Çelik-Adana / Mert Yüksel / Ferdi Uçar-İzmir / Beyhan Pektaş-İstanbul/Ali Ekber Coşkun-İzmir

DEĞERLENDİRME:

Kerime Okur / Afyon. Sevgili Kerime, "Merhaba Adnan Abi, nasılsınız?" diye başlayan içten mektubun beni hüzünlendirdi. Bize gelen mektupların pek çoğunda olduğu gibi onda da sitem var, umut var. Sitem, anlaşılacağı üzere, yazılarınıza yeterince ilgi gösterememizden; umut ise, her şeye rağmen bir duygudaşlık kurabilmek, bulabilmek adına. İki şıkta da hüzün var Kerime kardeşimiz. Nasıl mı? Biraz açalım: Bir kere bizler taş kalpli profesyoneller değiliz, hele Adnan abiniz hiç böyle biri değildir, ama bilesin ki bu ülkede toplum edebiyatı, kendi edebiyatını finanse etmiyor, safredilen emekler hep insanların inanılmaz özverisinden gidiyor, edebiyatın pedagojik yüklemi olduğuna inanan bir avuç (evet, bir avuç) edebiyatçımız kendi başarısından feragat ederek sizlere bir şeyler vermeye çalışıyor. Bunları söyleyen ben, bugün başarıyı (!) elde etmiş yazarların, bunu ketumlukla, hadi daha ötesini de söyleyelim, bencillikle elde etmiş olduklarını biliyorum. Sosyal, hatta aşırı sosyal yazarlarımız yok mu, var, ama onlardan ne öğreniyorsunuz, söylemlerinin merkezine kendilerini koymuyorlar mı? Hüzün odur ki, dünya vergi ödediğimiz eğitim kurumu öncelikle sizleri hazırlasın. "Sözel" alan diye bir şey kategorize edildi, aileler çocukları için burada bir ekmek kapısı görmüyor. Yazı ile uğraşmanın nasıl karşılandığını ise söylemeyeyim.
Bunlar yazdıklarına ilişkin eleştiriler değil, biraz dertleştik. Gelelim eleştiriye. Önce şunu yap; öyküleme ile deneme tasarımı hakkında disipline dayalı fikirler edin (öyküleme, deneme tasarımı, kendi kendine defalarca tekrar et, ne olabilir bunlar, öykü değil, deneme değil, ne?, yetenek, arzu yatırımı, gelenek anlamında ölçütlerden bize geçenler, ne yaptığını, ne yapmaya kalkıştığını bilmek, hiç elden kaçırmamak, insanın kendisine olan saygısı var ya, öyle.. Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla kabilinden diğer arkadaşlar da bunları not etsinler). İyi öyküler ile iyi denemeleri paralel okumaya tabi tut, aralarındaki farkları defterine not et. O notları bana gönder. Bu okumayı yaparken imlâya da dikkat et. Öyküde klasik yazarlarımıza başvur, deneme için, hadi birkaç isim vereyim: Nermi Uygur, Güven Turan, Rauf Mutluay, Enis Batur. Kolay gelsin.
Koray Yılmaz / Balıkesir. Öyküleme çalışmanda kahramanın hareketlerini takip ederek bir anlatım tutturmuşsun, oysa ki hareketleri bir atmosfer içinde, dil çeşitlenmeleri içinde yapsan daha çarpıcı olacak. Anlatımda ayak değiştirmeyi öğren, usta yazarlardan. Konuşmada bile neler yapıyoruz...
Mehmet Çiftçi / Sarayönü-Konya. Yayınlanınca sermek yok. Bu şiir denemesini saymıyorum. Daha iyisini yapabilirsin. Ceza olarak Octavio Paz'ın şiirlerini oku, ben çevirdim, Adam Yayınları'nda. Kitap satmak için söylemiyorum, öyle ucuzluklarla işim olmaz. Sonra bana fikirlerini yaz, bu Meksikalı adam ne yapmış bakalım?!
Erdal Timur / Van. Şiire ait söyleyiş (poetik diskur), bu olmadan kendimize güldürürüz. "Parça parça sen zamanları" olmuyor Erdal. Bu "sen" söyleyişi de aciz âşıklanma teranesidir. Çok eskidi. Yine de düşünceyi şiire katabilme konusunda gayretlisin. Söyleyişlerin etkili, çarpıcı, yeni olsun. Bakalım...
Talip Nacar/ Adana. Acele ediyorsun Talip kardeşim, aklına ilk düşen fikire, espiriye sarılıyorsun. Sıradan, bayağı, kullanılmış olabilirler, dikkat! "Silahın sancılandı, kılıcın gebe, gün sayıyor" derken basit bir mantığın esiri oluyorsun. Sloganlaşıyor yazdıkların. Bunu kır, duygular akacak.
Sibel Aksüt/ İzmir. Masalsı bir anlatımla başlayıp, güncel öyküye geçiyor, dışavurumcu bir edayla bitiriyorsun, böylece benim de başım dönüyor, sevgili Sibel. Edebi türleri dikkate al, mutlaka...

İZMİR İMBATI

Savaş Ünlü

AZİZ NESİN'İN ÇANTASI

Aziz Nesin'i okumak bambaşka bir tattır. Hele onu yaşamak, onunla birlikte olmak anlatılır gibi değildi. Aziz Nesin'le birlikteyken dikkatli olmak zorundaydık. Hazır cevap, esprili, yanlış ve eksiklerde, düzensizliklerde bir yanardağın yanında oturduğumuzu çok iyi bilirdik. Bazen kızardı. Kızgınlığı düzenin başıboşluğuna, soyguncuya, vurguncuyaydı.

Aziz Nesin'le birlikteliklerimizin kökeni çoğunlukla Akşehir'di. Vakfına da gitmiş-

tim. İzmir'de de görüşmüştüm, ama Akşehir yani mizahın başkentinde onunla olmak bir onurdu, bir gururdu bizler için. Yıl 1992 Akşehir 5-10 Temmuz Şenliklerinde Aziz Nesin'le birlikteyiz. Öykü ödülü almıştım. Levent Kırca yılın tiyatrocusu seçilmişti. Levent Kırca Aziz Nesin'in Toros Canavarı oyununu sahneliyordu. Aynı oyun şenliklerde de sahnelendi. Ödüllerimiz oyundan önce verildi. Levent Kırca'ya Aziz Nesin, bana ise Cengiz Bektaş verdi plaketlerimizi. Levent Kırca aynı oyunu yıllar önce de sahnelemiş. Oyunu Aziz Nesin de izlemiş. Levent Kırca oyununun sonunda Aziz Nesin'e sormuş. "Oyunu nasıl buldunuz?" Aziz Nesin sözünü esirgememiş." Berbat, romanı mahvetmişsin" demiş. Ama yıllar sonra aynı oyunla büyük takdir toplamıştı. Bu anısını Levent Kırca ödülü aldıktan sonra anlatmıştı

Şenlik günleri bir başkaydı. Söyleşiler, imzalar, sergiler, paneller ve konserlerin izlerini belleklerimizden silemiyoruz. Aziz Nesin, o sıralar ameliyat geçirmişti. İsmet Şenoğlu, Aziz Nesin'i dinlenmesi için Akşehir'e davet etmiş. Her zaman olduğu gibi İsmet Beyin evinde kalıyor. Aziz Nesin'in programda adı yoktu. Akşehir'e gelmişken konuşmadan olmazdı. Aziz Nesin bu konuşmayı ısrarla istiyordu. Halk, ondan daha çok istiyordu konuşmasını. İsmet Şenoğlu uğraşmış,program dışı bir konuşma ayarlamıştı. Aziz Nesin heyecanlıydı. Öğleye dek Akşehir de gezdik sonra Nasreddin Hoca Turizm Derneği'ne geldik. O zamanın dernek başkanı İsmet Şenoğlu. Bu şenlikleri başka bir ruh ve hava getirmişti. Aynı havayı bundan sonra yakalamak zor, hatta çok zor. Aziz Nesin, 1976 yılında yaşadığı bir olayı anlatıyor. Alpagut Olayı oyunu yüzünden zamanın kaymakamı ile mahkemelik olmuşlar.Kaymakamın tavrına karşılık, Aziz Nesin, Nasrettin Hoca bir gün eşeğini kaybetmiş. Aramış taramış, sonunda eşeğini kaymakam makamında bulmuş. Mahkemelik olmasına neden olan da bu fıkraymış. Aziz Nesin bunu unutur mu? Söyleniyor, kızıyor. Nasıl olur ülkemde beni konuşturmazlar,düşüncemi açıklamama izin vermezler, diyor. İsmet Şenoğlu çok titiz, üzerine düşen görevi eksiksiz yapmak için yırtınıyor. Aziz Nesin'i şenlik süresince evinde ağırlıyor. Eşi Esin Hanımla koşturup duruyorlardı.

Aziz Nesin'in konuşmasına bir saat vardı. Dernek binasından Alpay Kabacalı, İsmet Şenoğlu, Tan Oral ve Aziz Nesin'le birlikte çıktık. Aziz Nesin'in çantasını İsmet Şenoğlu taşıyor. Biraz yürüdükten sonra birkaç poz fotoğraflarını çektim. İsmet Şenoğlu'na da çanta taşıttıramazdım. Çünkü, içlerinde en gençleri bendim. İsmet Ağabeyin yanına yanaştım çantayı alayım dedim. Elimi uzattım. O, olmaz ben taşırım, dedi. Alayım, vermem derken çekiştirme sonunda çantanın sapı kopuverdi. Biz öyle sandık. Meğersem daha önce kopmuş. Aziz Nesin onu telle bağlamış. Bağlantı yerinden ayrılmış. Aziz Nesin başladı söylenmeye "Güzelim çantanın sapını kopardın. Olacak iş mi?"diyordu. İsmet Şenoğlu "Tamam hocam, hallederiz." derken Tan Oral muzip muzip "O sağlam çantanın sapını nasıl kopardınız" diyor, bıyık altından da gülüyordu. Çelebi ruhlu dünya güzeli Alpay Kabacalı pek bir şey demiyor, "Yapılır, yapılır" diyor ama Aziz Nesin'i susturmak olası mı?

Konuşmanın yapılacağı Halk Kütüphanesine geldik. Salon tıklım tıklımdı. Konuşma başladı. Adına yaraşır bir konuşma yaptı yüz akımız Aziz Nesin. Bir ara gözüm İsmet Şenoğlu'na takıldı. Çantayı eline almış, pençe ve telle çantanın sapını onarıyordu.

Konuşma ilgi nedeniyle uzadı da. Bu konuşma, Aziz Nesin'in Akşehir'deki son konuşması olmuştu. Konuşma bittikten sonra yine aynı kadro derneğe dönüyoruz. Aziz Nesin "Sapını koparmayacaksan al taşı" diye çantayı bana uzattı.Tan Oral,"Aziz Abi, nasıl güvenip de çantanı veriyorsun. Daha biraz önce çantanın sapını koparmadılar mı?"dedi. Buna gülüştük. Çantayı zevkle taşımıştım.

Aziz Nesin'e cimriymiş, pintiymiş diyorlardı. O sadece tutumluydu. Vakfında onlarca öğrenciyi daha iyi koşullarda nasıl okutabilmenin, beslenmelerini sağlayıp barındırabilmenin savaşımını veriyordu.

Aziz Nesin'in bu örnek davranışını kaç sanatçı, kaç yazar yapıyor. Hep bunu merak ediyorum... Bencilliğin, hırsın alıp başını gittiği günümüzde, Aziz Nesin'in toplum için yaptıkları büyüklüğüne büyüklük katıyor. İyi ki bu ülkenin Aziz Nesin'i oldu...

DÜZCE NOTLARI

Sabri Özdemir

İlkyaz... Saklı tepelerin üstündeki dişi aydınlık. Üçgenlerin altı tülden çiçek tarlası. Ruh ve şiirler hafifliyor.Yağmur yağıyor, civasından arınıyor hayat. 'Nü' bir gülüşün utangaçlığında eriyor donuk alimünyum.Karınca yuvalarının kumsuzluğuna varıyor yüreğim. Kuzey olmasın... Yönlere ve tenlere sığmıyor çünkü aşk ve kalçalarına mürekkep damlıyor ilkyazın...

Tiyatro

İki bölümlük bir komediyle, Soğuk bir günde geldi Üsküdar Tiyatrosu Düzce'ye. Oyunun adı: Sözüm Bizi Söyletenlere. Otogar çığırtganlığından meyhane muhabbetlerine(ayrıca rakının sahtesine) ve çalmayan memurun haline kadar günlük yaşam vardı içinde. Güldük kendi halimize.

Sergi

Kadınlar vardı 8 mart için resimleriyle ve evrensel düşleriyle beş gün boyunca Düzce'de.Tarlalar çocukluğumu çağrıştırdı sergide,dere kenarlarını ve meşe ağaçlarını.Yaşar Kemal romanlarını anımsadım pamuk tarlalarında.Kelebekler ve gelincikler ve güller sevince sürükledi beni. At arabalarında adalar ve klarnet oyunları düşledim. Keman ve notalar kompozisyonunda dişi seslerin ritmine ve balerin tablosunda buz dansının ve estetiğin müthiş gelgitine kapıldım. Sonra eski zamanları aradım, siyahbeyaz yılları, leblebi tozlarını. Eski dükkanlardan sesine ve aşka vardım.Yoktun sen... bilmiyordun aradığımı...

Mehmet Altan Düzce'deydi

II.Cumhuriyeti bulan Mehmet Altan 'AB Sürecinde Türk Eğitim Sistemi' konulu bir söyleşi için Düzce'ye geldi. Gelişindeki gecikme ve yolculuk macerası AB'ye ne kadar hazır olduğumuzun esprili bir göstergesi gibiydi. Ön yargılı gittiğim toplantıda Mehmet Altan söyledikleriyle beni şaşırttı. Söylediklerini 40 derece ateşle algılamaya çalıştım. Yazar benim sürekli belirttiğim yerel tavırla dünyalı olma düşüncesini ve eğitim sistemimizin yarattığı özürlü ve sorgulamayan insan tipini anlattı. Akademist kimliğini kullanmayan ve düşünceleri sarsabilen insanları seviyorum. Salonda bulunanların düşünce sistemlerinin sarsıldığını hissettim. 'Dünyalı insan' tanımlamasına gelen tepkiler bunu gösteriyordu. Hissettiğim diğer şey ise çok bütünsel konuşmasına karşın yazarın söylediklerinde bazı boşlukların olduğuydu. Mehmet Altan AB sürecinde aşktan hiç söz etmedi. Acaba AB'nin bizi(insanı) değerli kılma projesinde aşka yer yok muydu? Yazara Kaçak Yayın'ı verirken bunu sormadım.Oktay Taftalı'nın mart yazısını anımsadım. Kapitalist eğitimin mantığını ve bu sistemin insan ilişkilerini nasıl yıprattığını biliyordum. Sorumun yanıtı aklımdaydı.Bu düşüncelerle oradan ayrıldım (Ateşim biraz daha artmıştı).

Dizeler

XVIII- ba(k/s)ma...midye kabuğu bıraktım posta kutuna/ruhumda merdiven (b/l)oşluğu/şiirlerimde tuhaf bir karıncalanma/zamk sürülmez şiir kırıklarına...

KAÇAK KİTAP

Şebnem Atılgan

Edebiyat Dünyasında Yeniler

L&M Yayınları iki önemli eseri okurla buluşturuyor: *Batak* ve *Mutluluk Güncesi*. Fatma Karabıyık Barbarosoğlu ise *Hiçbir Yer* isimli romanının ardından bu kez yeni öyküleri ile okurun karşısına çıkıyor. Barbarosoğlu'nun kitabının adı *İki Kişilik Rüyâlar*.

Batak, çırpınan fakat ilerleyemeyen bir kişinin hikâyesini anlatır. Romanın hemen başında aynı zamanda romanın kahramanı da olan Gide arkadaşı Hubert'e şunları söyler: "***Batak***, özellikle seyahat edemeyen birinin hikâyesi, Virgilius onu *Tityre* diye isimlendirmişti. ***Batak***, *Tityre*'inkine benzer bir tarlaya sahip, oradan çıkmaya çalışmak bir yana tam tersine orada kalmaktan mutlu olan bir adamın hikâyesi. İşte, hikâyenin özeti."

Gide, ***Batak*** adlı bu eserinde, Romalı düşünür ve edebiyatçı Virgilius'un *Kır Şiirleri* isimli eserinden sıklıkla alıntılar yapar; Virgilius'un çobanlık yapan kahramanı *Tityre* ile kendi kahramanı arasında benzerlikler kurar.

Batak aynı zamanda, Andre Gide'in yazma sanatını da ortaya koymaktadır. Çünkü yazmak, roman yazmak ayrıntıları yakalamakla alakalıdır. Gide'in bu eseri de diğer romanlarında yaptığı gibi kurmaca dilinin hikâyesi üzerinedir. Andre Gide'in kendi kendini hicvettiği tek eser olan ***Batak***'ın satirik yönü, eseri, narsistik bir hale de sokuyor.

Çağdaş Fransız romancısı Varoluşçu yazar Andre Gide'in yoğun sembollerle ördüğü ***Batak***, sanatsal üretimin ne kadar sancılı olduğunu da ortaya koyuyor.

Bir mutluluk güncesi

"Mutlu olma sanatı, ancak tüm şartlar uygun olduğunda ve hayatın insana verdiği tüm acılar küçük sıkıntılara, huzursuzluklara indirgendiği zaman söz konusu olabilir," diyor Alain Emile Chartier. Yazarın, mutluluk sanatına adadığı felsefi projeler geliştiren eserler zincirinin ilklerinden biri olan ***Mutluluk Güncesi*** (*Propos sur le bonheur*) L&M Yayınları aracılığıyla okurla buluşuyor.

Her bakımdan evrensel yeteneğe sahip bir aileden gelen Alain, mutluluğu bir irade ve disiplin olarak görür ve kitabında tutkulardan, alışkanlıklardan vazgeçmenin yöntemlerini araştırır. Melankolik durumdan kurtulmanın yolunu dua etmede bulan yazar bir yandan da duanın yatıştırıcı işlevine

değinir. Tutku, öfke, can sıkıntısı, üzüntü, hayal, korku gibi kişinin mutlu olmasını engelleyen itkileri derinlemesine inceler. Yunan ve Roma kaynaklarına uzanarak geçmiş ve çağdaş filozofların hikmetli hikâyelerine, hayat tecrübelerine yer vererek okuru ikna etmeyi başarır. Daha çok akılcı çözümler sunarak insanın hayatındaki takıntıların aşılabilirliğini ortaya koyar; gündelik hayat tecrübelerinden verdiği örneklemelerle insan iradesini her şeyin önüne çıkarır. Yazar, ***Mutluluk Güncesi***'ni mutluluğun bir tür bağımlılık değil, fakat büyük bir güç olduğunu doğrulamak için yazmıştır. Alain'in rastgele durumlarda, mutlu olma sanatına adadığı Söyleşiler'in altında yatan şey, ahlakçılık değil felsefedir.

İki kişilik öyküler

Akademik çalışmalarının yanısıra edebiyat alanında da eserler veren Fatma Karabıyık Barbarosoğlu yeni öykü kitabı *İki Kişilik Rüyâlar* ile bir kez daha okurlarının karşısına çıkıyor. Yazarın, 'Ev-bahçe-kapı' metaforları izleğinde kaleme aldığı yeni öykülerinin kahramanları arasında 'türbanlılar' da yer alıyor. Barbarosoğlu, 2004 yılında *Hiçbiryer* (Timaş Yayınları, 2004) isimli romanı ile okurla buluşmuştu.

Üç sembol altında -ev, bahçe, kapı- toplanan ***İki Kişilik Rüyâlar***'da, anlatanı yazar, yorumlayanı okur olan iki kişilik rüyâlar-öyküler var. Her hikâyenin kahramanı ikinci bir kişiye karşı konumlanıyor. Yani hikâyeler de iki kişilik. Öyküler, tekil olarak okunabileceği gibi bölüm bölüm okumalara da açık. "Ama," diyor Barbarosoğlu "Kitabın tamamından çıkması gereken izleği her okuyucu kendi yaşanmışlıklarıyla yeniden oluşturacaktır." Kitabın adındaki 'iki kişilik rüyâlar' vurgusu bununla -yaşanmışlıklarla- doğrudan bağlantılı. Öykülerde, okuyucu, yazarın anlattıklarında önce okuduklarını yorumlayan kişi, sonra da okuduklarını kendi hayatının bir parçası olarak görmeye başlayan kişi oluyor. Böylece paylaşmak

için kendi dışındaki bir ikinci kişinin arayışına giriyor. Kitabın sonunda yer alan 'dostluk hikâyelerini' okuyanlar ise 'İşte tam da şu!' diyecekler.

Ev-bahçe-kapı

Ev, bahçe ve kapı ***İki Kişilik Rüyâlar***'da, hem kendileri olarak, hem de bir metafor olarak varlar. Bu üç bölümün önüne konan cümleler, hikâyeleri ikinci katmanından itibaren okumak isteyenler için.

Ev hikâyeleri ev'de geçen hikâyeler; ilk iki hikâye evin, ev olduğu dönemlere ait. Evler sevdiklerimizle beraber olduğumuz, kendimizi yabancı olarak hissetmediğimiz zamanlarda evdir. "Ama evler giderek sevdiklerimizden daha çok sevmediklerimizi, yani ekrandan yansıyanları konuk edindiğimiz, dolayısıyla evimizde kendimizi yabancı bir yerdeymişçesine tedirgin hissetiğimiz mekânlara dönüştü," diyor yazar. "Bahçe'yi hem kamusal alanın karşılığı olarak düşünmek üzere hem de nasyonel faşizmin ve sosyalizmin ve bilimin ari ırk oluşturmak üzere kullandığı bahçe metaforu dolayımından kullandım.Yöneticiler ve bilim adamları kendilerini kesmek, biçmek, budamak, toprağı istediği gibi tasarruf etme yetkisiyle donanmış bahçıvanlar olarak görüyor. Bahçe hikayelerinin kahramanları toplu bir resmin içinde, 'türbanlılar' olarak okunuyor sadece. Bu toplu resmin içinde fark edilmeyenleri yaşadıkları sıkıntılar ve acılar içinde yaklaştırdım. Hikâyeleri bilindikten sonra kalbi olan hiç kimse türbanlılar diyerek bir güruhtan söz eder gibi söz edemeyecek diye düşündüm. Her birinin hikâyesi ve ağlayan damarı farklı çünkü."

Kitapta yer alan kapı metaforunun hikâyeler, ise dostluk hikâyeleri; tema, dostlukların son kullanma tarihi ve sınanması üzerine kurulu. "Kapının hem kendine hem de dışarıya açılabilen olması için kalpten kalbe giden yol olması gerektiğini düşünüyorum," diyor yazar, 'kapı' metaforundan söz ederken. 'Kapı hikâyelerinin başında şu cümle var: *Kapılar yalnız kendine açık, yalnız kendine kapalıydı.* Öylesine söylenmiş bir cümle gibi okuyabilirsiniz bunu. Ama ben bunu artistik bir cümle olsun diye koymadım. Kendisine açık ve kendisine kapalı kapı ne demektir? Böyle bir kapıyı hayal edin. Çelik kapı satan dükkanların yol üstüne kurdukları reklam amaçlı kapılar kast ettiğim. Bu kapılar yalnız reklam amacıyla kurulmuş oraya. Yani içerisini ve dışarısını ayıran bir unsur değil kapı orada. Kalpten kalbe giden yol ile, insan insandır. Kalpten kalbe giden yol ile insan kendisini bulur. Her türlü hastalık için doktorlar sevmeyi öneriyor. Hayat ile bağımız muhabbet damarından besleniyor çünkü."

KAÇAK YENİ YAYINLAR

Kitap Arkası

Aşk İntiharın Peşinde
Atilla Birkiye / Telos
Aşk İntiharın Peşinde, örtülü bir aydın sorgulamasıyla birlikte, kültürümüzün, edebiyatımızın özgün ve derinlikli bilge kişilerinden, "bilinçli" intiharından dolayı "unutturulmuş" Beşir Fuad ile roman tarihimizin benzersiz yapıtlarından "imkansız bir aşk öyküsü" olan Eylül'ün de bir anlamda izini sürmektedir.

Azrail
Hakan Karahan / Alfa
Yakışıklı ve 'savaşçı ruhlu' kahramanımız Sinan Dorukhan'ın nefes kesen Feramuz Güvenlik maceraları Azrail ile devam ediyor. Bu kez Roma-Sarajevo-İstanbul üçgeninde süren bu heyecanlı kovalamacada Sinan, uluslararası dolandırıcılık girişimini önlemeye adım adım yaklaşırken karşılaştığı kötü bir süprizle hayatını ortaya koymak zorunda kalıyor.

Paganlar
F.Herczeg / İlkbiz yayınevi
1065 tarihi Peçenek boyunun kanlı batışının yılı olmuştur. Korkunç kardeşleri Uzlar, sonra da Kumanlar bunların üzerinde akın ettiler. Peçenek kaplanının üzerine Kuman siyasetinin parlak bir zaferi olmuştu.

Peygamber Çiçeği
Mustafa Balel / Dünya
Balel, keskin gözlem yeteneği ve güçlü tasviriyle hayat verdiği karakterler ve günlük yaşamdan kesitlerle donattığı olay örgüsünü kullanarak "bireysel" aracılığıyla "toplumsal"ı sorguluyor **Peygamber Çiçeği**'nde. Balel'in sımsıcak anlatımıyla bir döneme, çarpık değer yargılarına ve "yiten" bireylere yakılan bir ağıt.

Lucia Lucia
Adriana Trigiani Grikedi yayınevi
Bir liste başı yazarı olan Adriana Triggiani'den, aşkın, tutkuların, hayatın akışını etkileyen günlük olayların ve kaderin araladığı kapılar arasında yapılan seçimlerin hikâyesi.

Her şeyin Teorisi
Ken Wilber / dharma
Günümüzün en üretken düşünürlerinden ABD'li Ken Wilber, 8 kitaptan oluşan "Toplu Eserleri"nin bu bölümünde, gerçekliğin yalnızca fiziksel olana değil, aynı zamanda duyumsal, zihinsel ve spritiel olgulara da dayandırılabileceğini vurguluyor.

Gülen Polis
Maj jöwall - Per Wahlöö İnkılâp
Otobüste öldürülenler arasında bir de dedektif vardı... Bir rastlantı mıydı bu, yoksa otobüstekiler de dedektifi yok etmek için mi öldürülmüşlerdi? Bu konuyla "Teresa"nın ne ilgisi vardı? Martin Beck, ipuçlarını toplamaya başladı...

Troia / Wilusa Gezi Rehberi
Manfred O. Korfmann Ege Yayınları
Homeros'un İlida Destanı ile dünyaca ünlü Troia / Wilusa'nın 3500 yıllık tarihi bu kitapta gözler önüne serilmektedir. Bu rehber kitap sizi kentin en önemli kalıntılarıyla tanıştırmaktadır. Çok sayıdaki renkli resim, güncel plan ve yeni bilgisayar programlarıyla yapılan rekonstrüksiyonlar sayesinde Troia'nın tarihi ve arkeolojisi bir bütün olarak sunulmaktadır.

Yazarlar ile Dergi Editörleri Arasındaki İlişkiler Hakkında KAMUOYUNA DUYURU

Edebiyatı besleyen en önemli kurumlardan biri olan dergicilik, amatör ruhla profesyonel çalışmayı gerektirir. Ancak ülkemizde dergiler, çoğu zaman, keyfilik, şahsilik, standart yoksunluğu, ilkesizlik ve iletişimsizlik nedeniyle edebiyata beklenen katkıyı yapamamaktadır. Bu kuralsızlık ortamı en çok yazarlar ile dergi yönetimleri arasındaki ilişki(sizlik)lerde gözlemlenmektedir. Yazarlar ile editörler arasındaki ilişkilerde asgari beklentilerin net olmaması, okura ulaşan ürünün niteliğini olumsuz yönde etkilemekte, bu da kültürel verimliliği düşürmektedir. Bu alandaki sorunlar, dergi editörleri ile yazarların karşılıklı yetki ve sorumluluklarının bilincine varmaları ile çözülebilir. İletişim yöntemlerinin son derece çeşitlendiği günümüzde mevcut kuralsızlığın aşılabilmesi daha kolay görünmektedir. Bu saptamalardan yola çıkarak, yazar-dergi ilişkisinde aşağıdaki asgari kurallara uyulması gerektiğini düşünüyor, bu standartların giderek daha fazla yazar ve dergi tarafından benimsenmesini arzu ediyoruz.

Yazarın Yükümlülükleri

1- Dergiye gönderdiği metnin özgün olduğunu, çalıntı içermediğini, daha önceki bir yazının yeni versiyonu olmadığını, Türkçe kullanımına özen gösterdiğini taahhüt eder;

2- Dergiye daha önce yayımlanmış bir yazıyı göndermez;

3- Aynı yazıyı aynı anda birden fazla dergiye göndermez;

4- Yazıyla birlikte iletişim bilgilerini ve banka hesap numarasını bildirir;

5- Dergi ile iletişimde karşılıklı saygı ve mahremiyete özen gösterir.

Editörün Yükümlülükleri

1- Yazının alındığını en geç bir hafta içinde yazara bildirir;

2- Yazıyla ilgili kararı 15 gün içinde yazara iletir. Karar olumsuz ise, yazının reddedilmesinin gerekçelerini belirtir; olumlu ise, yazının hangi sayıda yayımlanacağını bildirir;

3- Yazar, metinde yapılacak değişikliklerden haberdar edilir; istiyorsa yazara metnin son hâli mutlaka iletilir;

4- Derginin belirlediği standartlara göre yazara mutlaka bir telif öder ve yayının o sayısından en az iki adet gönderir;

5- Yazar ile iletişimde karşılıklı saygı ve mahremiyete özen gösterir.

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü öğrencilerinden:

Alphan Akgül, Berna Akkıyal, Süreyya Elif Aksoy, Sıla Arlı, Yalçın Armağan, Arzu Aygün, Beyhan Uygun Aytemiz, Şeyda Başlı, Başak Bingöl, Gökşen Buğra, Firdevs Canbaz, Fırat Caner, Murat Cankara, Günil Özlem Ayaydın Cebe, Gülşen Çulhaoğlu, Serhat Demirel, Neslihan Demirkol, Devrim Dirlikyapan, Jale Özata Dirlikyapan, Hülya Dündar, Leyla Burcu Dündar, Arzu Erekli, Erkan Erginci, Mehmet Selim Ergül, Damla Erlevent, Ayşegül Utku Günaydın, Tuba Işınsu İsen, İrfan Karakoç, Sevim Kebeli, Ezgi Korkmaz, Güney Ongun, Nilay Özer, Emrah Pelvanoğlu, Bayram Rahimguliyev, Arif Nat Riley, Ali Serdar, Ruken Alp Sevli, Bahadır Sürelli, Burcu Şafak, Senem Timuroğlu, Emine Tuğcu, Gökhan Tunç, Reyhan Tutumlu, Aslı Uçar, Gül Uluğtekin, Mehmet Fatih Uslu, Seda Uyanık, Nilüfer Yeşil, Tuğba Yıldırım.

KAÇAK AKTİF

HİPERAKTİFLER

Bilgi yedirin, sevgi giydirin bize. (Asuman Özdemir)

Sana bir müjde vereceğim, öldün sen!.. (Talip Nacar)

Sayılarla olan kavgamda,/sayıların hücrelerimden üstün olduğu,/tartışılmaz bir gerçekti.

İbrahim Karataş

Sevgili Kaçak merhaba yine...

Kocaman bir ağaç, Kaçak etrafında küçük, büyük yaramaz çocuklar, kimi dallarına asılıyor, kimi gölgesinde dinleniyor, kimi salıncak yapmış sallanıyor, yemyeşil taptaze dallarına özeniyor, seyrediyor bütün sevenlerine. Kaçak bütünlerin ihtiyacı.

Mart sayısını aldım, kütüphaneye geldim. Kanat Alıştıranlar'da bir şey istenmiyordu, üzüldüm. Kötü bir ay geçirmiştim. Kafam allak bullaktı zaten. Eve geldim. Şöyle bir tekrar bakarken, bu ay hangi sayfaları önce okuyacağımız karar verirken, nihayet 'Ürün Gönderenler' kısmına takıldı gözlerim. İkinci sırada, yazıyordu adım. Bir iki kez daha baktım, şaşırdım, hâlâ sürüyor şaşkınlığım, kalabalıklar içinde, dost Kaçak.

Bir ağaç, kendi kendine işlevine son veremez. Bu kadar çok çocuğu olan, -üstelik onu seviyor, hissediyor, arıyor- bir aile, onlara bakmayı sürdürmeli.

Kaçak, kaçanların, arayış içinde olanların ve Mart sayısında, bir okuyucunun yazdığı gibi, yaşamı sürdürmek telaşında olanların da varabilecekleri görkemli bir ağaç.

Solgun günlerden, ancak yazabildim. Acının tarifi yapılamıyor. Ama bakın, nasıl da dayanılıyor. Onu düşünmek değil, yaşamak, anlatamıyorum.

Geçmiş sayılarınızda, kütüphanelerle ilgili sayfalarınızı hatırlıyorum. Ancak, İstanbul ve tabii ki, yurt genelindeki kütüphanelerin, kullanabilirlikleri ile ilgili, okuma oranı ile ilgili yeni safyalar oluşturmanız mümkün mü? Kapanan kütüphaneler var. Bizimki mesela. Bir yıl kapalı kaldı. Milliyet gazetesine haber yapıldı. Birtakım işlemler, sonraya bırakılarak, bir yıl geçirildi. Nihayet açıldı kütüphane. Kütüphanelerin kapalı olması çok üzücü. Okunmuyor deniyor, nasıl okunsun önce kütüphanede çalışanları razı etmeniz gerekiyor. Bu işler gönüllü olurdu ya, ona da neyse.

Elimde yedi tane öykü kitabı, hepsine başlanmış, ilerlemiş ama en çok Talip Apaydın'ın öyküleri yakın durdu bana.

Zor zamanlarımdan yine, size minnet duygularımı anlatan bir küçük yazı yolladım, ağacın dallarına tırmanmak dileğindeyken. Varlıkların baki. Sevgilerin bütünü sizin.

Beyhan Pektaş

İMGESİZ BİR ŞİİR

Gökyüzü karanlığa saplanmakta yine
Ay başıboş dolanmakta,
İmgesiz bir şiir yola çıkmakta şimdi...
Ey sevdiğim
Öfken bir afet bazında,
Yüreğimi sarsmakta.
Gözlerin kıvılcım misali
Direncin tapınağını yeniden yaratmakta...

İlk çıktığı günden bu yana derginizi zevkle takip etmekteyim. Zaman zaman böyle şiirler gönderdim. Şiir hayatımın tatlı bir parçası. Yayın hayatınızda başarılar diler, güzel birlikteliklere....

Yılmaz Doğan / Marmaris

Merhabalar

Ben Sivas Divriği'den Baran. Kaçak Yayın'ı param oldukça takip ediyorum. Ama son iki sayıdır performansınızda büyük bir düşüş görüyorum. **Hilmi Yavuz**'un o şiir denemesinden -yoksa şiir denemesi diyerek bile şairlere hakaret mi ediyorum- sonra onu kapak yapmanız bir hayli şaşırttı beni. **Cezmi Ersöz** vakasından hiç bahsetmeyeyim isterseniz. Umarım bir an önce dergi eski zamanlardaki içerik ve görünümüne kavuşur. Sevgilerle. İyi yayınlar.

Baran Omacan

Saygıdeğer Kaçak Yayın Dergisi Yetkilileri;

Bu ayki sayınızı da büyük bir keyifle okudum. Gerek Üstad Hilmi Yavuz, gerek Cezmi ERSÖZ ve diğer değerli yazarlarınızın yazılarından, yorumlarından, denemelerinden ve şiirlerinden büyük bir tat aldım.

Şiir ve öykü dünyasına "Islak Kelimeler" adlı kitapla merhaba diyen biri olarak birkaç şiirimi sizlerle paylaşmak istedim. Kaçak Yayın'a uygun görür de yayınlarsanız çok mutlu olacağım. Çalışmalarınızda başarıları diler.

Saygı ve sevgilerimi sunarım. İyi ki varsınız.

SOKAK ÇOCUKLARI

Sokak çocuklarıydı, karanlıkta gördüğüm
Minik avuçlarına, takılmıştı yüreğim
Köprü altındaydılar, hevesleri kördüğüm
Bağımlı soluklardan, çınlamıştı kulağım

Üşümüş ateş yakmış, başına toplanmışlar
Kararmış çaydanlıktan, bir yudum çay içmişler
Hiç evleri olmamış, mekân bulamamışlar
Beş on yıl yaşamışken, otuz yıl yaşlanmışlar

Hikmet Tunç

LAKHESİS'İN ELLERİ

Sigara yaktım sigara üstüne
Bu gece kefenin tadına baktım
Kan tükürdüm hayatın suratına
Dinmedi içimdeki acı yine de, öldüm.

Karaca bir masaldı boğulduğum
Karanlıkta sönüp sessizlikte doğdum
Gözlerim acıdan yoksun, kalbime
Kalan ızdırap tattığım şaraptan

Pişmanlık düşmedi payıma asla
Vermemiş düşmedi atan koynundan
Seçtiğim yol buydu kendi adıma
Düğüm atan bendim kader ipime

Uğur Çiftçi

aykırı afişler gibi kaldın üzerimde
aranıyor başlıklı bir bedendi
rahmini bozdurmuş bir kadın
doyuruyordu çocuklarını
sokak köşelerinin dibinde
biz hâlâ duvarlara çarpa çarpa
uçan kuşlara ağlıyorduk
martılar bize çığlıklarını biriktiriyordu
soğuk havalarda dolaşırken biz
ağzımızdan çıkan dumana aldanıp
içimizin yandığını sanıyorduk
ve bütün annelerin
eşit olacağı zamanı bekliyorduk
biz beklerken onların yediği son lokma
her kavuşmada ölen çocukların helvası oldu...

Gamze Sağlam

ayna
yüzleşmelerim
gözlerine dalarım
kısık, rengarenk, meraklı
penceremi döven
yağmur damlaları kadar
uykusuz
birkaç kırışık...
düşler
sen oralı değilsin
siyah beyaz bir film
anlamsız

ayna
yüzleşmeler
kapıdan çıkıp gidişin
uykulu, soğuk
unuttugun kokun
keskin, dagınık/özlem dolu
biranlık körlük

ayna
yüz üstü kalışlarım
ben
yanlızlığımı tarayan
bir çift el
benimkiler
sonra
sonra
aynanın yalnızlığı...

Alper Büyükçakır

Merhaba sevgili Kaçak Yayın,

İzmir'e, kardeşime ziyarete geldiğim sırada evde "Kaçak Yayın" dergilerini gördüm. Birden saatlerce satırların içinde kaybolduğumu, mutluluktan ve huzurla dolduğumu fark ettim. Artık derginizle yürek bağlarını örmüş yeni bir okurdum. En çok amatörlere ayırdığınız sayfalar hoşuma gitti. Çünkü ben de yazıyorum. Yazdıklarımı uygun görürseniz "Kanat Alıştıranlar" bölümünde görmeyi ve eleştirilmeyi isterim. Aynı kaygıları paylaştığım güzel insanlarla bu dergide buluşmak çok mutlu edecek beni. Şimdiden teşekkürler.

Asuman Özdemir

Sevgili Kaçak Yayın,

Ben Sezen. İstanbul'da yaşıyorum. 17 yaşındayım. Bu sene üniversiteye başlıyorum. 5 senedir edebiyatla ilgileniyorum. Başta şiirlerle başladım, daha sorna hikâyelerle devam ettim.

Küçüklüğümden beri Leman okurum. Daha sonra Penguen ve Lombak da vazgeçilmezlerim oldu. Ama esas abonesi olduğum Yeni Harman son zamanlarda. Artık Kaçak Yayın'ı da keşfettim, ne mutlu bana! Uzun zamandır Kaçak Yayın gibi bir edebiyat dergisi hayal ediyordum açıkçası. Ama sonunda buldum. Derginizin Kanat Alıştıranlar bölümünü zevkle okudum. Beni en çok heyecanlandıran bölüm buydu. Ben de hemen daha önceden yazdığım iki hikâyemi yeniden okuyup, kendimce düzeltmeler yaptım. Umarım hikâyelerimi okur, ve dergide yayımlamaya değer bulur, ya da sadece yorum yapmak istersiniz. Eğer bunlardan biri olursa, çok mutlu olacağımı da belirtmek isterim.

Sezen Zakiroğlu

Kumru ile Kumru üzerine

Bizim Ecem sokak on bir gündür pek bir hareketliydi. Günay apartmanının 14 numarasında oturan Cüneyt Bey'le karısı dairelerinden apar topar taşınmış apartmanın sahibi İsmail Bey akrabası olan kapıcı Pehlivan ve karısı Kumru'nun oturması için bu daireyi bir güzel dayayıp döşemişti.

Bu on birinci gün de yine tüm kapıcılar toplanmış, sandalyelerimize; taburelerimize kurulmuş, sokağımızda oturuyorduk. Derken Günay apartmanının önünde camlarından içerisi görünmeyen bir kocaman araba durdu. Önce şoför, sonra biri sağdan;biri soldan iriyarı iki adam indi, çevreyi kolaçan edip öylece dikildi. Birkaç saniye sonra da şoförün eğilerek açtığı kapıdan İsmail Bey indi; dairenin nasıl olduğuna bakmaya geldiğini söyledi. Pehlivan'la beraber eve bakıp geldiler. İsmail Bey, Hakan'la Sultan'ın hatırını sordu. Sonra Hakan'ın sınıf birincisi olduğunu öğrenince ona bilgisayar alacağını söyleyip vedalaştı. Pehlivan hemen atılıp elini öptü, "İsmail ağabey, Tanrı seni başımızdan eksik etmesin." dedi. Pehlivan bir tuhaf söylemişti bu cümleyi, ya da bana mı öyle gelmişti? "Neyse" dedim içimden, "İsmail Bey'le konuştuğu için öyle Tanrı neyin dedi herhalde". İsmail Bey iki adamıyla hızla arabasına binip uzaklaştı, arkasından bakakaldık. Kandilli Yahya hepimizin duygularını dile getirmek istercesine "Vallahi çok kıyak adam, tanrı herkese böyle bir hemşeri versin" dedi. Onun bu sözleri söylemesiyle Ecem sokakta değil de aslında evimde olduğumun, pencere kenarındaki kanepemde Tahsin Yücel'in Can Yayınları'ndan çıkan kitabı, "Kumru İle Kumru"yu okuduğumun ayırtına vardım.

"Kumru İle Kumru" bizim eşyalara değil de aslında eşyaların bize sahip olduğunu anlatan etkileyici bir kitap. Anlatımı akıcı. Tahsin Yücel gerek yılların getirdiği tecrübe, gerekse edebiyat üzerine yaptığı akademik kariyeri(Tahsin Yücel, 2000 yılına kadar İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünde öğretim görevlisiymiş) sebepleriyle hepimizin zaman zaman(belki de çoğu zaman) kafasını yorduğu bu konuyu ustalıkla ele almış, romanın konusuyla da çok güzel harmanlamış. Ancak romanda beni rahatsız eden ve "keşke olmasaydı" dediğim iki nokta var.

Bunlardan birincisi, yazımın başında da belirttiğim gibi yazarın köy kökenli kapıcılara "Allah" değil de "Tanrı" dedirtmesi. Tahsin Yücel'in, romanına günlük hayatımızda iç içe olduğumuz markaları kullanmasıyla kazandırdığı gerçeklik ve inandırıcılık duygularını, romanın kahramanları olan kapıcı ailesine ve arkadaşlarına "Tanrı senden razı olsun" dedirtmesiyle maalesef yok ediyor. Yazar sanıyorum "Tanrı" sözünü inatla, bilinçli olarak kullanmış ancak bu gereksiz inatlaşma insanın kendisini romana kaptırmasını engelliyor, romandan aldığı keyfe ket vuruyor.

İkinci nokta da kitabın 79. sayfasının 24 ve 25. sayfalarla çelişmesi. 24 ve 25. sayfalarda Pehlivan'ın karısı, romanın baş kahramanı Kumru onları ziyarete gelen İsmail Bey'e bir koşu Türk kahvesi yaparken, 79. sayfasında romana sonradan dahil olan Tuna Hanım onu ziyarete gelip de ondan orta şekerli bir kahve yapmasını istediğinde eziliyor, başını öne eğiyor. Tuna hanım da bunun üzerine "kahvenin kimi insanlar için buzdolabından da lüks bir nesne olabileceğini" düşünüyor. Bu cümle, Kumru'nun kahveyi bilmesine rağmen alacak gücünün olmadığını düşündüğümde bile bana mantıklı gelmiyor çünkü roman günümüz Türkiye'sinde geçiyor ve ben kahvenin, fiyatı ve kültürümüz itibariyle buzdolabından da lüks bir nesne olabileceğini düşünmüyorum.

Büyük emeklerle ortaya çıkan romanın bu gibi değer düşüren hatalar barındırması beni üzüyor. Üstelik, bu hatalar tek okumada fark edilecek kadar açık olduğu için roman yayınlanmadan önce editör onları nasıl fark etmedi, veya fark ettiyse bile neden düzeltmeye çabalamadı bilemiyoruz. Bütün bunlara rağmen "Kumru İle Kumru"ya yıldızlı pekiyi olmasa bile "iyi" not verdim. Kanaat notumu da kullansam mı acaba?

Burcu Tekten

Arka Bahçe

Ay dede

Bir ay dede var tepede
Bana gülümser her gece
Arkadaşları vardır onun
Aynı benim gibi bir tane

Mine Özkurt (11 yaşında)

Ünver A. Özdemir (6yaşında)

Çılgın Yetenekliler Sınıfı

Yıl 2999... Balıklar konuşuyor. Denizde sınıflar bile var. Şimdi birine girelim...
"Yuppiii! Tiyatro kursu bitti"
"Yaşasınnn! Artık istediğim gibi davul çalabilirim... Dum dum dum, dum dum dum..."
"Bir dans nasıl hoş olur Tosti? Şöyle mi, yoksa şöyle mi?"
"Bir rüzgâr gibi çıkageldi, son mısralarımda aklıma geldi..."
Sırasıyla tiyatrocu Quel (Kuvel), davulcu Tete, dansçı, figür, şarkıcı Famire ve edebiyatçı yetenekten geliyordu bu sesler. Daha doğrusu "çılgın yetenekliler sınıfı"ndan. Dersin başlamasına üç dakika vardı ve bahsettiğimiz çılgın balıklar kendi havalarına dalardı. Hatta biri espri yapıyordu.
- Yaz mevsiminde sizden fazla hava atan bir şey var dostlar. Tabii ki vantilatörler! Ha ha haa!:)))
Bu soğuk espri öğretmenin sınıfa girişi ile sonlandı. Ders başladı...
Konu Balık ve Kedi Savaşı idi. Öğretmen konuyu anlatmaya başladı. Arkadan ise davul sesleri geliyordu. Bir de savaş figürleri yapan bir balık göze çarpıyordu. Ardından çatlak bir ses duyuldu.
- Kesin şu gürültüyü!
- Özür dileriz, konuya eşlik ediyorduk.
- İyi fikir...
Söz düellosunun ardından sınıfı sessizlik kapladı. Sanki gözleri korkmuştu herkesin...
Derken küçük kız uykuya daldı. Zaten bu ancak hayal olabilirdi.

Devrim Kılçer (11 yaşında)

Süper Kahraman Yumurta

Buzdolabında yaşayan zeytin, peynir, yumurta, limon, domates vardır. Bunlar çok iyi arkadaşlar. Salam tv.de çok sevdikleri süper yumurta var. Ve hiç kaçırmazlar. Süper yumurtanın buzdolabına gelmesini istiyorlar. Ve bunu duyan yumurta süper yumurta kılığına girip arkadaşlarını sevindirecekti. Kostümü giyindi. Buzluğun kenarına girip atladı. Sonra arkadaşları süper yumurtayı gördüler. Ve dilleri tutuldu. Ve konuşmadılar. Akşam oldu. Arkadaşlarına yumurta olduğunu söyledi. Çok üzüldüler. Geceleri de süper zeytin başlıyormuş. Zeytin de kendi kostümünü dikmiş ve bitirmiş, iğneyi yatağının üstüne koymuş. Gece lahana hastanesine gitmişler on gün yatacakmış. Ve günleri de böyle geçmiş.

Mine Şen (11 yaşında)

Bir Mum Söndü

Bu sabah, "Kızım, seni ve anneni çok güzel bir yere götüreceğim" diyerek bizi arabaya bindirdi (araba dediysem külüstürün teki). Annemle ben çok şaşırdık. Bizi ilk defa bir yere götürmesi değil, sürpriz yaparak götürmesi ilgimizi çekti.
Bir süre yol aldık. Birden arabadan sesler çıkmaya başladı. Ben hiçbir şey olmamış gibi pencereye bakıyordum. Annem ise, koltuğu tutmaktan kolları kopmuş durumdaydı. Bir de araba sesleri duyunca sinirlendi. Ben size anlatmadım değil mi? Babamın oturduğu koltuk kırıktır. Babam, aslında annemin sinirlendiğini görünce korkmaya başlamıştı. "Keşke bu arabayı değiştirseydim" diye kendi kendine söylendi. (zor durumda olduğu zaman böyle yapar) Annem, "durdur şu arabayı ineceğiz" dedi. Araba durdu. Annem babama hiçbir şey söylemeden beni de arabadan indirdi. Taksiyle eve gittik. Babam da eve geldiğinde elinde bir buket çiçek vardı. (Kendini affettirmek için) Anneme uzattı ve "özür dilerim, benim hatamdı. Bu arabayı değiştirmeliyim" dedi. Annem de çiçeği kafasına indirmişti. (Sizce annem doğru mu yaptı?)
Babamında yarın ilk işi o arabayı değiştirmek olacaktı.

Berivan Dönmez (11 yaşında)

KAÇAK
KİTAP

Aslı Hanım ve Kahramanları

Yazarın ağzından "Başkalarının Kokusu"

İnsan sekiz ayrı karaktere bölünebilir mi? Olabilir, ama ya deli ya da yazar olursa... Bundan iki yıl önce New York'ta başkalarıyla paylaştığımız evimizde küçücük odamıza tıkılmış otururken birden bire önümde aylardır durmakta olan bilgisayar ekranına bir başka gözle bakmaya başladım. Her şey gerçekten de birden bire oldu. Ellerim ve beynim aynı anda çalışmaya başladı. Bir kadın vardı aklımda. Takıntılı, hafiften delirmeye başlamış, her an intihar girişiminde bulunabilecek bir kadın. Ben bir yazmaya başlayayım bakalım bu iş nereye gidecek, belki küçük bir hikâye olarak kalır diye düşünerek kendimi hiç sıkmadan, sonrası ne olur diye düşünmeden yazmaya başladım. Fakat daha hikâyenin onuncu sayfasındayken aniden aslında ne yapmak istediğimi anladım. Bir karaktere takılıp kalmak istemiyordum. Beni bu hayatta en çok cezbeden şeylerden biri olan insanların hayatlarının farkında olmadan birbirine takılmışlık halini yazmak istiyordum. Siz de her gün gittiğiniz bakkalın aslında kendi hikâyesinin kahramanı olduğunu düşünmüyor musunuz? O sizin hayatınızda, siz de onun hayatında küçük bir detay değil misiniz? Hepimiz birbirimize bağlanmış, arada kalan pek çok enteresan hikâyeyi farkedemeden yaşayıp gidiyoruz. Tabii bu karardan sonra yazmayı bırakıp karakterler üstünde çalışmaya başladım. Kim birbirine nasıl ve nereden bağlanacak? Ve sonuçta şu ortaya çıktı:

İlk karakter kimselere söylemediği sırrının ağırlığıyla boğuşan Zeynep. Başarısızlıkla sonuçlanan intihar girişiminden sonra gözlerini hastanede açıyor. Başında duran hemşire Süreyya ikinci hikâyenin kahramanı. Süreyya kendini aşk romanı yazarı zannediyor. Bir gün Avrupa yakasından Anadolu yakasına geçerken kitapla ilgili bütün notlarını vapurda unutuyor. Notları bulan gazeteci Melis bir sonraki hikâyenin başrolünde. Melis bula bula bir mücevherat dergisinde iş bulmuş. Bir gün röportaja gittiği zenginlerden birinin büyükannesi Fecir Hanım dördüncü hikayenin kahramanı. Beşinci hikâyenin sahibi Volkan, Zeynep'in eski kocası, Azrail çevresinde dolanıp duruyor. Altıncı hikâye Bülent'in. Süreyya'nın sözde müstakbel kocası. Hayattaki en büyük aşkı Betül, ama kendi deyimiyle her babasız büyüyen erkek çocuğu gibi en mutlu etmek istediği kadın annesi. Yedinci hikâyenin karakteri Tamer. En yakın arkadaşı Melis'in bile bilmediği bir dünyası var. Sekizinci karakter İzzet Bey, Fecir Hanım'ın kocası. Bir yandan kendi hayatıyla ilgili sırları ilk kez okuyucuyla paylaşırken bir yandan da Fecir Hanım'ın kişiliğine başka bir açıdan bakılmasını sağlıyor. Ve tabii bundan sonrası çok keyifliydi. Geriye bu karakterleri işlemek ve bir şekle şemale sokmak kalıyordu. Hem arada hikâye içinde sürpriz hikâyeler de çıkıyordu. Bu arada karakterlerime de her gün daha çok bağlanıyordum. Sonunda hepsiyle konuşur oldum. Beni üzen kısımlarda gerçekten de oturup ağladım. Bir nevi delirme hali yani. Bazı arkadaşlar karakterlerde benden izler var mı diye soruyorlar. Ben de, umarım yoktur diyorum. Yoksa kişilik bölünmesi teşhisiyle en kısa zamanda LaPaix'ye yolculuk görünüyor bana.

Aslı E. Perker "Başkalarının Kokusu" Çınar Yayınları

KAÇAK ANLATI

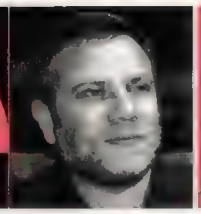

Cezmi Ersöz

Acıyla Üşüyen Çocuk Saçlarımı Durmadan Seveceğim!

Saçlarım benim özgürlüğümdü... Okulların o kasvetli koridorlarında, o sevgisiz sınıflarında saçlarım gizli ve sessiz sevgimdi benim... bir gün kimya öğretmeni derse elinde bir bahçe makasıyla girdi. Saçlarımızı kesmeye ilk benden başladı. **Uzat başını**, dedi. Donakaldım, sesim bile çıkmadı. **Uzat**, diye bağırdı. O zamanlar direnmeyi bilmiyordum. Korku çoktan tenime işlemişti. Kabullendim. Uzandım ve bahçe makasının saçlarımın içindeki kıyıcı sesini duydum sonra. Boyum kısa olduğu için yeterince uzanamamıştım makasa. Bu yüzden en derinden benim saçlarım kesildi. Sonra orası utançla üşümeye başladı. Belki de benim için çocukluğum o anda başlamıştı, hep üşüyen çocukluğum...

Sınıfta beğendiğim bir kız vardı. En çok da onun bunları görmesinden utandım. Başımı onun olduğu yere hiç çeviremedim. Dersin sonunda okulun berberine gidip saçlarımı tamamen kestirmek için öğretmenden izin istedim. **Hayır**, dedi öğretmen, **akşama kadar böyle kalacaksın. Neden**, diye sordum bu defa. **Kendini kötü hisset ki, bir daha saçını uzamadan kestir, bu sana ders olsun**, diyerek beni bir kez daha aşağıladı ... O gün içimde derin bir isyan, bir başkaldırı duygusu belirdi. O gün bu hayatın, sonu gelmeyen bir savaş, sonu gelmeyen bir direniş olduğunu anladım... Ve o gün direnen insanlara gerçek bir saygı duymaya başladım... Ve bu saygıyla birlikte bedenlerimizi aşağılayan, ruhlarımızı sakatlayan kurumlara ve onların o bizi tamamen teslim almak için korkuyla dayattıkları kurallara derin bir nefret uyandı içimde... Ve o günden sonra üniformalara, esas duruşlara, 'hazır ol'lara, 'sıraya geç'lere, 'önüne bak' lara, içimi donduran ve bitmek bilmeyen törenlere derin bir nefret başladı... Çünkü bütün bu kurallar, bu sonu gelmeyen törenler bizi kendimiz olmaktan çıkarıyor, bizleri birer gönüllü köle yapıyordu... Bizleri evraklar üzerindeki kişiliksiz sayılara dönüştürüyordu...

Yıllar önce cezaevinde olan bir arkadaşımı ziyarete gitmiştim. ziyaret sırasında, bir ara volta atılan küçük avluya çıktım. Avlunun bir köşesinde yapayalnız oturan genç bir adam dikkatimi çekti. Derin derin soluyor, yüzünü acıyla buruşturuyordu. Çok sıkıldığı her halinden belli oluyordu. Sanki bir an önce dışarı çıkıp, sonsuz yeşil kırlarda alabildiğine koşmak istiyor gibiydi. Yanına yaklaşıp, selam verdim. Kibarca karşılık verdi ve hemen toparlandı. Neden yattığını sordum ona: **Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e hakaretten**, dedi... Bu davadan üç kez yargılanmış ve cezası bir türlü bitmiyormuş. **Neden**, diye sordum; **neden bitmiyor?** Çünkü ne zaman mahkemeye çıksa yeniden hakaret ediyor ve cezası yeniden uzuyormuş: **Benden özür dilememi istiyor, ama asla dilemeyeceğim**, dedi. Bu genç adamın öfkesi bende hayranlık uyandırmıştı, ama bir taraftan onun bu karanlık zindanda kalmasını istemiyordum, çünkü oraya hiç alışamadığı ve, özgürlüğüne çok düşkün olduğu her halinden belli oluyordu... **Peki**, dedim, **mahkemeye çıktığında sussan, bir şey demesen de kurtulsan buralardan... Susmak boyun eğmektir, dedi, bir anlamda özür dilemektir. Burada boğuluyorum, bir an önce özgür olmak istiyorum, ama bana asla özür dilemeyecekler...**

O an içimi garip bir burukluk kapladı... Diyecek bir şey bulamadım. Bir an bu genç adamı mantıksız buldum. Sonra çevremde gördüğüm tanıdığım mantıklı insanların nasıl yaşadığını düşününce bu insanın mantıksızlığını çok sevdim... Haklıydı, birçok insana mantıksız gelen şey onun için vazgeçilmez onuruydu; çünkü onur duygusunu yitiren bir insanın özgür olması mümkün değildi... Hapishanenin havasız, karanlık avlusunda bir başına bırakıp çıkarken onu, son kez baktım ona... Bir tek onun olduğu yer aydınlıktı. Mantıksızlığın alevi aydınlatıyordu onu... Ve o günden sonra ne zaman beni aşağılamaya kalkıp, benden haksız yere özür dilememi isteseler o genç adam gelir aklıma... Mantıksızlığın alevi gelir... Hiç büyümeyen çocuk kalbim gelir... Kendimle başkaları arasında ayrım yapmak istemeyişim gelir. Korkusuzca harcadığım içtenliğim gelir... Bu hayatın kurallarını alt üst eden duygusallığım gelir...

Yıllar önce hayatımda bir kadın vardı. Ona çok değer veriyordum, incelikli davranıyordum. Kırmamak için çok özen gösteriyordum. Ama bir gün benden çok sıkıldığını söyledi. Çok şaşırmıştım. **Neden**, diye sordum. **Sende bir şey eksik**, dedi, **bir şey eksik ama, onun ne olduğunu ben de bilmiyorum**... Ve sonra ayrıldık. Aradan birkaç ay geçti. Bir gece beni ağlayarak aradı. Yeni birlikte olduğu arkadaşının onu durmadan aşağıladığını, küçümsediğini anlatıp durdu. Durumuna gerçekten üzülmüştüm, içimden bir oh olsun demek bile geçmedi. Ne de olsa onunla çok şey paylaşmıştım... Onu hiç terslemeden dinlediğimi görünce sık sık arayıp yeni sevgilisinden dert yanmayı sürdürdü. Sanki ben onun eski sevgilisi değildim de, yıllardır her sırrını paylaştığı kız arkadaşıydım...

Bir gece, artık ilişkisinin tamamen bittiğini hıçkırıklara boğularak söyledi. Sevgilisi artık onu beğenmiyor, şişman olmakla suçluyor, gittikleri her yerde bunu onca insanın içinde yüzüne vuruyormuş. O an benim de onurum kırılmıştı. En az ben de eski sevgilim kadar kendimi küçümsemiş, aşağılanmış hissetmiştim. Geçmişte de olsa benim beğenip sevdiğim bir kadını kimse bu şekilde küçük düşüremez, kalbini kıramazdı... Ortak tanıdığımız birilerinden adamın çalıştığı yerin adresini aldım. **Taksim**'de bir turizm şirketinde yöneticilik yapıyordu. Yakışıklıydı ve kendine güveni olan birine benziyordu. Beni küstah bir gülümseyişle karşıladı. Bu gülümseyişinden benimle ilgili birçok şeyi bildiğini anladım.

Buyrun, size nasıl yardımcı olabilirim, diye sordu... Eski sevgilim de olsa onu bu şekilde aşağılamaya, herkesin içinde küçümsemeye hakkı olmadığını söyledim ona. **Bu sizi ilgilendirmez, sizin ilişkiniz bitmiş, bana bu şekilde hesap soramazsınız**, dedi... **Sorarım**, dedim öfkeyle, **o bir zamanlar benim sevip saygı duyduğum bir insandı, onun bu şekilde küçümsenmesine izin veremem...**

Küstah gülüşü dudaklarının kenarında yeniden belirdi. **"O neden sizden sıkılıp, benimle oldu biliyor musunuz?"** Bir an donakaldım. Tıpkı yıllar önce kimya öğretmenimin, **uzat başını**, dediği andaki gibi... Bir şey diyemedim...

"Bir şey söylemiyorsunuz, belki de bilmiyorsunuz, o zaman ben söyleyeyim. Siz onu aşağılayıp, küçümsemiyordunuz, ona gerekenden çok sevgi ve saygı gösteriyordunuz... İşte bu yüzden sıkıldı sizden. Çünkü o kendisini aşağılayıp küçümseyen insanlara bağlanır. Bakmayın size yakındığına, bu ilişki bitti, dediğine, onu üç gün aramayayım, o arar; telefonlarına çıkmayayım, buraya gelip ayaklarıma kapanır, ilişkimiz başlasın diye yalvarıp yakarır..."

O gün işe gitmedim. Boş boş dolaştım sokaklarda. İçimde bir şeylerin koptuğunu hissettim. Kendimi durmadan suçlayıp durdum. Hiçbir şeyin farkında değildim. Herkese kolayca inanıyordum. Birilerine göre içtenliğimi gelişigüzel bir şekilde harcıyordum. Mantıklı yaşayanlar aşırı duygusallığımın gerçeği görmeme engel olduğunu, bu hayatın kurallarını alt üst ettiğimi söylüyorlardı... Oysa sevgiye ve inceliğe inanıyordum ben. Ama bu hayatta sevginin karşılığı neydi? İncelik ne anlama geliyordu? Bilmediğim, ya da bilmezlikten geldiğim neydi. Sevginin benim bilmediğim gizli, karanlık yasaları mı vardı? Neden bütün ilişkilerimde kaybeden taraf ben oluyordum? Anlamadığım neydi? Okuduğum kitapların etkisinde kalarak hayata durmadan yabancı mı kalıyordum? Kitaplarla hayatı mı birbirine karıştırıyordum? Sorular durmak bilmeden akıp duruyordu içimde...

Ve işte asıl o günün gecesi saçlarım kesilip önüme düştü... Asıl o günün gecesi, özgürlüğüm, dediğim, benim gizli sevgim, dediğim saçlarım soğuk ve acımasız bir bahçe makası tarafından kesildi... İçimde sonsuz bir yara açarak kesildi...

Telefonda eski sevgilim benden hesap soruyordu: **"Neden gittin ona, ne hakla ondan hesap sordun... Bizim ilişkimizden sana ne... Ben sana güvenip, sadece seninle dertleşiyordum... Biz bugün kavga ederiz, yarın barışırız..."**

Sadece sustum... Anladım ki ne söylesem anlamsız gelecek ona, ona ne söylesem bana anlamsız gelecek... Çünkü ben, onu kendim gibi sevmiştim. Benden çıkan sözler ona, ondan çıkanlar benim ruhuma engelsiz bir akışla akıyor sanmıştım... Oysa o bir başkasıymış. Ben bir başkası... Mantıklı yaşayanlara göre işte asıl hatam buydu benim. Başkasıyla kendim arasındaki ayrımı bilememekti. Çünkü bunu bilip bunu anlamak bana çok büyük acı verecekti, biliyordum. Bu yüzden bu ayrımı bilmezden geliyordum. İşte bu yüzden hiç büyümüyor, birilerine göre hep kaybediyor, hep mantıksız biri olarak yaşıyordum...

O bana bağırıp dururken, sevgilisinin ona yaptığı gibi, beni durmadan küçümseyip aşağılarken telefonu sessizce kapadım. Saçlarımın kesildiği yer utançla üşüyordu.

Ve o an nedense sadece yıllar önce cezaevinde tanıdığım genç adam gelmişti aklıma... Kaldığı hapishaneden çıkarken onu son kez karanlık avlunun bir köşesinde mantıksızlığın aleviyle yanarken gördüğüm adam gelmişti... Ve onun bana söylediği son sözleri gelmişti aklıma: **"Onur duygusunu yitiren insanın özgür olması mümkün değildir..."**

Sonra artık giderek beyazlaşan saçlarımı okşadım ellerimle... Giderek beyazlaşan ömrümü okşadım... Bu saatten sonra artık büyüyemezdim. Başkaları gibi olamazdım. Çünkü benim için yine sevdiğim, bağlandığım insanlar başkaları olmayacaktı. Kendimle onlar arasında çizmem gereken o çizgiyi hep unutacaktım, hep bilmezden gelecektim. Benim görmediğim bir yerlerde o çizgi varsa bile, birden gelişen bir anlık bir dokunuşla, birden parlayan bir sevgi ışığıyla bütün bu ayrımların, bu başkalıkların o anda silineceğine inanacaktım o hiç büyümeyen kalbimle... Bu yüzden başım durmadan derde girse de buna inandıracaktım kendimi... Yine içtenliğimi gelişigüzel harcayacak, aşırı dedikleri duygusallığımla bu hayatın bütün kurallarını içimde alt üst edecektim. Benim de bulunduğum yerde, tıpkı hapisteki genç adam gibi mantıksızlığın alevi yanıp duracaktı... Onurum için özgürlüğümü yakacak, özgürlüğüm için onuruma sımsıkı sarılacaktım... Daha disiplinli, daha ölçülü yaşamak için bir gün önce verdiğim kararları bir gün sonra yine kendim bozacaktım...

Yıllar önce saçlarımda açılan o derin yara aklıma gelecek bir gece ve yine içim üşüyecek. Bitmeyen ve korunaksız çocukluğumu koruyup gizlemek için odama kapanacağım. Bütün perdelerimi örtüp hüzünlü mumlar yakacağım çocukluğumun yasına... Karanlık ve ölüm kokan şiirler okuyup ağlayacağım. Sanacağım ki bu hüzün sabaha kadar öldürür beni. Oysa sabahın ilk ışıklarıyla birlikte anlayacağım ki o hüzün emzirmiş beni. O karanlık ve ölüm kokan şiirler sımsıkı sarmış beni... Beni sevdiklerini sandıklarım değil, o yaslı gecem şefkat elini uzatmış bana... Anlayacağım ki, o uzun ve yaslı gecelerimde bir yanım acıdan yıkılırken bir yanım canlanıp dirilmiş... Sonra bir sabah perdelerimi hayata açıp orada direnen insanların seslerini duyacağım. Onuru için, özgürlüğü için, adalet için direnen insanların seslerini... Yine bir mantıksızlık yapıp o insanların yanına koşacağım... Kendilerini sevenleri, ince ve özenli davrananları değil, aşağılayıp küçümseyen insanlara bağlanıp, onları yücelten insanların mantıklı saydığı bu ülkede, hücrelere kapatılmamak, tek tip elbise giymemek, insanca davranış görmek, aşağılanmamak için direnen insanların mantıksızlığında kendi mantıksızlığımı göreceğim... Bu kötülükler dünyasında onurları için direnen o çocukları nasıl seviyorsam, acıyla üşüyen o çocuk saçlarımı durmadan seveceğim... Durmadan...

KAÇAK
BİR YAZAR
BİR HAYAT

Kürşad Oğuz

Tom Sawyer Amerikan emperyalizmine karşı!

Bize onu nedense hep çocuk kitapları yazarı olarak yutturdular. Oysa "Tom Sawyer" ve "Huckleberry Finn"in babası Mark Twain, son dönem eserlerinde sıkı bir Amerikan toplumu - devleti ve Hıristiyanlık eleştirisi yaptı. Bahis konusu kitapları Türkçe'de bulmak zor. Ama ölümünün 95. yılında, bugün Irak'ta yaşananları 100 yıl önce gören yazarı özellikle hatırlamamız lazım.

Oraya buraya girdiği yetmedi, şimdilerde kamuoyunu da işgal etmeye çalışıyor ABD. "Ben ezeyim, üzeyim, öldüreyim ama siz yine de beni sevin" diyor. Büyük firmalarının cirolarının özellikle Avrupa'da günden güne düşmesi ve en büyük şirketler sıralamasında ABD kökenlilerin yerlerini kaybetmesi endişelendiriyor onu. Aslında şunu söylemek istiyor: Benim mallarımı satın almaya devam edin, yoksa oranıza buranıza çomak sokarım!

Şımarık bir çocukla karşı karşıya olduğumuzu düşünmüyor musunuz? Yaramazlıkları gözardı edilsin, ortalığı kırıp geçirse de akşam anne babası tarafından öpüp okşansın isteyen bir çocuk?.. Mark Twain'in 130 yıl önce karakterize ettiği Tom Sawyer'ın haylazlıklarına bile rahmet okutan bir çocuk... 95 yıl önce, 21 Nisan 1910'da ölen usta "Amerikalı" yazarın nasıl bir anti-Amerikancı olduğunu hatırlamanın vakti geldi öyleyse...

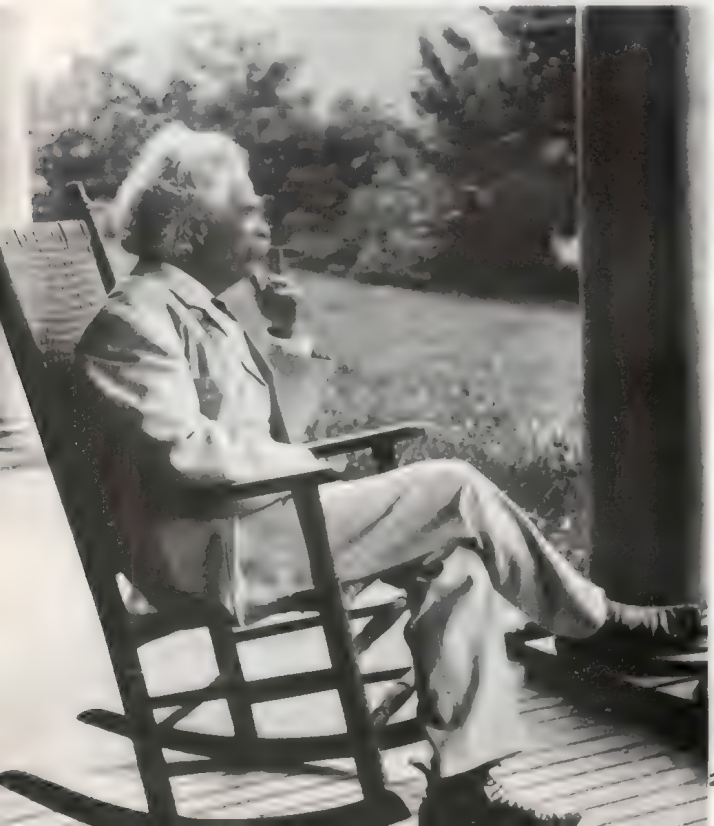

11 YAŞINDA YETİM

Asıl adı Samuel Langhorne Clemens'dı. 30 Kasım 1835'te, Missouri eyaletine bağlı Florida'da dünyaya geldi. Aile, dört sene sonra Missouri'nin Hannibal adındaki uyuşuk bir kasabasına taşındı. "Tom Sawyer" ve "Huckleberry Finn"deki haylaz çocuğun maceraları bu kasabada geçer.

Samuel'in babası başarısız bir avukattı; ticaret hayatına atılmış ama burada da dikiş tutturamamıştı. Samuel'in okul yaşamı çok kısa sürdü. Baba 1847'de ölünce okulu bırakıp çalışmak zorunda kaldı. İlkin matbaada çıraklık yaptı. Okuma yazmayı kardeşi tarafından çıkarılan mahalli gazetedeki yazıları okurken bu matbaada ilerletti. 17 yaşında, önce New York'a, sonra Philadelphia'ya gitti, buralarda da matbaalarda çalıştı ve ilk seyahat yazılarını yazdı. 1857'de, New Orleans şehrinden Güney Amerika'ya gitmeyi düşündü. Ama şans ona güldü ve bu dönemde neredeyse bütün gençlerin hayali olan nehir pilotluğuna adım attı. "Küçük bir çocukken, Mississipi Nehri'nin doğu kollarından birinin kıyısındaki köyümüzde, benim ve arkadaşlarımın tek bir tutkusu vardı; bir istimbot pilotu olmak." Onun bu hayalini gerçekleştirmesini sağlayan, Horace Bixby adındaki bir nehir pilotuydu. Bixby'nin çırağı olarak 1900 kilometre uzunluğundaki Missisipi'nin her metresinde vapurun nasıl kullanılacağını öğrendi. "Mississipi'deki Hayat" adlı kitabında, o dönemin hayatının en mutlu seneleri olduğunu söyleyecekti. Nasıl olmasın? Nehirde geçirdiği dört sene boyunca çok zengin bir "edebi malzeme" topladı. Bununla da kalmadı, yazarlık adını "kazandı." Nehrin gemiler için tehlikeli derecede sığlaştığını, iki kulaç (two - twain) derinliğe düştüğünü anlatan bir denizcilik teriminden kendine "Mark Twain" adını aldı. Zafer ve onu hazmetme arasındaki ince çizgide gidip gelen biri için çok uygun bir isimdi bu.

Demiryolu ağının genişlemesi ve Amerikan İç Savaşı nedeniyle Mississipi'de trafiğin kesilmesi onun pilotluk kariyerini sona erdirdi. Güneyliler'in yanında köleliğin devamı için savaşmak istemediği için (askerliğe sadece birkaç hafta dayanabilmişti) 1861'de Nevada dağlarına kaçtı; birkaç yıl boyunca Nevada'da altın aradı. Kendisine edebiyat alanında tavsiyelerde bulunacak, dönemin tanınmış mizahçısı "Artemus Ward"la da (Charles Farrar Browne) burada tanıştı. İlk kez Mark Twain adıyla Saturday Press adlı gazetede "Jim Smiley Ve Onun Sıçrayan Kurbağası" adlı mizahi metne imza attı (1863). Gazetenin tirajı büyüktü; Mark Twain böylece tanındı.

İDEAL ÇOCUK MU?

1864'te Mark Twain'i San Francisco'da gazetecilik yaparken görüyoruz. Sacramento Union'un temsilcisi olarak seyahat etmeye başlayan yazarımız Hawai senin Kudüs benim, İtalya senin Fransa benim dolaştı. Bu seyahatlerden sonra kaleme aldığı anılar şöhretini artırmakla kalmadı, bankadaki hesabını da kabarttı. 1869'da "The Innocents Abroad"la yazar olarak ilk başarısını elde etti. Bu kitapta mizahi bir dille Amerikalılar'ın davranışlarına ve önyargıla-

rına saldırıyordu.

1870 yılında, romantik bir aşk macerası sonunda New Yorklu zengin bir kömür tüccarının kızı Olivia Langdon'la evlenip Hartford, Connecticut'a yerleşti. İlk kitaplarında Avrupa ve Polinezya'daki seyahatlerinden faydalanan Twain 1872'de yayımlanan "Roughing It"de altın arayıcılığı dönemini anlattı. Kendisini ünlü eden üç kitabı ise bundan sonra yazdı: "Tom Sawyer'ın Maceraları" (1876), "Mississipi'de Hayat" (1883) ve "Huckleberry Finn'in Maceraları" (1885).

Yeniyetmeler için yazıldığı düşünülen, ama Twain'in yetişkinler için yazdığı "Tom Sawyer'ın Maceraları" için yazar şu yorumu yapıyordu: "Dünyevi bir hava verilmesi için nesir şekline sokulan bir ilahi." Önsözde ise kitaptaki maceraların çoğunun gerçekten yaşandığını söylüyordu. Hikâye can alıcıydı:

Tom Sawyer ve Huckleberry Finn, birbirinden ayrılmaz iki arkadaştır. Tom, teyzesi Polly'yle yaşamakta, kasabaya yeni gelenlerle kavga etmekte ve yargıcın kızı Becky Thatcher'la ilgilenmektedir. Arkadaşı Huck, sarhoş babası gibi bohem bir hayat yaşamaktadır.

Roman, onların maceralarından oluşur. Bir akşam, bir kediyi gömmek üzere mezarlığa gizlenmişlerken, Tom ve Huck çok şaşırtıcı bir olaya tanık olur. Üç adam, kasabanın doktoru, Joe ve Muff Potter bir ceset çıkarmaktadır. Aniden, aralarında bir kavga başlar. Joe, bıçağıyla doktoru öldürür. Daha sonra suç aletini tamamen sarhoş olan arkadaşı Potter'ın eline verir. Ertesi gün Potter yakalanır ve cinayetten tutuklanır.

Dava boyunca Potter asılma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Tom cesaretini toplayarak gerçek katilin Joe olduğunu açıklar. Ama Joe bu arada kaçma fırsatını bulur. Sıvışmadan önce de intikam alacağı sözünü verir. Cesaretleri, akıllarıyla Tom ve Huck haydutun planlarını bozmayı başarır. Şüphesiz define mağarasında zor durumda kalırlar ama kaçmayı başarırlar. Sonunda Joe ölür ve Potter'ın tamamen masum olduğu anlaşılır. Tom ve Huck, mağarada bir hazine bulduktan sonra kahraman olarak karşılanırlar.

Tom Sawyer, duygusal ve akli kaliteleriyle bir Amerikan çocuğu idealini temsil eder. Muziplikleri bütün toplum hayatını yıkan bir haylaz, ama mert, işini bilir, sempatik, gerektiğinde güçsüzlerin hakkını koruyan, kendi bireyselliğinden bir şey kaybetmeden toplumun yararı için hareket etmeyi bilen bir çocuktur. Antikonformist, hatta dinamizmin ve girişimcilik ruhunun sembolüdür; ki bu, yaşlı dünya karşısında Yeni Dünya'yı sembolize eder.

1885'te yayımlanan "Huckleberry Finn'in Maceraları"nın ise Tom Sawyer çağrışımları olsa da yetişkinler için bir kurgu olduğu kabul edildi. Bu kitap onun Robert Louis Stevenson ve Charles Dickens'la aynı seviyeye konmasını sağladı. Hatta birkaç 10 yıl sonra Ernest Hemingway onun hakkında şöyle diyecekti: "Modern Amerikan edebiyatı Mark Twain'in bir kitabından doğdu: Huckleberry Finn."

Kitap sürekli evden kaçan bir çocukla kaçak bir zenci kölenin hikâyesini anlatıyordu. Roman yazılırken aldığı konumu daha sonra şöyle açıklayacaktı Twain: "Benim ırklarla ilgili önyargım yok -benim için önemli olan tek şey bir adamın bir varlık olduğunu bilmek- bu yüzden, bir ırk diğerinden kötü olamaz."

Kitaplarından kazandığı telif ve konferanslardan kazandığı para Twain'i kısa sürede son derece zengin bir adam yapmıştı. Fakat yanlış yatırımlar ve 1894'te kurduğu yayınevinin batması onu beş parasız bıraktı. Borçlarını ödemek ve mali durumunu düzeltmek için yeniden çalışmaya koyuldu. Konferanslar vermek üzere dünyayı gezmeye başladı. Yeni Zelanda, Avustralya, Hindistan ve Güney Afrika'da bir dizi konferans ve derslere katıldı. Bu seyahatler sırasında kızlarından birinin ölümünü öğrendi. Birkaç yıl sonra karısının ölümü yaşamını iyice karartacaktı.

TANRI VE DİNE KARŞI

Ekonomik durumunu tekrar toparladıktan sonra Connecticut eyaletinin Redding şehrinde kendisi için şahane bir ev yaptırmıştı Mark Twain. Fakat yüzbinlerce okurunun sevgisine, ülke içinde ve dışında kendisine bahşedilen unvanlara ve çağın tanınmış kişileriyle kurduğu yakın arkadaşlıklara rağmen son yıllarını melankoli ve son derece mutsuzluk içinde geçirdi. Bu dönemde yazdıkları da iyice karamsarlaşmıştı. Son dönem eserleri daha eleştireldi, namussuzluğun, paranın gücünün, Amerikan emperyalizminin reddi vardı içlerinde.

Twain yazarlığının ikinci döneminde daha ciddi eserler kaleme aldı, medeniyetin taşkınlıklarına ve ahlâka baskın çıkan ahlâksızlığa karşı çıktı. Bu özellikleri nedeniyle bazılarınca keskin ve saygısız bir yergici olmakla suçlandı; özellikle de Tanrı'yla, dinle ve Hıristiyanlığın temelleriyle uğraştığında...

"Din Hakkında: Tanrının Ahlâkı Yok Muydu?" adlı kitabında İncil'deki uyumsuzlukları gösterdi, Tanrı ve İsa adına işlenen suçlara isyan etti. İşte bu kitaptan bazı cümleler: "İnsanların çoğu kitaptaki (İncil) anlamadıkları ayetlerden şaşkın. Bense, sinirlerimi bozan bölümlerin anladıklarım olduğunu söylemeliyim." "Din bakımından, tarih bunu gösteriyor, geri geri giderek ilerliyoruz, başka türlü değil." "(İncil) bir gelenek ve fabl topluluğudur, basit bir mitolojidir." "İman, doğru olamayacağını bildiğiniz şeylere inanmaktır." "Cenneti iklimi için seçerdim, cehennemi ise arkadaşlık için."

Yaşamının son yılını sekreterine otobiyografisini dikte ettirmekle geçirdi Twain. Bu biyografi 1910'da Redding'de ölümünden sonra yayımlandı. Yine ölümünden sonra, 1916'da yayımlanan ve büyük ilgi gören bir diğer eseri insanoğlunu en kasvetli ve ümitsiz bir görüşle ele aldığı "The Mysterious Stranger"dı (Esrarengiz Yabancı).

ÖRGÜTLÜ AMERİKAN DÜŞMANI

Gelelim Twain'in anti-Amerikancılığını deşmeye. Bunu anlamak için dönemi gözden geçirmek gerekiyor.

19. yüzyılın sonunda ABD, gücünü Karayipler ve Pasifik'e doğru yayıyordu. Filipinler, Çin pazarına doğru açılan bir kapı olarak düşünülüyordu. (Kısa süre sonra, 1900'de, ABD Filipinler'i birliklerini Çin'e göndermek için bir üs olarak kullanacaktı.)

Trajik biçimde, Filipinli savaşçılar, ABD'nin askeri gücüne karşı bir ağırlık oluşturamıyordu, ama yiğitçe mücadele edip Amerikalılar'a kök söktürdüler. 126 binden fazla Amerikalı asker Filipinler'e gönderilmişti. Çoğu sivil 250 bin Filipinli öldürüldü. Öldürülen Amerikalı asker sayısı ise 4200'dü.

Filipinli direnişçilerin mücadelesi halkın çoğunluğu tarafından destekleniyordu. Amerikan ordusu çok sert cevap verdi. İnsanları toplama kamplarında biraraya getirdiler. Köylerini ateşe verdiler, toplu idamlar düzenlediler. Kadınlara ve kızlara sistematik işkence düzenlediler. Amerikalı generallerden biri olan Jacob Smith, askerlerine "öldürmeyi ve yakmayı," 10 yaşından büyük olan herkesi hedef almayı ve Samar Adası'nı "uluyan bir yıkıntı" haline getirmeyi emrediyordu. Başka bir Amerikalı general William Shafter, halkın diğer yarısının "mükemmel adalet"ten istifade edebilmesi için Filipin halkının diğer yarısını yok etmek gerekebileceğini bile söylemişti.

Amerikan güçlerinin Filipinli direnişçiler üzerindeki nihai zaferine rağmen çatışmalar yıllarca sürdü, özellikle de güneyde. O dönemde, Amerikan hükümeti tıpkı bugün olduğu gibi isyancıları "haydut" olarak adlandırıyordu.

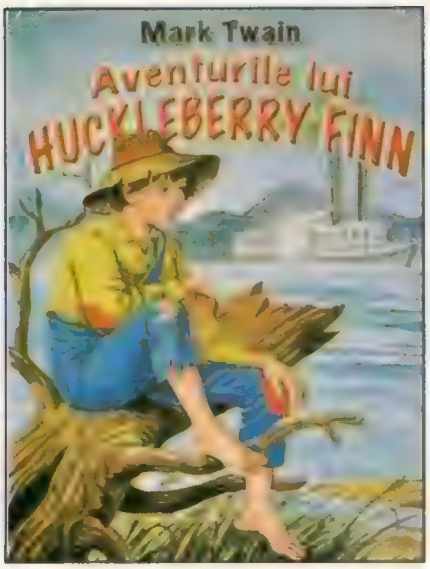

Bununla birlikte, olup bitenler karşısında bütün Amerikalılar kör değildi. Bunların arasında, Tom Sawyer ve Huckleberry Finn'in babası Mark Twain de vardı. Twain hakkında az bilinen şeylerden biri de Boston'daki "Yeni İngiltere'nin anti-emperyalist ligi" adlı kuruluşun kurucularından biri olduğudur. Şüphesiz o, bugünkü Bush Amerika'sında vatan haini olarak görülürdü. Aslında o bir ilerlemeci ve temel demokratik hakların savunucusuydu.

Twain bütün dikkatini Filipinler'de olup bitenlere vermişti. Sömürge dünyasının ezilen halkları ilgi alanıydı; aynı zamanda İngilizler'in Güney Afrika'da yaptıklarıyla da ilgileniyordu. O dönemde, tıpkı bugün olduğu gibi acımasızlık sözkonusuydu ve her seferinde koloni halklar için "kurtarmak," "özgürleştirmek" hatta "medenileştirmek" kelimeleri kullanıyordu. İngiliz askerler tarafından gümüş için süngülenen Güney Afrikalılar'ın Amerikalı askerler tarafından öldürülen Filipinliler'den farkı yoktu.

KULLANIP ATIYORLAR

ABD, o günlerde de bugün Irak'ta izlediği taktikten farklı bir taktik izlemiyordu. Önce İspanyollar'a karşı mücadele etmek için Filipinli milliyetçileri kullanmışlardı. İspanyollar'dan kurtulduktan sonra sıra Filipinliler'e geldi. Bunu da popüler Filipinli yönetici Aguinaldo'ya karşı bir ayaklanmayı provoke ederek sağladılar. General MacArthur, bütün Filipinli direnişçilerin öldürülmesine izin verdi; öldürülenlerin çoğu da İspanyollar'a karşı Amerikalılar'ın yanında yer almıştı. Mark Twain bu yaşananları ince bir alayla şöyle eleştiriyordu: "Yalanlar oldu, evet, ama bunları iyi amaçlar için ağza aldık. Kalleşçe hareket ettik ama gerçek bir iyi, görünür bir kötüden çıkabilir... Evet doğru, bize güvenen bir ulusu yanıltıp ezdik... Bir müttefikimizi sırtından vurduk ve bir dostun yüzünü tokatladık; satmaya hiç niyeti olmayan bir düşmanın gölgesini satın aldık; güvenilir bir arkadaşımızın toprağını ve özgürlüğünü elinden aldık; Amerika'nın onurunu ayaklar altına aldık ve dünyanın gözü önünde onu lekeledik; ama bütün bu detaylar iyilik için yapıldı. Bunu biliyoruz." Twain'e göre Filipinli özgürlük savaşçılarını isyankâr olarak mimlemek bir saçmalıktı. İnsan kendi evinde nasıl asi olabilirdi?

Twain, öfkesini bütün resmi yalanlara ve Hıristiyanlığın tüm dünyaya hükmetmesini amaçlayan hükümetlere de yöneltiyordu. "Hıristiyanlığın bütün egemenleri ve devlet başkanları, bizim kongremiz ve 50 üyesi de dahil olmak üzere bütün Hıristiyan yürütme organları, kilise... Bütün dünyadaki bu ahlâk, prensipler ve adalet yığını yanlış, kötü niyetli, aşağılık, alçakça bir hareket yapamaz değil mi? Kendinizi sıkıntıya sokmayın. Her şey yolunda gidecek."

Twain'in Amerikan emperyalizminin zulmüne karşı öfkesi şu satırda ortaya çıkıyor zaten: "Elbette bayrağımızı dalgalandırmaya devam edeceğiz, beyaz çizgileri siyaha boyayarak, yıldızların yerine de kurukafalar ve çapraz kemikler koyarak..."

KONUŞMA DİLİNİ SOKTU

Aslında Mark Twain'den daha Amerikalı olmak da zordu. O, devrinin gerçek bir liberal burjuvasıydı. Yaşamını okuduğumuzda, onun ABD'nin 19. yüzyıldaki gelişimine eşlik ettiğini hatta bunu temsil ettiğini görüyoruz. Aynı zamanda, efsane Amerikalı yazar prototipi de oydu. Twain, konusunun hiçbir yönünü gözardı etmeyen, karakterlerinin ve anlattığı olayların derinlerine inen bir romancıydı. Her paragrafta doğru ve keskin tespitlerde bulunur, bunu mizahla birleştirirdi. Poe, Melville, Henry James gibi döneminin yazarları yanı sıra kendinden sonra gelen yazarlara da benzemiyordu.

Realizm ve ciddiyetle Amerikan toplumunu anlatan Twain, romanlarında Doğu ve Güney Amerika'nın otantik konuşma dilini kullanan ilk yazarlardan biridir. Özellikle Amerikanın bölgesel resmini yansıtmakta çok başarılıdır. Bununla birlikte, yansıttığı diğer ülkelerin toplumlarını da iyi özetler.

Mark Twain'in başarısı öncelikle mizah ve yergi anlayışına bağlıdır. Ama Twain aynı zamanda epik Amerikan romanının babalarındandır. Kitaplarında Amerikan toplumunun alt sınıflarının yaşamına tanıklık eder. Edebi modeli, İspanyol toplum dışına itilmişlerinin romanıdır. Bazı yorumlar da Mark Twain'in son dönem eserlerinin pesimizm edebiyatına örnek olduğunu söyler.

Peki biz onu neden hâlâ çocuk kitapları yazarı olarak tanıyoruz? Bu bir manipülasyon olmasın!..

TÜRKÇE'DEKİ KİTAPLARI

ADEM'LE HAVVA'NIN GÜNCESİ **(Can)**
BİR CİNAYET, BİR SIR VE BİR EVLİLİK **(YKY)**
ÇALINAN TAÇ **(İnkılâp)**
HUCKLEBERRY FINN'İN MACERALARI **(Everest)**
KAHRAMAN CİNGÖZLER **(Bilgi)**
KÜÇÜK PRENS VE SOKAK ÇOCUĞU **(Bilgi)**
PRENS VE DİLENCİ **(Epsilon)**
TOM SAWYER'IN MACERALARI **(Altın)**

TWAIN VE KEDİLER

Hayvanlar Mark Twain'in hayatında çok önemli bir yere sahip oldu. Küçük yaşlarında orta kör yaşamasına sebebi yemin ve ondan çok eğlenceli, kaşara sığmaz bir çocuk yaratan en önemli etkenlerden bir hayvanlardı. Twain ailesi her zaman hayvan beslerdi, hatta bir ara 19 kedileri ve daha bir sürü köpekleri vardı.

"Sağır Memik," Mark Twain'in sevdiği kedilerinden biriydi. Onu kitaplarında karakterlerden biri bile yapmıştı. 1872'de yazdığı "Roughing It"de bu kedi, adını arayan sahibi Dick Baker'a adının bulunmasında yardımcı oluyordu. "Tom Quartz" da çok önemli bir kediydi onun için. Onun hakkında şu cümleyi okuyabiliriz: "Yaşamı boyunca hiçbir ülke dışına çıkmamıştı, o bunun ayrımı. Aynı şekilde, herhangi bir ailesi bağı da olmamıştı. Kaliforniya valisiyle eşit bile..."

Mark Twain'in kedilerinden Tom Quartz'ı da sahibi yaptı. ABD başkanlarından Theodore Roosevelt'e aynı karakterde bir kedi bulacaktı ve adına Tom Quartz koyacaktı kadar.

Ben, Berber, Sanat ve Panter

Gece'nin karnın da, tiz bir ses, bir dakka lan diye patladı, durdum.
Döndüm, karşımdaki sesin sahibi, tanıdık. Merhaba, bana mı söyledin? diye sordum. Sus lan dedi, alla alla dedim içimden, bu herif bana takmış, acaba niye? Adını bile bilmem, yalnızca takıldığım mekânlardan göz aşinalığım var, ayrıca hiç sevmediğim dilde ve tonda konuşuyor, hani benim de bir huyum var, ulan mulan denildi mi bütün damarlarıma tik girer, gerilirim. Neyse, ne var lan bir derdin mi var dedim, benim, bu lan kelimesiyle bağırmam onu hafif ürkütmüş olacak ki daha düşük sesle, sen hiç delikanlı değilsin, dedi. Hayda ulan, herifin sesi hem düşük, hem de racon kesiyor, ulan oğlum derdini söyle, sen delikanlı ol, yeter, bunları, ta gözlerinin içine bakarak söylemiştim. Bu âlemde insanlarla konuşurken gözlerinin içine bakacaksın , rahatsız edeceksin; daha şimdiye kadar göz göze konuşan bir insan görmedim, kadınlar hariç, hemen kafalarını ya yan tarafa, ya öne eğerler, neyse, sesi daha düştü ve Birsen sana tav değil mi, diye sordu, afalladım. Birsen de kim dedim? Benim eski manita dedi, duraksadım, işin rengi belli olmuştu, kafamdan âlemin kadınları geçti ve Birsen dediğin Panter Birsen mi? dedim Bak dedi, nasıl tanıyorsun? Tabi be anam tanırım, senin manita o mu, tabi o ama, hep seninle otururken görüyorum, eskiden ben ona takılıyordum dedi. Off ulan off, işte cinayet böyle çıkıyor. Yok be aga, tanırım da kardeşim gibidir, ben herkesle otururum, benim işim ayrı, öyle bi şey yok, olmaz da, seni kıskandırmak için söylemiştir, hadi kalk gidelim yanlarına, ganyan birahanesindeler, orada gördüm, hadi gel dedimse de, bu sefer de o sessiz kaldı. Kafası önde, sağ eli pantolonun göt cebinde, ceketi elini kapatıyor, bu âlemde sessiz insan beni korkutur, n'olur n'olmaz , aradaki mesafeyi fazla kapatmamak gerekir. Ben de suskunum, şimdi n'olucak? Öylece duruyoruz karşılıklı, hafiften terledim, soğuk ter işte, bir an tekrar konuşacaktım ki yavaşça kafasını kaldırdı, ben de kendi kendime, boşver, bir şey söyleme, diye tembihledim, o konuştu ve boş ver, sen ona bir şey söyleme, ben icabına bakarım dedi. Nasıl diye sordum, o yine tamam boşver sen, kusura kalma, dedi ve arkasını döndü, yürüdü ve ilk ara sokaktan sıyrıldı. Yerimden hiç kımıldamadım. Biraz sonra ben de geri dönüp çıktığım birahaneye geldim. Beni görenler, ooo hocam gitmedin mi sen dediler, zoraki gülerek daha kafam olmamış, gitsem uyuyamam diyerek boş bir masaya oturdum, rakı söyledim. Daha ilk yudumu almadan bizim kaptan damladı, kaptan dediğim de, bir yerlerden eski bir kaptan şapkası bulup takmış, bir ayağı topal, yani sahte kaptan. Palavracı, sinyalci bir arkadaş, rakısını doldurdu, o ara, senin tadın kaçmış dedi, kurnaz, bir şey gözünden kaçmaz. Yok dedim ama yemedi, ben anlarım seni tanırım, atma dedi. Ulan bu âlemde herkes kurnaz, herkes insanı benden iyi tanıyor, bu adamlar diplamasız piskolog, rakıları tokuşturduk, akşam içtiklerim uçup gitmişti, geceye kaldığı yerden tekrar başladık, ilk söze ben girdim. Kaptan, bu Panter Birsen'in adamı kim, diye sordum? Haa, şu pis karının mı? Onun adamı madamı olmaz be abi, söğüşler, para bitti mi şut. Son bir berber vardı, attı galiba dedi, nasıl bir adam, diye sordum, orta boylu, kara bir tip, fazla konuşmaz, haa bi de, cebinde, galiba devamlı bir ustura varmış, soranlara, bu benim sanatım, diyormuş. Kaptan, konuşurken aklım geriye sardı, herif kaptanın dediği tipti, eli de göt cebindeydi, demek sanatı da!.. Vay be, biraz aptal olsak adam bizi sokakta traş edecek, kaptanın n'oldu, daldın abi lafıyla masaya döndüm, hiç dedim, sonra olayı anlattım, ben anladım zaten dedi, fena adam değilmiş, ama senle ne işi olur, o orospu gazlamasın, sen de bunlara fazla yüz veriyorsun? Yok be oğlum, ben onlarla otururum, ama senin dediğin gibi, değil, biliyorum abi biliyorum. Sen kendi işini yapıyorsun, bizi dinliyorsun, yazıyorsun, kafana göresin, seni severim, boşver kaptan traşı uzatma dedim, dedim ama kaptan uyanık, farkında olmadan ben de endazeyi kaçırıyorum, galiba suratımda yumuşak, bazen böyle göz kestirenlerde oluyor, daha önceleri de çok başıma gelmişti, bu yüzden, böyle böyle derken, içeri Panter girdi. Kaptan hemen atladı, Panter'i masaya çağırdı,Panter geldi, beni öpmek istedi, nezleyim dedim, oturdu bira söyledi, yine kaptan sordu, kızım sen ne ayaksın, berberi ne yaptın dedi, Panter sinirli, siktir et be kaptan berberi mermeri, parası yok, Tarzan, bir iki takıldık, yüz buldu, yok onla oturma yok bunla oturma, ibneye bak, sanki beni besliyor, geçen günde, bak artık, beni göstererek, ağabeyle takılıyorum dedim, n'oldu? Bir şey mi var? Belki korkar da, peşimi bırakır ibne dedim, kaptan araya girerek, bak kızım, sen manyak mısın? Bak ağabeyin yoluna çıkmış, beraber misiniz diye sormuş, öyle değil mi abi, bu arada Panter ayağa dikildi, vay ibne, ulan ben onu, bulurum, göt bunlar be abi, sahte kabadayı, aç kabadayı bunlar diyerek oturdu, birasını yudumladı. Ben de sinirlendim, bak kızım, böyle yalandan da olsa, bir delikanlıya böyle şeyler söylenmez, derken, Panter, şeyimin delikanlısı bunlar falan filan... bu arada bütün birahane bizi dinliyor, beni tanıyanlar, uzaktan, siktir et, gibilerinden kafalarıyla işaretler yapıyorlar, off sıkıldım, bir an bağırmışım, kalk kızım masadan diye, ne var be n'oldu diye kekeleyerek, sen de bunlara uydun be abi diyerek kalktı, bir şeyler geveleyerek başka masalara doğru gitti. Ben de bir an sinirlendim, ama hemen kendime döndüm, rakımı fondipledim, bir anda eski lümpenliğimi giymiştim, bu halime kaptan da şaşırdı, neyse rakı rahatlattı, neden niye niçin kelimeleri beynimde kol geziyor, beynimin duvarlarını dövüyor, kaptanın iyi misin sözleri beynimin dövülmesini durdurdu. Kusura bakma kaptan, ben bazen böyle olurum, iyi yaptın, bu orospulara böyle yapacaksın, bunlar bundan anlar, tamam tamam kaptan uzatma, dedim. Bu arada masaya, kaptanın dostu geldi, eski travestilerden Seren. N'aaber aabii diyerek elimi sıktı, kaptanla kucaklaştılar, içiçe oturdular, bira söyledi, kaptan saniyede olayı Seren'e geçti. Seren tüm kaşarlığıyla, vaay kaltak abiiyi niye karıştırıyor, sen bunlara aldırma aabii diyerek akıl da verdi, sessiz kaldım. Sonra niye bu kadar uzattık diye de kendime kızdım ve onları orada bırakıp, temiz havaya attım kendimi, derin derin nefeslenerek kendime geldim, doğru evimin yoluna uzandım, geldim ve yazdım, sonra yazının devamı geldi. Tamamladım. Çünki o gece Panter meyhane çıkışı berberin sanatıyla apış arasından kesilmiş....

KAÇAK KİTAP

A. Ömer Türkeş

Kafka'nın Dünyasında

Üniversite eğitimini ODTÜ'de tamamladıktan sonra Viyana'da Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisi'nde resim ve gravür okuyan Pirselimoğlu, hem plastik sanatlar hem de sinema alanında ürünler veren bir sanatçı. 2002 yılında "Hiçbiryerde" ile ilk uzun metrajlı filmini de gerçekleştirdi. Ancak konumuz çeşitli ödüllere değer görülen bu türden çalışmaları değil, bu yazı özelinde onun "Çöl Masalları"(1996) ile başlayıp "Kayıp Şahıslar Albümü"(2002), Malihülya"(2003) ve "Şehrin Kuleleri"(2005) ile sürdürdürdüğü romancılığı üzerinde duracağız.

Yeni romanı "Şehrin Kuleri"ni "gelecekte bir zamanda İstanbul'da sıkıyönetimin, daha doğrusu baskıcı bir rejimin yaşandığı bir zamanda geçiyor. Anlatılan atmosfer 1980'lerin Türkiyesi'ni çağrıştırıyor. Romanı, "o dönemde bir kuleden şehri gözetleyen T. Kara'nın hikâyesi" cümleleriyle özetliyor Tayfun Pirselimoğlu; çok uzak olmayan bir gelecekte, artık sayısı hatırlanmayan darbelerden birinin hemen ertesinde, İstanbul'dayız. Kahramanımız T. Kara, genç bir devlet memuru. Tuhaf bir işi var kahramanımızın; Beyazıt'taki kuleden şehri gözetlemekle görevli. Sessiz, sakin, sözünü ettiği her konuda şaşırtıcı kertede içten olan, incelik sahibi, işine gereken ciddiyeti gösteren bir genç T. Kara. Nitekim üstlerine şaşmaz bir dakiklikle verdiği raporlar şaşkınlık uyandıracak ayrıntılarla dolu. Onun raporlarında "insanı bakmaktan sarhoşa çeviren turuncu kiremitli damların üzerinde çalışan ustaların ıstırabı; pencereleri sobanın üzerinde kaynayan demliğin ağzından dans ederek çıkan buharla sislenmiş ama içerisinin sıkıntısını saklayamayan öğrenci evlerinin pencereleri; havada şehvetle raks eden yelkovan kuşlarının menzili meçhul yolculukları" var. Kuşkulu ve mimlenmiş binaların kontrol altında tutulan camlarını da benzer ayrıntılarla aktarıyor raporlarına; "O pencerelere çıkan şüphelilerin yüzlerindeki ifadelerden elde ettiği karakter tahlilleri insanların beyin labirentlerinde cirit atmayı kendilerine meslek edinenleri çılgına çevirecek ölçüde başarılı".

T. Kara, işiyle kurduğu bu ilişkiyi, zaten yalnızlığın ve tekdüzeliğin boğucu atmosferinde geçen özel hayatına da taşımış. Galata'da, içinde sayısız dairenin bulunduğu ortasında geniş bir avlu olan U şeklinde kocaman ve çok eskiden bir İtalyan tarafından yapılmış yüksek bir binanın en üst katındaki aile mirası evinde de düşürmüyor dürbününü elinden. Gecikmiş yemeklerini yiyenlere, kavga eden karı kocalara, telefonda sevgilileri ile konuştukları anlaşılan genç oğlanlara, yine telefonda dedikodu yaptıkları aşikar orta yaşlı kadınlara kısaca göz gezdirdikten sonra her akşam aynı pencereye odaklanıyor; genç ve güzel bir kızın kısa bir an için göründüğü bir pencereye...

T.Kara'nın hayatı, "İzleme Komitesi Şahıs Takip Bölümü"ne atandığında değişecektir. Yeni görevi, hiç kimsenin görmediği "Görünmezliğin Çekiciliği" adlı bir film çekmiş olan Ferit Göz'ü izlemektir. Tıpkı filmi gibi kimliği hakkında da türlü tevatür dolaşan Ferit Göz'le bir türlü yakın temas sağlayamayacak ama artık bir fikr-i sabite dönüşen penceredeki kızla beklenmedik bir anda karşılaşacaktır. Bu arada şehirdeki tansiyon yükselmiş, huzursuzluk artmış, kimilerinin liderliğini "Kumandan"ın yaptığı solculara kiminin "Mehdi"nin müritlerine yüklediği bombalı saldırılar çoğalmıştır. Bu kaotik dünyada, çevresindeki hemen herkesin Ferit Göz'le ilişkisi olabileceği şüphesiyle işe koyulan kahramanımızın elindeki yegane ipucu, kendisinden önceki görevlinin tuttuğu defterlerdir...

Elbette sona geldiğimizde bilmece çözülecek, Ferit Göz'ün akibeti anlaşılacak, ancak ortaya serilen gerçekler hiç de rahatlatmayacak içimizi. Olup bitenlerin döngüselliğine işaret eden bu simgesel ve sürpriz finalle yeniden başa döneceğiz...

Tayfun Pirselimoğlu, "Şehrin Kuleleri"nde de önceki romanlarında -özellikle "Kayıp Şahıslar Albümü"nde- kullandığı iz sürme örgüsünü tekrarlamış. Ancak bu kendisini tekrarladığı anlamına gelmiyor, tersine üslubunu, kurgusunu, ironik dilini, siyasi eleştirisini her seferinde biraz daha olgunlaştırıyor Pirselimoğlu. "Kayıp Şahıslar Albümü"nde varlıklarını tesadüf eseri öğrendiği kayıp insanların ve kendi aile sırlarının peşine düşen Cezmi Kara'ydı, tıpkı T.Kara gibi, onun da attığı her adım, dinlediği her hikâye, tanıştığı her insan çözümü biraz daha imkânsızlaştırmıştı. Bu kez kaybolan bir tek şahıs var, ama yine her hikâyeyle, her yeni insan tipiyle, T.Kara'nın attığı her adımla yine kördüğüme dönüşüyor hikâye.

Düşselliği, anlatmayı, ana hikâyeye yan hikâyecikler katmayı, böylelikle pek çok insanın kaderini tesadüflerle yan yana getirmeyi seviyor Pirselimoğlu. Doğunun sözlü hikâye geleneğini hatırlatan bu üslubuna rağmen çok sağlam bir kurgusu var. Yan hikâyeciklerle, zengin şahıs kadrosuyla çok farklı zamanlara ve coğrafyalara uzansa da ana hikâye hiç dağılmıyor. Anlıyoruz ki, aslında hep bir tek hikâyenin içindeyiz; önceki romanlarındaki gibi, "Şehrin Kuleleri"nde de, hantallaşmış bürokrasisiyle, iç bunaltan televizyon programlarıyla, resmi tarih imalatıyla, darbeleriyle, kifayetsiz muhteris darbecileriyle, paronoyaların ürettiği komplo teorileriyle, provakasyonlarıyla, duyarsızlaşan insanlarıyla, anlatılan bizim hikâyemiz.

Hayatın her alanına sızan, gözleyen, buyuran, sorgulayan, hapseden, yok eden, akıl sır ermez büyüklük ve ulaşılmazlıktaki bürokrasi çarkı içerisinde kaybolmuş, kimliksizleşmiş memuruyla, Kafka'nın "Şato" ve "Dava", Saramago'nun "Körlük" ve "Kayıp İsimler", Melih Cevdet Anday'ın "İsa'nın Güncesi" romanlarını hatırlatan "Şehrin Kuleleri", bugünü bilinmeyen bir gelecekte yeniden kurgulamasıyla karamsar bir dünya görüşünün izlerini taşıyor. Sözünü ettiğim bu yazarlar gibi Tayfun Pirselimoğlu da romanını yakın tarihin kaotik, irrasyonel atmosferini açığa çıkaran metafor ve simgelerle inşa etmiş. Açıktan siyasi bir tavrı, siyasi tahlilleri, keskin bir eleştirisi yok gibi görünüyor, ama bu küçük manevrası sayesinde fazlasını yapıyor; hayatın akıl dışılığına, saçmaklığına güldürüyor okuyucusunu, yani ima ediyor!.. Yazar, mizahi anlatımı, ironik uslubuyla gelmiş işin üstesinden, ki alışkanlıklarla körelmiş bir toplumda, artık fark edilemeyen saçmalıklara, alçaklıklara, çarpıklıklara dikkat çeken, alışkın olunan şeylerin garipliğini, garip sanılanların olağanlığını keşfetmemizi sağlayan tam da bu ironik tutumdur. Tesadüflerin, olayların, iktidarın tasarruflarının, insan davranışlarının saçmalığı sarsıyor bizi, çünkü bu saçmalıkların ne kadar gerçek olduğunu, yakamızdan hiç düşmediğini ve her an tekrarlanabileceğini düşünüyoruz. Romandan bir alıntıyla örnekleyeliim:

"Doğrusu komitenin bu ağır mesai içerisinde faydalı işler yapmadığını iddia etmek de haksızlık olur. Komite sayesinde aslında hiç var olmamış bir savaşta kazanılan zaferin yıl dönümünün kutlanması için bakanlığa yapılan başvuru kabul edilmiş ve 3. Çakırbayır zaferinin her yıl 3 Martta kutlanmak üzere programa alınması bu sayede gerçekleşmişti. Bu sayede takvimlerde her nasılsa boş kalmış bir günün doldurulmuş olması bir yana, savaşlarla bezeli geçmişe yaraşır bir zafer daha kazanılmış oluyordu. Bu muharebenin komutanlığı için Milli Komite üyelerinden birisinin uzak da olsa bir akrabasının seçilmiş olması, doğrusu ya işi biraz olsun kolaylaştırmıştı. İşin tek mahsuru Milli Komite'nin diğer üyelerinin büyük dedeleri için de uygun savaşlar bulma zorunluluğunun ortaya çıkmasıydı."

Saçma yaşamın doğallığı, yalnızlık, yolunu şaşırmışlık, arayış, vb. gibi Kafka dünyasının ana temaları pek çok yazar, hatta sinemacı tarafından kullanılmıştır. Ancak, bu temalara çarpıcılığını veren sadece bir roman içerisinde kullanılmış olmaları değildir; etkiyi sağlayan o temalarla örtüşen anlatım tekniğidir. Mesela Kafka, anlattığı o akıl almaz hikâyeleri en beklenmedik zamanlarda yaptığı ayrıntı tasvirleriyle gerçeklikle bağlamış, bir şatoyu, bir davayı ya da böcekleşmiş bir bedeni ironik üslubuyla anlamlı metaforlara dönüştürmüştür. Hikâyelerine mekân olarak Kafka'nın fantastik dünyasını seçen yazarları başarılı kılan, işte bu tekniği kavramış olmalarıdır. Tayfun Pirselimoğlu da, hem atmosfer yaratmasını hem de olayları, insanları ve mekânları en olağan dışı anlarda bile ince ince tasvir etmesini biliyor. Önceki romanları gibi "Şehrin Kuleleri"nde de gizemli, sürükleyici ve çarpıcı bir hikâyeyi hiç aksamayan zengin bir dille anlatmış; insan, mekân, eşya, ayrıntı ve durum tasvirlerine gösterdiği özenle güzel bir roman çıkarmış ortaya.

Son yıllarda romana ilginin ne ölçüde arttığını hepimiz biliyoruz. Ancak bu büyük seferberlik içerisinde aslan payını "star" sisteminin "sıradan" ürünleri alırken pek çok iyi yazar ve iyi roman hak ettikleri yeri alamıyorlar. Üzerinde yaşadığımız coğrafyayı ve içinde yaşadığımız zamanı fantastik bir dünyaya taşıyarak yorumlayan romanlarıyla Tayfun Pirselimoğlu da bu yazarlardan bir tanesi. "Kayıp Şahıslar Albümü"nü sevmiştim, "Şehrin Kuleleri"nin onu aştığını düşünüyorum.

KAÇAK ÖYKÜ

Setenay Özbek

Yukarıda, Hep Yukarıda

İştar'a

Bir gün, sen ya da ben...

İkimizden biri diğerini terk edip gidecek ya, daha gitmeden.

Hayatıma anlam katmak, affetmek, affedilmek, belki de tümüyle terk etmek, edilmek için uğraşıp duruyorum. Küçük oyunlar, büyük oyalanmalar yaratıyorum kendime.

Sanki, bambaşka bir yerde, bulunduğum noktadan biraz uzakta, biraz daha yüksekte durup, aşağıdaki kendimi, içimi dışımı saran okyanustaki çırpınışlarımı, uzaklarda, yerle göğün birleştiği noktada, bir kara parçası görebilmek için ümitsizce çevreme bakışımı izliyorum.

Sanırım, senden git gide ve yavaşça uzaklaşıyorum, kendime bile sezdirmeden. Ardımdan ufka doğru, hızla esen kızıl rüzgârlar, beni daha derin, açık sulara pervasızca atıyor. Ama, içinde kurtarılmayı bekleyen birinden gönderilmiş bir pusulayı taşıyan, bir cam şişe gibi suyun üstünde hiç batmadan yüzüyorum.

Yukarıda, hep yukarıda...

Gökyüzündeki güneş ve ay gibi ikimize de ait olan dünyamıza ışığı yansıtırken birbirimizi izliyoruz. Henüz ne sensiz, ne de bensiz olamıyor, bu garip dünya.

Seni seyrediyorum.

Kendimi aynamda görüyorum. Yakalandığım şey, öteki yüzüm...

Düşler sokağında ikimize uydurduğun yalanları dinliyorum. Kendi yalanlarımı saklıyorum. Söylediklerime o an, sadece söylerken inanıyorum. Sen de inanıyorsun kendi dediklerine, dediklerime.

Birdenbire daha çok susuyoruz. Suskunlar öfkenin uyku zamanlarıdır. Fırtına çıkacak ya, ondan...

Sessiz kalışlarda, suskunluğunda sana daha çok öfke duyuyorum, doğurur gibi sancılı. Gitgide artıp, sıklaşan... Belki de biraz da şiddet ve vahşet diye tanımlanabilir hissettiklerim... Seni parçalayabilirim. Tırnaklarımla kanatabilirim her yanını, izlerimi bırakırım, baktıkça gör hiç unutama diye. Her yaralı hayvanın, içgüdüsel olarak yaptığı gibi, kükreyerek seni ısırabilirim, dişlerimi o hırsla geçiririm tenine.

Küçük tuzaklar, büyük tuzaklar hazırlayabilirim sana, avcılar gibi. Ya da her balıkçı gibi olta atarım, düşler denizine... Sen de, yutarsın zokayı bir gün elbet. Yaralı bir balık olursun oltamın ucunda. Hainlik olsun diye, zevkle inletebilirim seni, öldürmeden... İbret olsun diye parmağımın ucuyla gösterebilirim herkese.

Ve sen, yine de gülersin delice. Başını arkaya atar kahkahalarla gülersin halime. Beni eskiden olduğu gibi kışkırtıp, söylediklerimi hafife alırsın. Şakalar yaparsın, ben somurturum, sonra dayanamam gülerim.

Parlak bir yıldız hızla kayar gökyüzünden, yine birlikte bir dilek tutarız. Başlarım şarkıların en kıvrak olanlarını söylemeye ve dans ederim, bir Kızılderili savaşçı gibi çılgın, vahşi ve büyüleciyi.

Sonra, tekrar kapanırız birbirimize. Savruluruz pişmanlıklarla. İçimizdeki saf, katışıksız, derin karanlığa gömülürüz. Yine de geçinip gideriz olanı biteni an'da unutarak.

Böyle işte bir hayat.

Bir dargın, bir barışık ve tutkun...

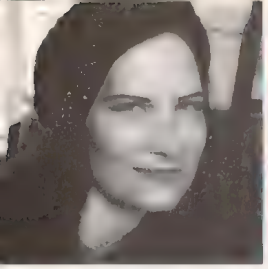

KAÇAK ÖYKÜ

Tanja Dückers

Kedilerin Sırrı

Sultan korkuyla büzülüyor, oysa darbe ona değil, ayrıntılı bir araştırma gezisinin ardından portakal suyu bardaklarımızdan kurutulmuş meyvelere doğru ilerleyen yaban arısınaydı. Sultan kucağımda oturuyor ve yeniden gözlerini iyice kısarak hareketsiz bir bakışla Boğaz'ı izlemeye devam ediyor. Henüz üç gündür buradayız ve şu ana kadarki en büyük çabamız benim kedi Nana ile Kertsin ve Stefan'ın kedisi Sultan'ın arasını yapmak konusunda oldu. İstanbul'da yaşayan bir grup Almanın birlikte oturduğu bir apartman dairesindeyiz. Kertsin beş, Stefan ise yedi yıldır burada yaşıyor. Her ikisi de aşk yüzünden, her ikisi de sevgililerinden ayrılıp gelmişler ve bu iki Berlinli, kendilerini deplasmanda hissettikleri ve bir şekilde yeterince rahat olamadıkları bir sergi kokteylinde tanışmışlar.

Masada asıl adları Udo ve Erika olan, ama on iki yıl önce buraya taşındıklarında adlarını Erdoğan ve Emine olarak değiştiren iki Alman daha var. İkisi de Saarland bölgesinden gelmelerine rağmen aralarında Türkçe konuşuyorlar. Devasa şehir haritasını açarken Nana dikkatli bir şekilde kucağıma çıkıyor. Onda -kendimde olduğumdan daha çok onda- ne kadar bitkin olduğumuzu fark ediyorum. Nana daha az şey istiyor ve normalde olduğundan daha yumuşak. Neredeyse saygılı davranıyor. Lars'la birlikte İstanbul'da üç gün boyunca sadece dolaştık, Taksim'den Fatih'e, Avrupa yakasından Asya yakasına. Akşamları bilerek az içtik, ertesi günü bitkin düşmeyelim diye. Sabahları istediğimiz kadar uyuyabiliyorduk. Buna rağmen. Fazla etkilenmiş olmamızdan herhalde. Ve de Nana ile evin efendisi Sultan'ın aralarını yapmak gibi küçük şeyler yüzünden. Nerede olursa olsun her zaman dinç olmak gazetecilerin meslek ahlakıdır elbette. "Poetic Justice" (Şiirsel Adalet) Josef ile buraya gelmemizin nedeni olan sanat-bienalinin sloganı. Bu sonbahar sekizincisi yapılıyor, ama yine de Köln, Basel ya da Berlin'deki büyük fuarlar kadar ilgi çekmiyor. Stefan ve Kerstin kurutulmuş meyveleri ve portakal suyu bardaklarını toplayıp terastan mutfağa geçiyorlar, akşam yemeğini hazırlamak için. Ev eşyaları Berlin bitpazarı, Hamburg'lu büyük anne, İKEA mallarıyla Türk malı dolaplar, küçük komodinler, masa örtüleri, küçük süs eşyaları vesaireden meydana gelen renkli bir karışımdan oluşuyor. Burada kendilerini rahat hissediyorlar, ama yine de sık sık memleketlerine uçuyorlar, bunu evlerine ve kıyafetlerine bakarak anlamak mümkün. İriyarı ve güçlü bir adam olan Stefan'ın giydiği ve üzerinde "Mini-Zicke" (minik keçi) yazan tişört buradan alınmış olamaz. Buna karşın Erdoğan ve Emine yedi yıldır Almanya'ya gitmemişler ve orayla herhangi bir ilişkileri de kalmamış. İkisi de adını hatırlayamadığım bir insan hakları organizasyonunda çalışıyor. Türkiye'ye gelmeden önce de bir süre Kongo'da yaşamışlar.

Kertsin ve Stefan üzerinde turşular, köfteler, nohut ve patlıcan pürelerinin bulunduğu tabaklar ve çok miktarda salata getiriyorlar. Bunları ne zaman hazırladılar, diye düşünüyorum, çünkü bienalde bize eşlik etmişler, tercümanlık yapmışlar ve sonra da çalışmışlardı. Onlar da gazeteciydi. Sonradan olmuşlardı.. Aşk sorunları yüzünden buraya ilk geldiklerinde her ikisi de bir süre Taksim'deki barlarda boş boş dolaşmışlardı. Taksim -İstanbul'un merkezi- Almanca "Wasserverteilung" (su taksimi) anlamına geliyor. Şimdi ise orada oteller, bankalar, restoranlar butikler yer alıyor -sokaklarında süslü püslü hanımlar, takım elbiseli beyler ve başı açık kadınlar iç içe yürüyor. Bizim ziyaretimizden yaklaşık 5 hafta sonra bu semtte bir çok insanın öldüğü iki bombalı saldırı olmuş. Ama henüz böyle bir şeyden habersiziz.

"Afiyet olsun!", "Şerefe!" , "Guten Appetit !" ve "Zum Wohl!" diye bağırıp duruyoruz karşılıklı olarak. Kerstin ve Stefan bizi özel olarak harika deniz manzarasını görebilecek şekilde oturttular. Arkamızda, Boğaz'ı karşıdan karşıya geçen vapurların ışıkları oynaşıyor. Bunlardan çok var. Karadan camilerin ışıkları geliyor. Büyük olanları geceleri aydınlatılıyor. Kubbeleri gecenin içinde henüz yere inmiş ufolar gibi -ya da her yerden kendiliğinden ve organik olarak eflatun gökyüzüne doğru büyüyormuş gibi görünen esrarengiz dev mantarlar gibi- son derece cazip bir şekilde parlıyor.

Sultan bizim dikkatimizi çekmeye çalışıyor. Fayansın üzerine bırakılan bir kaşık patlıcan salatasını kısa bir süre kokluyor ve tekrar miyavlayarak köfte istiyor. Ama elde edemiyor. Bir kaşık patlıcan salatası daha. Ve yine Sultan burnunu bacaklarıma sürtmeye başlıyor. Kendi kedim Nana'yı o kadar iyi tanıyorum ki, bakmadan bile bacağıma sürtünenin hangi kedi olduğunu anlayabiliyorum. Onun sesini, bıyıklarının uzunluğunu, acıtmamak için patilerini baldırıma koyarkenki dikkatli tarzını, bütün bunları iyi tanıyorum.

Stefan taze çay dolu demliği -naneleri kendileri yetiştirmişler- elden ele dolaştırıyor. Erdoğan ve Emine İstanbul'un on yıl önceki halini anlatıyorlar ve bunu tahmin bile edemezsinin diyorlar. "Sizdeki," o çok abartılan Berlin'deki değişimler bunun yanında hiç kalır.

Sultan inatla bacaklarıma sürtünmeye devam ediyor ve ağzını o kadar gürültülü şapırdatıyor ki gayri ihtiyari aşağı bakıyorum. Kendini lezzetli bir şeyi çiğnemeye kaptırmış durumda. Kanlı et görmeye dayanamadığım için hemen gözlerimi tekrar tabağıma çeviriyorum ve nohutların üzerine bir parça daha sarımsak sosu döküyorum. Udo, on yıl kadar önce İstanbul'un kenar semtlerinden birinde nasıl kaybolduğunu anlatıyor. Geceyi, komşunun televizyonunda gördükleri hariç hayatında hiç sarışın birini görmemiş yaşlı bir adamın evinde geçirmiş. Birden baldırımda ıslak, yapışkan bir şey hissediyorum. Eğilip bakınca bunun kan olduğunu görüyorum.

"Sultan'ın ağzında kanlı bir şey var," diyorum. Benim cümle konuşmaların arasında kaybolup gidiyor. Tekrar aşağıya eğiliyorum ve baldırımdaki kanı peçeteyle silmeye çalışıyorum. Sultan hakkındaki kaygımı bir kez daha dile getirmek istiyorum, ama Udo yaşlı adamın hayat hikayesini anlatıyor o sırada ve durdurulacak gibi değil.

"Doğu Anadolu'daki köylerin birinden gelmiş, ve düşünün, bütün kız kardeşleri ön dört yaşına gelince evlenmiş! Yaa, şaşırdınız değil mi? Tabii biz Almanlar bunu çok yanlış buluruz. Ama acaba onlar bizden daha mı mutsuz?" Masadakilerin yüzüne bakıyor. Geldiğimiz ilk akşam Kerstin onun bir zamanlar evli olduğunu ve çok sıradan bir hayat sürdüğü anlatmıştı. Sonra hepsini bir gecede bırakmış, kendini Üçüncü Dünyaya atmış. Erika hakkında, her akşam tarot falı baktığının dışında hiçbir şey bilmiyorum. Şimdi kaçınılmaz olarak bir tartışmanın başlayacağından eminim. Çünkü Kerstin bir gazeteci olarak özellikle Doğudaki kadınların hakları konusunda çalışmalar yapıyor. Sinirli bir şekilde boğazını temizliyor ve "Erdoğan, sana dostça söylüyorum ki..." diye başlayan monoloğuna giriş yapıyor.

Sultan'la uğraşmaktan vazgeçiyorum ve patlıcan salatasının tadına bakıyorum. Lars benimle bienal hakkında konuşmaya başlıyor, çünkü diğerleri belli ki yıllardır süregelen tartışmalarına kendilerini kaptırmış durumdalar. Udo ve Erika'nın Afrika'dayken de başka adlar alıp almadıklarını düşünürken baldırıma sert, soğuk bir şey çarpıyor. Bıyık değil, kürk değil, pençe değil. Nana da değil Sultan da. Tekrar masanın altına eğiliyorum.

"Lisa neyin var senin," diye soruyor Lars, o sırada Sultan'ın bir parmak kemirmekte odluğunu görüyorum. Gözlerime inanmıyorum, fayansların üzerinde yeşil-eflatun rengindeki çiçek desenlerine gözlerimi dikiyorum. Orada kanlı, bir bölümü kemiğe kadar kemirilmiş bir insan parmağı var. Ama orada öylece durmuyor. Sultan tarafından oradan oraya sürükleniyor. Bu büyük bir parmak, açık tenli, yetişkin bir adamın parmağı kanımca.

Böyle durumlarda hep yaptığım gibi sükunetimi bozmuyorum. Bu belki de mesleki bir şeydir. Derin duygular, gerçek bir korku, gerçek bir heyecan yaşamak için zamana ihtiyaç vardır. Udo'dan bir bardak su vermesini rica ediyorum, ama beni duymuyor, çünkü o sırada bizim sapık toplumumuzdakilere oranla Müslüman kadınlara duyduğu saygıyı anlatıyor. Masanın üzerindeki maden suyu şişesine uzanıyorum birkaç yudumda bir koca bardak suyu içiyorum. Sonra dirseğimle Lars'ı dürtüyorum ve fısıldıyorum: "Yerde korkunç bir şey duruyor, şaka yapmıyorum. Sultan kemiriyor... ben, nasıl söyleyeyim, eğilip bir baksana!"

Kerstin Anadolu'nun dağlık bölgelerine yaptığı bir geziyi anlatıyor. İki ağabeyi kız kardeşlerini evlilik dışı ilişkiye girdi diye taşlayarak öldürmüş. Erdoğan ve Emine, yani Kerstin ve Stefan için birinci derecede önemli olan şey Türkiye acemilerini, yani beni ve Lars'ı düşüncelerinin doğruluğu konusunda ikna etmekmiş gibi görünüyor. Aynı

ülke vatandaşlarının yabancı ülkelerde de birlikte oturmaları yok mu! Neden bu iki E de bu iki Berlinlinin yanına yerleşmişler sanki, diye düşünüyorum, neden Fatih'te ucuz bir ev tutmamışlar ki?

Lars o sırada bir şarap şişesi açmakta olan Kerstin'i bekliyor ve sonra eğilip masanın altına bakıyor ve şaşkınlıkla elini ağzına götürüyor. Lars benden yaşça daha büyük ve meslekte de daha eski, ama daha yumuşak.

"Aman Tanrım! Lisa, polise haber vermemiz lazım."

"Önce bunu Stefan ve Kerstin'e ve de şu iki E'ye anlatmalıyız."

Birbirimize bakıyoruz ve öpüşüyoruz. Birlikte çok şeyin üstesinden geldik. Boğaz manzarasına karşı, adamakıllı donatılmış bir asmanın altında duran bir parmak.

"Lütfen beni dinleyin," diye başlıyorum. Şaşırtıcı bir şekilde hepsi birden susuyor. O ana kadar pek sessiz kaldığım için benden böyle bir ses tonu beklemiyorlardı herhalde.

Peki bu durumu şimdi nasıl kelimelere dökeceğim? Herkes bana bakıyor. Bense başlarının hemen üstüne, suyun üzerinde ve havada oynaşıp duran bir sürü ışığa bakıyorum. Baldırlarımdan doğru soğuk bir ürperti yükseliyor. Bir haber spikeri gibi sakin bir tonla şunları söylüyorum: "Masamızın altında bir insan parmağı duruyor. Şaka yapmıyorum.

Hepsi birden aşağı bakıyor. İlk bir şeyler söyleyen Kerstin oluyor: "Lanet olsun, bu da ne böyle? Buraya nasıl gelmiş?

"Sultan," diyorum.

Şimdi herkes sessiz ve kaygılı.

"Polis çağıralım," diyor Stefan ve ayağa kalkıyor, ama Udo onu durduruyor: "Deli misin? Evimizi altüst ederler. Ve de önce biz töhmet altında kalırız.

"Bak Erdoğan, burada bir insan parmağı var, o kadar da insanlıktan çıkmadık..."

O anda Erika araya giriyor: "Şu sıra polisle uğraşacak halim yok..."

Kerstin: "Emine, polislere karşı duyduğun antipatiyi her ortama taşıyamazsın."

Lars sessizce: "Pekala, ben diyorum ki, biz..."

Çok sık başına geldiği gibi yine sözü kesiliyor.

Udo yine kendi fikrini açıklıyor: "Olayları aydınlatmaya çalışarak zaten bu ülkede bir yere varamazsınız. Böyle yaparsanız kendi ... şeyinizi... kesmiş olursunuz.

"Çok uygun bir benzetme oldu," diyorum.

O anda Erika'nın aklına geliyor: "Söylesenize ... siz ikiniz onun gerçek bir parmak olduğundan emin misiniz? Ben o şeye tam olarak bakmadım da.

"Kendini zorlama," diyor Udo yüksek sesle ve tehditkâr bir tonla.

Bu da beni devam etmeye zorluyor: "Tırnağa iyice baktım, üzerinde açık kahverengi kıllar var, bu yeterli mi?"

Hepimiz birden yere, Sultan'ın ganimetini kemirdiği fayansın zemine bakıyoruz.

"Peki ona, o eee... şeye gerçekten iyice baktın mı?" diye soruyor Stefan, anlaşılan o da aniden kuşkuya düşüyor.

"Evet!"

"Aman be, bence o sadece kanlı bir et parçası ... böyle şeyler buralarda Almanya'dakine göre çok daha fazla dolaşır, biliyorsunuz burası daha arkaik bir kültür! ... Sanki bir şey oluyormuş gibi hemen tepki vermeyin!" Erdoğan aniden kendinden daha emin bir tavır takınıyor. Ama masanın altına ilk baktığı zaman dehşete düşen yüzünü çok iyi hatırlıyorum.

"Eğer polisi siz çağırmayacaksanız ben çağıracağım", diyor Lars. O her zaman uzun süre bekler ve sonra da genellikle açık ve net bir şekilde ifade eder kendini.

"Dur!" Stefan Minik-Keçi tişörtüyle otoriter olmaktan çok komik görünüyor, "bu iş gerçekten o kadar kolay değil. Siz ikiniz yarından sonra gideceksiniz, ama biz boğazımıza kadar çamura batmış olacağız."

"Bütün bunları anlamıyorum, daha ne bekliyorsunuz?" Sinirlerim yavaş yavaş bozulmaya başlıyor.

"Olaydan tamamen emin olmadan polis molis çağırmıyorum. Yani gece yarısı polisleri buraya çağırıp da onları kanlı bir tavuk bacağıyla karşılamak hiç hoş olmaz.

"Tavuk bacağı mı? Sakın aklınızdan bir şey geçirmeyin!" diyorum sertçe.

Bütün gün sanat sergisindeydin, yazının başlığını da "Salatalıktan Palalar" diye koymadın mı? Şu komik sanatçıyı diyorum, sebzelerden kalaşnikof yapan kadını. Bir tür femi-sanat."

"Bunun alttaki parmakla ne alakası var şimdi," diye soruyorum. Bu sırada, bugün bienalde gördüğüm fotoğraflar gözümün önüne geliyor. Tokyo'lu sanatçı Ozawa Tsuyoshi dünyanın dört bir yanından gelen insanlardan kendine yerel bir gıda maddesi göndermelerini rica ediyor. Bunlarla da her türden hafif silah yapıyor. Ben de bir yerde pembe ve açık mavi renkte bir pelüş tank görmüştüm. Başım dönüyor. Bu sıcak havalarda çok da fazla yedim.

"Senin hayal gücün ne kadar da geniş, diye düşünüyor şimdi," diye açıklıyor Erika.

"Sultan, Suuuuuttaaaan!" diyerek Sultan'ın dikkatini çekmeye çalışıyor. Havaya bir köfte atıyor ve tekrar yakalıyor. Sultan ganimetini bırakıyor ve Kerstin'in kucağına atlıyor. Hepimiz kan içinde kalmış fayanslara bakıyoruz. Orada duran şeyin ne olduğu artık pek anlaşılacak gibi değil. Daha fazla yaklaşmak gerek. Hepimiz susuyoruz, kimse yaklaşmaya cesaret edemiyor. En ufak bir ses çıksa herkes işitiyor. O sırada ezan okunmaya başlıyor. Hepimiz birden, sanki bir dağ manzarası ya da deniz hışırtısı gibi biraz zaman dışı bir şey ima ediyormuş gibi gelen hüzünlü sese kulak kabartıyoruz.

Hepimiz içimizden birinin kalkıp, orada duran şey her ne ise daha yakından bakması gerektiğini biliyoruz, hatta en iyisi bir mum ya da el feneriyle. Hızla geçen bulutların kararttığı tedirgin ay ışığı harabeye dönmüş masamızın üzerine, sosun içinde iyice kabarmış nohutlara, bulamaca dönmüş patlıcan salatası artıklarına içlerinde mercimek köftesi kalıntıları, kıyma kırıntıları duran tabakların kenarına, kirletilmiş ve buruşturulmuş peçetelerin üzerine vuruyor.

Aniden üstümüze çöken hantallık, nasıl desem, sessiz kadercilik, bir defa olsun Sultan'dan önce davranma şansını kaçırmayan Nana tarafından dağıtılıyor: Bir sıçrayışta, muhtemelen az öncesine kadar uyuduğu alçak duvarın üzerinden iniyor ve o kanlı şeyi kaptığı gibi komşu terasa, oradan bir sıçrayışta bir bahçe iskemlesinin üzerine, oradan büyük bir saksının kenarına, sonra da alçak bir kulübenin çatısına, oradan bir çöp bidonuna ve oradan da küçük, toprak bir yola atlıyor. Ardından onu gözden kaybediyorum. Hepimiz, Nana'yı son kez gördüğümüz yola, ay ışığının altında Almanya'daki gibi soluk değil de koyu sarı renkte parlayan yola bakıyoruz. Ezan hâlâ devam ediyor. Müezzinin sesi boğuklaşmıyor, sanki günlerce, aylarca, yıllarca ezan okumaya devam edebilirmiş gibi. Ezanın okunduğu süre içinde bu on beş milyonluk şehirde acaba neler olup bitiyor, diye düşünüyorum. Ya da acaba insanlar bu sırada susuyor mu? Bilmiyorum. Almanya'daki kilise çanları artık insanları gökyüzüne, ağaç tepelerine, ne bileyim yerdeki kaldırım taşlarına bakmaya bile yöneltmiyor, o anın dışında bir şeyler düşünmeye sevk etmiyor.

Lars'ın midesi bulanıyor. Sonra da kusuyor. Erdoğan'ın üzerine aniden utangaç bir çocuk hali geliyor, kalkık omuzlarıyla büzülmüş halde gözlerini tabağına dikmiş orada öylece oturuyor. Kimse bir şey söylemiyor. Müezzin aniden öksürüyor ve susuyor. Bense baldırımdaki kanı silmek için peçeteye tükürüyorum.

Almanca'dan Çeviren | **Nafer Ermiş**

Desen: Kemal Aratan

KAÇAK DENEME

Hasine Şen

Analar ve kızlar 2

Marjorie Seiffert'ın torunu Allyn Pryor

Edna St. Vincent Millay (1892-1950), Gladys ve Dorothea Cromwel kardeşler (1885-1919), Sara Teasdale (1884-1933) gibi yirminci yüzyılın başlarında edebiyat dünyasına giren birçok Amerikalı kadın şair kendilerine yazın alanında "annelik" yapabilecek örneklerin eksikliğini hissetmiştir. Bu şairlerin şiir serüvenlerini incelediğimizde ise toplumun kadına biçtiği geleneksel rolün dışına çıkıp yeni kadın kimliği arayışlarında yanlarında her zaman yine de kadın figürleri görüyoruz (anne, kız kardeş veya başka bir kadın).

Şair kimliğini büyük bir ölçüde annesi Minnie Stephens'a borçlu olan Marjorie Allen Seiffert (1884-1970) da bu gruba dahil edilebilir. Müziğe ilgi duyan anne evlilik çağına gelince piyanist olma hayallerinden vazgeçerek evinin kadını ve çocuklarının annesi olmayı seçer. Müzisyen olma hedefine ulaşamadığı için kızı Marjorie'nin sanat eğilimlerini destekleyerek tatmin olmaya çalışır ama kızının kaderi de pek farklı olmaz. Marjorie de piyano dersleri alır, evlendikten sonra müzik kariyeri hayallerinden o da vazgeçer. Annesinden farklı olarak Marjorie, evli kadın rolü ile sanatçı kimliğinin çok daha kolay uzlaştığı bir alana - şiire- yönelir. Günün erken saatlerinde veya geceleri, evine, eşine ve çocuklarına karşı sorumluluklarını yerine getirdiğinde, eline kalemi alıp yazmasına sadece yorgunluğu karşı çıkar. Böyle yalnız saatlerde kendisiyle yaptığı iç hesaplaşmaları dile getiren ilk şiirlerini yazar. Hayal ettiği ve yaşadığı hayat arasındaki uçurum toplumsal normlara yenik düştüğünün açık bir göstergesidir, kendi de bu yenilgiyi kabul eder: Pahalı mobilyalarla, aşçılarla ve hizmetçilerle dolu görkemli bir evde oturur, kalabalık partiler düzenleme konusunda herkesin taktirini alır, kocası da bu "mutlu" hayatı sürdürebilmesi için gereken maddi imkânları sağlar.

Çok geçmeden Seiffert dizginlenen özlemlerini yaşatabilmek için çözüm üretir: Bir taraftan geleneksel kadın rolünü sürdürürken, diğer taraftan da farklı takma isimlerle iç sesine özgürlük tanıyacaktır. Böylece Angela Cypher takma adı ile dergilere şiir göndermeye başlar, birkaç şairin mantar gibi türeyen yeni şiir akımlarını eleştirmek için kurduğu *Spectra* şiir okuluna ise Elijah Hay adı altında katılır.

Bir taraftan patriarkal düzene gönüllü olarak boyun eğen ve onun en güçlü belirimi olan aile kurumunu koruyan ve devam ettirmeye çalışan, diğer taraftan ise bu düzenle sürekli mücadele eden şair, bu ikilemi kızı Helen (Pryor) ile olan ilişkisinde de yaşar. Helen şiir yazmaya on beş yaşındayken başlar. O ana kadar anne kızını bu konuda pek teşvik etmemiştir, çünkü oğlu Allen'ın şair olacağından daha umutludur. Bir arkadaşına yazdığı bir mektupta Marjorie Seiffert kızı Helen'ın şiir ile olan ilişkisini oldukça soğuk ve mesafeli bir dille ifade eder: *"İyi bir kızdır, güzeldir de, şu ana kadar Poetry dergisi iki şiirini kabul edip yayınladı. Yine de birkaç yıl sonra evleneceğini düşünüyorum...tam böyle davranabilecek bir kız çünkü, sonra da elveda şiir!"* [1]

Marjorie Seiffert'ın kızı Helen Seiffert Pryor

Helen Pryor 'ın kaderi de annesininkinden veya kadın kimliğine şair kimliğini de ilave etme cüreti gösteren birçok kadının kaderinden farklı olmaz. Var olan düzeni tehdit eden bu yeni rol bileşeni, tepki yaratır; böylece hem kadın hem şair olma özgürlüğünü yaşayamayan Helen Pryor, annesi Marjorie Seiffert ve dönemin birçok kadın şairi, kariyerlerinin belirli bir noktasında kendilerini psikiyatri kliniklerinde bulur, seanslar yeterli gelmediğinde birçoğu "tedavi" olmak için özel sanatoryumlara gönderilir.

Sara Teasdale, örneğin, hayatının bir kısmını Cromwell Hall sanatoryumunda geçirir. Burada genelde kişilik bozukluğu teşhisi konulan orta sınıfa ait kadınlar gönderilir. Bu görgülü hanımefendiler burada bir dizi iyileştirici uygulamadan geçirilir (Sara Teasdale'e tedavi yöntemi olarak bir süre yazması yasaklanır), erkek düzenini tehdit eden tüm aşırılıklarından arındırıldıklarında da evlerine gönderilir.

H. D. (Hilda Doolittle) da yaşadığı ruhsal bunalımlara çözüm bulmak için birkaç psikiyatristten destek alır ama durumunda değişiklik olmayınca ruh biliminin kaynağına, Viyana'ya gider ve Freud'un kendisine başvurur. Yapılan seanslar sonucunda H.D.'nin Freud'a duyduğu hayranlık artarken şairin kendisine olan güveni iyice azalır, kendi gözünde daha değersiz bir varlığa dönü-

şür. Daha görüşmelerinin başında Freud, şairin Viyana'ya geliş sebebini anne arayışı olarak yorumlar, anne ile bütünleşme çabasını da sağlıksız bir eğilim olarak değerlendirir.[2] Marjorie Seiffert'ın psikatristi de defalarca yazdığı şiirlerin berbat olduğunu söyler kendisine, sonuç olarak "tedavi" sonrasında Seiffert için yazmak gerçekten daha zor olur, bu da psikiyatristinin gözünde "normal" (yani yazmayan bir kadın) durumuna döndüğünü gösterir.

Marjorie Seiffert'ın kızı Helen'ın psikiyatristi de annesi gibi şair olan Helen'ın ruhsal bunalımlarını annesiyle olan ilişkisine dayandırır. Çocuklarına odaklaması gereken sevgi ve ilgiyi anne şiirlerine yöneltmiştir, bu da kızı ile olan ilişkisinde travmatik bir kopukluk yaratmıştır. Psikiyatrist, Helen'den annesine karşı öfke ifadesi olarak yorumlanabilecek hatıralarını kaydetmesini ister sürekli. Bunun üzerine koyulan teşhis Helen'ı rahatlatmaz, tam tersine, gelecekte kendi kızı ile yaşayacağı olası kopukluklar üzerinde yoğunlaşmasına iterek, onu daha derin bir bunalıma sokar.

Toplum düzenine karşı verilen savaşlarda ruhları boğulan birçok kadın (şair), sağlığını yine aynı zihniyetin yarattığı "tedavi" merkezlerinde çalışan erkek psikiyatristlerin eline teslim etmiş olur böylece. Buraya başvuran kadınlara uygulanan iyileştirme yöntemleri onları, kendileriyle uzlaşmalarını değil,

Eunice Tietjens

reddettikleri kadın rollerine geri dönmelerini amaçlar. Kadından beklenen ise erkek yaratıcılığını teşvik etmektir, kendi yaratıcılıkları sadece çocuk doğurmakla sınırlıdır. Birçok kadının özgürlük arayışlarının evlilik kurumunun tutsaklığı ile bitmesinde şüphesiz bu "tedavi" merkezlerinin de katkısı olmuştur.

Kadın şairlerin yaptığı (genelde kısa süreli ve başarısız) evlilikleri, erkek egemen toplumun normlarıyla uzlaşmalarını gösterse de birçok açıdan aile içindeki geleneksel güç dengesini sarsmıştır. Yazar Robert Wolf ile şair Genevieve Taggard'ın evliliğinde örneğin, bu güç dengesi her ikisinin de eşinin soyadını kullanmasıyla bozulmuştur: Genevieve Taggard Wolf, Robert Taggard Wolf. Genevieve Taggard sanatsal uğraşlarına saygı ile bakan ve kadın-erkek eşitliğine inanan bir erkekle evlenmesine rağmen bir süre sonra ilişkilerinin sadece yumuşatılmış bir patriarkal düzene bağlı olduğunu anlar. İlişkilerindeki eşitlik ifadesi olan ortak soyadı kullanma uygulaması da hemen sona ermiştir.

Hilda Doolittle da bir şairle, Richard Aldington'la evlenir. Daha önce Ezra Pound ile arasında yakınlaşma olur ama Hilda kendini bu ilişkiye fazla kaptırmamaya çalışır. "Ezra beni yok ederdi," der bu bilinçli seçimini açıklarken.[3] O yıllarda birlikte oluşturdukları imgecilik (imagism) akımının prensiplerinden esinlenilerek bulunan H.D. ismi Pound'un icadıdır. Hilda Doolittle. hayatının sonuna kadar bir erkek tarafından verilen bir adla kadın sesini duyurma çabasının yarattığı ikilemle yaşar.

Marianne Moore'ın annesiyle olan ve hayatının sonuna kadar sürdürdüğü sıkı dostluğu, Amy Lowel-Ada Russel, Sara Teasdale - Margaret Conklin, H.D.- Bryher arasındaki ilişkiler veya Harriet Monroe'nun kadın şairlerin eserlerini çıkardığı *Poetry* dergisinde yayınlamasının yanı sıra yazarlarını da bir araya getirme çabası, geleneksel kadın-erkek ilişkisini ve evlilik kurumunun reddedilmesi olarak da okunabilir. Kadın-erkek ilişkilerinde kadın şair "yok edilme" tehlikesi yaşarken, bir başka kadının dostluğunda yaratıcılığı ve özgürlüğü için bir dayanak bulur. Kadınların bir araya gelme istekleri ve oluşturdukları "kadın kulüpleri" dergi ve gazete sayfalarında (erkeklerin) eleştiri ve alay konusu olur. Onların gözünde bu tür toplantılara katılanlar, genelde zamanını değerlendirme konusunda sıkıntı çeken, parası olan ve yardım işlerinden sıkılıp yeni bir arayış içinde olan kadınlardır. Arthur Davison Kicke'nin dönemin kadın şairlerinde Eunice Tietjens' e yazdığı mektupta bir şiiri ile ilgili yorumları, "kulüp kadınlarının" sanatçı kimliklerinin pek ciddiye alınmadığını gösteriyor:

İkinci kıtadaki hayvan imgelerini tiksindirici buldum: ama onları değiştirin demiyorum çünkü onlar büyük bir ihtimalle erkeklerden çok kadınlara özgü olan o hayvani özelliklerin otantik ve önemli bir ifadesidir. Erkek için hayvan denilemez bile: o, kadının belirli amaçlarına hizmet etmesi için onun tarafından bedeninin et kafesine hapsedilmiş bir melektir ve tüm hayvanlığı tek bu işlevi ile sınırlıdır. Ama kadın baştan sona kadar hayvandır: en şaşırtıcı olan ise bu kadar sıkı örgülü bir kafesten bir ruhun sonuçta çıkabilmesidir - bir şiirin bir fabrikanın kazan dairesinden çıkması aynı derecede şaşırtıcı olurdu. [4]

Kadınların şiir yazmalarına böyle yaklaşıldığı bir ortamda onlara biçilen geleneksel rolleri aşıp yeni bir kimlik oluşturma mücadelelerinde yanlarında onlara destek veren başka kadın figürlerin olmaması, şaşırtıcı olurdu. "Benim hiçbir zaman annem olmadı," derken, Emily Dickinson, şüphesiz, gerçek bir anne yokluğundan çok, kendisine edebiyat alanında örnek oluşturacak güçlü bir kadın-şair topluluğunun olmayışından yakınmıştı. 1920'li yıllarda Genivieve Taggard "Benim hiçbir zaman annem olmadı" diye yakınan Emily Dickinson'ı "edebi annesi" olarak kabul eden ilk kadın şairlerden biri oldu.

[1] William Drake. ***The First Wave Women Poets in America 1915-1945***. New york: Macmillan Publishing Company, 1987, s. 136

[2] H.D. ***Tribute to Freud***. New York: Pantheon,1956, s. 65

[3] H.D. ***An End to Torment: A Memoir of Ezra Pound***. New York: New Directions, 1979, s.35

[4] William Drake. ***The First Wave Women Poets in America 1915-1945***. New york: Macmillan Publishing Company, 1987, s. 76

Düzeltme: Yazının bir önceki sayıda yayımlanan birinci bölümünde Angelina Weld Grimke'nin adı Grimske olarak yazılmıştır.

Zennube

Eflatun Nuri

KAÇAK ANLATI

Telefon çaldı. Odanın içinde kapıyla pencere arasında volta atan Celal Sılay, koştu telefonun üzerine balıklama atıldı. Sonra bana.

- Kalk! kalk! kalk! durma koş, Faruk bey, gelsin aylığını alsın, diyor.

Hemen kalkıp "Hergün" gazetesinin karşı yoldaki binasına gittim. Paramı aldım, Faruk beyin odasından çıktım, merdivenlerin başında Celal Sılay'ı gördüm.

- Paranı aldın mı? Nasıl, keyfi yerinde mi? Yüzü gülüyor mu? diye bir çırpıda beni soru yağmuruna tuttu. Sonra beni dinlemeden Faruk beyin odasına girdi. Tam sokağa çıkmıştım arkamdan.

- Eflatun! Eflatun! diyen Celal ağbinin sesini duydum; durup onu bekledim. O yüksek sesle:

- Eğer haberi olsaydı denizin
İnsanların ne maksatla sahilde dolaştığından
Böyle cilveleşmezdi güpe gündüz güneşle,
Böyle salına salına dalgalanamazdı!
Eğer malumu olsaydı ağacın
Meyvelerinin kapı kapı satıldığından,
Bu kadar kolaylıkla vermezdi can parçalarını,
Bu kadar cömert olmazdı!
...
Eğer vicdanı olsaydı, insanın
Her köşe başında bir dilenci bulunmazdı,
Parayla içilmezdi, su
Toprak parça parça satılamazdı.

Sustu! Kolumu tuttu, beni kendine çekti, iki eliyle yakalarıma yapışıp beni sarstı:

-Aldığın paranın çabuk yarısını bana ver! Faruk bey bana on para vermedi. Güya aylığımdan fazlasını avans olarak, parça parça çekmişim, iyi mi? 'Bizim Yıldızlar' dergisinin idarehanesine geldik. Ben masama geçip oturdum, Celal ağbi karşımda dikilmiş, elinde benim elli santilik tahta cetveli havaya kaldırmış gülüyordu:

- Güldüğüme bakma, çabuk paraları çıkar, salı günü saat ikiyi çeyrek geçe paran avucunda olacak, tamam mı?

Elimi cebime soktum, para zarfını sıkıca tuttum. Daha sonra içinden 15 lira çıkarıp verdim. Parayı elimden hızla çekip aldı, öpüp cebine koydu.

- Bu yetmez, ama hadi neyse, öyle olsun! dedi. Gidip masasına oturdu, bir sigara yaktı, derin bir nefes aldı, sonra benim masaya doğru sigara dumanını üfledi. Elini sıkıp, yumruk yapıp tavana doğru kaldırdı, sonra avaz avaz:

- Tutup saçlarından başımı*
İbret pazarında gezdireceğim,
Boyun eğmiştir, ümit etmiştir.. diye
Bu gafil başı teşhir edeceğim!
...
Dimdik duramadığı için kulların karşısında
Allah bu sırıtkan başdan utanacaktır!
Yüz karası olmak da devam etmemesi için:
Başım taşlar altında parçalanacaktır!
...

Yumruğunu masaya vurdu, havaya toz kalktı, masanın kenarından bir kaç sayfa kağıt etrafa uçuştu, mürekkep hokkasındaki kalem, havaya sıçrayıp yere düştü.

Masanın altına eğildi, kalemi alırken:

- Yahu adam iyi kötü siyasi düşüncesi oymuş buymuş beni hiç mi hiç ırgalamaz. Amma!.. edebiyatçı kişiliğine, kalemini saygı duyarım, şapka çıkarırım! O çok başka bir şey. Fakat böyle bir yerdeki bir insanın da, 50 yaşına merdiven dayamış bir adamın da buralarda, sende görüyorsun, salya sümük "âşık oldum Celal, araya gir şu işi hallet" demesiyle olur mu? Olur mu? Kendisi kaşınıyor! ben de o zaman "ver para güzel bir çiçek yaptırayım, üstad Peyami Safa size çiçek gönderdi diyeyim" diyorum. O da sevincinden uçuyor, bastırıyor parayı!..

- Sonra n'oluyor?

-N'olacak? bilmiyormuş gibi konuşma, çiçek paralarını Çiçek Pasajı'nda yemiyor muyuz?

- Ağbi beni karıştırma, ya bir ya da iki kez ısmarlamış olabilirsin, ama bu güne kadar nereye gittiysek "hesabı iste parayı öde! ben de on para yok" diyen sensin.

- Kesss!... fazla konuşma yerin kulağı var! Bana bak bu akşam! Bu akşam! Zennube'ye röportaja gideceğiz, tamam mı? ben karıyla konuşurken, sen de bol bol resim çekeceksin!

- Neyle çekeceim ağbi, fotoğraf makinası bende ne gezer?

- Haaaa! burada çekmecede, bokdan bir makine var!

-Ağbi o makinede hem film yok, hem de iki de bir kapağı açılınca film ışık alıyor!

- Boş ver yahu! çeker gibi yaparsın sen de. Garanti onda hazır resimleri vardır. Karı bir numara dansöz, bok gibi parası var. Çok da bonkör geçen gün çalıştığı yere şöyle bir uğradım, karı bana bitiyor! Öyle bir masa donattı ki görecektin, yedim içtim eğlendim on para vermedim. Bütün derdi 'Bizim Yıldızlarda' bir röportajının çıkması; ne istesem valla verecek! karı şahane, eti butu yerinde, bir memeleri var sorma, her biri kafam kadar; göğüslerinin uçunda birer püskül var, püskülleri göğüsleriyle yarım saat devamlı çeviriyor. Balık gibi pırıl pırıl ışıyor. Belden aşağısını gel sen gör! Gözlerin valla fal taşı gibi açılacak.

Masasından kalktı, iki eli arkasında, başı havada bir komutan edasıyla odada volta atıyordu. Bana doğru geldi, birdenbire masamın ortasına güçlü bir yumruk attı, sert sert bana baktı, işaret parmağını göğsüme doğru uzattı:

-Ayağa kalk! giy çeketini, tak fotoğraf makinesini omuzuna, düş önüme, dedi. Dediklerini yaptım! o hırıltılı bir sesle gülüyordu.

-Otur oğlum yerine enayi misin saat kaç? bu saatte nereye gidiyoruz?

Fotoğraf makinesini masanın üzerine koyarken arka kapağı yere düştü, yere eğilirken,

- Karının yanında da bu kapak yere düşecek, açılacak rezil olacağız, onun arasına bir kibrit çöpü, bir kağıt parçası sıkıştır bari?

Gitti yerine oturdu, cebinden benim verdiğim 15 lirayı çıkartıp tam üç kez saydı:

-Lokantaya vereceksin, otele vereceksin, kahveciye vereceksin, bana ne kalacak? Nasıl bir yere oturup, kafayı çekeceksin? Şimdi anladın mı? elin kıçı kırık dansözüyle röportaj yapmaya neden gideceği mi?

- Yalnız yeyip, içip, eğlenmek içinse boş ver ağbi, seni 'Çağlayan saz'a götüreyim hesaplar benden için rahat olsun!

- Zaten oraya gideceğiz enayi! beleş varken para mı ödeyeceksin? Haa! hemen kaçalım! bu gün ayın biri, millet borcunu almak için birer ikişer düşer! Hadi sallanma! O ara kapının aralığından Rumeli lokantasının garsonu göründü.

- Ne ulan! kaçıyor muyuz? Maaşlar akşama ödenecek, Rüstem ustaya selam söyle, biraz sonra dükkâna uğrar hesabı öderim, sözüm söz!

- Celal bey, geçen ay da öyle demiştiniz!

- Kes ulan! sen benim kim olduğumu biliyor musun? Şimdi seni şöyle el hareketimle, dötü boklu bir tavuğa çevirmeden defol!

Garsonun merdivenlerden koşarak indiğini duydum. Biraz sonra dışarıya çıktık, bir taksiye atladık, Rumeli lokantasının önünden araba hızla geçti. Sirkeci, Karaköy, Şişhane, Tepebaşı arasından Galatasaray'a geldik. Ben önde oturuyordum, Celal ağbi:

- Eflatun, hesabı öde burada iniyoruz, dedi.

Çiçek Pasajı'nın karşısındaki Nisuvar pastahanesine girdik, boş bir masaya geçip oturduk. Karşı masada 'Yeni Harman' dergisini çıkaran Garsi Ozansoy eşiyle, yanlarında da 'Nizam' gazetesini çıkaran

Nizamettin Nazif Tepedenlioğlu oturuyorlardı. Onlarla selamlaştık, Celal ağbi kahve, ben de bir çay söyledim. Masaların çoğunda yaşı geçmiş, çok şık, süslü şapkalı, kaşları alınmış kaş kalemiyle incecik kaş çizilmiş kadınlar, genç erkekleri sürmeli gözleriyle süzüyorlardı. Celal Sılay tavandaki avizeye tavandaki motiflere, duvardaki tablolara, caddeden gürültüyle geçen tramvaylara, bir genç kız gibi kırıtan kadınlara bakıp bakıp ikiye katlanmış bir kağıda devamlı bir şeyler yazıp duruyordu. Üçüncü kahvesini söylediği zaman hava iyice kararmıştı. Yarım saat daha oturup Nisuvaz'dan çıkıp tam karşımızdaki Çiçek Pasajı'nın yontularla süslü kapısından içeri girdik. Pasaj çok kalabalıktı, girişte soldaki ayak da servis yapan dar bir yere ite kaka girdik. İki bira söyledik, yandaki yemişçiden 200 gram tuzlu fıstık aldım. Biralarımızı yudumlarken Celal Sılay:

- Bir bir buçuk saat burada takılalım, sonra Çağlayan Saz'a gideriz, dedi.

Nikotinden iyice sararmış parmaktaki ıslanmış, bir santim kalmış 'Yenice' sigarasının izmaritini, alıp küllüğe bastırdı. O 37 yaşında, ben de 24 yaşındaydım ama, bir çok konuda onu uyarmak içimden geliyordu.

Çiçek Pasajı'ndan çıktık. Çağlayan Saz'ın bulunduğu İmam Adnan Sokağı'na doğru yürüdük. Çağlayan Saz'ın kırmızı neon lambaları, bir yanıp bir sönüyordu. Girişteki büyük cemakanların içinde, biraz açık saçık kadın resimleri aralarında dansöz bir saz topluluğunun resimleri vardı. Yalnız renkli neon harflerle bir kaç ses sanatçısının adları sıralanmış ve ayrıca "çılgın dansöz Zennube" yazıyordu. Sokak lambaları, karanlık İmam Adnan sokağını sanki yanan bir kaç mumun ışığı aydınlatmaya çabalıyordu. Şef garson Celal Sılay'ın önünde tesbih böceği gibi kıvrıldı. Önde bir masaya bizi oturttu. Sahnede saz topluluğunun eşliğinde beş şişman göbekli kadın, hep bir ağızdan koro halinde 'Sarı kurdelem sarı' şarkısını söylüyorlardı. Biraz erken gelmiştik, bizden başka iki üç masa da bir kaç kişi vardı.

- Burada rakı iyi gider Eflatun!

- Yok... Celal ağbi ben bira içeceğim, dedim.

Celal Sılay gözleriyle etrafı taradı.

- Karı ortalıklarda yok, biz bir şeyler söylesek mi acaba? dedi.

Sonra yanımıza gelen garsona bir küçük rakı bir peynir bir kavun, bir de bira dedi. Ben de:

- Bir de tuzlu fıstık, dedim.

Celal Sılay:

- On altı-on yedi yaşlarında yakışıklı biriydim. Bütün kızlar bana biterdi, o zaman Bursa Askeri Lisesi'nde öğrenciydim. Askeri üniformamız çok fiyakalıydı, paltomuzun yakasını kaldırırdık yakanın altındaki kırmızı saten astar pırıldardı kızların gözü kamaşır biz de hava atardık. Bir kızla karşılaştım o an ona çarpıldım takip evini öğrendim. Netice, araya birilerini koydum, çevirip meramını anlattım. Ona âşık olduğunu söyledim. Fakat o sözlü olduğunu, sevdiğiyle evleneceğini söyledi. Üzüntümden bir gecede bütün saçlarım döküldü, dedi. Bara doğru baktı, gözleri dolmuştu. Sonra bir sigara yaktı, üst dudağı, seyrek bıyıkları sigaranın nikotini ile sararmıştı.

Masaların arasından sanki dansöz gibi göbek atarak bizim masaya doğru gelen bir kadın gördüm. Celal Sılay ayağa kalktı ceketinin düğmelerini göbeği yüzünden zor ilikledi:

- Hoş geldin Zennube, bak sözümde durdum sana röportaja geldim, dedi.

Zennube ona sarıldı, iki yanaklarından öptü, benim de elimi sıktı, masaya oturdu, garsona işaret etti.

- Celalciğim, burada röportaj yapamayız sen yarın eve gel, evde daha rahat, güle oynaya olur.

- İyi, o zaman ben sana telefon ederim, dedi. Biraz sonra lacivert takım elbiseli, uzun boylu, iri yarı pala bıyıklı biri gelip karşımıza dikildi, bize kötü kötü baktı, belalı birine benziyordu. Celal Sılay sarardı. Zennube:

- Tanıştırayım, Cabbar Kerim kocam olur, adam oturdu altındaki sandalye çıtırdadı, ilerde gezinen bir garsona:

- Gel ulan buraya, diye bağırdı.

Garson gelip karşısında iki elini göğsüne kavuşturup eğildi:

- Buyur Kerim ağabey, dedi.

Cabbar Kerim masayı gösterdi:

- Çabuk kaldır bunları o biçim donat şu masayı, göreyim seni!

Celal Sılay, Kerim beye sigara paketini uzattı, elini ceketinin iç cebine sokup gümüş bir sigara kutusu çıkarıp açtı. Kutudan kendi sardığı bir sigara alıp yaktı. Zennube:

- Benim sahneye çıkma saatim geliyor, gidip hazırlanayım, dedi.

Zennube gitti, masa Cabbar Kerim'in istediği gibi donatıldı. Masada bir kuş sütü eksikti. Celal ağbi artık adama "beyefendi! beyefendi!" diye hitap ediyordu. Yenildi içildi, bir ara adam masadan kalktı, tuvalete doğru yürüdü, sonra dönüp dış kapıdan dışarı çıkıp gitti, bir daha da gelmedi. Celal Sılay'ın kafası iyiydi, ona bir şey söylemedim.

Biraz sonra Zennube sahneye çıktı, Celal Sılay beni dürttü:

- Kalk Eflatun, al makine de çek Zennube'nin bir kaç pozunu, demez mi? Ben de bir kaç kez makinenin kapağının açılıp düşmesine rağmen çok iyi açılardan şahane pozlarını yakaladım diyebilirim!

Yarım saat sonra Zennube de dış kapıdan sessiz sedasız çıkıp İmam Adnan'ın karanlık sokağında kaybolduğunu gördüm. Garson gelip hesabı istedi. Celal Sılay

- Zennube nerede? dedi. Garson:

- O biraz evvel gitti, dedi.

Celal Sılay bir kaç katlı ensesini kaşıdı kaşıdı!..

Uzanıp hesap pusulasını aldım, gözlerim faltaşı gibi açıldı. Elimi cebime sokup tam 65 lirayı masanın üzerine saydım 2.5 lira da bahşiş bıraktım. Dışarıya çıktık, biraz ilerlemiştik ki, arkamızdan korsan iki kişi bizi çevirdi, biri:

- Arkadaş sen sahnede resim çektin, bunun yasak olduğunu bilmiyor musun? Biz Çağlayan Saz'ın sözleşmeli fotoğrafçısıyız, müesseseye biz para ödüyoruz ya bize 50 lira ödersiniz ya da filmleri alırız. Tam iki bobin film çektim. Makinenin arka kapağını açıp içini gösterdim.

- Bak, içi boş, film koymayı zaten unutmuşum, dedim. İkinci adam:

- Bize numara yapma! ceplerini ararım! Ben de:

- Ara!.. dedim. Adam bütün ceplerimi karıştırdı, sonra:

- Tamam arkadaş, doğru söylemişsin, sende film milim yok! dedi. Çekip gittiler. Sigara almak için elimi cebime soktum; cebim de on para bile yoktu! Celal Sılay'a :

- Fotoğrafçılar cebimdeki bütün paraları almışlar! dedim.

- Dönelim, Çağlayan Sazın müdürünü tanıyorum ona söyleyelim, dedi.

Çağlayan Saz'ın müdürü küplere bindi. Şef garsona:

- Çabuk çağır bizim fotoğrafçıyı, çok çabuk buraya gelsin, bakalım!

Fotoğrafçı geldi ondan özür diledik, bizi çevirenlerin başka birileri olduğunu söyledik. Celal Sılay önde, ben arkada Taksim'e doğru yürüyorduk Celal Sılay:

- Zennuubeee!.. Zennuubeee!.. haaayaaatımm! diye yüksek sesle şarkı söylüyordu!

KAÇAK FİLM İCÂBI

mesutkara@kablonet.com.tr
Mesut Kara

Kelimelerden görüntüye yansıyan edebiyat uyarlamaları "Kitap Sayfasından Beyazperdeye"

Sinemanın da kendine özgü kuralları, olmazsa olmazları var. Anlatacağınız bir hikâye, bu hikâyeden yola çıkarak oluşturduğunuz bir senaryo olmalı örneğin. Anlatacağınız hikâye her şeyden önce kayda değer olmalı. Sonra diğer aşamalara geçersiniz. Çekim aşaması, çekim sonrası... Müzik, kurgu, v.d. Uzun bir süreç ve büyük paralar gerektiren, dünyadaki en zor 'mesleklerden' biridir sinema sanatı.

"Sinema, daha doğrusu 'sinematograf' Louis ve Auguste Lumiere kardeşlerin ve onlardan önce hareketsiz görüntülere hareket kazandırmak için uğraşan sayısız hevesli ve bilim adamının çabaları sayesinde bilindiği gibi resmi olarak 22 Aralık 1895 günü Paris'te Capucines Bulvarı'ndaki Grand Cafe'de düzenlenen gösteriyle doğmuştur." (1)

Ülkemizde ise sinemanın doğum tarihi tartışmalıdır diyebiliriz. Son yıllarda araştırmacıların bulduğu yeni belgelerle bu tartışma devam etse de, sembolik olarak 14 Kasım 1914 yılı Türk sinemasının doğum tarihi olarak kabul edilir. Doğum tarihinde olduğu gibi bir çok alanda da belirsizlikler, tartışmalı ya da eksik ve yanlış bilgiler olduğunu söylemek abartılı olmaz. Karanlıkta el yordamıyla, büyük özveriler ve sevgiyle yapılan sinema ülkemizde ne yazık ki hiçbir zaman sanayi olamadı. Sanayileşemeyen sinemanın arşivi, müzesi de olamadı. Araştırmacıların ulaşabileceği derli toplu bir arşiv, kolay ulaşılabilecek belgeler yok denecek kadar az. Yıllardır araştırmalarıyla, tarih çalışmalarıyla, tuttukları notlarla, yıllarını vererek edindikleri ve ortaya çıkardıkları belgelerle sinema tarihimize ışık tutan **Giovanni Scognamillo, Nijat Özön, Agah Özgüç, Burçak Evren, Gökhan Akçura** gibi önemli araştırmacılar sayesinde her gün yeni bilgiler edinebiliyoruz. Belleğine, araştırmacı ruhuna, sinemaya olan tutkusuna hayran olduğumu rahatlıkla söyleyebileceğim, Türk sineması araştırmacısı **Orhan Ünser** de konusunda bir ilk olan **Kelimelerden Görüntüye** (2) adını verdiği bir açığı kapatan, çok önemli bir çalışmayla çıktı karşımıza geçtiğimiz aylarda.

Orhan Ünser, *"Türk sinemasının beslendiği edebi kaynaklar ve uyarlama yapılan filmlerin eşleşmelerini, etraflı bir belge taraması ışığında"* titizlikle inceliyor kitabında. "1917'de **Sedat Simavi** tarafından sinemaya uyarlanan **Mehmet Rauf** imzalı **'Pençe'**den, **Doğu Yücel**'in ***'Hayalet Kitap'*** romanından esinlenen **Taylan Biraderler** yönetimindeki 2003 tarihli ***'Okul'***a kadar getiriyor" araştırmasını.

Orhan Ünser, *"edebiyat uyarlamaları üzerine kaynak kitaplara dayalı karşılaştırmalı bir deneme girişimi"* olarak nitelediği eserini *"Her roman (öykü/tiyatro oyunu) sinemaya uyarlanabilir"* cümlesi ile başlatıp, *"Hiçbir roman (öykü/tiyatro oyunu) sinemaya uyarlanamaz"* saptaması ile sona erdiriyor. Ayrıca **Orhan Ünser**'in bu titiz çalışması bugüne dek bir çok kaynakta hatalı ya da eksik olan bilgileri düzeltmemizi, doğrusunu öğrenmemizi de sağlıyor.

"Sinemamız açısından olaya baktığımızda popüler romanların sinemalaştırılmasının yaygın olduğu görülür. Sözlü kültür iletisinin yaygın olduğu toplumumuzda yazılı kültür hep ikinci planda kalmıştır. Bir romanı okumak yerine, okuyan birine anlattırmak yaygın bir göstergedir. Okuyucuya yönelik popüler romanlar bu nedenle sinemamız için bulunmaz bir hazinedir; çevrede adı çok edilen olayları anlatan romanları görsel olarak 1,5-2 saat içinde beyazperdede izleyerek okumuş gibi olmak sinemamızın (hele Yeşilçam döneminde) genel seyirci kitlesi için yeterli olacaktır. (3)

Sinemamızın Yeşilçam diye adlandırdığımız döneminde, 50'li, 60'lı yıllarda çok sayıda ve ağırlıklı olarak ticari kaygılarla film üretiliyordu. Üç yüzün üzerinde film üretildiği yıllar yaşandı. Sinemanın ilk yıllarında özgün senaryo üretecek kadro ve birikim olmaması nedeniyle, çok filmli Yeşilçam döneminde de hem yeterli senarist olmamasının, hem de o kadar filme özgün hikâye ve senaryo üretilememesinin etkisiyle dönemin yazınsal alanından besleniyordu sinema. ***Kelimelerden Görüntüye***'de ayrıntılarıyla anlatılan edebiyat uyarlamaları geçer akçe oluyordu sinemacılar için. Son on beş yılda ortalama 10-17 film üretiliyor her yıl. 80'li yıllardan itibaren star sisteminin, Yeşilçam döneminin bittiğini, bunun yerini 'oyuncu sinemasının', 'yönetmen sinemasının' aldığını söyleyebiliriz. Artık yönetmenlerin, genellikle kendi özgün hikâyelerini, özgün senaryolarını filme aktardığını görüyoruz.

Orhan Ünser de, kitabının "Son Söz"ünde **Rıza Kıraç**'tan alıntıladığı şu cümlelerle bitiriyor araştırmalarını: *"Aslında şöyle demek mümkün artık, kendilerini edebiyatçılar kadar özgür hisseden ve istediği konuları kendi estetik görüşleriyle sinemaya aktaran yönetmenlerimiz var"*, ve artık eskisi kadar uyarlama yapılmıyor.

---

(1) Türk Sinema Tarihi, Giovanni Scognamillo. Kabalcı Yayınevi, İstanbul 1998
(2) Kelimelerden Görüntüye, Orhan Ünser. ES Yayınları, 2004
(3) Orhan Ünser. a.g.e. s.13

Yeşilçam Hatırası

Yılmaz Güney, Endişe filminin ilk sahnelerinde. Bu fotoğrafın çekilmesinden kısa bir süre sonra savcıyı öldürdüğü gerekçesiyle tutuklanır. Savcı tahrik edici ağır hakaretlerinin, küfürlerinin ardından sandalyeyle saldırır Yılmaz Güney'in üstüne. Kazayla patlayan silah savcının ölümüne neden olur. Bu olayda da hak etmediği çok ağır bir ceza ile bir kez daha cezaevine girer. Yarım kalan rolü, bu yıl yirminci ölüm yıldönümü nedeniyle bir kez daha anacağımız ve Yılmaz Güney'den tam bir yıl sonra talihsiz bir kazada yitirdiğimiz Erkan Yücel oynar. Erkan Yücel Endişe'de oynadığı Cevher rolüyle 12. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde ve 20. San Remo Sanat Filmleri Festivali'nde En İyi Erkek Oyuncu ödüllerini alır.

"Anladım ki evrende hiçbir şeyin, onun kocaman gidişinden haberi yoktu."

Günhan Kuşkanat,
Kış Leylekleri'nde ilk kitabın tutukluk ve acemiliklerinden uzak, renkli bir dünya yaratıyor. Her öyküde farklı bir ses yakalıyor. Çağımızın öykülerini sıcak, sıcak olduğu kadar da sağlam bir dille yazıyor.
Türk öykücülüğünde yeni ve güçlü bir kalemle tanışmak için kaçırılmaz bir fırsat bu.

DK DOĞAN KİTAP
www.dogankitap.com.tr

DPNdesign

KAÇAK SÖYLEŞİ

Nena Çalidis

Türkiye'de yaşayan Fransız romancı Giselle'in son romanı Mahperi Hatun, Selçuklu dönemindeki saray yaşantısına eğiliyor. Yazarla, romanı ve Türkiye hakkında söyleştik.

Gisele'in ilk kitabı ***İstanbul'dan Pencereler***'i tesadüfen keşfetmiştim. Kitabın tadı okurun dimağında kalıyor açıkçası.... Şimdilerde ise ***Mahperi Hatun*** (GiTa Yayınları) romanı çıktı. Selçuklu Hükümdarı Alaeddin Keykubad'ın yaşamını ele alsa da romanın asıl kahramanı, eşi Mahperi Hatun.

Mahperi Hatun romanınızın yazım ve araştırma sürecinden söz eder misiniz?

Türkiye'ye geldiğimde bu ülke üzerine fazla bilgim yoktu. Gezip gördükçe, insanlarını tanıdıkça ülkeyi sevmeye başladım. Özellikle Kapadokya'ya ve Pamukkale'ye hayran kaldım. Konya'da Mevlana Müzesi'ni gezdikten sonra mevleviler üzerine araştırmalara başladım. İnsanların din savaşı yaptıkları dönemde bir filozof hoşgörü dolu şiirler yazıyordu. Genelde Ortaçağ benim hep ilgimi çekmiştir. Behaeddin Veled, Mevlana derken Alaeddin Keykubad'ı keşfettim. Senelerce Türkçe belgeleri araştırdım. Bu araştırmalardan sonra yazmaya başladım. Üç yıl sürdü. Yazarken de, romanımın gerçekle örtüşmesi için bazen bir düğme için bazen bir kumaş için, günlerce araştırma yaptım. Kullandıkları günlük eşyaları müzelerde inceledim, müzelerde bulamadıklarımı tarihi kitaplardaki fotoğraflardan araştırdım. Asıllarına sadık kalarak anlattım. 13. yüzyıla inmek gerekiyordu. Yaşam bu günden çok farklıydı. O zamanlar insanlar nasıl yaşardı ? Saraylar ve kervansarayların mimari yapıları nasıldı? Ne giyerlerdi? Ne yerlerdi? Anlayışlar, inanışlar, ananeler, eşyalar, kısacası tüm yaşamın incelenmesi gerekiyordu. Bunun için romanın geçtiği yerleri gezdim, inceledim. Ama hiç bir zaman unutmamak lazım, tarih kitabı değil bir roman yazdım.

Romanınızı tarihi roman olarak nitelememiz mümkün mü?

Tarihin bir kesitini, yıllarca inceliyorsunuz ve elde ettiğiniz verilere dayanarak bir kurgu oluşturuyorsunuz. Ve bunun tarihi gerçeklerle bire bir örtüşmesine çok dikkat ediyorsunuz. Neticede elde ettiğiniz eser bence tarihi roman oluyor .

Romanın ne kadarı kurgu, ne kadarı gerçek?

Tarihi kişiler ve tarihi olaylar üzerine yazılanlar gerçek. Tarihi kişiliklerin karekterlerini ve fiziki yapılarını eldeki verilere sadık kalarak şekillendirdim. Mesela Alaeddin Keykubad tüm kaynaklarda eli açık, eğitimli, aydın, sanat âşığı, hoş görülü biri, büyük oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev ise tam aksin , zayıf kişilikli , bir sürü kötü huyu olan bir kişilik olarak anlatılıyor ki, iki emir, biri Celaleddin Menguberti olmak üzere, kızlarını evlenmek üzere ona vermiyorlar. Kıpçak Eraslan, doktor Salomon... benim kahramanlarım.

Saadeddin Köpek' in, Mahperi Hatun aşkı da benim hayal ürünüm, ama zamana ve şartlara çok güzel uyan bir kurgu...

Romandaki amacınız ne idi Selçuklu kültürünün ve yöneticilerinin hangi yönlerini ortaya çıkarmak istediniz?

Selçuklulara ilgi duymamın nedeni, benim kişisel olarak genelde Ortaçağı Ortaçağ, edebiyatını sevmemden geliyor. Mesela Yuvarlak Masa Şövalyeleri romanlarını çok severim.

Fakat benim bu romanda özellikle vurgulamak istediğim, Selçukluların devirlerine göre çok zevkli, gelişmiş bir medeniyete sahip olmaları. Onların döneminde bütün Anadolu yeniden imar edildi. Ticaret durma noktasına gelmişti. Yaptıkları kervansaraylarla tüm yolları yeniden çizdiler ve güvenli seyahat etmeyi sağladılar. Ne yazık ki bu kervansarayların çoğu bu gün yıkık dökük, harabe halinde. Restore edilmişler bize o dönemin muhteşemliğini göstermektedir. Anadolu da yaşayan değişik ırktan ve

dinden olan tüm kültürleri bir bayrak altında toplayıp bir Anadolu birliği kurmak Alaeddin Keykubad'ın en büyük hayaliydi. Anadolu Selçukluları'nın değişik kültürlere, özellikle diğer dinler karşı gösterdikleri hoşgörü insanda hayranlık uyandırıyor. Mesela Mahperi Hatun, Hanım sultan olmasına rağmen hıristiyan olarak dini uyguladı, hatta sarayda ufak bir kilisesi bile vardı. Oğlunun iktidar gücünü sağlamlaştırmak gerektiğinde Müslüman oldu. Bunun yanında Mevlana Celaleddin Rumi'nin dinler arasında fark gözetmeksizin bir hoşgörü sunan felsefesi o dönemde yeşerdi.

Romanın bir noktadan sonra Mahperi Hatun üzerine kurgulandığını görüyoruz Mahperi Hatun nasıl bir kişilik?

Başlangıçta, Alaeddin Keykubad üzerine yazmaya başladım. Ama zamanla Mahperi Hatun ısrarla bana kendini kabul ettirdi. Ve kendiliğinden romanın önemli kişisi oldu. Kesin olan bir şey varsa, o da Mahperi Hatunun tarihte çok önemli bir kişi olması. O dönemde kadınlardan pek bahsetmeyen kitaplar ondan adıyla bahsediyor. Üstelik İslam dünyasında yapılan ilk külliye Mahperi Hatun adınadır. Onun hayatını hayal etmeyi denerken ve bilgi boşluklarını hayalimle doldururken ortaya çıkan kişiye tutkuyla bağlandım. Ve romanda kol kola yürüdük .

Mahperi Hatun'un başından geçenleri göz önünde bulundursak Mahperi Hatun'un yaptığı 'kötülükleri' var olma mücadelesinin bir parçası olarak tanımlamak ne kadar doğru?

Mahperi Hatun bir trajedi veya destan kahramanıdır. Bir anne olarak oğluna olan tutkusu, sırf oğlunun geleceği için, Mahperi Hatun'a sıradan bir kadın olsaydı yapmayacağı olayları yaptırdı. Aslında ana hatlarıyla kötü bir insan değil. Sahip olduklarını kaybetmemek için savaşıyor.Unutmamak lazım ki o bir roman kahramanı. Herkesin iyi, her şeyin günlük güneşlik olduğu durumlardan pek roman çıkmıyor. Sadece iyi duygularla edebiyat yapılamıyor.

Romanı çok objektif yazdınız, tüm bu tarihi olaylara bir adım geriden nasıl bakmayı başardınız?

Kesin olan şu; objektif olmak için o dönem hakkında oluşmuş ön yargılardan arınmalıydım objektif olmak için. Böylesi anlayışlardan kendimi soyutlamak benim hareket noktam oldu. Unutmamak lazım ki 21 yıldır Türkiye'de yaşıyorum. İki kültürü de özümsemiş olmam bende hoşgörüyü geliştirdi. Amacım edebiyat dünyasında kendine pek bir yer bulamamış ve beni etkileyen bir dönemi yeniden yaşatmaktı. Bunun içindir ki bu medeniyetin büyüklüğünü gösteren bir çeşit Selçuklu Destanı yazmaya çalıştım.

Daha önce yayımlanan *İstanbul'dan Pencereler* başlıklı bir kitapınız var şimdilerde ise gene istanbul üzerine bir kitabınız daha var, biraz ondan söz eder misiniz lütfen?

Istanbul'a yerleştikten sonra, bu şehir benim esin kaynağım oldu. Bu şehirde, en sevdiğim şeyler, değişik kültürlerin beşiği olması. Işte bu kaynaşma, İstanbul'a olağanüstü bir zenginlik veriyor. Bu şehir beni büyüyüyor ve durmadan bana yeni ilham kaynakları sunuyor. ***İstanbul'dan Pencereler***; başlangıçta romanı, Fransız okur için yazdım, Istanbul'u daha yakın'dan tanıtmak amacıyla. Yirmi yıllık İstanbul hayatım'da beni en çok etkileyen konu, ayrı dil'den, ayrı din'den, ayrı kültür'den gelen insanların uyumluluk içinde yaşadıklarını. Kitabim'da, aynı apartman'da yaşayan, ayrı kültür 'den gelen insanların dostluk içinde yaşadıklarını göstermek istedim.

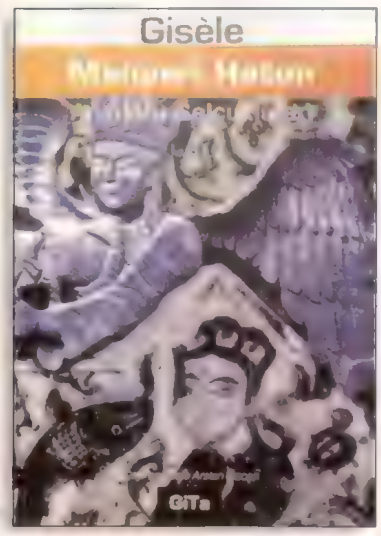

yeni Hayat
Bol dumanlı, hususi kokulu gazete
Yenilendi

KAÇAK ALMANYA HABER

Gültekin Emre

Yazarların çalışma odaları- Don Kişot ve Türkiye'nin çıplak tarihi

Yazarların çalışma odalarını kim merak etmez, demeyin. Ne meraksız insanlar var etrafımızda, kitaba, yazara, sanata uzak duran, kendi kabuğuna çekilip yaşayan kitapsızlar çok! Bir yazarın çalışma odasını tahmin etmek hiç de zor değil gibi geliyor insana, ama hiç de öyle değil. Genellikle evin en küçük odası onlarındır. Her yer kitapla dolu olduğu için rahat geçilemediği gibi, misafir ağırlayacak bir yerleri bile yoktur. Raflardaki kitaplar nasıl dizilirse dizilsin, aralarında, ya da önlerinde küçük biblolar, kartpostallar, ödül plaketleri, fotoğraflar yer alırsa alsın, çalışma masasında daktilonun yerini çoktan bilgisayarlar aldı. Yazıcılar, resim göndericiler ve hantal ekranların yerine dizüstü bilgisayarlar kalemlerin, kâğıtların arasında yazılmak için açılmayı bekler uslu uslu. Yarı açık bir kitap, notların alındığı defterler, kalem kutuları, kahve fincanı, küllük, tılsımlı sayılan objeler, sevdiklerinin fotoğrafları, mek-

tuplar, yazılmış, düzeltilmiş metinler, bir derginin yeni sayısı... yazarın masasının zenginlikleridir olsa olsa, pislik değil! Zengin bir dünyadır yazarların çalışma masası! Bu daracık odalar ne fırtınalar, ne gözyaşları döktürecek, ne şimşekleri üstüne çekecek, ne sevgi sözleri yağdıracak, ne erotik düşler kurduracak, ne kahramanlık destanlarına besmele çektirecek metinlere, anlatılara, imgelerle yüklü şiirlere ev sahipliği yapacak, kimbilir! ... Onca metin ve şiir için ekran başına geçilmeyi bekleyen bilgisayarları yazarlar ne kadar bekletebilir ki? Çalışma masası ister antika olsun, ister çağdaş görünüm taşısın, yazarın oturacağı koltuk, ya da sandalye mutlaka rahat olmalı. Masada şık bir gece lambası olmazsa olmaz. Gece çalışmaları için. İster çalışma odanız için, ister salonunuz için **Paschen Bibliotheken** size bu konuda yardımcı olmaya hazır. Yeter ki siz kütüphanenizi nasıl alacağınızı söyleyin. Kütüphanenizde neler istediğinize karar verin, gerisine karışmayın. Bir de hangi odaya kurmak istiyorsunuz kütüphanenizi, onu söyleyin ötesini ustaya, deneyli ellere bırakın. Bu aralar pek çok dergide, gazetede kütüphane kurma reklamlarından geçilmiyor. Aydınlık odalarda dizi dizi raflar, pencere kenarında insanda çalışma ve yazma hevesi uyandıran bilgisayarlı rahat masalar, koltuklar göze batıcı bir biçimde fotoğraflanmış ve tüketicinin emir ve görüşlerine hazır hale getirilmiş. Reklam sektörü bu işe de el atmış ve bu işin erbâbı firmayı, gözümüze sokmaya çalışıyor. Kütüphane kurmaya siz karar veremiyorsanız ve evinize bir kütüphane kuramıyorsanız, sizin yerinize bunu yapacak, hem de çok iyi yapacak birileri var. Yeter ki siz buna –bari- karar verin, kaleme kâğıda sarılmasanız bile; bir kütüphanem mutlaka olmalı diyorsanız. Yazarlar için çalışma odası nasıl gerekliyse, çağdaş insanlar için de kütüphane o kadar vazgeçilmez, önemli. Kitaplarınıza sevecekleri bir yuva kurmanızın zamanı gelmedi mi hâlâ? Verin artık kararınızı ve adı geçen firmayı hemen arayın!

4 Mart Cuma günü Almanya saatiyle 22.10'da *ARTE*'de yayımlanan **Don Kişot** belgeseli ve ardından "*Manchalı Adam*" adıyla sunulan müzikal, tek kelimeyle enfesti! Don Kişot Müzikalinde **Peter O'Toole** ve **Sophia Loren** ikilisi rol alıyorlardı.. Malûm, **Don Kişot**'un 400. yılı 2005'te Dünyada ve İncil'den sonra en çok okunan kitap **Don Kişot**. Kendi yaptığı şövalye giysileriyle serüvenden serüvene koşan, hayal dünyasında dolaşan, hayata farklı açılardan bakan, ölürken ise gerçeği gören şövalyenin dünyası günümüze de ışık tutuyor. Yoksul bir sağlık memurunun yedi çocuğundan biri olan **Miquel de Cervantes**, babasının mesleği nedeniyle ek çok yer gördü, bu nedenle eğitimini sürdüremedi. Haçlı Seferleri'ne katılmak için donanmada görev almak için üzere İtalya'ya gider. 1571'de İnebahtı Savaşı'nda Osmanlı ordusuyla yüz yüze gelir, savaşır. Bu savaşta sol elini kaybeder. Dönüş yolunda Cezayir'deki Türk korsanlarca esir alınır. 1875-1880'de tam beş yıl esir olarak yaşar. Ailesinin topladığı fidye sayesinde esareti son bulur. İspanya eski İspanya değildir: Pahalılık artmış, yaşam koşulları değişmiştir. Yaralı, yorgun ve perişan **Cervantes**, işte bu dönemde edebiyata eğilir. Donanmada ambar memuru olarak çalışırken yaptığı bir hata yüzünden hapse atılır. 1605'te **Don Kişot**'un ilk cildini hapiste yazar. On yıl sonra da ikinci cildi yayımlar. Üne kavuşur ama, yoksulluk içindedir. 1666'da Madrid'te öldüğünde ardında **Don Kişot**'tan başka **Örnek Alınacak Öyküler, Sekiz Komedi** ve **Sekiz Yeni Perde Arası**... gibi yapıtlar bıraktı.

Cervantes'in çalışma odası nasıldı, nasıl bir ortamda yazardı, masasında hangi objeler vardı?... bu tür ince ayrıntıları bilen birileri vardır belki ama, ben bilmiyorum.

Cervantes üzerine **yayımlanan** kitapları saymanın olanağı yok, **Don Kişot**'un yeni ve özgün baskılarını da. Yalnızca **Turgenyev**'in önsözüyle **İnsel Verlag**'ın cep kitapları dizisinde üç cilt halinde okura sunulan pırıl pırıl baskının desenlerini de **Gustave Doré**'nin yaptığını söylemekle yetinelim burada. **dtv**

Verlag da, resimsiz, değişik, ucuz bir baskı sunuyor okurlarına.

Don Kişot'ta yoksul düşmüş ve yaşlanmış bir soylu ile çalışmak zorunda olan bir köylünün serüvenleri ele alınıyor. Çökmekte olan düzenin temsilcisi sıfatıyla varlığını tehdit ettiğine inandığı düşmanlarına karşı şövalyeler dünyasına katılır. Yanında da komşu köyden **Sancho** vardır. **Sancho**, yel değirmelerini düşman olarak gören efendisinin aklından bir zoru olduğunu anlamakta gecikmez. Efendisinin hayal dünyasını kabullenmekte başka çaresi yoktur bu saf köylünün. İnançla ve inatla kötülüklerle ve kötü kişilerle savaşırlar, herkes onlarla gırgır geçerken. **Don Kişot** ölüm döşeğinde yaptıklarının anlamsızlığını kabul eder. **Sancho** ise hayal âlemine devam! Çağına karşı savaşın simgesi olur **Don Kişot**. **Nâzım Hikmet**, onu "Ölümsüz gençliğin şövalyesi,/ellisinde uydu yüreğinde çarpan aklına,/bir Temmuz sabahı fethine çıktı/güzelin, doğrunun ve haklının:" derken, **Don Kişot**'un davasında ne kadar haklı olduğunun altını çiziyor bu dizeleriyle.

Almanya'da iki dilde yayımlanan ve "Gülmek sağlığa yararlıdır" sloganını alnına yapıştıran **Don Quichotte** mizah dergisinin 7. sayısı da yayımlandı Dergide "Çifte vatandaşlık krizi" ön kapaktan veriliyor: Karikatür, pasaportunu tabanca gibi alnına dayamış intihar etmek üzere olan bir işçimizi gösteriyor ailesinin gözü önünde, (Elli bin Türk kökenli Alman'ın Alman vatandaşlığını yitireceği haberi yorumlanıyor bu karikatürde. Türk pasaportlarının da işe yaramadığı. Türk hükümetine de anlamlı, acı mı acı da bir gönderme, anlayan için elbette!). Günlerdir Almanya'yı sarsıp duran, yani Almanya'da yaşanan futbolda şike skandalı da arka kapakta, **Hayati Boyacıoğlu**'nun karikatürüyle yorumlanıyor.

Bir de **Son Kişot** adıyla zar zor 9 sayı yayımlanabilen bir şiir dergimiz var ki, henüz görmeyenlere duyurulur.

Gelelim **Türkiye'nin Çıplak Tarihi**'ne. Almanya ile bu kitabın ne ilişkisi var demeyin sakın. Neden olmasın? Soruma hanginiz yanıt verebilir acaba? Editör **Cem Mumcu**'nun hazırladığı kitapta 53 yazar 56 yılı değerlendiriyor. Ayrıca 8 fotoğrafçı, ressam ve sanatçı da ürünleriyle katkıda bulunuyorlar kitaba. Kitap, **Oktay Akbal**'ın kendi 1946 yılını değerlendirmesiyle başlıyor ve 2001'e **Ece Temelkuran**'a kadar geliyor. Yazarın en çok etkilendiği, unutamadığı, ya da editörün yazmasını istediği yılı üstlenmesiyle ortaya çıkmış çıplak tarih yazıları. Kitabın içeriğinin iyi bir buluş olduğunu, yazarların da isabetli ve iyi bir seçimler olduklarını kabul etmek gerekiyor. Böylece yazarlarımızın gizli günlükleri, tuttukları notlar da ortaya çıkıyor ve yazarın yazdığı yıl içindeki dünyasını da öğreniyoruz ilk ağızdan. **Fazıl Hüsnü Dağlarca**'nın 1947'de yaşadıkları, **Arif Damar**'ın 1949'da başına gelenler, **Ara Güler**'in 1950'deki günleri, **Ece Ayhan**'ın 1960'ı merak edilmez mi? **Ferit Edgü** 1964'te neler yaşamış, **Doğan Hızlan** neden 1965'te karar kılmış, **Pınar Kür** 1969'u nasıl yaşamış, **Hulki Aktunç** için 1975 nasıl bir yıl olmuş?...gerçekten heyecan verici ve keyifle okunuyor yazarların yıl yıl Türkiye tarihiyle birlikte kendi kişisel tarihlerini buluşturmaları.

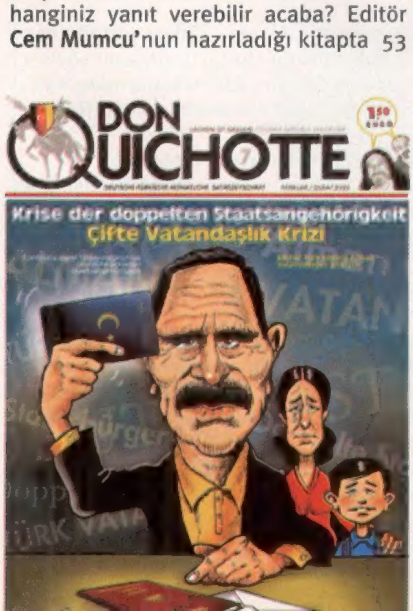

Cem Mumcu, unutamadıkları yıllar değerlendirecek yazarların çalışma odalarının, ya da çalışma masalarının fotoğraflarını da yayımlasaydı keşke. Onların hangi ortamlarda yazdıklarını görmemiz açısından önemliydi bu bence.

Gelelim işin Almanya boyutuna. Bu kitabın bir de Almanya'yı, Avrupa'yı kapsayan baskısının hazırlanmasını öneriyorum. **Cem Mumcu**'ya. Neden mi? Göç sürecini bire bir yaşayan insanların - yazarların, ressamların, heykeltıraşların, müzisyenlerin, sinemacıların, gazetecilerin, siyasi sığınmacıların, sendikacıların... en unutamadıkları yılı merak edilmez mi? Onlar en çok etkilendikleri yılları yazarlarsa, aynı zamanda göçün belgesel tarihine de büyük katkıda bulunmuş olurlar, diye düşünüyorum. Sonra göçün, Türkiye'nin yakın tarihiyle iç içe bir ilişkisi de var yıllardır kopmadan sürüp gelen.

Benim Berlin'de yaşadığım yirmi beş yılda içinde unutamadıklarım, beni ve dünyayı yakından etkileyeni o kadar çok ki, hepsini ayrı ayrı yazmak başlı başına büyük bir çalışmayı gerektirir. Berlin'e ayak bastığım yıl olan 1980'i unutmam hiç de kolay değil. Henüz 12 Eylül 1980 askeri darbesi olmamıştı. Ben Berlin'e geldikten birkaç ay sonra gerçekleşti darbe ve sonuçlarını çok yakından gözlemledim siyasi sığınmacıların dünyasında. Arada elbette yazılacak pek çok şey var. 80'li yıllarda yükselişe geçen Alman milliyetçiliğinin yabancıları sindirme politikasının, baskınının bizimkileri nasıl tedirgin, huzursuz ettiğini, buna karşılık Türk gençlerinin "çeteler" halinde örgütlenişlerine de yakından tanık oldum. 1989 yılını da unutamıyorum. Çünkü, hiç yıkılmayacakmış gibi duran ve Berlin'i ikiye bölen, Batı Berlin'i bir adaya dönüştüren duvarın yıkılışına çok yakından tanık oldum. Duvarın Berlinlilerce nasıl paça parça edildiğini yaşadım, gözlerimle gördüm, filmini çektim.Ve daha neler neler!...Ya giderek artan işsizlik, pahalılık ve yoksulluğun altında kalanlar, ezilenler. Almanya'nın sosyal devlet olarak gücünü ve itibarını yitirmeye başlamasının bizimkilere nasıl yansıdığını kim merak ediyor bugün. Demem o ki, yani yurtdışındaki bizimkilerin işçisiyle, sanatçısıyla yaşadıkları unutulmaz yıllar için de söyleyecekleri çok şeyleri var. Bunu demek istiyorum. Yıllar geçip gidiyor. Tarih devam ediyor oysa. Bellekler zayıflıyor, kimi şeyleri arada bir anımsatmak, anımsamak gerekiyor gibime geliyor.

Elbette Nobelli Macar yazar **Imre Kertész**'in kitaplarının Almanya'nın en saygın yayınevlerinden olan **Suhrkamp** yerine, bundan böyle bir başka önemli yayınevine **Rowohlt**'ta yayımlanacak. Böylece o da, kendi alanında bir transfer gerçekleştirmiş oluyor. Çağımızın en önemli yazarları arasında sayılan **Kertész**, kitaplarının değişik yayınevlerinde yayımlanmasına bir son vermek için, yapıtlarının tümünü tek bir yayınevinin çatısı altında toplama kararını basına açıklayınca, Türkiye için pek önemli olmasa da Alman basınında hayli yankı buldu bu haber. Doğaldır ki yeni romanı da bu yayınevinde prestijli bir biçimde okura sunulacaktır yakında. Bir yazarın tek bir evi olmalı, tek bir eve bağlanmalı, diye düşünür Batılı yayınevleri. Değişik yayınevlerinden kitap çıkaran yazara pek rastlanmaz bizdeki gibi. Macar romancının çalışma odasının, çalışma masasının fotoğrafı bir yerlerde mutlaka yayımlanmıştır. Arasam kolayca da bulabilirim belki.

400 yaşına basan **Don Kişot** hâlâ yaşıyor, **Imre Kertész**'in yazdıkları da yaşıyor çırılçıplak tarihimiz içinde, kütüphanelerimizde durduklarına göre.

Faruk Kaya
faruk.kaya@mynet.com

Alaturka-Alafranga Yemek, Tatlı-Pasta Kitabı

Öncelikle bu ayki Tozlu Raflar'a kitaplığının kapılarını sonuna kadar açan, kendi çapında da şahane bir gurme olan Mehmet Altuntaş'a teşekkürü bir borç bilirim. Sadece tarihi eser değerindeki bu yemek kitabını değil, diğer kitabımızı da aynı kitaplıktan tedarik ettiğimi söylemeliyim. Yani bu ay tanıtım işi beleşe geldi, kitapların bugünkü fiyatlarını sormayın bana.

Fahriye Nedim tarafından hazırlanan 1969 basımı eserimiz sadece konusu ile değil muhabbetleriyle de gıda olabilecek muazzam bir yapıt. Türlü türlü yemek tarifi arasından sizler için seçtiğim konu, yumurta. Ne oldu, şaşırdınız mı? Hiç şaşırmayın, bu kitap sayesinde yumurtanın piri olacaksınız. Rafadan yumurta yapmak ne de zordur, herkes bilir. Ahan da size bu işin incelikleri: "Gayet taze yumurtaları fıkır fıkır kaynayan suya atınız (su fıkır fıkır kaynayacak ona göre), üç dakika geçince soğumamak için sıcak beyaz bir beze (neden beyaz bez, kırmızı olmuyor mu diye sormayın, böyle bir bilgi verilmemiş) sarıp sofraya sununuz. İhtar: (böyle bir uyarıcı bölüm bile düşünülmüş) Mezkur suya yumurtaları atıp on beş dakika geçince çıkarıp soğuk sudan geçirseniz hazır lop yumurta olur, yeniş şekli herkesin keyfincedir (yani demek istiyor ki; rafadan yumurtayı yaparken üç dakikayı geçirdin, sakın tırsma, lop yumurta da güzeldir, bununla idare et).

"Yumurtanın Tazesini Anlama Usulleri" diye bir bölüm var ki, sanırsınız fizik-kimya deneyi yapıyorsunuz. Hiç bir yorum yapmadan birkaç satır aynen alıntı yapıyorum: Yumurtayı güneşe yahut karanlıkta lambanın yakınına ve ışığına sol elin üç parmak ucuyle tutunuz. Sol elinizi yumurtanın üst tarafına temas ettirerek yumurtaya gölgelik verip baktığınız noktadan ziyası menedip bakışı yumurtaya hasrediniz.

Yumurta taze ise büsbütün olgun ve sarımsı şeffaf görürsünüz. Yumurta su ile de muayene olunur. 125 gram tuzu bir litre safi su içinde eritiniz. Bugünün yumurtası ise suyun dibine iner. Dünkü yumurta ise suyun yüzüne çıkmak ister, 3 veya 4 günden ziyade ise suyun üstünde yüzer ve kaç günlük ise kabuğu o nisbette suyun sathından yukarı durur.

Yumurta konusunda bu kadar titiz bir çalışma sergileniyorsa diğer teferruatlı yemeklerin tariflerini siz düşünün artık. Geceleyin çorap tamir etmek, Bıçaklardaki balık kokusu, Farelerle Savaş, Banyoları nasıl temizlemeli...

tarzında püf noktalar ve hatta mevsimlere göre ay ay ne pişireceğiniz konusunda da sizlere yardımcı olacak listeler mevcut. Bilmediğimiz terimlerin anlamlarını öğrenmek için "Lügatçe" diye bir sözlük bile düşünülmüş fakat gel gör ki; kitabımız bir hayli eski basım olduğundan açıklama yapılan dili çözmek için de ayrıca Osmanlıca bir sözlük gerekebilir. Kitabımızın eski fiyatı 750, ciltlisi 1250 Kuruşmuş. Cilt dedikleri de ne pahalı bir şeymiş arkadaş. Tabii eserimiz ciltli olmasaymış bugünlere sağlam bir şekilde gelip de, Tozlu Raflar'daki yerini alabilir miydi bilemem.

Divançe

"Hitlerin Mezar Taşı: Dünyaları zapteyledim dünya bana dar olmadı / Bin bir şehir yaktımsa da düşmanlara nâr olmadı / Yüz bin günah ettim yine gönlümde hiç âr olmadı...

Çörçil: Kaçıncı güz sayıyor da sanırsınız daha gençtir / İradesi, harekâtı, kararı hepsi demir / Elektrik saçıyor o, adam değil kuru pil...

İsmet İnönü: Zafer, zafer zafer! / Budur şiarı İsmet'in /

Ruzvelt, Musolini, Sivastopol, Berlin Akınları... İkinci Dünya Harbi ile ilgili aklınıza gelebilecek her türlü isim hakkında avukatımız Tal'at Gönensay'ın söyledikleri daha da önemlisi söyleme tarzı gerçekten çok ilgi çekici. Yeri geliyor bir komutanı, ne bileyim amansız bir kuşatmayı övüyor, yeri geliyor yerden yere acımasızca vuruyor. Evet, bir İlyada Destanı değil belki ama mazide kalmış bir savaşın şiirsel bir dille destansı anlatımıdır yazarımızın gerçekleştirmek istediği. Savaş denilen illetin çirkin yüzünü, şiir gibi nadide bir edebiyat tarzı ile tasvir etmeye çalışıyor ve bunu yaparken belki de avukat oluşundan kaynaklanan sivri dilini kullanarak bir anlamda bu savaştan sorumlu tuttuğu kişileri cezalandırıyor. (Vallaha aynen öyle yapıyor. Bu arada ne cümleler döktürmüşüm iyice klasik kitap tanıtımı yapan köşelere benzettim Tozlu Raflar'ı. Çok enteresan bir kitap, hep dudağımda bir tebessüm ile okudum eserimizi. Hiç savaş olayına güler mi insan, di mi? Ne bileyim belki de yazarımız, o koskocaman komutanları tatlı tatlı azarladıkça hoşuma gitti belki...) 1960 yılında Bakış Matbaası tarafından basılan eserimizin o günkü fiyatı 250 Kuruş. Her eve lazım, savaş kötü, kollayın kendinizi, size bi şey olmasın...

GEÇEN YIL NİSAN'DA KAÇAK

- Kaçak Yayın seminerlerinin 2. dönemi başladı.
- **Roberto Calasso, Jonathan Franzen, Claudio Magris, Harold Bloom, Michel Tournier, Yves Bonnefoy**... Ne dediklerini atladık mı acaba?
- **Sabahattin Ali**, İbrahim Baştuğ'un devam eden Edremit keşifleri ve **Pertev Naili Boratav**'ın yazısıyla anıldı.
- **Salih Bolat**, şairin ve yazarın toplumsal görevini yazdı.
- Kültür-sanat editörleri ve muhabirleri bir araya geldi. Kültür-sanat haberciliği üzerine bir Kaçak Yayın Forumu.
- **İskender Pala**, atalarımızın tarih boyunca gayrimüslimlere gösterdiği hoşgörüyü yazdı.
- Kaçak Şiir Atölyesi sunar... Oktay Taftalı, şiirde içeriği anlattı.
- Hasine Şen, ilk Amerikan romanının izini sürdü: **The Power of Sympathy**.
- **Aslan Özdemir** ve **Björn Kern**, Bir Şiir Bir Öykü'de buluştu.
- 23. Uluslararası İstanbul Film Festivali filmleri Kaçak Sinema'da... Şebnem Atılgan derledi.
- **Atilla Birkiye** yalnızlığıyla rakı masasına oturdu, dostları ziyaretine geldi. Bir düş kurgusu...
- Savaş Ünlü ve İzmir'den haberler...
- İmece dergisinden Arkadaş Radyo'ya bir söyleşi.
- Sabri Özdemir, Düzce Notları'ndan aktardı.
- Berlin ve Yeni Ulusal Galeri **MOMA**... Gültekin Emre Almanya'dan bildirdi.
- Hayat, kitap ve kadın üçgeninde bir yazı... **Nafer Ermiş**, kitabı **Öteki Aşk**'ın öyküsünü yazdı.
- Doğan Kitapçılık Medya Pazarlama Sorumlusu Pelin İleri'yle kitap tanıtımı ve reklamı üzerine bir söyleşi.
- Kaçak Seminer Grubu'ndan şiir, öykü ve röportajlar...
- **Paul Auster**'dan yazının gizli güçleri üzerine: **Kehanet Gecesi**.
- Bülent Karakaş, **Ömer Seyfettin** ve Gönen üzerine yazdı.
- Yudum Şaşmaz intiharı sorguladı.
- **Oktay Taftalı**, 'Hümanizmin eleştirisine doğru' 2. durakta.
- 130 bin kelimelik Kürtçe - Türkçe sözlüğü hazırlayan **Zana Farqini** ile sözlük üzerine bir söyleşi.
- Kitap, ona verilen hayatların toplamıdır; kütüphaneler ise fikir mezarlıklarıdır. **İsmail Güzelsoy** yazdı.
- E-Posta'da **Erdal Öz**'den cevaplar var.
- Bulutsuzluk Özlemi'nden **Nejat Yavaşoğulları**'yla müzik, mimarlık ve kentler üzerine bir söyleşi. Röportarlar: **Cüneyt Özdemir** ve **Aslan Özdemir**.
- **Kürşad Oğuz**, Bir Hayat Bir Yazar'a **Stefan Zweig**'ı konuk etti.
- **Nena Çalidis**'den 'Kadınlar, Gemiler, Otomobiller' adlı kitap üzerine bir değerlendirme.
- Edebiyat dünyasında polemikler, tartışmalar ve eleştiriler... Hepsi Yahya Kebir ve Tersten Okuma'da.
- Dallas, Belanı Bulacaksın, Sarışın Cani... Faruk Kaya, Tozlu Raflar'da.

Yirmili yaşlarını süren bir genç adamla olgun bir kadının aşkı

"Kadın; hem şairi, hem sığırcık kuşunu hem mükemmel bir noteri andıran şaşırtıcı hayvan."
Colette

ÖZEL FİYAT
5 YTL
5.000.000TL

CADDE

MOZART'IN BERBERİ
WOLF WONDRATSCHEK

Wondratschek hep çözülmesi zor şeyler yazardı, tıpkı Ronaldinhio'nun Chelsea'ye attığı ikinci gol gibi...

Şömiz cilt 180 gr kuşe

O hep sözünü ettikleri aşk, bu aşk mı, benim yaşadığım aşk mı?

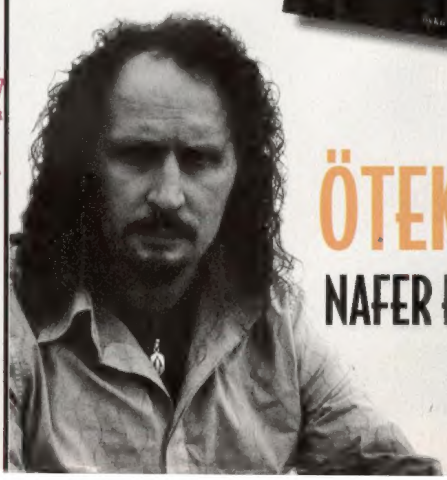

ÖTEKİ AŞK
NAFER ERMİŞ

Yalnızlığı seçen bir erkek...
Yoktan var olan bir dost... Silinmiş bir geçmiş...
Şaşırtıcı ve kışkırtıcı bir roman!

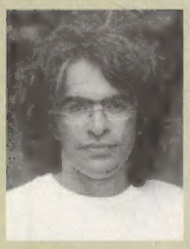

Kendinden kaçan erkekleri anlatıyor Rıza Kıraç. Geçmişini yok ederek yürüyen Müstahak, kendini sevgiden, yakınlıklardan yoksun bırakıp yüzeyselliğe sığınan Babacan...

Günümüz insanına, yalnızlıklara, uyumsuzluklara, ilişkisizliklere dair bir roman bu. Akıcı kurgusu, sürpriz sonuyla bir solukta okunacak, yaşadığımız hayatı sorgulayan *Düşmüş Erkekler Masalı*, Kıraç'ın gitgide yetkinleşen kaleminin son ürünü.

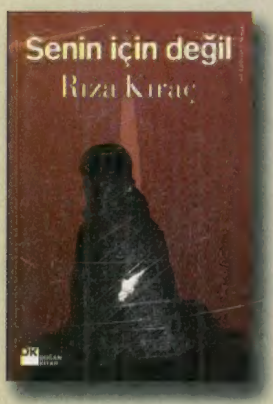

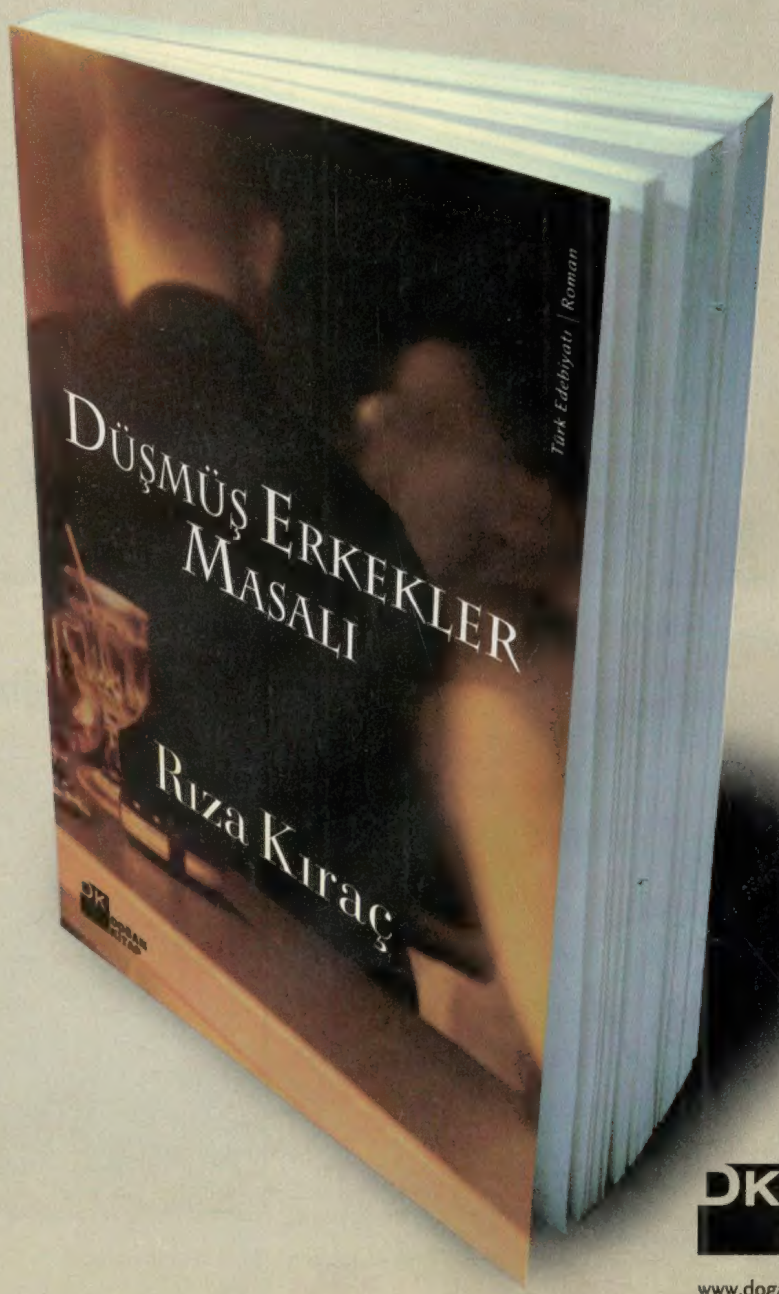

DPNdesign

DK DOĞAN KİTAP

www.dogankitap.com.tr